דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

יום שישי, כ"ב בטבת תשמ"ז, 23 בינואר 1987 ● גליון 19024

היום 64 עמודים כולל „דבר השבוע" ● המחיר 1.35 ש"ח, באילת 1.17 ש"ח

היום בדבר

השבוע / חיים גורי, חגי אשד, דן אבידן, יוסי מלמן, אריה אורה, יעל אורמוני, אהוד מנור. חוק מחפש שלטון / טובה צימוקי. יום עם הרמטכ"ל / טלי זלינגר. בחירות בגרמניה / שלמה שפיר, זאב מטרומינסקי. עין צופיה / אמנון דנקנר. הקופסה השחורה של הציונות / מירי פז. „משא" לספרות ולאמנות ו„דבר השבוע" גרדה לופט / זכרונות: ארלוזורוב, בובר, שלום.

מזג האויר

תחזית: מעונן חלקית והטמפרטורות יירדו.
ירושלים: 7–13, רמת־הגולן: 8–15, צפת: 6–12, טבריה: 8–18, עפולה: 7–17, שומרון: 7–14, תל־אביב: 10–17, לוד: 9–16, יריחו: 10–20, עזה: 9–17, באר־שבע: 9–17, אילת: 11–22.

עובדי המינהל והמשק מזהירים: הם חוזרים לעבודה – „על תנאי"

משרד הבריאות קבע סדרים להחזרת החולים לאישפוז וחידוש תורים לטיפולים
קיסר: „שר האוצר פועל משיקולי יוקרה, אפשר היה לכנס את ועדת פרה מזמן"

מאת דנקה הריש, סופרת „דבר"

ב־24 השעות הקרובות יחזור המצב בבתי החולים הממשלתיים לתיקנו – כך העריכו אתמול ראשי משרד הבריאות בתום שביתת עובדי המינהל והמשק, שנמשכה שלושה וחצי ימים תוך שיבוש מוחלט של סדרי העבודה, התחזוקה והנקיון בבתי החולים ופגיעה קשה במאושפזים.

בתי החולים קיבלו הנחיה להפעיל צוותים מתוגברים של עובדי המשק לניקוי השטח ולהתגבר גם צוותים רפואיים כדי להתגבר על הפיגור בניתוחים ובטיפולים שונים, שנגרם עקב השביתה.

בהתאם להנחיות החל מהבוקר יבקרו אחיות הציבור את החולים שפונו הביתה לוודא את מצבם ובמקרה של צורך הם יוחזרו לאישפוז. חולי נפש אקוטיים, שאף הם נשלחו בחלקם הביתה בגלל השביתה, החלו לחזור לבתי החולים הפסיכיאטריים כבר אתמול. מוחזרים לאישפוז גם חולים גריאטריים.

משרד הבריאות מבקש מכל החולים שהניתוחים או הטיפולים שלהם נדחו עקב השביתה להתקשר למחלקות ולמרפאות, כדי לקבל מועד חדש.

על מנת להקל את העומס הצפוי בימים הקרובים בבתי החולים מתבקש הציבור להימנע, ככל האפשר, מפניות לחדרי מיון במקרים שאינם דחופים ביותר.

דני צדקוני סופר „דבר" מוסיף:

מזכיר ההסתדרות ישראל קיסר אמר עוד לפני שלושה ימים תבע באופן אישי מהשר נסים להפעיל לאלתר את ועדת פרה, ולמנוע את השביתה הקשה בבתיה"ח. לדבריו נתפס כנראה שר האוצר לשיקולי יוקרה, ולא כינס את הועדה. „לא יתכן" אמר קיסר „שכדי לכנס את הוועדה הזו, נאלצו העובדים לפתוח בשביתה".

אי כינוס הועדה לא היה מתרחש, אמר, אילו היתה רגישות יתר לבעיות העובדים, ואם האוצר לא היה מנצל בצורה כה דרסטית את כוח השלטון במקום את כוח התבונה. קיסר ביקר אתמול באשדוד.

מחאה וזעם

יותר משלוש שעות נמשך הדיון הסוער במועצה הארצית של העובדים, שהתכנסה אתמול להחליט אם לכבד את צוו המניעה, שהוציא עוד שלשום בית הדין האזורי לעבודה בירושלים.

הדעות היו חלוקות וברגעים מסויימים אף היה נראה, שידם של המתנגדים „להתפרק מן הנשק" ולחזור לעבודה על פי צוו בית הדין בלי לקבל הבטחות מפורשות על מילוי התביעות – תהיה על העליונה.

היוצרות התהפכו עם קבלת המברק, ששלח למועצה יו"ר ועדת

(המשך בעמ' 2)

הרב צבי בנדס, חבר הוועד הארצי ויושב ראש הוועד הארצי רוני שלם מראים את צוו המניעה, שהוצאו נגדם על־ידי ביה"ד האזורי לעבודה. (צילום: י.ב.פ.א)

מאיר חת מומלץ להיות יו"ר בל"ל

חוות דעת משפטית אמרה: אין מניעה ביקורת מפי כמה חברי ועדת הכספים כל חברי הדירקטוריון – פנים חדשות

מאת מוריה אבנימלך, הסופרת הכלכלית של „דבר"

כמעט שבוע נמרץ של נגיד בנק ישראל, מיכאל ברונו, של המפקחת על הבנקים, דליה מאור, ושל מנכ"ל בנק לאומי, מרדכי איינהורן, הביא לבחירתו של ד"ר מאיר (מאיר) חת ליו"ר דירקטוריון בנק לאומי.

ההחלטה על המינוי התקבלה על־ידי ועדה מטעם „אוצר התיישבות היהודים", שחבריה הם אריה רולצ'ין, עקיבא לווינסקי, עו"ד צבי קלמנטינובסקי, עו"ד דב מלמן, ודב ברזילי.

ההצעה תובא הבוקר בשעה 9 לאישור מועצת „אוצר התיישבות היהודים".

הידיעה על בחירתו של מאיר חת ליו"ר בקלאומי עוררה ביקורת ציבורית. ח"כ דן תיכון אמר ל„דבר", כי הוא בהלם, אם לא למעלה מזה, וכי בחירת חת לתפקיד היא טעות נוראה ואטימות מצד הגורמים שלא רצו לקבל את דו"ח בייסקי.

המפקחת על הבנקים אמרה: „חת על פשע". ח"כ דן תיכון אמר כי יפנה ליועץ המשפטי להפעיל את ההמלצה של דו"ח בייסקי המדבר על הליכים פליליים נגד אלה שנתנו ידם ל„הונאה הגדולה ביותר בתולדות ישראל". לדבריו, מליאת הכנסת תקיים ביום ג' דיון על פרשת יפת, שתהפוך לדיון בפרשת חת. מי שמינה את חת כיו"ר הבנק לא מבין שהוא מכניס את בל"ל למערבולת חדשה שתגרום לבנק נזק עצום.

ח"כ חיים רמון אמר, כי מינוי חת הוא טעות ותהיה לכך ביקורת ציבורית. ד"ר חת לא יצא נקי מדו"ח בייסקי הוועדה הצביעה על תולשתו, בעוד שלבל"ל דרוש כיום איש חזק. גם באירוע של בנק ארץ־ישראל בריטניה, בהיות ד"ר חת המפקח על הבנקים, הוא לא סיים עם ציון לשבח. לדברי רמון, היה צריך לבחור באדם מנותק ממערכת דו"ח בייסקי, ובחירת חת לא תסיים את הזעזועים בבנק לאומי.

ד"ר מאיר חת עבד בבנק ישראל – תחילה במחלקת המחקר ואחר־כך כמפקח על הבנקים. הוא נאלץ להתפטר מתפקידו בעקבות כישלון בנק ישראל בהתמוטטות בנק־ארץ־ישראל – בריטניה. לאחר מכן, היה יו"ר הבורסה ופרש מתפקיד זה לפני כשנה, לפני פרסום דו"ח בייסקי חכה בדו"ח לציון בינוני.

נגיד „אוצר התיישבות היהודים", אריה רולצ'ין, אמר ל„דבר", כי הוועדה בחרה בכל חברי מועצת המנהלים של בל"ל השמות יובאו היום לאישור מועצת „אוצר התיישבות היהודים".

צפוי היום דיון סוער, ולא מן הנמנע שיהיו שינויים ברגע האחרון.

בתוכנית העבודה 87–88 שאישר רבין אתמול:

צה"ל ימשיך פיתוח הנשק על חשבון הקיצוץ בכוחות

מאת טלי זלינגר, הכתבת הצבאית של „דבר"

שר הבטחון אישר אתמול את קווי המיתאר העיקריים של תוכנית העבודה של צה"ל לשנת העבודה 87–88, שגיבושה הושלם מוקדם מהרגיל בעבודה מאומצת של החודשים האחרונים.

עיקרי התוכנית, שתיקונים אחרונים נעשו בה עם ההחלטה הסופית של הממשלה לא להוסיף – אך גם לא לקצץ – עוד בתקציב הבטחון, כוללים פיתוח אמצעי לחימה על חשבון קיצוץ בסדר הכוחות, שמירת הכשירות על־ידי הגברת האימונים לאנשי המילואים, יותר שעות טיס ושיט, מנוע ודרי מאלה שקוצצו בשנת העבודה הקודמת.

שר הבטחון, שאישר את התוכנית, הביע חשש מאי־יכולת לעמוד במימוש כל פרטיה מאילוצים תקציביים הקיימים ואשר עוד עלולים לצוץ. נראה, כי בשנת העבודה הקרובה הבה יהיה להכריע בעניין פרויקט מטוס ה„לביא" בהקשר של סדרי־עדיפויות למימון פרויקטים לבניין צה"ל.

אי־בהירות לגבי גובה התקציב עיכבה את סיום הכנת תוכנית העבודה השנתית. נראה, כי בצה"ל שררה הבנה, מבוססת על אווירה שיצר גם משרד האוצר בחדרי חדרים של הדיונים בעבר, כי תסתייע תוספת תקציבית, אם לא של 400 מיליון דולר שהוגדרו כצורך בצה"ל, אזי של 150 מיליון דולר שהוגדרו כמינימום הנדרש.

החלטת הממשלה בתחילת השבוע שעבר, לא לתת כל תוספת, הצריכה עשיית שיפוצים בתוכנית העבודה וזו, כאמור, הוצגה אתמול לשר הבטחון ואושרה.

על־פי התכנון, יממש צה"ל עד סוף שנת העבודה את כלל קיצוץ סדר־הכוחות ויתייצב על היקף קבוע.

אלפים ליוו למנוחות את הילדה מצפת יעל שריקי

המשטרה סיימה את החקירה בפרשת ההפלה הטראגית

מאת שמעון ויס, סופר „דבר" בצפון

אלפים מתושבי צפת ליוו למנוחות את הנערה, יעל שריקי שנטמנה אתמול בבוקר לאחר שהיתה שרויה במצב של „צמח" מאז יום חמישי שעבר.

אחרי ארונה של המנוחה הלכו בני משפחתה, ידידיה וחבריה מביה"ס המקיף כללי בצפת ורבים מתושבי העיר, שאף לא הכירו את הנערה הצנומה והיפה.

מחזות קורעי לב של בכי וזעקות, בעיקר מצד בני המשפחה וחבריה לספסל הלימודים, נראו בבית הקברות כאשר הובאה האלונקה ונקברה. אביה אמר "קדיש" ומנהל בית ספרה ספד לה.

היום יובא ד"ר דורון קולר, הגיניקולוג החשוד בהזרקת סם ההרדמה הקטלני, בפני שופט בבית משפט השלום בצפת. נודע כי המשטרה לא תבקש להאריך את המעצר, אלא לשחררו בערבות עד המשפט.

סניגורו אמר כי יתבע שחרור מרשו מן המעצר.

מפקד מרחב הגליל של המשטרה מסר אתמול כי המשטרה השלימה את חקירתה והתיק הועבר לפרקליטות. אתמול נחקר שוב ד"ר קולר, ככל הנראה בפעם האחרונה לפני העברת החומר לפרקליטות.

שלשום נפגשו אנשי הפרקליטות המחוזית בנצרת עם חוקרי המשטרה לעיון ראשוני בחומר וטרם הוחלט אם יוגש בכלל כתב אישום והאם יואשמו שני הרופאים או אחד מהם ברשלנות או בגרימת נזק רפואי.

(המשך בעמ' 2)

גורל ערעורו של טחן אינו ברור

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

חוסר בהירות שרר אמש ביחס לתוצאות ישיבת בית הדין העליון לערעורים בקאהיר שדן אתמול בתביעת הערעור של יוסף טחן על גזר דין המוות שנחרץ נגדו בגין הברחת סמים למצרים. כתב „רויטר" בקאהיר שנכח בישיבת בית־המשפט אמר אמש ל„דבר" כי גירסתו שבית הדין דחה אתמול את ערעורו של טחן „תקפה במאת האחוזים". לדברי אותו כתב עורך־הדין המצרי של טחן לא נכח כלל בישיבת בית המשפט אתמול. מבדיקה שערך אמש כתב „רויטר" בקאהיר התברר לדבריו שעורך־הדין המצרי דיווח לעורך־הדין לידסקי שבכוונתו לברר מחר מה היתה החלטתו של בית־הדין לערעורים מאתמול – ולא כפי שהבין לידסקי בטעות כאילו בית הדין לערעורים דחה את מתן פסק הדין למחר. לעומת זאת מסרו אמש ל„דבר" מקורות במשרד החוץ בירושלים כי גם על־פי הדיווחים של השגרירות הישראלית בקאהיר אי־אפשר היה לדעת אמש מה היתה החלטתו המוסמכת של בית־הדין לערעורים בעניינו של טחן.

פרס בלונדון: „לא יהיו התנחלויות בשטחים"

פרס מצפה שבריטניה תמלא תפקיד חשוב בקידום תהליך השלום באזורנו; מגיע היום לשיחות בצרפת

מאת דהוד שרביט, גדעון קרן ויוסי מלמן, סופרי „דבר"

„הלחץ להקים התנחלויות חדשות הוא נושא פנימי של הליכוד ונוגע יותר למאבק על הנהגתו. אנחנו לא נאפשר לבצע התנחלויות חדשות וגם תקציב המדינה לא יאפשר זאת. לא יהיו התנחלויות חדשות בממשלה זו", אמר אתמול שר החוץ שמעון פרס בפגישה עם אישים פוליטיים בלונדון.

מקורביו הסבירו כי התכוון בדבריו לקריאות התגר שמשמיע השר דוד לוי על הנהגתו של יצחק שמיר. לדבריו לא על המערך יפעל הלחץ בנושא זה כי אם על יצחק שמיר.

ביקורו בן 36 השעות של פרס בבריטניה הוקדש בעיקר לקידום תהליך השלום ולגיוסה של בריטניה למאמץ לשכנע את ירדן להמשיך בו. מדברים שאמר פרס מתברר כי ישראל מוכנה לליווי בין־לאומי של מו"מ השלום, בתנאים מסויימים וכבר הושגה הסכמה בין ישראל לירדן ב־10 נקודות הנוגעות לכינון הוועידה. שלוש נקודות המחלוקת הן: ייצוג הפלשתינים, שיתוף ברה"מ ומשך הוועידה.

פרס מסר לעמיתיו הבריטיים כי

(המשך בעמ' 2)

פרס בלונדון עם שר החוץ ג'פרי האו (צילום: אי.פי)

פשרה בתחיה ושלום־בית בין המחנות

מאת סופר „דבר" לענייני מפלגות

מועצת „התחיה" אישרה הלילה, לאחר ויכוח קשה, את הצעות הפשרה שהביא בפניה יו"ר התנועה, יובל נאמן, שמטרתן לעשות שלום־בית בין מחנה גאולה כהן לבין מחנה רפאל איתן.

על־פי הצעותיו של יובל נאמן, יקוצר משך כהונתו של מזכיר התנועה, שהוא ממקורביו של רפול, ייבחר מרכז חדש שיסודר מראש על־פי יחסי הכוחות במפלגה (שיטת אדבלוק) ולכנסת הבאה תרוץ החמישיה הנוכחית של „התחיה" באותו הרכב ובאותו סדר הופעה: רפאל איתן ימשיך להיות מספר שניים ברשימה לכנסת וגאולה כהן תמשיך להיות יושבת־ראש הסיעה. לאנשי „גוש־אמונים" ישוריינו המקומות הרביעי והחמישי.

כמה סעיפים בהצעת ההסדר העלו רוגז בין חברי המועצה, שטענו כי מדובר באקט בלתי־דמוקראטי, אולם יובל נאמן אמר לנוכחים: „מוטב לוותר על מעט דמוקרטיה, ובלבד שלא נאבד את התנועה ואת ארץ־ישראל יחד איתה". נאמן הודיע לנאספים, שאם לא תתקבל הצעתו במקשה אחת, הוא יתפטר מתפקיד יו"ר התנועה.

לאחר כמה שעות ויכוח הוחלט על הצבעה חשאית ו־121 צירים תמכו בהצעותיו של נאמן לעומת 94 שהתנגדו לה.

הדיון הלילה שם קץ לחודשים ארוכים של מריבות בין שני המחנות העיקריים וגם לתחושות של אי־נחת של המצביעים החילוניים ב„תחיה" כלפי נציגי „גוש־אמונים".

סכנת פילוג במפ' הליבראלית

מאת סופר „דבר" לענייני מפלגות

חוגים שונים במפלגה הליברלית הביעו אמש חשש שאין מנוס מפילוג במפלגה, משום שלדעתם אין שום סיכוי לאיחוי הקרעים בין מחנה מודעי למחנה שריד־פת־נסים. אמש נעשה צעד נוסף המרחיק סיכוי של הסדר: מחנה שריד כינס את הנהלת המפלגה ובישיבה הוחלט לזמן את המרכז עוד בטרם תכונס המועצה. מחנה שריד קבע כי בישיבת המרכז ייבחר יו"ר חדש והמועמד הוא פסח גרופר, שהיה מראשי נאמניו של מודעי ועבר לשריד. כן יבקשו אנשי שריד להדיח מכהונתו את גזבר התנועה, איש מחנה מודעי צבי רנר.

גם אנשי מודעי, במהלך נגדי, מבקשים לכנס את המרכז עוד לפני ישיבת המועצה, אולם הם מבקשים סדר יום שונה לחלוטין.

האזינו היום
בשעה 19:00 לגלי צה"ל
לתכנית ב„ראש גדולי"
עם **פיני שומר**
חבר הועדה המרכזית של ההסתדרות
וסגן יו"ר המרכז לתרבות וחינוך
המראיין: צבי שטירא

הצבא פתח באש לתוך גוש המפגינים במנילה (צילום: אי.פי)

החיילים פתחו ביריות לעבר קהל המפגינים

12 נהרגו בתקרית במנילה בירת הפיליפינים, 100 נפצעו

מנילה – (אי־פי־יו־פי). – חיילים פיליפינים ירו אתמול לתוך המון בן עשרת אלפים איכרים ממפלגות השמאל שהפגינו מול ארמון הנשיאות, הרגו 12 מהם ופצעו למעלה מ־100. עקב ההתנגשות האלימה, החמורה ביותר במדינה מאז עלייתה של הנשיאה קוראזון אקינו לשלטון, הופסקו השיחות בין הממשלה למורדים הקומוניסטים.

אקינו שכינסה אמש את ממשלתה וראשי הצבא לישיבת חירום הודיעה בשידור טלוויזיוני כי היא מצטערת על „מאורע הדמים" והזהירה כי הנסיונות לערער את ממשלתה התגברו בימים הקרובים לקראת משאל העם על החוקה החדשה העתיד להיערך ב־2 בפברואר. בנאומה הבטיחה כי תיערך חקירה ממצה והודיעה כי המפקד הצבאי של מחוז הבירה, הגנראל ארמון מונטאנו, יושעה מתפקידו במהלך החקירה.

התנגשויות הדמים ארעו בשעה שכ־10,000 איש, שאורגנו על־ידי „תנועת האיכרים הפיליפינית" השמאלית, ניסו לפרוץ דרך משמרות הצבא והמשטרה במרחק 300 מטר מהכניסה הראשית לארמון הנשיאות. המפגינים ביקשו להיכנס לשטח הארמון כדי לדרוש רפורמות קרקעיות מיידיות, וחלוקת רכוש ציבורי שהוחרם לאיכרים חסרי קרקע.

המפגינים נתקלו במשטרה על גשר מנדיולה שבקירבת הארמון ועם התקרבות השוטרים, שילבו ידיים וניסו להדוף את אנשי המשטרה, אולם אלה הדפו אותם במגיניהם. בתגובה החלו המפגינים להתכתש עם השוטרים ויידו עליהם אבנים.

עדי ראיה סיפרו כי באותו רגע פתחו חיילי חיל הנחתים, המוצבים מאחורי הארמון, באש, שנמשכה גם לאחר שהמפגינים ועוברי האורח שהיו במקום נמלטו כשהם גוררים איתם את ההרוגים והפצועים למקום מחסה. כוחות המשטרה והצבא המשיכו לרדוף אחר המפגינים וירו עליהם גז מדמיע. מקורות בבתי החולים מסרו כי מרבית ההרוגים והפצועים נפגעו מכדורים.

הגנראל מונטאנו טען כי לאנשיו לא היתה ברירה אלא לירות במפגינים משום שירו לעברם אש, אולם עדי ראיה ועיתונאים הפריכו טענה זו ומסרו כי האש נורתה מצד חיילי הנחתים במטרה לפגוע בראשיהם של המפגינים ולהורגם.

התקרית האלימה גרמה גם, כאמור, לנתק בשיחות בין הממשלה למורדים הקומוניסטים. „הרצח הוא חלק מתוכנית של הצבא לערער את המצב ולהטיל את האשמה עלינו", אמר המתווך הקומוניסטי סאטור אוקאמפו לאחר שהודיע על השעיית השיחות עקב התקרית. עם זאת הודיעו המורדים כי הפסקת האש תישאר בתוקפה.

משקיפים העריכו כי התקרית עלולה לאיים גם על הפסקת האש. נמסר כי מורדים רבים, שירדו לערים לאחר הכרזת האש, החלו לחזור למקומות מחבואם בהרים. הם ציינו כי תנועות השמאל תובעות הכנסת שינויים מפליגים בחוקה המוצעת למשאל עם ועל רקע זה נערכה ההפגנה.

פולגת
רשת חנויות
CARRERA
רשת חנויות
פותחות
במכירת סוף העונה
20%
הנחה
על כל
המוצרים
אופנת
פולגת
CARRERA
CARRERA ונעלי
הדר־עיר
20%-40%
הנחה

יומן וואשינגטון – אמנון דנקנר

מזכיר המדינה שולץ סיפר שלשום לחברי קונגרס מופתעים כי עוד בחודש שעבר ניהלו פקידים אמריקאיים מגעים עם נציגים איראניים באירופה.

בעדות שמסר שולץ בדלתיים סגורות לוועדת החוץ של בית הנבחרים אמר כי להפתעתו גילה בחודש שעבר כי למרות הסערה הציבורית שקמה בארה"ב על רקע הגילויים על העיסקה האיראנית, עדיין היה קיים אפיק תקשורת בין נציגים של ארה"ב לבין נציגים איראניים.

מיד החליט לשגר נציג של מחלקת המדינה לאירופה, ללוות את נציג סוכנות הביון המרכזית שקיים את הקשר עם האיראנים.

לנציגו של שולץ הסתבר כי הדיונים עם האיראנים מתבססים על מסמך־מסגרת שקבע כי עומדות למשא ומתן בין שתי המדינות הצעות לאספקת נשק לאיראן, בעיקר טילי „סאם" וחלקי חילוף לטילי „הוק" וכן לחץ אמריקאי על כווית לשחרור 17 חברי הג'יהאד המוסלמי העצורים שם בשל נסיון חבלה בשגרירות האמריקאית שם. כל זאת בתמורה לשחרורם של ארבעה בני ערובה אמריקאים בלבנון.

כשהועבר מידע זה לשולץ הוא ביקש פגישה דחופה עם הנשיא רייגן. הנשיא התעמק במשך כמה ימים לבסוף הסכים לקבל את שולץ לראיון שבו אמר רייגן, באורח לא מפתיע, כי אין לו שום מושג על העניין. שולץ הביע באוזניו פלצות על כי אחרי השערוריה הגדולה עדיין מנסים נציגים של ארה"ב לסחור בנשק תמורת בני ערובה ולוחץ על רייגן להורות על סגירת אפיק התקשורת האמריקאי־איראני הזה.

כשהודיע נציג מחלקת המדינה לנציג האיראני כי האפיק סגור והדיונים מסתיימים, צחק האיראני ואמר „אינכם יכולים לעשות זאת, הרי בני הערובה שלכם עדיין בידינו".

מעדותו של שולץ עולה כי מסמך־המסגרת לדיונים הוסכם בין האיראנים לבין אנשי הבית הלבן, גם אחרי הדחתם של אוליוור נורת' וג'והן פוינדקסטר, וכי גם אנשי סוכנות הביון המרכזית היו להוטים להמשיך במגעים, ואלמלא אשפוזו של ראש סוכנות הביון המרכזית, ויליאם קייסי, ייתכן שאכן היו המגעים נמשכים, מה שמלמד כי הממשל פעל כאן על פי עקרון זנב הלטאה – גם לאחר שנכרת הוא ממשיך לעשות תנועות בשטח.

ארה"ב מוכרת נשק מתוחכם לירדן וערב הסעודית

האמריקאים לא מוכרים נשק רק לאיראנים. אתמול נודע כי וואשינגטון מתכוונת לספק לירדן כ־100 פגזים מתוחכמים מסוג „קופרהד", המונחים אל מטרתם באמצעות קרני לייזר.

מקורות ישראליים אומרים כי בקשה של ישראל לתחמושת זו בעבר נענתה בסירוב.

בד בבד נודע גם על החלטה אמריקאית לפתח ולשפר את מערכות ההתחמקות האלקטרוניות של מטוסי האף־5 והאף־15 שברשות ערב הסעודית. את ההחלטות האלה, אומרים מקורות בוואשינגטון, יש לראות במכלול אחד עם שתי החלטות שהתפרסמו מוקדם יותר השבוע בדבר מכירת 200 נגמש"ים מסוג „ברודלי" לסעודיה ומכירת להק של מטוסי אף־16 לבחריין. הכל כדי לשקם את האמינות האמריקאית במזרח התיכון, לחזק את המדינות שיש להן סיבה לדאוג מהתעצמות איראנית ולהשוב כי הן צריכות להצטייד בנשק מתוחכם לקראת אפשרות כי עיניים או שיניים איראניות יילטשו לעברן אחרי שאיראן תגמור את הסיבוב המתמשך שלה עם עיראק.

באורח מסורתי הקימה ישראל מידה של רעש בוואשינגטון עם כל מכירה של נשק מתוחכם למדינה ערבית, לבד ממצרים. דובר שגרירות ישראל כאן אמר אתמול כי ישראל תחזור על עמדתה לפיה אין היא מסכימה למכירות נשק למדינה הנמצאות ביחסי מלחמה עם ישראל. אולם באורח לא רשמי אומרים מקורות ישראליים כאן כי ישראל תגיב הפעם בקול ענות חלושה. הפעם, אחרי הכל, לא מדובר במכירות בסדרי גודל של איוואקסים.

פרוייקט ה„לביא"

מקורות בקרב ידידי ישראל בקונגרס מבכלים את אחד הנימוקים של מצדדי ה„לביא" בארץ. אלה טוענים כי חברי קונגרס שלחמו למען הקצבה אמריקאית לפרוייקט ה„לביא", יחושו עצמם בליצנים אם תבוא ישראל ותסכים לביטול הפרוייקט. אולם ידידי ישראל כאן אומרים כי יוכלו לבלוע את זה. בשביל בעייה הסמכותית כל ישראל בקונגרס, הם אומרים, לא צריך להוציא בילארדים על ה„לביא". זה קצת חסר פרופורציה. בקונגרס היו המתעניינים בנושא עסוקים השבוע בבדיקת הנתונים שנכללו כדו"ח המבקר של הקונגרס על ה„לביא". מול הערכה של המפתחים כי בשנת 2000 יעלה הלביא 1.8 מיליארד דולאר, הערכה ישראלית של 1.1 מיליארד, פסק הדין של המבקר – תא ה„לביא" יעלה בשנת 2000 1.4 מיליארד. קרוב יותר לעמדה הישראלית מאשר למספרים של רב וקהיים, אולם עדיין הרבה יותר מ־550 מיליון המוקצבים לפרוייקט מדי שנה על ידי הקונגרס. מוקדם יהיה לומר שהקביעה הזאת סותמת את הגולל על ה„לביא", אולם העובדה כי בקונגרס מתחילים לדון בשאלה איך ישולמו כל ההתחייבויות החוזיות של ה„לביא", כדי לסגור את הפרוייקט סופית ולבטל אותו, יכולה ללמד משהו. המדובר בסכום של 400 מיליון דולאר שעליו כבר התחייב הפרוייקט בהתקשרויות חוזיות עם קבלני משנה. הויכוח עתה מתמקד בשאלה האם סכום זה ישולם כדי לחלץ את כולם מן ה„לביא", מתקציב הרגיל של מדינת ישראל, או מכספי הסיוע הבטחוני האמריקאי. מצדדי ה„לביא" כאן טוענים, כי אופציה זו נבדקת רק כתוך מגוון האופציות האחרות להמשך הפרוייקט, אולם אם מתווכחים כי ישלם עבור המצבה, החולה, כנראה, מאוד לא בריא.

הסיוע לא יקוצץ

המשלחת הישראלית בראשות מנכ"ל משרד האוצר ד"ר עמנואל שרון, העושה כאן את הסיבוב המסורתי של שיחות הסיוע, הנערכות כאן כמנהג כל ינואר, הגיעה אתמול לשיחות במחלקת המדינה, כשחבריה נאבקים בסופת השלג שהסמה את כבישיה של וואשינגטון. הבירה האמריקאית אינה מוכנה וערוכה לשלג הרבה יותר טוב מירושלים ופקידי המדינה שוחררו מעבודתם כדי שיוכלו לשוב הביתה בשלום לפני שהשלג יחסום כליל את הרחובות. אולם פקידי מחלקת המדינה, שהיו צריכים להיוועד עם הישראלים, לא שוחררו והדיונים נמשכו.

לבד מהשלג הפתיעו את המתדיינים ידיעות שבאו מהארץ לפיהן מבקש הממשל מישראל לוותר על 150 מיליון דולאר מסכום הסיוע. ד"ר שרון אמר כי הנושא „לא נדון, לא עלה ולא הוזכר בשיחות" וגם אנשי מחלקת המדינה הגיבו בהפתעה. „אלוהים אדירים", אמר אחד מהם אתמול, „הדבר לא עלה על קצה דעתנו". גם מקורות בקונגרס, האמור לאשר את תקציב הסיוע לישראל, הרגיעו אתמול כי הסיוע בשנת 1988 יעמוד על הסכום ההופך למסורתי, של שלושה מיליארד דולאר. הדבר היחיד שישראל תיאלץ לספוג הוא האינפלציה בארה"ב, אולם החדשות כאן הן טובות: הסיכום השנתי שפורסם השבוע מורה על אינפלציה נמוכה ביותר בשיעור שנתי של 1.1 אחוזים.

סגן ר"מ איראן התעלף במשרדו של נמרודי

מאת יוסי מלמן מופרו המדיני של „דבר"

סגן ראש ממשלת איראן האייטואלה קנגולו „התעלף" במשרד סוחר הנשק הישראלי יעקב נמרודי בלונדון. הדבר היה בנובמבר 1985 במהלך עיסקות הנשק עם איראן. לפי הדיווח, התעלף האייטואלה קנגולו כשהאזין לשיחת טלפון שהגיעה למשרד בשווייץ מראש הממשלה שלו, מיר מוסאווי. מוסאווי טילפן לנמרודי וצעק בקולי קולות על משלוח של טילי קרקע־אויר מדגם „הוק" שנשלחו מישראל לאיראן. האיראנים סברו כי יקבלו 80 טילי הוק משופרים ובמקום זאת קיבלו רק 18 טילים מהדגם הישן. הם סברו כי ישראל ניסתה להוליך אותם שולל ובשיחת הטלפון הביע ראש ממשלת איראן את זעמו על כך.

הצעקות ריגשו את האייטואלה קנגולו עד שאיבד מלפותו ולדברי הדיווח הוא „התעלף".

קדמה לכך פגישה אחרת בין יעקב נמרודי לשני אישים בכירים באיראן. היא היתה בהמבורג במאי 1985 ובה השתתפו האייטואלה מהדי קארובי, סגן יושב ראש הפרלמנט האיראני ואחיו, הנחשב למקורבו של האייטואלה חומייני ומתפלל עימו באותו מסגד. בפגישה השתתפו גם דוד קמחי, שהיה מנכ"ל משרד החוץ, אל שווימר, יועצו של ראש הממשלה פרס וכן מייקל לדין מהמועצה לביטחון לאומי, הסוחר הסעודי עדנאן חאשוגי והמתווך האיראני מנשאר גורבניפאר (פרטים נוספים על הפגישה בהאמבורג יתפרסמו במאמר ביום א', במקום קיום).

רונסון החזיר לחברת גינאס 5.8 מיל' ליש"ט

מאת דוד שרביט, סופר „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). – ג'רלד רונסון, מראשי הכנסת ומעשירי יהדות בריטניה, החליט אתמול בצעד דרמטי להחזיר לקופת חברת „גינאס" 5.8 מיליון ליש"ט שקיבל מהחברה על חלקו בסיוע לה להשתלט על החברה הסקוטית לייצור ויסקי „דיסטילר". המולטי־מיליונר היהודי, בעל החברה הפרטית השניה בגודלה בבריטניה, ליווה את הצ'ק במכתב ליו"ר החדש של „גינאס" בו הוא מביע צער על כך שהתפתה להיות בין המשקיעים שסייעו ל„גינאס" להשתלט על „דיסטילר".

חלקו של רונסון בפרשה התגלה לאחר שנחשפה רשימת תשלומים סודית בת 25 מיליון ליש"ט ששולמו כ„כיסוי הוצאות" למשקיעים מכובדים שהשתתפו ברשת שאירגנה „גינאס" לרכישת מניותיה כדי להבטיח הצלחתה במאבק ההשתלטות על החברה הסקוטית. מרביתם של משקיעים אלה פעלו באמצעות חברות אנונימיות.

צליינים ותיירים מברה"מ לביקור במקומות הקדושים

מאת יוסי מלמן, מופרו המדיני של „דבר"

משלחת שתמנה 250 איש מברה"מ מתעתדת להגיע לישראל. ל„דבר" נודע כי את המשלחת מארגנת הכנסיה הפרבוסלאווית ובה צליינים, שיבקרו במקומות הקדושים בארץ. אולם, המנהלן של הכנסיה הפרבוסלאווית בישראל, אולג סוקולוב, אמר ל„דבר" כי בנוסף על אנשי כמורה ישתתפו גם תיירים סובייטיים רגילים.

יצויין, כי אם ייצא הביקור אל הפועל תהא זו המשלחת הגדולה ביותר מברה"מ מאז נותקו היחסים הדיפלומטיים בין שתי המדינות לפני 20 שנה. דבר ביקור המשלחת ידוע למשרד החוץ בירושלים והוא עוקב בעירנות אחר הכנותיו. פקידים במשרד הדגישו עם זאת, כי על אף העניין הרב שביקור כזה יכול לעורר, אין לראות בו שינוי דרמטי במדיניותה של מוסקווה כלפי ישראל. הכנסיה הפרבוסלאווית שלה רכוש רב בארץ, בכלל זה בסביבת המגרש הרוסי בירושלים, ביפו ובטבריה, בוחנת עתה גם הצעות מחיר של קבלנים ישראליים, כדי לשפץ את חזיתות הבניינים.

וענונו עתר לביהמ"ש כדי להפגש עם חברתו

(ע). – בית המשפט המחוזי בירושלים ידון בשבוע הבא בעתירתו של מרדכי וענונו נגד נציב שירות בתי הסוהר מדוע לא יתיר לו להפגש עם חברתו ג'ודי זימט.

בעתירה שהגיש אתמול סניגורו של וענונו עו"ד אמנון זכרוני לביהמ"ש המחוזי בירושלים הוא מציין, כי מאז 4 בינואר שובת וענונו רעב והוא נמצא תחת פיקוח רפואי. למרות זאת מצבו הבריאותי הידרדר וככל שניתן להבחין הדרדר גם מצבו הנפשי.

הוא מוסיף כי ידידתו ג'ודי זימט הגיעה מארה"ב כדי להשפיע עליו להפסיק את שביתתו ולעודדו.

הסנגור מציין בעתירתו כי הפגישה אותה הוא מבקש לקיים בין זימט לוענונו תהיה כפופה לכל סידורי הבטחון שידרשו שלטונות הכלא וכי זימט תתחייב שלא לשוחח עם אף אחד על תוכן השיחה.

השופט צבי כהן הורה לשירות בתי הסוהר לנמק תוך חמישה ימים מדוע לא יאפשר לוענונו לפגוש את חברתו והדיון בעתירה יתקיים בשבוע הבא.

עולה מארה"ב מת בחדרו במרכז קליטה

מאת שמעון וייס, סופר „דבר" בצפון

גופתו של עולה חדש בן 32 מארה"ב נתגלתה אתמול בחדרו במרכז הקליטה בצפת.

על־פי כל הסימנים מת הצעיר עוד לפני שבוע. מתברר כי הוריו ניסו להשיגו טלפונית, אך משלא השיב לצלצולים, התעורר בהם החשד כי אירע לו דבר מה. הם דיווחו על כך לאנשי הסוכנות.

אתמול בבוקר פרצו שוטרים לחדר, אך נסוגו מיד מחמת הריח הרע ורק לאחר שהצטיידו במסכות שבו ונכנסו לחדר ופינו את הגופה.

שר החוץ הצרפתי ייפגש עם ערפאת

שר החוץ הצרפתי ז'אן ברנאר רמון אמר בראיון לעתון "לה קוטידיין דה פארי", כי הוא יפגוש את יאסר עראפאת "כאשר יבקר במדינה בה תוכל פגישה זו להיערך באופן נורמלי".

רמון אמר, כי הוא פגש ארבע פעמים את ראש הלשכה המדינית של אש"ף פארוק קאדומי וכי הוא מוכן לפגוש גם את עראפאת. "יחסינו עם אש"ף הם נורמליים לחלוטין", אמר שר החוץ הצרפתי.

קונצרט

ישראלים בלבד

מאת יהודה כהן

אמש, בקונצרט החמישי באירועים החגיגיים לכבוד שנת ה־100 להולדתו של ארתור רובינשטיין מטעם הפילהרמונית בניצוחו של זובין מהטה, ניתנה רשות הדיבור לסולנים ישראליים בלבד.

בפתח התוכנית הציג מהטה, הדואג תמיד לעתודות ומקדם אמנים צעירים, את הפסנתרן רן צמח שניגן את הקונצ'רטו הראשון של שופן. הופעתו במסגרת זו היתה בעיקר חוויה חשובה לאמן עצמו. הוא כשרוני מאד ועמד מבחינה טכנית יפה בדרישות, אך הוא עוד אינו יוצר מתוך עצמו.

הפסנתרנית אילנה ורד בחרה לה את הרפסודיה על נושא של פגניני מאת רחמנינוף, יצירה המעמידה קשיים עצומים בפני המבצע. הפסנתרנית הסתפקה בהפגנת שליטה וירטואוזית בכלי, אך לא ניסתה להעניק לנגינתה מן הראש.

יפים ברונפמן השמיע את הקונצ'רטו השני בסול מינור של סאן־סאנס בנגינה משוחררת ובאורח דרמאטי ומבריק כאחד, גם בדיאלוג מרשים בפרק האמצעי המשעשע, עם התזמורת.

מהטה ניצח בגמישות ועזר לפסנתרנים. היה טבעי שנגינתו הבשלה של ברונפמן מצאה הד הולם במצלול התזמורת.

חמש שנים למות מוסה חריף

ביום השנה החמישי לתאונת הדרכים הטראגית שבה נספו מוסה חריף, מראשי התק"ם, רעייתו מרים ובנו חגי, נערכו אתמול בקיבוצם – צרעה – אירועים להזכרו.

בבוקר התקיים כנס משותף למחלקת התכנון של התק"ם ולפקולטה לארכיטקטורה של הטכניון, שהוקדש לדיון על „המגורים בקיבוץ – מדיניות תכנון ואיכלוס". אחרי הצהרים היתה עלייה לקברים, ואילו בערב התכנסו במועדון הקיבוץ לשירה משולבת בסיפורי ירושלים.

בכנס אמר האדריכל חיים תיבון מן הטכניון – שמוסה חריף גם למד וגם לימד בפקולטה לארכיטקטורה שלה – כי „מוסה פעל באורח מינורי והשיג הישגים מאוזריים. הוא התבלט במנהיגותו מן היום הראשון להופעתו בטכניון".

אהרן ידלין מזכיר התק"ם אמר, כי במותו ללא עת של מוסה איבדה התנועה גם חבר וגם קברניט, מנהיג תנועה שהיה בדרך להנהגה לאומית. „מוסה היה אדריכל של מבנים ושל יישובים, אבל היה גם אדריכל של התנועה הקיבוצית המאוחדת. הוא היה אדריכל אמן וגם מנהיג אמן".

הרב פרץ הקפיא את התקנות לרישום עולים אחרי 5 שנים

בעקבות חשש כי הדבר יפגע בתלמידי ישיבות הלומדים בארץ

מאת נח זבלוני

במשרד הפנים יושבים על המדוכה על מנת לפתור בעיות שצצו עם התפטרותו של השר יצחק פרץ, ש"ס, ביניהן נהלים חדשים לטיפול בתיירים ובתושבים ארעיים השוהים בארץ שלא כחוק.

לפי הנהלים „תושב ארעי" שנמצא בארץ חמש שנים יידרש להרשם כעולה. לא תנתן לו אשרת כניסה או הארכת רשיון ישיבה מסוג כל שהוא". תקנה זו הוקפאה טרם שבוצעה ע"י שר הפנים יצחק פרץ, לפי דרישתו ובקשתו של ראש אב בית דין צדק בלונדון הרב חנוך הכהן ארנסטריי, שפנה לפני חצי שנה אל ח"כ הרב מנחם פרוש מאגודת ישראל וביקש ממנו להפעיל את השפעתו על גורמים מוסמכים בממשלה שיבטלו את התקנות. הרב חשש כי הן יפגעו באלפי תלמידי ישיבות ואברכים הבאים מחו"ל ללמוד בישיבות בארץ, לתקופות העולות על חמש שנים ואם יפעילו את הנהלים החדשים הם עלולים לעזוב את הארץ ולחזור למקום מגוריהם או לא לבוא בכלל לישראל.

הרב ארנסטריי מוכן לבוא לידי פשרה על הנהלים האלה, אך ורק בתנאי שלא יחולו על בני ישיבות ואברכים, וכל מי שימציא מסמך או תעודה המעידה כי הוא עוסק בלימוד תורה ותורתו אומנותו, עליו לא יחולו הגבלות אלו.

בעקבות הפניה הוציא השר פרץ הוראה שהוא מקפיא בינתיים את הנהלים למשך ארבעה חדשים והתקנות, כאמור, לא הופעלו עד עצם היום הזה.

עובדי המינהל

(המשך מעמ' 1)

פרה גלעד־נוירגר מנציבות שרות המדינה.

במברק נאמר, כי אם המועצה תחליט על שובם של העובדים לעבודה לאלתר תכונס תוך שעות ספורות ועדת פרה.

לסופרת „דבר" נודע, כי המברק נולד עקב המגעים הבלתי פוסקים שקיימו נציגי ההסתדרות ומשרד הבריאות עם האוצר. „השגנו את הרוב בעד הפסקת השביתה וחזרה לעבודה רק על סמך ההבטחה הכלולה במברק, שהוועדה תכונס מיד ותפעל על פי החלטות הממשלה שקבעה, כי על הוועדה להשוות את תנאי שכרם של עובדי בתי החולים הממשלתיים לאלה שיש לעמיתיהם בבתי החולים של קופת חולים הכללית" – אמר בשיחה עם סופרת „דבר" חבר הוועד הארצי של עובדי בתי החולים הממשלתיים.

ההחלטה נתקבלה ברוב של 47 נגד 14 קולות חברי המועצה הארצית.

המועצה הטילה על חברי הוועד הארצי לעקוב אחר עבודתה של ועדת פרה ואם עד יום ב' הקרוב לא תושג התקדמות מעשית להשוואת השכר תתחדש השביתה למחרת היום.

בשיחות עם סופרת „דבר" ציינו עובדים רבים, כי הם „חוזרים לעבודה מתוך מחאה וזעם" על פניית האוצר לבית דין לעבודה והוצאת הצוים נגדם. לדבריהם, נגד עובדים אחרים, ששבתו במערכת, לא הוצאו צוים. העובדים נזעמים במיוחד על כך, שהאוצר פנה לבית הדין בניגוד לדעתה של שרת הבריאות שושנה ארבלי אלמוזלינו ונגד רצונה.

שרת הבריאות, שפעלה ממיטת חוליה בכל ימי השביתה עד לסיומה, בירכה אתמול את העובדים על שובם לעבודה תקינה והביעה תקוה, שהעבודה בוועדת פרה תתנהל ביעילות ותביא לפתרון הבעיות.

ועדת פרה התחילה אתמול את העבודה בשעות אחר הצהרים במרכז הרפואי „שיבא" בתל השומר.

ביום השנה למותו של חברנו היקר

איסר לביא

נעלה לקברו ביום שני 26.1.87
בשעה 15.00.

המשפחה
ובית עין השופט

דבר DAVAR دابار
מאוחד עם למרחב
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר מערכת מרדכי ברקאי
עורך „דבר השבוע" טוביה מנדלסון
מנהל כללי אהרון קראוס
הו"ל – „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה: תל־אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קוים)
מחלקת המודעות: טלפונים ישירים 286156, 281860, 298032
מנויים: הפצה: בית „דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים: המערכת רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאזיה קומה 3 טלפון 242203 מ. 94229
חיפה: רח' הנביאים 27 טלפונים 642111־2־3 ת.ד. 33104

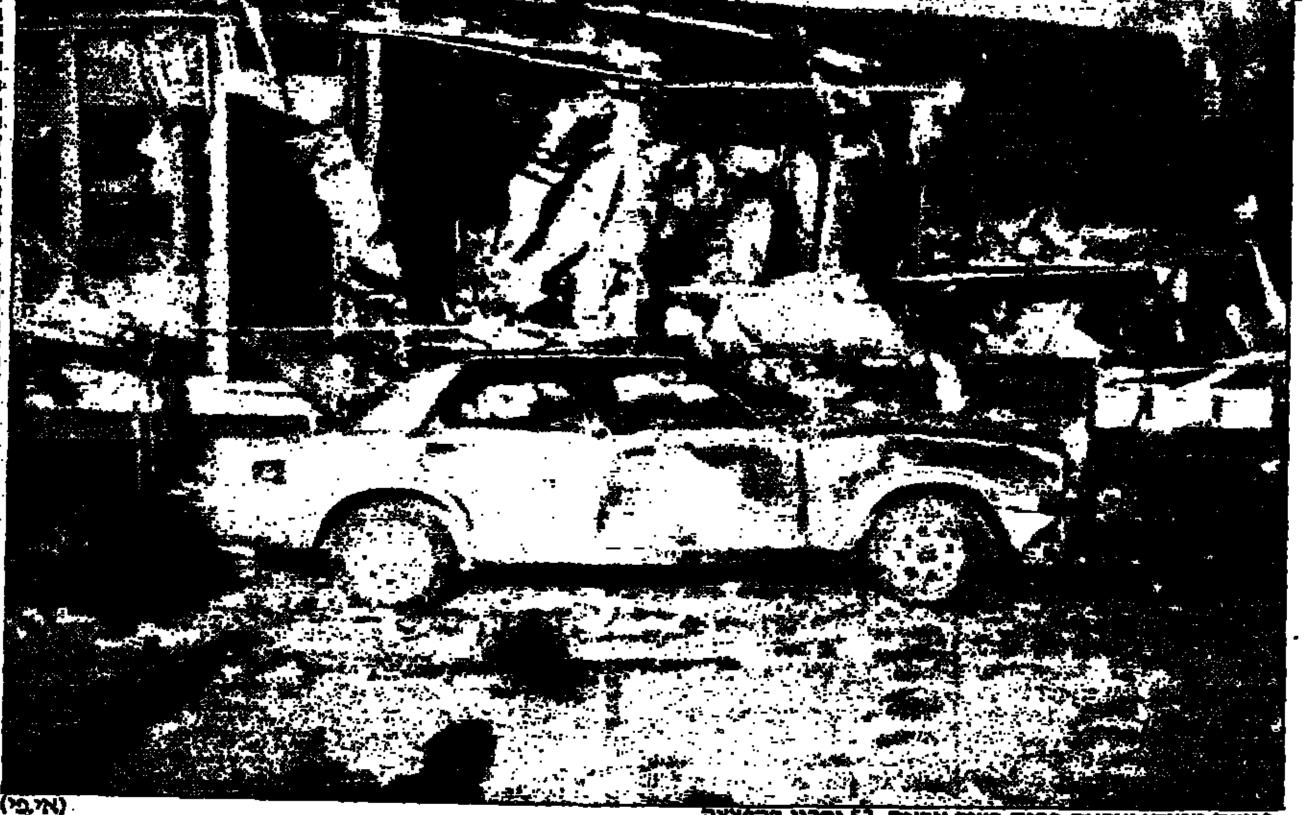

פגיעות מטוסי עיראק בבית בעיר אראק. 52 נהרגו בהפצצה (אי־פי)

איראן טוענת כי כוחותיה השמידו רבע מחיילי הכוח העיראקי בבצרה

האיראנים מסרו כי „מחצו" עשרים וחמש חטיבות של עיראק

בחריין (רויטר, עתיים ועי"צ). – איראן הודיעה אתמול, כי כוחותיה השמידו רבע מן היחידות העיראקיות המגינות על העיר בצרה, ואילו בגדאד טוענת כי כוחותיה הצליחו להדוף התקפות חדשות של צבא איראן.

בעוד מלחמת היבשה ממשיכה להשתולל באיזור הביצות מזרחית לבצרה, מדווחים שני הצדדים על מספר גדול והולך של קורבנות אזרחיים כתוצאה מהתקפות אוויר ופגיעות טילים וארטילריה בערי הן של שתי המדינות.

דובר הצבא האיראני כמאל חראזי אמר אמש במסיבת עתונאים, כי הכוחות האיראניים מחצו עשרים וחמש חטיבות עיראקיות – רבע מכל הכוח העיראקי החונה באיזור הקרבות.

לעומת זאת מסר מפקד קרבי עיראקי, כי כוחותיו הדפו כמה וכמה התקפות איראניות על עמדותיהם מזרחית לבצרה תוך גרימת אבידות כבדות ביותר לאויב. במקביל נמסר מבגדאד, כי עיראק שלחה עשרות מטוסי קרב־הפצצה לתקוף את ערי איראן ועיירותיה.

סוכנות החדשות האיראנית הרשמית „אירנה" מסרה, כי מאה אזרחים נהרגו בהתקפה על העיר הקדושה קום, ובכך עלה מספר ההרוגים כתוצאה מהתקפות האוויר האיראניות בשבועיים האחרונים ל־1,500 לפחות.

סוכנות החדשות האיראנית מצטטת את דבריו של הדובר חראזי, שאמר כי „מטרת המתקפה בדרום היא למגר את מכונת המלחמה של האויב". הוא הוסיף, כי לאחר שתושג מטרה זו תהיה לא רק בצרה אלא גם בגדאד מטרה נוחה לכיבוש.

בוואשינגטון אמרה דוברת משרד ההגנה האמריקאי, כי ארה"ב איננה מאמינה, שבצרה נמצאת בסכנה מיידית של כיבוש בידי האיראנים. הדוברת הוסיפה כי לפי האינפורמציה שבידי ארה"ב, עדיין נמצאים הכוחות האיראניים מחוץ לקווי ההגנה העיקריים של הצבא העיראקי.

הצעה של סוריה לדרוש גינוי של מצרים ומארוקו על מגעים עם ישראל – נפלה

הנושא המרכזי בדיוני הפסגה בכווית יהיה מלחמת המפרץ הפרסי

כווית (עי"ר, עי"צ, אי"פ). – הוועדה המכינה את סדר היום לפסגה האיסלאמית דחתה את הצעת סוריה לגנות את מצרים ומארוקו בשל מגעיהן עם ישראל – [illegible] עם פתיחת מושב „שרי החוץ" האיסלאמיים לקראת הפסגה שתיפתח בשבוע הבא.

נציגים בוועידה המכינה ציינו, כי שרי החוץ ידונו בהצעה הסורית, אך קרוב לוודאי שיאמצו את החלטות ועדת סדר היום, שהמליצה כאמור לדחות את ההצעה.

משתתפי ועידת שרי החוץ אמרו, כי הנושא המרכזי בוועידה יהיה מלחמת המפרץ הפרסי. הם הביעו את דעתם כי עיסוק בנושאים אחרים יסיח את הדעת מהשאלה העיקרית, אך צויין שהוועידה תדון גם בשאלה הפלשתינית, בבעיית ירושלים ובאפגניסטאן.

ממשלת איראן לא תשלח נציג. [illegible] שר החוץ הכוויתי קרא לממשלתו להיענות למאמצי השלום, כפי שעשתה עיראק, לדבריו. משתתפי הוועידה מקווים להסכים על צעדים לסיום מלחמת המפרץ גם ללא נוכחות איראן.

בתוך כך הודיע שליט לוב קדאפי, כי לא ישתתף בוועידה בגלל נוכחות מצרים. הוא ציין, כי צירופה של מצרים לוועידה האיסלאמית אינו חוקי ולפיכך הפכה הוועידה „מגוחכת". מנהיגי סוריה ואלג'יריה נועדו אתמול בדמשק ודנו על תיאום עמדותיהם לקראת הפסגה במטרה להשיג עמדה איסלאמית משותפת [illegible]

שלטונות הביטחון הכוויתיים חוקרים בינתיים את תעלומת התפוצצות שלשום בלילה על אי קטן במרחק 20 ק"מ מכווית. יש הסבורים שהיה זה מעשה חבלה מכוון, השני במספר, שיזמו ארגוני טרור פרו־איראניים, כדי לפגוע בהכנות לוועידה.

בינתיים נטל על עצמו ארגון בשם „קבוצת המהפכה על שם הנביא מוחמד" את האחריות לפיגועים, שאירעו בראשית השבוע [illegible]

[illegible] הוועידה החריפו מנגנוני ההסברה של מצרים וסוריה את ההתקפות ההדדיות. התקפות אלה מלמדות, שאין שום סיכוי שהפסגה תסלול את הדרך לפגישת פיוס בין אסד ומובארק.

„מבוטחים צעירים בקרנות הפנסיה צריכים לדאוג"

קובע אליהו רייף, יו"ר מקפת. הקרנות מפסידות השנה 40 מיליון דולר, בגלל הדחייה בהגדלת ההפרשות

מאת חיים ביאור, סופר „דבר"

אם לא ישתנה מצבן האקטוארי של קרנות הפנסיה ההסתדרותיות, יהיה מקום לדאגה בקרב המבוטחים הצעירים של הקרנות. כך הזהיר יושב ראש קרן „מקפת" אליהו רייף, בדיון פנימי עם צוות חברת העובדים של מועצת פועלי תל אביב שהתקיים באחרונה.

רייף גילה ש„מקפת" נפגעה בעיקר לאחר סגירתה של תשלובת „אתא", שמפוטריה היו מבוטחים בקרן.

בהקשר לכך הטעים שקרן פנסיה ציבורית כ„מקפת" אינה יכולה לנהוג כלפי מפוטרים לפי „האות הכתובה", אלא להתחשב לעתים במצבם המשפחתי והסוציאלי ולהעניק להם תנאים משופרים.

בתוך כך מסר האקטואר של האגף לבטחון סוציאלי בהסתדרות, יעקב אנסלר, ל„דבר" כי שבע קרנות הפנסיה ההסתדרותיות יפסידו השנה הכנסה בסך 40 מיליון דולר, עקב הסעיף בעסקת החבילה שלפיו ההפרשות של המעסיקים והעובדים לקרנות יגדלו ב־1.5 אחוז רק החל מאפריל 1988.

„זה סכום השווה לתשלום פנסיות במשך חודש אחד לכל 110 אלף גמלאי הקרנות", אמר אקטואר ההסתדרות.

אנסלר הביע תמיהה על משרד האוצר, שהתנגד לתביעת ההסתדרות להגדיל את ההפרשות לקרנות הפנסיה כבר מינואר השנה. לדבריו, ההכרה לצרכי מס בהפרשה המוגדלת של המעסיקים לקרנות אינה בהכנסות האוצר, שכן כמעט כל כספי הקרנות מושקעים באגרות חוב ממשלתיות.

אזור סחר חופשי גם עם אוסטרליה

מאת אמנון אמר, סופר הכלכלי של „דבר" בירושלים

שר התעשיה, אריאל שרון, מתכוון להציע לממשל באוסטרליה לחתום עם ישראל על הסכם לשיתוף פעולה בתחומי התעשיה.

שרון ייצא לאוסטרליה בחודש מרץ ותתלווה אליו גם משלחת של אנשי עסקים מישראל.

בהרצאה לפני לשכת המסחר ישראל־אוסטרליה אמר אתמול שרון כי הוא תומך ברעיון להנהיג אזור סחר חופשי בין ישראל ואוסטרליה.

לדעתו הסכם כזה יביא תועלת לשני הצדדים ויאפשר לתעשייה האוסטרלית להשתמש בישראל כקרש קפיצה לשווקים [illegible] ובארצות הברית.

אלפים

(המשך מעמ' 1)

בינתיים נודע כי עם שנקשר שמו של ד"ר קלר בעיבור כמעורב בפרשה הטראגית, התקשרו לביתו ולבית [illegible] עשרות נשים שטופלו על־ידו בשנים האחרונות והביעו נכונות לסייע לו ולהעיד על יכולתו המקצועית וטוב ליבו.

תלמידים מבית ספרה של הנערה יעל שריקי ז"ל סיפרו השבוע כי באחרונה ביצעו בסדריות תרומות לביצוע הפלות בלתי חוקיות ופרטיות לנערות בבית הספר שנכנסו להריון וביקשו להימנע מלספר לבני משפחותיהם על כך.

התלמידים סיפרו עוד בתוקף שערך המקומון „כל העמק והגליל" כי תלמידים רבים מקיימים יחסי מין בגיל צעיר ונערות נכנסות להריון ומבצעות הפלות במרפאות פרטיות. „הטרגדיה של יעל רק חשפה לציבור הרחב את התופעה, אך מסתירה גדולים משניתן לתאר" אמרה תלמידה בבית הספר הצפתי.

רבים מהתלמידים קראו להוריהם ולמחנכיהם שלא ללחוץ עליהם בנושא ולא לאיים – דבר המקשה עוד יותר על הבנות ומאלצן להילחץ ולפעול לעיתים ללא שיקול דעת.

חוגים חרדיים בצפת מבקשים לנצל את האסון כדי לפעול בקרב חוגים חילוניים למניעת ביצוע הפלות גם כשמדובר בנערות צעירות ולא נשואות.

פרס בלונדון: „לא יהיו התנחלויות בשטחים"

(המשך מעמ' 1)

ירדן, המבקשת שברה"מ תשתתף בוועידה הבין־לאומית, מודה עם תביעת ישראל כי על מוסקווה להכיר תחילה בישראל לפני שיתופה בוועידת שלום. נראה כי פרס ביקש גם מתאצ'ר לפעול בעניין זה בביקורה הצפוי בסוף מארס בברה"מ. עם זאת הוא סבור כי „פתיחת השערים ליהודי ברה"מ חשובה יותר מפתיחת שגרירות סובייטית ברמת גן".

בין הנקודות החשובות האחרות שעלו בשיחותיו של פרס עם תאצ'ר, שר החוץ האו וראשי הקהילה היהודית כאן:

★ בריטניה – היחסים בין ישראל ובריטניה נמצאים ב„ירח דבש" וישראל בדעה שבריטניה יכולה למלא תפקיד חשוב בקידום תהליך השלום. ישראל מצפה מבריטניה לפעול בעיקר בשני מישורים הנוגעים לתהליך השלום: להשפיע על המלך חוסיין „לעשות צעד קדימה" במסגרת הדיונים המכינים לקראת ועידת השלום ולהשתדל אצל ברה"מ להכיר בישראל ולשנות מדיניותה כלפי היהודים. אשר לאש"ף התברר לפרס כי כיום משוכנעים הבריטים שהארגון אינו יכול להוות את נציגם של הפלשתינים במו"מ על שלום, אך הם מציגים את השאלה: אם לא אש"ף, מי יכול לבוא במקומו.

★ סוריה – פרס מסר כי ישראל עוקבת אחר ההתפתחויות המדאיגות בסוריה שהכפילה את כוחה הצבאי, אך מפסידה את המלחמה הכלכלית. הוא מסר לבריטים „כי הקשיים הכלכליים שם גרמו משטר של קיצוב בחשמל, באוכל, בתרופות ובחלקי חילוף והביאו את המשטר הסורי למצבו הקשה ביותר מאז עלה אסד לשלטון. ניכרת תסיסה גם נגד העלווים. עם זאת, אין סוריה מהווה איום מיידי על ישראל".

★ איראן־עיראק – ישראל אינה נוקטת עמדה במלחמת איראן־עיראק, אך פרס סבור כי נצחון איראן עלול לגרום מתיחות בין המדינות המתונות באיזור. לדעתו אם תיפול בצרה יתחיל מו"מ ממושך „שיעסיק את הערבים לזמן רב".

★ ירדן – הנתק בין חוסיין להנהגת אש"ף אינו ניתן לאיחוי ולדברי פרס חוסיין מעוניין להמשיך באסטרטגיה של השלום ולא להפסיד את מה שאיבד בגדה.

★ פרשת יפה – פרס תומך ברעיון שכל המפעלים הגדולים יפרסמו את השכר והתנאים של מנהליהם.

פרס בפאריס

פרס מגיע הבוקר לפאריס וייועד מיד עם ראש ממשלת צרפת ז'אק שיראק, שדחה במיוחד מסע שתכנן לערוך מחוץ לבירה. פרס יסעד צהריים על שולחן הנשיא מיטראן ויתדרך דיפלומטים, שליחים ופעילים יהודיים. בשבת בבוקר יבוא למלונו שר החוץ הצרפתי ז'אן ברנאר רמון.

אשר למנכ"ל משרד החוץ, אברהם טמיר, הוא הגיע אמש לפאריס ממדריד שם עמד בראש משלחת שהכינה את ההסכם התרבותי והכלכלי בין ישראל וספרד – ישר לארוחת ערב פרטית שבה, נאמר לנו, לא היו כל נציגים ירדנים. מיטראן ושיראק נועדו באחרונה עם מלך ירדן, נשיא מצרים ונציגים סעודיים בכירים. ערב בואו של פרס אמר שר החוץ הצרפתי, כי „רעיון הוועידה הבין־לאומית במזרח התיכון מתפשט".

במוצאי שבת ישתתף פרס באירוע מיוחד לכבוד שארגן שגריר ישראל עובדיה סופר, אשר נועד גם לפתוח את „שנת שיתוף הפעולה התרבותי בין צרפת וישראל".

שמיר יגיב

ראש הממשלה יצחק שמיר יחלוק היום על עמדתו של פרס בקשר לברה"מ. שמיר ישא נאום מדיני בפני נציגים של עולים מברה"מ וידגיש כי עמדתה של ישראל היא שעל מוסקווה לחדש את קשריה הדיפלומטיים עם ירושלים ולהתיר את עלייתם של היהודים אליה. אתמול רמז פרס בלונדון כי ישראל תסתפק רק בשינוי בעמדתה של ברה"מ כלפי הבעיה היהודית, כתנאי להשתתפותה בוועידה בין־לאומית לשלום במזרח התיכון.

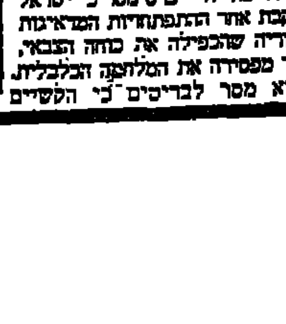

ישראל ברון: האוצר גובה כיום מס מיחידים המוגדרים כסוחרי בורסה

„יש להקים ועדה ציבורית שתקיים דיון ציבורי פתוח בענין ביטול הפטורים

מאת יואב יצחק, סופר הכלכלי של „דבר"

„שלטונות המס מטפלים במקרים רבים וגובים מס על רווחי הון מיחידים, הפועלים כסוחרי בורסה. דבר זה כרוך בבעיות משפטיות מפני שקשה להוכיח מיהו סוחר בניירות ערך" – אמר אתמול ישראל ברון, הממונה על הכנסות המדינה במשרד האוצר.

במסיבת עיתונאים עם כתבים כלכליים בתל־אביב, הסביר כי ההצעות שעלו באחרונה – על רקע הכנת תקציב המדינה – לגבות מס על רווחי הון בבורסה, לא ניתנות כיום ליישום בגלל קשיים אדמיניסטרטיביים. שלטונות המס פועלים כיום ואף גובים מס על רווחי הון מיחידים רבים, אולם דבר זה נתקל בקשיים עקב הקשיים המשפטיים הכרוכים בהגדרת יחיד כסוחר בורסה או כמשקיע. ברון הזכיר, כי שלטונות המס כבר נקטו צעדים משפטיים נגד שלושה יחידים שהוגדרו על ידי שלטונות המס כסוחרים בבורסה (דוד לוי מחיפה, רס"ר מראשון לציון והידין מנתניה).

עם שניים מאלה הצליחו השלטונות להגיע לפשרה. עם השלישי (לוי) היתה התדיינות משפטית, ולבסוף עזב לוי את הארץ עם משפחתו. בהזדמנות זו קרא ברון ללוי לשוב ולהגיע לפשרה עם שלטונות המס. הוא שוחח בהקשר זה עם הדיין ועם פרקליטו של לוי.

לדברי ברון, שלטונות המס מבחינים בין סוחר בניירות ערך, לבין משקיע המבקש להגיב פירות מכספו – על פי האינדיקטורים הבאים: השימוש במקורות חיצוניים – היקף ההשקעה על חשבון הלוואות ואשראים; תדירות ביצוע פקודות בניירות ערך; היקף הפעילות בתמורה כספית.

ברון אמר עוד כי „בעיקרון, אין כל סיבה מדוע לא להטיל מס על רווחי הון בבורסה. יכול להיות שצריך להיות מס מוגבל, אולם כיום זה אינו ניתן להפעלה מפני שכיום מרוויחים רק 17 אחוז מהמתפרנסים במדינה על הכנסותיהם". בקטגוריה זו נכללים כל העצמאים והשכירים בעלי הכנסות גבוהות. במקרה הטוב, ניתן באמצעות דיווחיהם לגבות מס מהמרוויחים בלבד. אין שיטה כיצד ניתן לקבל מס דה־פאקטו. אם נגבה מס מעצמאי, הוא יעשה פעולות בבורסה בחשבונו של בן משפחתו השכיר ובכך יימנע באופן ליגאלי לחלוטין מתשלום מס. „זו לא רמאות, זו הימנעות ליגאלית לחלוטין", הדגיש. כן אמר, כי המערכת עוברת כיום ראורגניזציה בשטח זה, כך שניתן יהיה לגבות מס רווחי הון, אם יוחלט עליו, כבר בשנים הבאות.

בהתייחסו להפחתת שיעורי המס לשכירים במסגרת הרפורמה המוצעת, מאפריל, ישלמו השכירים פחות מס. לדוגמה: שכיר המשתכר כיום 2,000 שקל ברוטו, מקבל כיום 1,547 שקל נטו. לאחר קבלת הרפורמה יגדל הנטו והוא יקבל 1,590 שקל – עליה של 2.8 אחוזים. על פי הרפורמה המוצעת, תהיה הקלה במסים דווקא לבעלי השכר הגבוה במשק, לדוגמה: מי שמשתכר 10,000 שקל בחודש, משלם כיום מס של 5,097 ש"ח כך שנותרת בידו הכנסה נטו בסך 4,903 שקל. החל מאפריל יגדל שכרו ב־17 אחוז, הוא יסתכם (מאותה הכנסה) ב־5,737 שקל.

כנס יסוד של הבמה הרעיונית המרכזית לערכי תנועת העבודה

„העובדים במשק וההתיישבות בצבת התכנית הכלכלית" – זה היה נושאו של הכינוס הראשון של הבמה הרעיונית המרכזית לערכי תנועת העבודה שהתקיימה בבית ברל בשיתוף האגודה לחינוך תנועתי.

יוזמי הכנס הם ראשי הפורום ההסתדרותי במפלגה, ראשי משק העובדים, התק"ם, תנועת המושבים, נעמ"ת והמשמרת הצעירה.

את הכנס פתח חיים הברפלד יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות שהדגיש את הצורך בבירורים רעיוניים מול מגמות הסחף שבאו לידי ביטוי במפלגה בהתייחסות לתכנית הכלכלית של שר האוצר ובמיוחד בנסיון לפגוע ברפואה הציבורית השוויונית.

כן דיברו בפתיחה דני רוזוליו מזכיר חברת העובדים, יוחנן דניאל מזכיר תנועת המושבים ונחום פסה יו"ר המרכז לתרבות העומד גם בראש היחידה הכלכלית החברתית של ההסתדרות.

כל הדוברים הדגישו את חשיבות העובדה שלראשונה זה שנים רבות הוקמה במה קבועה המשותפת לכל המרכיבים המובילים בנושא הכלכלי־חברתי וכן תבעו הגדלת השתתפות הממשלה בתקציב הבריאות ובמסגרת זו הגדלת השתתפות הממשלה בתקציב קופ"ח.

„על מפלגת העבודה להיות רגישה למניעת התפרצות אפשרית של הר געש אינפלציוני מחודש ולכן יש לבקר קולות הקוראים לתת יד למתירנות ושפע" אמר שר הכלכלה והתכנון גד יעקבי.

מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס עמד בדבריו על ההסכם שהושג בין הממשלה, ההסתדרות והמעסיקים ובפשרה שהושגה על מנת למנוע את חידוש האינפלציה והאבטלה.

בעקבות דברי הסיכום של הכנס על ידי גדעון בן־ישראל יו"ר האגף לארגון ומועצות פועלים בהסתדרות ואהרון ידלין מזכיר התק"ם, החליט הכנס לאמץ את סיכומי קבוצות הדיון שעיקרן התייצבות מאחורי עמדת ההסתדרות והנהגתה בראשות ישראל קיסר בהסכם שהושג עם הממשלה והמעסיקים ותביעה להגדיל את תקציב קופ"ח.

מבצע „נוסעים באגד"

רשימת הזוכים בהגרלה השלישית שהתקיימה ב־30.12.86

גלויות נשלחו לזוכים בדואר

4 כרטיסי טיסה לאירופה

בלחש סיגל – תל־אביב, דרושה רוני – בני ברק, יגודייב רומן – נתניה, פישל נורית – תל־אביב.

25 טיולי נופש זוגיים לאילת

[illegible]

50 כרטיסי נסיעה לקהיר

[illegible]

500 כריות מתנפחות

רשימת הזוכים משוגנת עפ"י אזורים בהם פועלים משרדי אגד תבילות.

[illegible]

1000 חולצות „נוסעים באגד"

רשימת הזוכים משוגנת עפ"י אזורים בהם פועלים משרדי אגד תבילות.

[illegible]

אגד משתלם לך בכל דרך.

אנשים • אנשים

הבטיחו

משלחת של המועצה ליחסי חוץ שתכלול את הנרי קיסינג'ר, ג'ין קירקפטריק, סיירוס ואנס ואישים אמריקאים אחרים תצא בקרוב למוסקווה ותעלה את ענין יהודי בריה"מ.

ח"כ שמחה דיניץ (מערך), ששב מארה"ב, התבקש על־ידי הממשלה לדבר עם אישים אלו ולבקשם להעלות את הנושא על סדר היום. חברי המשלחת הבטיחו שיעלו את נושא העליה, שחרור אסירי ציון וטיסות ישירות לישראל.

טובה צימוקי

מנומסים

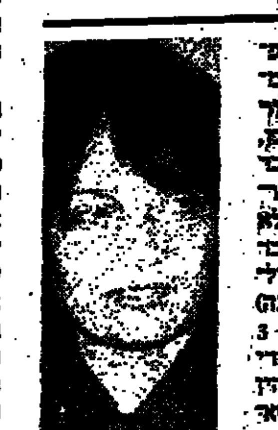

על פגישת הסופרים עם ראש הממשלה יצחק שמיר כבר דיווחנו. ובכן, פרטים על מה שדובר שם לא שוחררו לפרסום, אך על מה לא דובר שם הגיעו כבר לבמה שמועות. שולמית לפיד (בתמונה) סיפרה שנדרשו 3 פגישות „חימום" כדי שאחד הסופרים יהין לשאול את שמיר שאלה מהוססת. אותו סופר היה כנראה אהרון מגד, שהיקשה בעניין מעורבותנו בעיסקות הנשק עם איראן. התשובה לא נמסרה לפרסום. כמו כן אמר אחד המשתתפים שהיתה זו „פגישת הקשבה" – ראש הממשלה דיבר, והסופרים הקשיבו. אח"כ דיברו כמה מן הסופרים, והוא הקשיב. אז או שהם מאד מנומסים, או ששוררת ביניהם הסכמה מלאה...

נצחון בווארשה

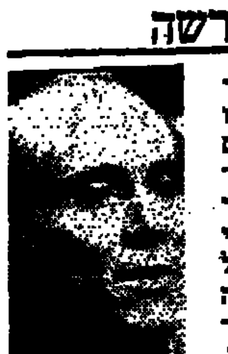

בביקורו הקצר ב־ארץ בדרך לטוקיו ולסיור קונצרטים ביפאן עם תזמורת שירות השידור היפאני סיפר גארי ברתיני (בתמונה) על חויה מרגשת שהיתה לו לפני כשבוע בוארשה, בירת פולין. ברתיני ניצח על שני קונצרטים באולם הפילהרמוניה הגדול בווארשה. היתה זו הפעם הראשונה מאז 1967, כאשר פולין ניתקה את היחסים הדיפלומטיים עם ישראל, שמנצח ישראלי הוזמן רשמית להופיע בפולין. מספר ברתיני: „במודעות הגדולות הודפס לא רק שמי, אלא גם שם ישראל. המארחים קיבלו אותי בידידות ובלבביות. יום לפני הקונצרט שידרו שתי רשתות הטלוויזיה המקומיות קטעים מהחזרה וראיונות שבהם הוצגתי בפרוש כישראלי. הקונצרט הראשון שודר במלואו ברדיו הפולני. ניצחתי על המקהלה ותזמורת־העם בתוכנית לפי בחירתי: 'ניצול מוואראשה' של ארנולד שנברג לקריין־מספר ולמקהלת גברים, סימפוניית תהלים של סטרווינסקי עם מלים מהתנ"ך והסימפוניה הראשונה של מאהלר. הקהל, שמילא את האולם עד אפס מקום, עמד על רגליו והגיב בתשואות ממושכות, במיוחד לאחר יצירתו של שנברג". בעקבות ההצלחה הוזמן ברתיני לחזור ולנצח על הפילהרמונית של וארשה בעונה הבאה. כמו כן קיבל הצעה קונקרטית לבוא עם תזמורת ומקהלה, לפי בחירתו, להשתתף בפסטיבל למוסיקה קלית המתקיים בוורוצלאב.

ישראל דליות

אין חדש

גדעון רפאל (בתמונה) יכול היה רק לגחך. המנכ"ל לשעבר של משרד החוץ שפרש כבר לגמלאות חש בודאי שאכן אין חדש תחת השמש, כשקרא בעיתונים שהמנכ"ל המדיני, יוסי ביילין, מתעתד להקים „דסק לשלום" במשרד החוץ. בספר זכרונותיו „היעד – שלום", מספר רפאל על ידיעה שפירסם הניו־יורק טיימס ב־1955. בידיעה נאמר כי משרד החוץ הישראלי מקים „דסק" לשלום ובראשו יעמוד גדעון רפאל.

יוסי מלמן

בריאות בת"א

„מרפאת המעקב המיוחדת לנשים בגיל המעבר", שפתח האגף לרפואה ציבורית בשכונת התקווה, הצליחה מעל ומעבר למשוער ואנו מתכוונים בעתיד הקרוב לפתוח מירפאות דומות ב־25 מוקדים שכונתיים ברחבי העיר".

על כך בישרה עו"ד חביבה אבי־גיא, חברת מועצת עיריית ת"א המכהנת כראש האגף לאשפוז ולרפואה ציבורית, בישיבת המזכירות מועצת פועלי ת"א־יפו, אותה ניהל תדי קאופמן – מזכיר המועצה. אבי־גיא ציינה כי במרפאת המעקב בשכונת התקווה מאבחנים מחלות הקשורות לגיל המעבר, ניתנת הדרכה לבדיקת־שד עצמית ולאיתור מוקדם של מחלת הסרטן. להלן גילתה אבי־גיא כי תמורת סכום מגוחך של 4.65 שקל חדש יכולה כל תושבת העיר החוששת או מצפה להריון לגלות את האמת תוך 3 דקות, אם תגיע לבדיקה בבית שטראוס בת"א. הפטנט הוא ישראלי, והביצוע עצמו ב־100%, הדגישה. [illegible] ציבורית להורדת אחוז התקפי הלב, והתברר כי באמצעות תזונה נבונה ניתן להוריד את אחוז התקפים ב־48% אצל גברים וב־24% אצל נשים. סידרה מקיפה של הרצאות בדבר שינוי הרגלי התזונה מתקיימת במרכזים קהילתיים בעיר.

במקום חו"ל

השבוע האחרון היה גדוש ביקורי שרים בדרום. שר הכלכלה והתכנון גד יעקובי קיבל ביום שני אזרחות כבוד של באר יעקב, והופיע באסיפה מפלגתית באשקלון. ראש הממשלה יצחק שמיר קיבל ביום שלישי אזרחות כבוד של העיר יבנה. אמש ביקרו השרים: אמנון רובינשטיין בשער הנגב, יצחק נבון בקרית מלאכי, יעקב צור בראשון לציון ומשה שחל באשדוד וביבנה. אתמול ביקר גם מזכיר ההסתדרות ישראל קיסר באשדוד, וביום ראשון נציג ישראל באו"ם בנימין נתניהו בנס־ציונה. הביקורים העמידו בדילמה את הסופרים האזוריים של העתונים, שהיו צריכים להתלבט את ביקורו של מי להעדיף.

דני צדוקי

אין אוויר

ראש עיריית חיפה, אריה גוראל (בתמונה), שיגר השבוע מכתב אל שר האוצר, משה נסים, והעמידו על הצורך הדחוף בהקמת מערך ניטור באזור חיפה, דוגמת מערכים דומים בחדרה ובאשדוד. גוראל מציין במכתבו כי זיהום האוויר באזור חיפה נחשב מהגבוהים ביותר בארץ. בעזרת מערך הניטור ניתן היה להורות למפעלים באזור, בעיקר לחברת החשמל ולבתי הזיקוק, לעבור לשימוש בדלק דל גפרית. מכשירי המדידה יצביעו בשעת חריגות מתקן על עליה בזיהום וניתן יהיה לצמצם את החריגות הללו. העלות המשוערת של מערכת ניטור באזור חיפה, הכוללת שמונה תחנות, היא 1.5 מיליון דולר. גוראל מציין עוד כי משרד הפנים הכיר בצורך ברכישת מערכת חדשה לפני שלוש שנים ואף אישר את הצעת התוכנית למיקומן של תחנות הניטור. התוכנית לא בוצעה כיוון שמשרד האוצר לא נתן אישור תקציבי. גוראל, המשמש כיו"ר איגוד ערים לאיכות הסביבה באזור חיפה, מוסיף כי האיגוד הכין כבר את המסמכים הדרושים לפרסום מכרז בינלאומי לרכישת המערכת החדשה.

אריאלה ראובני

קשר רומני

משלחת מרומניה שכללה את מונטו קומה, הממונה על אגף הרווחה במזכירות הכללית של האיגודים המקצועיים הרומניים ואשבל איבנוב, האחראי על ה„דסק" הישראלי בחברת התיירות של האיגודים המקצועיים – היתה אתמול אורחת מועצת פועלי חיפה. מזכיר מועצת פועלי חיפה משה ורטמן סקר בפני האורחים, שזהו ביקורם הראשון בישראל, את תולדות ההסתדרות וציין כי חברים בה 60־70 אחוזים מכלל האוכלוסיה במדינת ישראל (מספרם בחיפה מגיע ל־80 אחוזים). מונטו קומה הביע תקווה להדוק הקשרים בין ההסתדרות והאיגודים המקצועיים ברומניה, במיוחד בנושאי תיירות. האורח סיפר כי ברומניה יש כיום כ־7,600,000 עובדים המאוגדים ב־13 איגודים מקצועיים.

יוסף מיכלסקי

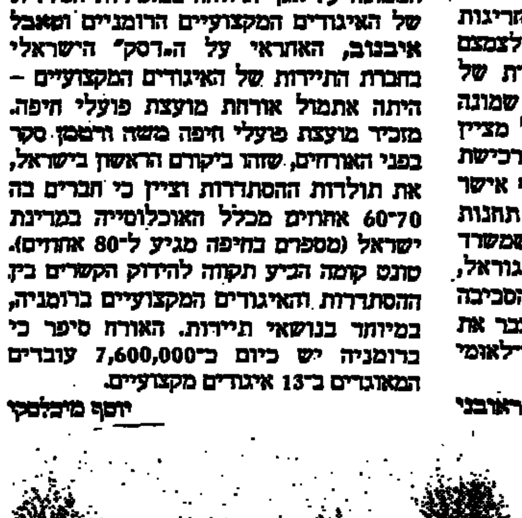

בעת שהתקיימו טקס השבעת הממשלה האוסטרית החדשה במשרד הנשיא, קיימו מפגינים טקס אחר בחוץ. בטקס הנישואין הגרוטסקי מסמלים החתן והכלה את „החותנה" מפלגת העם והמפלגה הסוציאליסטית, שהקואליציה ביניהם תביא, לדעת המתנגדים, רווחים שמנים לשתי המפלגות והרעה באבטלה וביתר הבעיות במדינה.

הגזבר הודיע: אני חף מפשע וירה בעצמו במסיבת עתונאים

האריסבורג, פנסילבניה (א.ס.) . – גזבר מדינת פנסילבניה באד דוויר ירה בעצמו אתמול בעת מסיבת עיתונאים בה היה אמור להודיעה על התפטרותו בעקבות פרשת שחיתות.

בנאום ארוך ונרגש, בו טען דוויר כי הוא חף מפשע במשפט שוחד בו הורשע, שלף גזבר המדינה אקדח ממעטפה שהחזיק, תחב את האקדח לפיו ולחץ על ההדק. כתבי הטלוויזיה שנכחו במקום סיפרו, כי דוויר הזהיר את הנוכחים „התרחקו, זה ייפגע במישהו".

אחד מהנוכחים שישב בקצה האולם צעק „באד, באד", אולם דוויר לא הביט בו וירה. למקום הוזעק אמבולנס ודוויר נלקח מהמקום כדקה לאחר הירי.

דוויר ומנהיג רפובליקאי נוסף הורשעו בחודש שעבר בתחידה לקבל שוחד תמורת הענקת חוזה לחברת מחשבים בלא מכרז. גזר דינו היה אמור להינתן היום.

שניות ספורות לפני שלחץ על ההדק, קרא דוויר לממלא מקומו בגזברות המדינה ולשניים מעוזריו ומסר להם מעטפות חתומות, שהכילו לדבריו הוראות שעליהם לקרוא „אחר כך". „חשבנו שבכך הגיש את התפטרותו", אמר דובר הגזבר בפועל, שקיבל בידיו של המתאבד את המעטפה החתומה.

דוויר היה צפוי לעונש מאסר של עד 55 שנה בגין הרשעתו. הוא הורשע בעקבות חוזה בין 4.6 מיליון דולר לחברת מחשבים בקליפורניה בלא מכרז.

באד דוויר, גזבר מדינת פנסילבניה שניות לפני שלחץ על ההדק (צילום: אי.פי)

מתנגד המשטר ג'ילאס יוכל לצאת מיוגוסלוויה

בלגראד (רויטר) . – סוכנות הידיעות הרשמית ביוגוסלוויה הודיעה, כי השלטונות העניקו דרכון למתנגד המשטר מילובאן ג'ילאס, הנחשב לאחד התיאורטיקנים החשובים של ההתנגדות למשטרים הקומוניסטים במזרח אירופה.

מקורות מערביים מסרו, כי ג'ילאס בן ה־76, שכיהן בעבר כסגנו של מנהיג יוגוסלוויה המרשאל טיטו, יוכל עקב מתן הדרכון לצאת את ארצו בפעם הראשונה מאז 1970. בעבר דחו השלטונות שתי בקשות מצד ג'ילאס לקבל דרכון.

דיפלומטים מערביים ציינו, כי בהודעת סוכנות הידיעות הרשמית הוטעם שג'ילאס כיהן בעבר בתפקידים בכירים במדינה. הוא תואר כ„ידידו לשעבר של טיטו, שהורשע בעבירות פליליות".

ג'ילאס הורד מתפקידיו בהנהגת המפלגה ב־1954 לאחר שמתח ביקורת פומבית על מדיניותו של טיטו. לאחרונה העלו כמה פוליטיקאים בקשה לטהר את שמם של אנשים שהודחו בשנות ה־50 וה־60, אם כי שמו של ג'ילאס לא צוין במפורש.

מתנגד המשטר הוותיק מתגורר בבידוד כמעט גמור בדירתו בבלגראד וכלי התקשורת במדינה מתעלמים ממנו לחלוטין. ג'ילאס מטיף להנהגת סוציאליזם דמוקראטי במזרח אירופה ואף כתב כמה ספרים בנושא, שזכו להצלחה גדולה במערב ובקרב מתנגדי המשטר במדינות מזרח אירופיות אחרות.

מאבק להצלת שבטי האינדיאנים בברזיל

סאו פאולו (רויטר) . – לוחמי זכויות האינדיאנים בברזיל הכריזו, כי השיגו נצחון גדול במאבקם למען הקמת שמורה לשבט היאנומאמי, המתואר בידי אנתרופולוגים כאומה הפרימיטיבית הגדולה ביותר בעולם כיום.

הסנאטור סוורו גומס, דמות בולטת במאבק, הודיע שנשיא ברזיל ז'וזה סארניי יוציא בקרוב צו נשיאותי המכריז על הקמת שמורה במקום.

שבט היאנומאמי שוכן ביער האמאזונאס בסמוך לגבול בין ברזיל לקולומביה. הוא מונה יותר מ־10,000 איש, מתוכם כ־9,000 בתחום ברזיל. לוחמי זכויות האינדיאנים מסרו, כי בעשרים השנים האחרונות נלחצים בני השבט בידי מחפשי זהב הפולשים לאדמותיהם.

אוכלוסיית האינדיאנים בברזיל, שכמעט הושמדה עקב מגעה עם תרבות המערב, מונה כיום כ־120,000 איש לעומת כשישה מיליון בעת הכיבוש הפורטוגזי במאה השש עשרה.

שודד בנק מחזיק בת־ערובה באיום אקדח בעת שוד בלונדון. תמונה זו שודרה בטלוויזיה הבריטית והשודד דארן בולן זוהה בידי קצין משטרה בעת ששתה בבאר ונעצר. (צילום: א.פ)

ברה"מ מנעה כניסת עיתונאי יהודי לתחומה

מאת עלי כהן, סופר „דבר" בדנמארק

קופנהאגן (מיוחד ל„דבר"). – העיתונאי היהודי־דני הידוע שמואל רחלין לא יוכל להבא להיכנס לתחומי ברה"מ – הודעה על כך נמסרה למשלחת ראשי תיאטרון דנים, שביקשה לקחת אותו איתה לברה"מ כמומחה וכמתרגם. לאות מחאה ביטלה המשלחת את ביקורה המיוחד.

שמואל רחלין, שבימים אלה מלאו לו 40 שנה, נולד בסיביר (פוקרובסק) למשפחת גולים, שהעבירה למעלה מ־60 שנים בסיביר. ב־1951 הורשתה המשפחה לצאת לדנמארק, ארץ הולדתה של אמו של שמואל רחלין, הודות להתערבות שלטונות דנמארק אצל שלטונות ברה"מ. על הפרשה כתבו הוריו ספר ושמו „61 שנים בסיביר".

שמואל, שהשתלם ברוסית ובעיתונאות באוניברסיטאות של קופנהאגן וקולומביה, שימש כתב הרדיו הדני במוסקווה, ושליטתו המוחלטת ברזי השפה הרוסית ובאורחות החיים שם לא נשאו תמיד חן בעיני השלטונות. ועם כל זאת הוא הצליח לעבור את התקופה במוסקווה בשלום.

ברק פגע במטוסו של ויינברגר

ואשינגטון (רויטר־עתי"ם). – מטוס סילון קטן, שבו טס שר ההגנה האמריקני קאספר ויינברגר יחד עם רעייתו, נפגע בברק ביום א' שעבר בקרבת בסיס חיל האוויר אנדרוז, אך נחת בשלום על־אף קלקול שחל במכשיריו.

ערים עתיקות נתגלו בסין

סקין (א.ס.) . – תשע עשר ערים עתיקות, בנות יותר מאלפיים שנה נתגלו לאחרונה בצפון סין, באיזור שנחשב עתה לארץ ביצות בלתי מיושבת.

סוכנות הידיעות הסינית „סין החדשה" מסרה, כי התגלית קוראת תיגר על הנחה שהאיזור במחוז היי לונג ג'יאנג היה שומם במשך אלפי שנים. לפי הידיעות, בערים אלה ישבו לפני 2,000 שנה בני עם היילו, מיעוט אתני.

אחת מהערים היתה מחולקת לשתיים ובין שני החלקים חיברו דרכים. בשטח בין שני החלקים נתגלו 89 מערות מגורים. העיר החיצונית הוקפה בחומה בעובי 6 מטר ואילו סביב העיר הפנימית נחשפה חומה באורך 500 מטר ובעובי 6 מטר.

פתרון להרי המזון המיותר באירופה חלוקתו למדינות עניות ולנזקקים

מאת דויד שריבס, סופר „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). – פתרון פרטיאלי, שיתכן ויביא גם תועלת בלבלית, מצאו שרי החקלאות של מדינות השוק המשותף כדי להיפטר מחלק מהררי המזון, שנצברו במדינות ה„שוק", ושעלות אחזקתם חונקת את תקציבי החקלאות של השוק ומאיימת על המשך קיומה של מדיניות חקלאית משותפת.

זה תקופה ארוכה מועלות הצעות להיפטר מהררי המזון על־ידי חלוקתם בין מדינות נזקקות או הפנייתם לארגוני צדקה במדינות ה„שוק". לכך ישנה התנגדות מסורתית מצד חקלאי ה„שוק", אך הקור העז שפקד את אירופה בימים האחרונים ריכך את התנגדותם והביא להחלטה על הפניית כמויות מזון גדולות לנזקקים.

משלוחי המזון יחולקו באמצעות ארגוני צדקה וזאת במסגרת לבסס פעילות צדקה מצד מדינות השוק. שרי החקלאות של בריטניה ומערב גרמניה מביעים דאגה מפני ההשלכות התקציביות של ההחלטה האחרונה.

על־פי אותן ההערכות, יסתכמו הוצאות החלוקה בשלב הראשון של התוכנית – עד חודש מארס השנה – בקרוב ל־60 מיליון דולר.

כינוי עודפי המזון במדינות השוק כהרים אינו מליצה. במחסני ה„שוק" אגורים 1.5 מיליון טונות חמאה ו־600 אלף טונות בשר. נצברו עודפים גדולים גם של שמנים, גבינות, חיטה ודגים.

אחזקת עודפים אלה כרוכה בהוצאות יקרות ובהיבשעה ממשיכים חקלאים במדינות מסויימות ב„שוק" ליהנות מתמריצי ייצור המגדילים עוד יותר את בעיית העודפים, זאת מאחר שכל המדינות מנסות לשמור בקנאות על הגרעין החקלאי שלהן.

מבקרי התוכנית טוענים, כי חלוקת המזון לא תקטין את בעיית העודפים שכן ממילא היו מי שדאגו להספקת מזון לנזקקים כך שחלוקת המזון תקטין את הביקוש הטבעי שהיה קיים למוצרים המחולקים.

הרמן שאו מאדאורדסוויל שבאילינוי מול לוח הכניסה לבניין העיריה, המציג לדעתו את השחורים (מימין) ואת האינדיאנים באור משפיל. (צילום: א.פ)

תקופתו של סטאלין לא היתה סיפור אגדה ועלינו להתמודד עמה באומץ

אומר משורר סובייטי הסוקר סרט חדש ומעורר מחלוקת על תקופת האימים

מוסקווה (רויטר) . – אחד מבכירי המשוררים הסובייטיים, שסקר סרט מעורר מחלוקת על תקופת סטאלין העתיד לצאת למסכים בימים הקרובים, אמר כי הגיע הזמן להפסיק לקבור זכרונות כאובים מעברה של המדינה.

המשורר רוברט רוז'דסטבנסקי כתב בשבועון הספרותי „ליטראטורנאיה גאזטה", כי הסרט „פוקיאנייה" (הכאה על חטא) מאת הבמאי הגרוזי טנגיז אבולאדזה אינו סיפור אגדה, למרות האופי הפנטאסטי של העלילה.

הסרט מתאר את הטראומה האישית שחוו מיליוני אזרחים סובייטים בשעה שקרוביהם נעלמו בלילות למחנות מאסר בתקופת שלטונו של סטאלין. הסרט הוחזק „על המדפים" במשך כשנתיים ושוחרר רק לאחרונה להצגה ברפובליקה הגרוזית, ארץ מולדתו של הרודן הסובייטי. הסרט הוצג בפני אולמות מלאים מפה לפה בהקרנות פרטיות במוסקווה.

המשורר רוז'דסטבנסקי סקר את האפיזודות המרכזיות בסרט, בעיקר את האפיזודה המרשימה ביותר, המתארת כיצד מחפשות נשים את שמות בעליהן החרוטים על גזעי עצים המגיעים מסיביר, בטרם הופכים אותם גזעים לאבקת נסורת.

„היה היה... לא, בל נעמיד פנים שאיננו זוכרים שהדבר אירע בארצנו", כתב המשורר. „בשנים האחרונות כמעט ולא נגענו בנושא מראני זה", אמר רוז'דסטבנסקי, „איננו יכולים להרשות לעצמנו זכרון סלקטיבי ולזכור רק את מה שנוח לנו".

מבלי להזכיר את שמו של סטאלין, טען המשורר שאמתלה, כי אותה תקופה סבוכה מדי, אינה תקפה, בציינו כי תקופות סבוכות כגון ימי המהפכה ומלחמת האזרחים טופלו באורח חופשי. „לקחי העבר – אפילו המסובכים והמרים ביותר שבהם – לא יוכלו להיעלם", אמר רוז'דסטבנסקי.

המאסרים ההמוניים בתקופת סטאלין לא טופלו בפומבי בברה"מ מאז הדחתו של ניקיטה חרושצ'וב ב־1964. בתקופה האחרונה הופיעו סימנים, כי הנהגת הקרמלין בראשותו של מיכאיל גורבצ'וב מתכוונת לשפוך אור על חלקים עלומים בהיסטוריה הסובייטית ולהעלות לדיון דמויות היסטוריות שנשכחו.

„ליטראטורנאיה גאזטה" מסר, כי הסרט „הכאה על חטא" יוצג בפני הקהל המוסקבאי בשבוע הבא ובקרוב תורחב הפצתו במדינה. הסרט, שהושלם ב־1984, הוחזק „על המדף" בפקודת פקידי ממשל, שחששו כי הזמן אינו בשל להצגתו בפומבי.

מקורות בענף הסרטים אמרו, כי החשש ממחלוקת ציבורית מנע את הצגתו בשנה שעברה. מזכיר איגוד עובדי הקולנוע אמר, כי בקרוב ישוחררו סרטים רבים נוספים, שהוחרמו במשך זמן רב.

שערוריה בבריטניה: אמריקאי הואשם באונס והוברח לארה"ב

לונדון (רויטר) . – פוליטיקאים ועיתונאים בריטים הביעו זעם על הידיעה כי דיפלומט אמריקאי התחמק ממשפט הודות לחסינות דיפלומטית, לאחר שהואשם בתקיפה מינית נגד ילדה בריטית בת שש.

הפוליטיקאים תבעו הסברים מראש הממשלה מרגרט תאצ'ר, שאמרה לפרלמנט כי בניגוד לידיעות קודמות הואשם האיש, בעלה של דיפלומטית בשגרירות, ב„מעשה מגונה בפומבי" ולא באונס. אולם חבר הפרלמנט פיטר ברוינולס טען, כי לראש הממשלה נמסר כנראה מידע מוטעה, משום שבתיקי המשטרה מואשם האיש בתקיפה מינית ולא במעשה מגונה בפומבי.

„ב־6 בדצמבר 1985 הופקדה ילדה בת שש בידי אמה להשגחתו של ידיד. מאוחר יותר התלוננה הילדה על תקיפה מינית", אמר דובר המשטרה.

שגרירות ארה"ב הביעה צער על המקרה, אולם אמרה כי סירבה לוותר על חסינותו של האיש, כבקשת משרד החוץ הבריטי, בגלל מדיניותה המסורתית של ארה"ב בנושאים כגון אלה. יום לאחר שהועלו ההאשמות נגדו, „הוברח" האיש חזרה לארה"ב.

דובר משרד החוץ הבריטי זיהה את התוקף כג'יימס אינגלי. העיתון הלונדוני „איוונינג סטאנדארד" איתר את האיש בביתו בארה"ב וזה הכחיש מכל וכל את ההאשמות נגדו.

בריטניה הודיעה, כי היא שוקלת לפרסם את שמותיהם של דיפלומטים זרים המעורבים כביכול במעשים פליליים ושגרירויותיהם מסרבות להסיר את חסינותם. עד כה פורסמו נתונים כלליים על מספר העבירות שביצעו דיפלומטים זרים, אך לא נמסרו פרטים מזהים עליהם.

בכירים באיטליה היטו החקירה בטבח הניאו־פאשיסטי בבולוניה

בולוניה (רויטר) . – משפטם של 20 ניאו־פאשיסטים איטלקים, המואשמים באחריות לטבח בתחנת הרכבת בבולוניה לפני שבע שנים בו נהרגו כ־85 בני־אדם, נפתח בבולוניה.

התביעה טוענת, כי בהנחת מטען החבלה רב העוצמה, שגרם להתמוטטות אולם הכניסה לתחנה, ביקשו הניאו־פאשיסטים לזרוע אנדרלמוסיה במדינה ולסלול את הדרך להשתלטות הפאשיסטים. המטען התפוצץ בשיא עונת התיירות בעיר הנחשבת למעוז של המפלגה הקומוניסטית האיטלקית.

התביעה הסתפקה בקריאת שמות הנאשמים ומושב בית הדין נדחה לחודש מארס, אז יתקיים השיפוט בבניין בו מתקיים המשפט – אחד הארמונות העתיקים בעיר. במושב הפתיחה נכחו רק שניים מהנאשמים ואילו היתר, למעט שניים שלא נתפסו, ניצלו את זכותם לא להשתתף בדיונים.

מלבד אנשי הקבוצה הניאו־פאשיסטית שהניחה את המטען, מועמדים לדין גם כמה אנשי ממשל בכירים, החשודים בכך שניהלו מסע דיס־אינפורמאציה כדי להסיט את החוקרים מנתיב החקירה האמיתי. אחד מהם הוא לוצ'יו ג'לי, ראש לשכת „הפי־2" הנודעת לשמצה, ואילו שניים אחרים עמדו בראש שירותי הביון האיטלקיים.

התביעה טוענת כי ג'לי, המסתתר ככל הנראה בארה"ב, ואנשי שירותי הביון „שתלו" אינפורמאציה כוזבת, ועקב כך התעכבה החקירה והתמקדה באפשרות שטרוריסטים שמאליים ביצעו את הטבח.

הדולאר ממשיך לרדת בטוקיו ההסכם עם ארה"ב אינו מועיל

טוקיו (רויטר־עתי"ם). – שער הדולאר ירד אתמול תוך בהלת מכירות לאחר שבשוקי המטבע בעולם פשטה הסברה, כי ההסכם האחרון בין ארה"ב ליפאן לא ימומש הלכה למעשה.

הדולאר איבד ין אחד מערכו תוך עשר דקות בלבד בבורסת המטבע הזר בטוקיו, וכך הרץ השוק משפט קטלני על תוצאות השיחות שהתנהלו בוואשינגטון בין שרי האוצר של ארה"ב ויפאן. בשוקי הכספים רווחת הסברה, כי ההחלטות שנתקבלו באותה פגישה אינן מחדשות דבר.

בגילוי דעת שפורסם בתום השיחות הצהירו שר החוץ היפאני קיאיצ'י מיאזאווה, ושר האוצר האמריקאי ג'יימס בייקר, כי האנדרלמוסיה שפקדה באחרונה את שערי החליפין היא זמנית בלבד.

שני השרים חזרו והכריזו על נכונותן של שתי המדינות לשתף פעולה בתחום המטבע.

במלאות שלושים לקטיפתה מאתנו
של אהובת נפשנו

מיכל ביאליק ז"ל

נעלה אל קברה לגלוי המצבה
ולהתייחד עם זכרה
ביום החמישי כ"ח בטבת תשמ"ז 29 בינואר 1987
בשעה 15.00 בבית העלמין (הישן) חוף הכרמל.

משפחת שמואל ביאליק
בינונה

שלמי תודה לכל מנחמינו

אנו מודיעים בצער על פטירת חברנו

דוד לוי ז"ל

ההלויה התקיימה אתמול יום חמישי כ"א טבת תשמ"ז 22.1.87 בבית העלמין בקבוץ שפיים.

המשפחה
ובית שפיים

לחברנו שמואל רבטמן
אתך באבלך במות

אביך ז"ל

בנק הפועלים בע"מ
סניף בית דגן
ההנהלה והעובדים

ביום ראשון כ"ד בטבת תשמ"ז 25.1.1987
במלאות שנתיים ליום שרעך אור חיינו
של יקירתנו משא נפשנו רעיתי, אמנו, סבתנו

פרידה ברונשטיין נ"ע

בת חיה ואליעזר ליבר – הי"ד
מקשטנב פולין הי"ד. נעלה לבית העלמין בגבעת שאול ירושלים
לפקוד נשמתה בלילת ההוד ולהתייחד עם זכרה.

צבי ברונשטיין ובניו: אריה ובנימין ובני ביתם

הפועל מחוז ת"א
התאגדות לתרבות גופנית
מרכינה ראש על קברו הרענן של

סרן **אייל גדי** ז"ל

מבכירי ספורטאי האגודה שנפל
בעת מילוי תפקידו
ומביעה תנחומיה למשפחה

הפועל מחוז ת"א

לחברתנו עליזה לרנר
אתך באבלך במות

אביך ז"ל

בנק הפועלים בע"מ
סניף כפר סבא
ההנהלה והעובדים

לחברנו עופר קשטר
אתך באבלך במות

אביך ז"ל

בנק הפועלים בע"מ
מנהלת אזור הדרום
ההנהלה והעובדים

על הרבך

מלחמה, סמים, מלחמה

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

שר העבודה והרווחה משה קצב הכריז השבוע על מלחמה טוטאלית נגד המשתמשים בסמים קשים במדינת ישראל, זאת יותר משש שנים לאחר פירסום דו"ח הוועדה הבין־משרדית והבין־מוסדית למאבק בסמים, שהמליצה על פתיחת מאבק דומה באורח משולב בין המשרדים השונים.

המניע להכרזת המאבק הוא השינוי הדרסטי שחל בישראל בצריכת הסמים במרוצת השנים האחרונות ובעקבות מלחמת לבנון. רות עשני־פיינברג, ראש המטה למאבק בסמים במשרד העבודה והרווחה, ניסחה את הסיבות לשימוש בסמים בישראל בתזכיר שהגישה לשר העבודה והרווחה, בו כתבה בין היתר: נהוג לראות במלחמת ששת הימים ובמלחמת שלום־הגליל ציוני־דרך בתופעת השימוש לרעה בסמים. עד מלחמת ששת הימים השימוש בסמים היה בהיקף מצומצם והוא התרכז בעיקר בקבוצות חברתיות שוליות ששייכו להתתרבות עבריינית או סוטה.

בעקבות מלחמת ששת הימים נפרצו הגבולות לאזורים שזמינות הסמים בהם, בעיקר חשיש, גדולה מאוד, וארץ־ישראל החלה לשמש תחנת מעבר בין אחת מהצרכניות הגדולות (מצרים), כשחלק מהסחורה נשאר בארץ.

„במקביל, גל המתנדבים שהגיע לישראל הפגיש את החברה הישראלית עם תרבות הסמים שהיתה אופיינית לחלק מהם, אופנת השימוש בחומרים פסיכואקטיביים חדרה לחוגים רחבים יותר בחברה הישראלית, כגון: חוגי הבוהמה, נוער בקיבוצים, בבית־ספר תיכון וכו'. ציון דרך נוסף הינה מלחמת שלום־הגליל שהחריפה והעמיקה את הבעיה. מספר צרכני הסמים עלה, גיל המשתמשים לראשונה ירד, ומידת ההזקקות לסמים קשים גדלה. שאלות שנשאלו בעקבות מלחמת יום הכיפורים והתמידו במלחמת לבנון לגבי ערך החיים, אי־הוודאות בהווה וחיפוש הדרך לעתיד טוב יותר".

• משככי כאבים

פרט לסיבות הקבועות לשימוש בסמים, כורכת רות עשני־פיינברג את המאבק בסמים לצריכה המוגברת של תושבים במשככי כאבים. התפתחות תרבות זו, שמקיפה 80 אחוז מכלל אוכלוסית ישראל, גרמה לכך ש־16 אחוזים מן התושבים במדינה משתמשים, לפחות אחת לשבוע, במשככי כאבים. על רקע תרבות זו

בראשית היו המלחמות. אחר־כך התחילו לד־רום הסמים, הייש לתוך עורקי הישראלי המ־תוח, הלחוץ, העצבני. ושש

משה קצב. מלחמה טוטאלית מהשבוע – אחרי המתנה של שש שנים. הקצב, הקצב

שנים אחרי פיר־סום דו"ח הווע־דה הבין־משרדית מכרי־זים מלחמה על תוצר־הלוואי של המלחמה. בהצלחה

התפתחה גם בקרב הילדים של המשתמשים והרופאים גישה סלחנית לסמים קשים, מעין גישה של שתיקה.

השר משה קצב גילה השבוע, כי על־פי נתוני יחידת המטה למלחמה בסמים שבמשרדו החריפה הבעיה בעקבות מלחמת לבנון ועל־פי אומדנים שונים, נכנסו בשנה האחרונה לשוק יותר מ־200 קילוגרם הרואין. מכמות כזאת ניתן להכין כ־20 מיליון מנות בשנה וכחצי מיליון בקבוקי ארולן (תחליף לסם). הופעת סם ה„קראק" באופק (אגב, בתל־אביב לא ברור עד היום – לטרות הפירסומים – האם נתפס „קראק" או שמא הפירסומים היו אזעקת „זאב, זאב") החריפה במידה ניכרת את הבעיה כולה.

• 4500 בני־נוער

הסמים הקשים, פרט לעובדה שחדרו לכל גוני האוכלוסיה ולא רק העבריינית, גרמו בשנה החולפת למותם של 50 איש וזאת בגלל שימוש בלתי־נבון בסמים או שימוש בסמים מאיכות נמוכה. המוסד לביטוח לאומי מעביר מדי חודש תשלומי הבטחת הכנסה ל־3000 איש שהוכרו כנכים בשל השימוש בסמים. הוא הוסיף, כי לפחות 4500 בני־נוער משתמשים בצורה זו או אחרת בסמים: כ־5 אחוזים מהמופנים לשירות המבחן לנוער הם בעלי נגיעה בסמים: 50 אחוז מהמופנים לשירות המבחן למבוגרים הם צרכני סמים בגילאים שבין 25 שנים ו־40 שנה. השימוש המסיבי ביותר בסמים הוא בגילאי 29 שנים ו־25 שנים. 80 אחוזים מהאסירים קשורים בצורה זו או אחרת לסמים ו־30 אחוז מהם מכורים לסמים קשים. בקיבוצים, עיקר הבעיה היא בתצרוכת חשיש וכמעט אין מכורים לסמים קשים, כתוצאה מהפעילות האינטנסיבית של התחנה המופעלת על־ידי התק"ם. התופעה מתגלית אצל הלמידים, ספורטאים, אמנים וגם בקרב עבריינים ומשתמשים מצה"ל. בעת האחרונה התגלתה – בתחום זה – פעולת הונאה מתוחכמת ביותר. התברר כי אנשים מסויימים עושים שימושים באישורים רפואיים מזוייפים לצורך מסחר ומכרן זאת לנרקומנים שתבעו לקבל הבטחת־הכנסה על יסוד אישורים פיקטיביים אלה.

שר העבודה והרווחה ציין בשיחה שקיים עם הכתבים לענייני משטרה בתל־אביב, כי הגיש לממשלה תוכנית למאבק בסמים, דבר שיחייב הפניית משאבים למלחמה בנגע זה כפי שעושות זאת מרבית המדינות במערב והוא הגדיל את התקציב של מטה המאבק בסמים פי־ארבעה בשנת התקציב הקרובה והמקום 50 אלף שקלים יוצאו בשנה הקרובה לתחום המאבק בסמים 200 אלף שקלים). הוא הגיש הצעת חוק להקמת רשות מרכזית לטיפול במשתמשים בסמים שתתאם את הטיפול בנושא ברמה הלאומית והמקומית. במסגרת הרשות יפותחו מערכות מידע ואיתור האוכלוסיה הזקוקה להתערבות טיפולית והטיפול בהם.

• רשות מרכזית

עיקרי הצעת החוק שהגיש השר קצב (חוק הרשות לטיפול במשתמשים בסמים התשמ"ז־1987) כוללים גיבוש מדיניות מניעה, טיפול ושיקום בתחום השימוש לרעה בסמים; תכנון מסגרות לטיפול; גיבוש מדיניות שיתוף פעולה בין משרדי הממשלה, הרשויות המקומיות וגופים אחרים; העמקת המודעות הציבורית; הקמת רשות מרכזית, שתכלול 15 פקידי ממשלה ואנשי ציבור שיפעלו לביעור בעיית הסמים. נראה כי הבעיה והתקציבים יאשרו הצעה זו.

בינתיים, עומדים לסיים את הקמתה של קהילה טיפולית, ראשונה מסוגה, למשתמשים בסמים בעמק האלה. הקהילה הטיפולית, פרי יוזמתה של אביבה נגר, תוקם על־ידי משרד העבודה והרווחה, משרד הבריאות, אגודת „אל סם" והקרן הבין־לאומית למאבק בסמים. עקב מגבלות תקציביות ינסה המרכז הקהילתי הזה לשקם, בתחילת הדרך, 20 נרקומנים וכל זאת בהשקעה כוללת של 600 אלף דולארים ומתוכם 120 אלף מתקציב משרד העבודה והרווחה. מבנה הקהילה, שהוסב על־ידי משרד העבודה והרווחה, יחל בפעולתו בחודש אפריל השנה.

בחודש הקרוב תקיים משטרת ישראל, בחסות בית הנשיא, סימפוזיון בנושא הסמים הקשים. למשרד העבודה והרווחה יהיה מה לומר בעניין זה. אחרי ככלות הכל הידע ושיתוף הפעולה בין שני הגופים הגיע בעבר הישגים לא מעטים.

חן המקום

צבי אילן

נרקיסים. לך כמאה מטרים והגיע

ללכת אל הפרחים

הם צועקים מכל כיוון ודרך. כדי להגיע אליהם ממש – כדאי להיות חמושים במגפיים

לפני שבוע הלכתי עם מנהג שני, מרשות שמורות הטבע, לראות נרקיסים פורחים בגולן. מקו־פוף ראיתי נרקיסים בביצה, כמו שלמדנו. בשנים מאוחרות יותר התברר לי זה ראיתי הרבה נרקיסים פורחים לא־דווקא בביצות, והנה נרקיסים בפריחה קלאסית.

להגיע אליהם פשוט ביותר: פונים במיסעף הכניסה לחיספין, וכעבור כשלוש־מאות מטרים יש בנגד הכפר ממערב לכביש מעבר להולכי־רגל. גוש הנרקיסים הלבן נראה למרחוק. לך כמאה מטרים ותגיע אליו. רצוי להצטייד בנעלי גומי או במגפיים, למי שרוצה להגיע עד הפרחים ממש, הגדלים בתוך שלולית מים ובוץ של כמה סנטימטרים. זה איזור של אחו שיש בו רטיבות תמידית, והרשות דואגת שבקר ירעה בו, כדי שילחך עשבים והשטח יישמר כאחו. במועדים אחרים יש כאן עירוני צהוב ואירוס ביצות.

התכוונתי לכתוב השבוע על נושא אחר, אך הפרחים צועקים מכל כיוון ודרך, ולכן אביא כמה הצעות לאתרי פרחים, בתקווה שתהא עוד שבת יפה ותוכלו לצאת אליהם. נרקיסים בכמות אדירה, פרחים גדולים ויפים, יש בתל־אנפה, אותו תל עתיק, בו נחשפו שרידי אתר מהתקופה ההלניסטית, ליד קיבוץ שמיר שבשולי בקעת חולה. נרקיסים נוספים אפשר למצוא באיזור הצ'קפוסט – בית הספר הטכני של חיל־האוויר, שבמפרץ חיפה – ליד הכביש ולאורך מסילת הברזל. גם כאן יש להתגעל בהתאם לבוץ ולמים עומדים אפשריים.

רקפות יש כבר במקומות רבים, אך המקום העשיר ביותר ברקפות הוא, כנראה, ליד קיבוץ גלעד, שברמת־מנשה. לפני הכניסה לקיבוץ יש גבעה, ששלט מפנה אליה, ועליה שפע בלתי־רגיל, מיוחד, של רקפות. רקפות יש גם באיזור קיסריה, כללית – משני עבריו של מלון קיסריה. המיקום הזה מרמז כמובן, על אפשרות שילוב טיול פרחים עם אתרים נוספים, של עבר ושל נופש שבאזורי הפריחה.

כלניות יש בהרבה מקומות. „גבעת כלניות" יש בהרבה מקומות, אך זו שנדרנו עליה מיד, עולה כנראה על כולן. זה שוב תל עתיק, „חורבת בצעה" שמו, סמוך למיסעף הכביש לשדה משה ומאור מהכביש המוביל מצומת עירון (ברקאי) דרך גבעת־חביבה לבקה על ערביה. יש שם שפע של כלניות בגוונים שונים. ריכוזים גדולים נוספים יש ביער הסמוך לתל של קיבוץ מענית שבסמוך. בעבר חשבו שזו מקומה של נרבתה הקדומה, ועתה נוטים לזהותה בחורבת חמאם שבקירבת ערבה, הרבה יותר מזרחה, בהרים, מקום שנחשף בידי אדם זרטל.

פרח נוסף הפורח בתקופה זו הוא היקינתון המזרחי, בעל הפרחים התכולים־סגולים. במדריך לטיולי פרחים של אבינעם דנין ואריה יצחקי אני קורא שהוא נפוץ בגליל, בחרמון ובכרמל. ריכוזים שלו אפשר למצוא בגוש הר־מירון ולאורך כביש הצפון, ליד מערת גדודים מצפון־מערב לסאסא ובשמורת תל־קידה שליד יודפת, ובחרמון. ריכוז יפה מאוד נמצא במדרונות שמתחת למצוקי הארבל. היות שלפני כמה שבועות המלצנו על טיול לבית־הכנסת הקדום בארבל (שבעקבות אותה רשימה יש התעוררות – עליה נרחבת כשיהיו תוצאות לטיפול באתר המתנה) אפשר לצרף את שתי ההנאות, ולטייל למקום זה שבגליל התחתון, טיול של עבר, נופים ופרחים.

אנו נאבקים למען בריאותך!

הויכוח על תקציב הבריאות הינו למעשה, מאבק על המשך קיומה של רפואה ציבורית בישראל.

הבטחת שרותי בריאות ברמה נאותה, שיפורים, קיצור התורים לבדיקות, טיפולים וניתוחים, הספקת תרופות סדירה, מחייבים תקציב מתאים ומאוזן!

מה דורשת קופת חולים?

א. מימון ממשלתי של תוספת השכר לאחיות על פי ההסכם שהממשלה חתמה איתן, וכנקבע בהסכם שבין הממשלה, ההסתדרות וקופ"ח.

ב. הבטחת קיומו של תקציב פיתוח סביר שימנע התמוטטות של שרותים קיימים ויאפשר את קיומם בכל אזור.

ג. למנוע את המשך ההתעלמות מצרכי גידול האוכלוסיה, הזדקנותה, הפיתוח הטכנולוגי והמדעי ברפואה, קידום התרופות ומתן תשובה תקציבית סבירה להן.

מה חלקה של קופ"ח בהתייעלותה ושיפור כלכלתה של הרפואה הציבורית?

א. צמצום של 1700 משרות. (הבוצע)

ב. העמדה למכירה של נכסים בשווי של כ-75 מיליון ש"ח. (בביצוע)

ג. התייעלות וחסכון נוסף של כ-25 מליון ש"ח. (בוצע)

ד. הגדלה של מחיר מנת התרופה ל-1 ש"ח. (בוצע)

ה. צמצום מירבי של הגרעון ברפואת השיניים, המקיימת רשת מרפאות בכל הארץ. (בביצוע)

ו. איזון מלא של ענף ההבראה. (בוצע)

ז. הגדלת הכנסות המס האחיד וההכנסה העצמית של המבוטחים בין השנים 1985/1986 בסכום כולל של מעל ל-100 מיליון ש"ח. (בוצע)

קופת חולים דורשת מהאוצר למלא את חובתו כלפי 3,250,000 חבריה, כדי שנושא הבריאות - הישג חברתי ראשון במעלה - לא ישחק ולא יפגע.

קופת חולים של ההסתדרות הכללית

ההנהלה המרכזית

מושב רועי — בבקעת הירדן

קולט משפחות

עד גיל 35

לפרטים נא לפנות לועדת הקליטה:

לולי – 02־941842 שלמה – 02־941785

יואב – 02־941895 משה – 02־941784

או למזכירות מושב רועי, בין השעות 13.00 – 08.00

טלפונים: 02־941744, 02־942086

פינה חמה ללב"י

הקרן למען בטחון ישראל

תלמידים ומורים למען לב"י

כמיליון תלמידים ו־65 אלף מורים ב־2,500 מוסדות חינוך ברחבי הארץ מתגייסים בימים אלה למבצע תרומות למען קרן לב"י.

התרומות יופנו ישירות למימוש מטרות הקרן:

★ חינוך והשכלה לחיילי צה"ל

★ פיתוח אמצעי לחימה.

★ שיפור רמת האימונים.

★ רכישת ציוד רפואי.

הצטרף גם אתה למבצע.

היום יותר מתמיד - תן לבך ללב"י

קרן לב"י: רח' ד' (ארניא) 7, הקריה, תל־אביב 64734

זמני הדלקת נרות

ע"ש	
ירושלים	4.27
תל־אביב	4.45
חיפה	4.34
מוצ"ש	
ירושלים	5.44
תל־אביב	5.41
חיפה	5.42

פרשת השבוע

כ"ג טבת תשמ"ז – פר' שמות

תורנות בית מרקחת

יום ששי 23.1.87

תל־אביב
שור טבצ'ניק – המלך ג'ורג' 54 – 280644
זיוה – אצ"ל 52 שכ' התקוה – 378403
ירושלים
אורה – המלך ג'ורג' 27 – 241696
חיפה
הנשיא – שד' הנשיא 33 – 333312
כשר
התקוה – בר יהודה 72 תל־חנן – 232734
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
רמת יצחק – שד' ירושלים 96 רמת־גן 777506
בת־ים – חולון
בלפור – בלפור 90 בת־ים – 583448
אסותא – טרומפלדור 4 חולון – 5058197
רחובות
כללית – בן־משה – 452381

בתי מרקחת ליום שבת 24.1.87

תל־אביב
בס – פרישמן 66 – 237326
זיוה – אצ"ל 52 שכונת התקוה – 378403
בס – פרישמן 66 – 237326
מוצ"ש
ירושלים
מרפאת רוממה – המ"ג 28 – 523191
ארמון הנציב – דב גרונר 23 – מרכז
מ. מורה תלפיות – 710480
מוצ"ש
חיפה
ק. אליעזר – בכר מאירהוף 6־511707
פתח־תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן
רמה – ז'בוטינסקי 65 רמת־גן – 7514483
בת־ים – חולון
מזור – חביבה רייק 20 בת־ים – 583360
קופת־חולים – עין יהב 4 חולון – 884854
רחובות
כללית – בן־משה – 452381

במלאות שלושים לפטירתו של עובדנו חברנו

רוזנטל משה (כביש) ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום ראשון 25.1.87 בשעה 15.30.

נפגשים ליד השער הראשי בבית הקברות בכפר סמיר הדש.

המועצה האזורית חוף הכרמל ומפעליה

במלאות שלושים לפטירתו של

משה רייכמן ז"ל

נעלה לקברו להתייחד עם זכרו ביום א' 25.1.87 בשעה 11.00 בבית הקברות הישן בלוד. נפגשים ליד השער.

המשפחה

במלאות שלושים לפטירת אבינו וסבינו היקר

דוייטש אפרים ז"ל

תתקיים אזכרה ועליה לקברו בבית העלמין בכפר סמיר חיפה. ביום ראשון, כ"ד טבת תשמ"ז (25.1.87) בשעה 4.00 אחה"צ

המשפחה

במלאות שנה לפטירתו של חברנו

אליהו לחוביץ ז"ל

נעלה לקברו ביום א' 25.1.87 בשעה 15.00.

המשפחה וקבוץ לוחמי הגטאות

במלאות שנה לפטירת

הלר שלמה ז"ל

נעלה את זכרו בבית העלמין סגולה בפתח־תקוה ביום ראשון כ"ד בטבת תשמ"ז 25.1.87 בשעה 3.30 אחה"צ

המשפחה

מנת דם חיים לאדם

תרומת דם אחת מנה אחת בצמות דם שנתי, נוספת גם לך. זכרו:

לתרומת דם פנה לסניף מגן דוד אדום הקרוב.

מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים

התבססות ברמות שערים חדשות
המשך קליטת הצעים בירידות קלות

מאת שמואל רוזנבלום

רמות השערים הגבוהות בחלק מני"ע בבורסה אינם מרתיעים את ציבור המשקיעים והפעילים מלהגדיל פרופורציות השקעה במניות. שלושת ימי המסחר האחרונים בשוק הוגדרו בפי סוחרי הבורסה – „מימוש רוח לקס". הגדרה זו מסבירה בעצם את קליטת עודפי ההיצע ללא שינוי משמעותי במרבית המניות. כגבר הצעים שהוזרמו בלידר גרשמו ביקושים התחלתיים, עודפי ההיצע שנרשמו בתחילת המסחר נקלטו במהירות מרובה, במרבית המקרים ללא שינוי ניכר. הפעילות הבורסאית מאופיינת באחרונה על עודפי הכספים האדירים שזורמים לכיוון השקעה במניות, ברובם באמצעות קרנות הנאמנות. במשך השבועיים האחרונים צברו הקרנות סכומי כסף האמורים בסך עתק של כ־200 מיליון דולר לערך. סכומים אלה צימצמו באופן בולט במיוחד את החלק המושקע בשוק אצל הקרנות וגרמו לעיוות פרופורציות ההשקעה המסורתיות בקרנות. מנהלי הקרנות „חייבים" במציאות הנוכחית להגדיל את חלק המניות בקרנות או לחלופין התנהגות הקרנות מקנה אלמנט ביטחון לקליטת הצעים „חוקה" בעת משבר. גולית הקרנות והמערכת הפיננסית הם בעצם הגורם העיקרי להמשך פעילות חיובית בשוק, והם אלה שמביאים אופטימיות מרובה לפעילי הבורסה בנוגע להמשך הצפוי בבורסה. אין ספק שברמות הנוכחיות גורם הסיכון גבהם מעט לתמונת המשוק הבורסאית, אך הוא מתגמד לנוכח עודפי הכספים האדירים במערכת.

שינויי שער במסחר – פטרוכימיים והסנה

הצעים שנרשמו לבנקאיות שבהסדר נקלטו במהירות ללא שינוי בשער במרבית המקרים. התשואה בבנקאיות נעה סביב כ־18% והיא מעניינת ואטרקטיבית להשקעה. *אין ספק שתולשת הדולר בשווקים העולמיים משפיעה* מעט על הבנקאיות אצלנו. הצעים שנרשמו בחלק מהבכורות דוגמת דיסקונט השקעות (כ־7500 ע.נ.) נקלטו במהירות מרובה ובנפח מחזורים נאה ביותר. עיקר העניין במסחר אתמול התמקד במניות הסנה ופטרוכימיים. ביקוש של כ־15000 ע.נ. בהכנה כותף ללא שינוי במחזור גדול של כ־62000 ע.נ. נפח המחזור מעיד על „מפגש" בין מוכרים לקונים. מניות הסנה לא הגיבה לאחר הפיתוח כפי שהתנהגו מרבית ני"ע האחרים. ביקוש של כ־25000 ע.נ. במניות פטרוכימיים סופק בעליה סמלית של נקודה בודדת, דבר המעיד ברורות על הבצאותו של מוכר גדול בהסנה. בשבועות האחרונים ראינו „תופעת" של מוכרים גדולים במספר רב של ני"ע שונים. לאחר מכירת כמות סחורה משמעותית הידפו המוכרים מלחץ המכירות, והדבר מצא ביטויו בעליות שערים שבאו לאחר תקופת קפאון בשערי המניות. נראה שהפעם עשויים המוכרים במניות כהסנה ופטרוכימיים להפסיק או להקטין את ההצעים בזמן הקרוב ולאפשר „תיקון טכני" בשערי מניות אלה. פעילות חיובית נמשכה במניות קונצרן כבע ששערן עלה בשבועיים האחרונים בכאחוז וחצי ליום בממוצע. המשקיעים בכבע מצפים לשיפור עסקי וגידול ברווחיות החברה. במניות הקלילות מסוג: עמר וסלע, אקרשטיין, לוינשטיין ונוספות נרשמה פעילות ערה חיובית למדי.

שיפור ברווחיות ופעילות בעלי עניין

מהראוי לתת הדעת לפרסומים האחרונים בנוגע לשיפור ברווחיות בחלק מני"ע של הקונצרנים הגדולים ככלל וכור. אין ספק שהשיפור הצפוי ברווחיות חברות בורסאיות רבות בעתיד הקרוב מהווה משקל חשוב לאופטימיות הקיימת בשוק. ראוי גם לתת חשיבות לפעילות בעלי עניין בני"ע שלהם ופעילות זו גוברת באחרונה באורח ניכר.

כלל סחר – פעילות ערה

אחת המניות הבולטות בפעילותן בבורסה באחרונה הינה מנית כלל סחר. פעילות ערה וגפה עיסקאות ענק מתבצע גם באופציה ובאג"ח של כלל סחר. כזכור זכתה הנפקת כלל סחר להצלחה לפני כחודשיים. סחירות המניה גבוהה ביותר ופעילים בה גורמי בורסה רבים. באחרונה נראה שגורם אלמוני בונה לרכז כמויות סחורה משמעותיות ועובדה זו מוצאת ביטוי מוחשי בנפח המסחר. גורמים בורסאיים יודעים לספר שהפעילות בכלל סחר באה על רקע שיפור עסקי צפוי. קשה להעריך באם אמנם צפוי שיפור שכזה, אך אין ספק שהפעילות החיובית מעידה בבירור על אמונה בשיפור העיסקי.

אלרון – ציפיה לשיפור בעסקים

באחרונה רבו השמועות אודות האפשרות שחברת אלסינט המצויה כידוע בקשיים כספיים תמכר, דבר שיביא לשיפור מצבה העיסקי בעתיד של חברת האם אלרון. ציפיות אלו מצאו ביטוי נאה בשערי מניות אלרון שעלו בשבוע האחרון ב־14% לערך – שמועות על אפשרות מכירת אלסינט היו כבר בעבר ומאומה לא התממש. נראה שהעליות בשערי אלרון באים בעיקר עקב שיפור עיסקי צפוי גם ללא מכירת אלסינט. אין ספק שהפיתוח השחיקה בשבר עשויים להרום משמעותית לרווחיות קונצרן אלרון.

איתור מציאות – מהלקת האמבית

בבורסה רווחה באחרונה התופעה שבמסגרתה מנסים מנהלי ההשקעות לאתר מניות אשר שערן נשחק או לפחות לא עלה באחרונה. ההנחה באיתור המציאות מתבססת על נטיונות לרכוש סחורה כזו, שכן, הציפיה שני"ע אלו יעלו בארוח נאה בזמן הקרוב. לפניכן רשימת ני"ע שלא הושפעו מהגל החיובי האחרון שפקד את שוק ני"ע: הסנה, פטרוכימיים, ליגנת, לכיש, אריח, תאת 5, חירון, ים המלח, פריקלאס ושורת ני"ע נוספים. ניתן להניח שבשבוע הקרוב ינסו גורמים בורסאיים שונים להגדיל פוזיציות החזקה בני"ע הספציפיים הנ"ל, מתוך הערכה ששערן יעלה בעתיד ויסגור פערים.

זהירות מהפרוייקטים – אחרית מעשה במחשבה

חלק מהמניות הקלילות מתחילות באחרונה להרים ראש ושערן נוסק כלפי מעלה. תופעת הפרוייקטים הופכת „לפיטריות לאחר הגשם" בעיקר לאחר סיבוב עליות שערים במניות הכבדות. המשקיע הזהיר, כמראי שלא יגרר אחרי תנודות שערים זרות וסיפורי מעשיות למיניהם שסופם מר. כדאי לבדוק את שווי השוק של החברה אותה רוצים לרכוש. במידה ושווי השוק נמוך, סביר להניח שהסיכון אף הוא נמוך יחסית.

הודעות הבורסה

דרעד – בחודשים אפריל־ספטמבר 86 הפסידה דרעד 346 אלפי ש"ח לעומת רווח של 119 אלפי ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ברימון – החברה מתעתדת לגייס מהציבור 1.95 מיליון ש"ח בהנפקת אג"ח אופציות.

רפק – החברה הודיעה כי לא פיטרה אינה מתכונת למסר עובדים באופן מאסיבי. חברת הבת של, רפק מדרול דיוור, נסגרה.

כור – החברה הודיעה על גידול של 10% במכירותיה בשנת 1986 שהסתכמו ב־2 מיליארד דולר. עיקר הגידול היה לשוק המקומי. יצוא החברה הסתכם ב־582 מיליון דולר.

מרכז הקבלנים – פעילות פיננסית בוצעה בין חברת בת של מרכז הקבלנים לחברת האם.

בנק יעסוד – בנק הספנות הודיע לבורסה על קיום מו"מ למכירת בנק למשכנתאות יעסוד המצוי בשליטת בנק הספנות. ישנה אפשרות שרישיונו של בנק יעסוד לפעול כבנק למשכנתאות יפסל ע"י בנק ישראל. בעדרותו של יעסוד הנו בענף המשכנתאות שולית ביותר.

* הכותב הינו יועץ השקעות

כל בוקר עם עיתון
דבר
הוא
בוקר טוב.

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אג	4942.56	4872.51
אבקה	458.34	449.67
אגן	221.97	217.65
אגיד	1496.70	1467.18
אדם	2396.36	2351.94
אופיר	1796.74	1761.75
אור	408.78	400.27
אורין*	150.30	147.31
אורלי	243.52	241.80
אורן	727.22	713.17
איל	3568.65	3498.98
אילת	4820.53	4714.35
אירים	4810.41	4786.90
איתן	674.37	660.78
אלון	549.50	538.04
אלמוג	654.98	642.20
ארז	633.85	621.88
אש	152.77	152.01
אשל	176.45	172.97
אתרוג	218.41	216.28
בדולח	2350.67	2306.32
ברוש	495.86	486.45
ברק	495.84	486.15
ברקת	817.79	801.77
גביש	1365.61	1359.03
גבע	980.28	965.90
גורן	695.88	682.54
גיא	8920.70	8788.49
גיל	2961.79	2906.85
גלית	571.58	564.58
דובדבן	376.51	373.09
דוכיפת	663.10	650.29
דולב	208.40	203.99
דורון	1395.95	1368.82
דותן	238.56	233.88
דליה	493.75	484.92
דרור	396.96	389.69
דקל	398.99	391.57
הדס	370.29	367.35
הוד	479.87	471.14
הטבית	2764.21	2708.24
הדר	18865.63	18586.88
זיו	17561.37	17105.69
זכיר	959.55	941.62
זמיר	136.70	133.68
חוגלה	125.6	125.06
חלמיש	626.79	614.63
חן	129.62	129.10
חצב	1286.57	1257.49
טל	4922.94	4857.56
יובל	785.39	770.46
יהלום	2213.82	2171.69
יסודות	402.65	398.90
יערה	642.32	628.50
כוכב	1104.34	1083.41
כחל	125.76	123.29
כלנית	546.18	536.57
כמנית	686.62	679.85
כרמל*	137.84	135.07
כתר	1064.94	1044.56
להב	4254.26	4173.99
למשקיע	110148.7	108102.50
לפיד	381.48	374.11
לשם	1672.24	1638.57
לטם	955.51	937.37
מגור	1192.49	1140.19
מגמה	3361.82	3331.50
מגר	214.44	211.27
מגן	3220.86	3190.28
מגל	722.19	708.84
מור	1728.73	1704.61
מורן	865.77	857.97
מטה	26852.39	26545.08
מיכל	866.14	849.14
מעוז	4001.45	3924.68
מעיין	733.34	729.42
מקשה	987.26	968.87
מרגלית	1295.96	1268.93
מרווה	107.91	107.56
מרום	1139.58	1117.55
נגה	25521.36	25145.87
נמרד	904.56	887.34
נעה	484.72	475.19
נילי	5918.29	5852.02
סביון	566.51	555.85
סגולה	129.27	126.75
סלע	966.25	947.83
סנונית	682.60	669.38
סער	764.48	750.10
ספיר	526.42	523.81
עדן	836.05	826.72
עדינה	2301.83	2258.07
עידן	6955.45	6855.68
עובר	1176.10	1151.10
עזה	2361.90	2339.26
עשרוני	629.80	621.57
עיטן*	138.39	135.76
פאר	1496.15	1466.59
פגר	528.00	517.55
פנינית	637.05	629.27
פזק	114.96	114.52
צבר	968.47	948.29
צבעונית	7734.01	7623.81
צברה	1666.74	1633.98
קלע	2083.53	2073.12
רבנית	17083.00	16831.91
רימון	115.03	114.80
רקפת	665.05	653.25
רשף	710.24	695.22
שביט	759.19	749.95
שחם	876.06	868.08
שירה	395.05	392.41
שמיר	353.11	346.24
שנהב	829.48	818.00
שסק	838.14	819.11
שקד*	176.22	172.76
תאנה	232.58	230.66
תדהר	522.17	519.57
תירוש	484.78	478.95
תמר	211.17	207.20
תמרה	191.58	190.36
תרשיש	1425.76	[illegible]
תפרי	456.61	449.99

שערי אגרות חוב

הסידרה	השער	השינוי בנקי
4% מלווה (100% הצמדה)		
ש4001	733562.0	+21360
ש4002	602550.0	
ש4003	621506.0	
ש4004	600469.0	
4.25% מלווה ממשלתית (שחרור)		
ק-331 תשואה 1.60%		
4101	351.4	-7
ק-332 תשואה 1.80%		
4102	141.9	+7
4103	136.5	+7
4104	132.3	+6
4301	132.3	+6
ק-333 תשואה 2.33%		
4302	123.9	-3
4303	123.1	-4
4304	121.3	-3
ק-335 תשואה 2.55%		
4305	110.5	-9
7%		
ק-338 תשואה 3.19%		
4105	105.3	-8
4106	102.6	-8
4107	99.5	-8
4108	97.7	-9
ק-351 תשואה 3.08%		
4201	118.8	
4202	120.0	+1
4203	117.8	+1
4204	113.7	+1
4205	111.6	+1
ק-352 תשואה 3.83%		
4206	109.8	
4207	109.5	+1
4208	108.1	+1
4209	105.8	+1
4210	103.1	+1
4211	100.0	+1
ק-353 תשואה 3.27%		
4212	96.9	-7
3% מלווה מדינה (גליל)		
2016 א תשואה -1.06%		
ש3601	41989.0	-1231.0
ק-2201 תשואה 1.70%		
ש3602	35241.0	-820.0
ק-3201 תשואה -0.65%		
ש3603	35602.0	+1053.0
ק-2025 א תשואה 0.30%		
3604	30981.0	-375.0
ק-2202 תשואה 1.80%		
ש3605	26853.0	+160
ק-3202 תשואה 0.95%		
ש3606	26103.0	+15.0
ק-3203 תשואה 1.78%		
ש3607	23541.0	-147.0
ק-2203 תשואה 1.00%		
ש3608	22974.0	-77.0
ק-3203 תשואה 1.30%		
ש3609	22060.0	+182.0
ק-2204 תשואה 1.50%		
ש3610	19759.0	+548.0
ק-2204 תשואה 1.10%		
ש3611	19413.0	+11.0
ק-3204 תשואה 1.85%		
ש3612	18298.0	+11.0
ק-2205 תשואה 1.70%		
ש3613	17334.0	+10.0
ק-205 תשואה 1.39%		
ש3614	16872.0	+17.0
ש3615	15592.0	+15.0
ש3616	14287.0	+15.0
ק-206 תשואה 1.11%		
ש3617	13659.0	+192.0
ש3618	12977.0	+186.0
ש3619	11956.0	+175.0
ק-207 תשואה 0.85%		
ש3620	11455.0	+6.0
ש3621	11098.0	+6.0
ש3622	10022.0	+5.0
ק-208 תשואה 0.60%		
ש3623	9541.0	+100.0
ש3624	8999.0	+96.0
ק-209 תשואה 1.20%		
ש3625	7986.0	+12.0
ש3626	7396.0	+12.0
ש3627	6868.0	+12.0
ק-210 תשואה 1.00%		
ש3628	6398.0	+52.0
ש3629	6003.0	+49.0
ש3630	5682.0	+47.0
ק-211 תשואה 1.25%		
ש3631	5155.0	+9.0
ש3632	4860.0	+8.0
ש3633	4682.0	+7.0
ק-212 תשואה 1.50%		
3634	4071.0	-49.0
ש3635	3853.0	-48.0
ש3636	3715.0	-46.0
ק-213 תשואה 1.50%		
ש3637	3492.0	-40.0
ש3638	3254.0	-38.0
ש3639	2982.0	-35.0
ק-214 תשואה 1.51%		
ש3640	2457.0	-14.0
ש3641	2132.0	-12.0
ק-215 תשואה 1.18%		
3642	1949.0	-2.0
ש3643	1693.0	-2.0
ק-216 תשואה 1.34%		
3644	1496.0	-80.0
3645	1375.0	-75.0
4.25% מלווה מדינה (גליל)		
ק-231 תשואה 2.37%		
3701	1131.0	-29.0
ק-232 תשואה 2.20%		
3702	877.6	+20.4
ק-233 תשואה 2.36%		
3703	770.1	+6.6
3704	660.3	+5.7
ק-251 תשואה 3.24%		
3751	328.9	+2
ק-252 תשואה 2.80%		
3752	137.1	+5
3753	131.8	+5
ק-253 תשואה 3.29%		
3901	123.0	+1
3902	117.2	+1
3903	116.4	+1
3904	114.5	
ק-254 תשואה 3.30%		
3754	115.6	
3755	114.6	+1
3756	110.6	
3757	108.6	+1
ק-255 תשואה 3.20%		
3758	107.4	+1
3759	107.1	+1
3760	105.7	+1
3761	103.4	
3762	100.7	
3763	97.7	+1
ק-256 תשואה 3.30%		
3764	95.2	+1
ק-271 תשואה 3.27%		
3791	97.5	+1
3792	95.8	+1
ק-291 תשואה 3.14%		
3826	118.9	+1
3827	116.1	+1
3828	112.7	+1
3829	110.6	+1
ק-292 תשואה 3.19%		
3830	108.2	+3
3831	107.9	+3
3832	106.5	+3
3833	104.2	+3
3834	101.5	+3
ק-311 תשואה 3.39%		
3861	100.6	-3.0
4%-6%-7% מלווה פיתוח ומדינה		
(80% הצמדה)		
ש3203	— הפסקת מסחר —	
ש3204	211600.0	+600.0
ש3205	212397.0	-2.0
ש3206	204185.0	-6315.0
ש3210	208020.0	-1500.0
ש3211	219994.0	
ש3212	198365.0	
ש3213	201693.0	
ש3214	195998.0	
6%		
ש3501	176500.0	+1500.0
ש3502	179000.0	-1499.0
ש3503	181416.0	
ש3504	157590.0	
ש3505	157500.0	-1500.0
7%		
ש3521	161427.0	
ש3522	154170.0	
ש3523	144001.0	
ש3524	143000.0	
ש3525	140080.0	
ש3526	139500.0	
ש3527	137763.0	+4013.0
ש3528	131000.0	
ש3529	133500.0	
ש3530	130500.0	+2000.0
ש3531	128429.0	
ש3532	124900.0	
ש3533	125400.0	-55.0
ש3534	117365.0	+1000.0
ש3535	119046.0	
ש3536	116601.0	+523.0
ש3537	116951.0	
ש3538	109444.0	
ש3539	110083.0	
ש3540	109306.0	
ש3541	105723.0	
ש3542	105843.0	
ש3543	101100.0	
ש3544	102803.0	
ק-701 תשואה 0.73%		
ש3545	98870.0	+52.0
ש3549	97519.0	+54.0
ש3552	89681.0	+49.0
ש3554	89677.0	+48.0
ש3555	89677.0	+48.0
ש3546	99347.0	+113.0
ש3547	103319.0	+117.0
ש3548	103204.0	+117.0
ש3550	97989.0	+114.0
ש3551	97608.0	+113.0
ק-703 תשואה 0.84%		
ש3553	88980.0	+86.0
ק-704 תשואה 0.38%		
ש3556	86102.0	+46.0
ש3558	86169.0	+47.0
ש3559	83130.0	+45.0
ש3560	78850.0	+43.0
ק-705 תשואה 0.50%		
ש3557	86604.0	+46.0
ש3572	79077.0	+43.0
ק-706 תשואה 0.35%		
ש3561	78689.0	+43.0
ש3571	78474.0	+42.0
ק-707 תשואה 0.38%		
ש3573	78868.0	+42.0
ש3574	72730.0	+39.0
ש3577	72827.0	+39.0
ש3578	67287.0	+36.0
ק-708 תשואה 0.47%		
ש3575	72335.0	-136.0
ש3576	72137.0	-136.0
ש3579	66732.0	-132.0
ק-709 תשואה 0.38%		
ש3580	62587.0	-191.0
ש3581	56867.0	-180.0
ש3582	52560.0	-173.0
ק-710 תשואה 0.38%		
ש3583	48958.0	+26.0
ש3584	46669.0	+25.0
ש3585	46135.0	+24.0
ק-711 תשואה 0.76%		
ש3586	41408.0	+22.0
ש3588	41429.0	+25.0
ש3589	37826.0	+21.0
ק-712 תשואה 0.40%		
ש3587	42042.0	+124.0
ש3591	38395.0	+116.0
ש3592	38352.0	+115.0
ש3593	38290.0	+116.0
ק-713 תשואה 0.65%		
ש3590	37805.0	-37.0
ש3595	36096.0	-37.0
ק-714 תשואה 0.66%		
ש3594	36245.0	-161.0
ש3596	34707.0	-158.0
ש3597	34591.0	-159.0
5% מלווה פיתוח המדינה (בחירה במלוה צמודה)		
ש2001	150400.0	
ש2002	149242.0	+742.0
ש2003	145300.0	
ש2004	144000.0	+800.0
ש2005	135700.0	+400.0
ש2006	135300.0	+700.0
ש2007	132900.0	+400.0
ש2008	131000.0	
ש2009	133000.0	+500.0
ש2010	134312.0	
ש2011	129500.0	+400.0
ש2012	128200.0	+700.0
ש2013	129400.0	+700.0
ש2014	127050.0	+400.0
ש2015	124800.0	+600.0
ש2016	126750.0	+700.0
ש2017	127600.0	
ש2018	124066.0	+300.0
ש2019	125401.0	
ש2020	122100.0	+1400.0
ש2021	121530.0	+1600.0
ש2022	114659.0	
ש2023	113852.0	+400.0
ש2024	107500.0	
ש2025	107882.0	+160.0
ש2026	106988.0	+150.0
ש2027	103944.0	-400.0
ש2028	103087.0	+300.0
ש2029	101020.0 ת	-4000.0
ש2030	111260.0	+3241.0
ש2031	99349.0	-50.0
ק-101 תשואה -3.30%		
ש2032	105698.0	+167.0
ש2034	103201.0	+154.0
ק-102 תשואה -1.79%		
ש2033	99085.0 ק	+2819.0
ש2035	91318.0 ק	+2704.0
ק-103 תשואה 0.60%		
ש2036	87499.0	+47.0
ש2038	83481.0	+46.0
ש2040	80539.0	+44.0
ק-104 תשואה -2.23%		
ש2037	88073.0	+40.0
ש2039	85223.0	+39.0
ק-105 תשואה 0.20%		
ש2041	76456.0	-1065.0
ש2052	70534.0	-1019.0
ק-106 תשואה -0.10%		
2051	77622.0	+1126.0
ק-107 תשואה 0.15%		
ש2053	71185.0	+38.0
ש2055	65906.0	+35.0
ק-108 תשואה -0.40%		
ש2054	66262.0	+1522.0
ש2056	61476.0	+1456.0
ק-109 תשואה -0.34%		
ש2057	61917.0	-1744.0
ש2059	56442.0	-1645.0
ק-110 תשואה -2.74%		
ש2058	59773.0	+27.0
ש2060	55394.0	+24.0
ק-111 תשואה -0.10%		
ש2061	40654.0	+22.0
ש2062	37182.0	+20.0
ש2063	35524.0	+18.0
הלים		
ם 18	102.3	+2
ם 19	103.4	-1
ם 20	98.4	+2.4
ם 21	98.1	+1.9
ם 22	— הפסקת מסחר —	
ם 23	87.2	-5
ש24	85.0	
ש25	85.0	-2.0
ש26	82.2	-2.5
ש27	91.0	
ש28	86.0	-8
ש29	81.5	-9
ש30	93.5	+5
ש31	91.7	
תית 15	89.5	11/12/86
32	90.3	
33	90.1	18/01/87
מימון 12	89.5	
2	89.6	05/01/87
מי"ב 34	100.0	
מי"ב 35	105.1	
פר"ס 36	110.1	21/01/87
אגרות חוב בלתי מוצבעות		
אמפל ב	98.0	11/12/86
ישראל 11	98.4	11/12/86
ישראל 12	98.4	11/12/86
ישראל 13	96.3	11/12/86
ישראל 14	95.8	28/12/86
מנ"ב 24 ש	86.1	28/12/86
מנ"ב 25 ש	88.0	11/12/86
מנ"ב 26 ש	88.0	11/12/86
מנ"ב 28 ש	88.8	12/01/87
מנ"ב 30 ש	85.8	19/01/87
ה מימון 1	86.8	-5
אגרות חוב צמודות לדולר (100% הצמדה)		
סד' 2501	166.6	+5
סד' 2502	162.7	+4
סד' 2503	157.4	+1
סד' 2504	156.5	+5
סד' 2505	150.1	
סד' 2506	144.2	+2
סד' 2507	138.6	+1
ק-604 תשואה 13.00%		
סד' 2508	103.4	-4
ישראלי-צמוד דולר ריבית קבועה		
ק-901 תשואה 12.10%		
7001	230.5	-1.1
7002	223.2	-1.1
ק-902 תשואה 12.50%		
7003	211.1	-3.1
7004	193.8	-2.9
ק-903 תשואה 12.11%		
7005	189.4	-2.0
ק-904 תשואה 12.10%		
7006	178.4	-9
ק-905 תשואה 12.60%		
7007	164.0	-3.1
7008	155.6	-2.9
ק-906 תשואה 12.00%		
7009	152.8	-8
ק-907 תשואה 12.40%		
7010	142.8	-7
ק-908 תשואה 12.40%		
7011	134.8	-3
7012	129.9	-5
ק-909 תשואה 12.40%		
7013	122.5	-1.0
ק-910 תשואה 12.50%		
7014	106.2	-5
ק-911 תשואה 12.57%		
7015	90.6	-5
7016	89.4	-5
7017	88.3	-4
7018	88.1	-4
7019	88.4	-5
7020	88.2	-4
7021	87.4	-4
7022	87.0	-5
ק-951 תשואה 12.60%		
7201	83.3	-4
7202	84.4	-5
7203	84.0	-4
7204	84.4	-4
7205	84.5	-4
ישראלי-צמוד דולר ריבית משתנה		
ק-801 תשואה 3.95%		
ש6101	12527.0	-39.0
ק-802 תשואה 4.91%		
ש6102	7245.0	-41.0
ק-803 תשואה 4.60%		
ש6103	6592.0	-67.0
ק-804 תשואה 5.00%		
ש6104	5948.0	-16.0
ש6105	5632.0	-14.0
ק-805 תשואה 5.06%		
ש6106	5443.0	-28.0
ש6107	5240.0	-27.0
ק-806 תשואה 5.42%		
ש6108	3674.0	-19.0
ש6109	3488.0	-17.0
ש6110	3417.0	-17.0
ק-807 תשואה 5.60%		
ש6111	2825.0	-10.0
ש6112	2737.0	-9.0
ק-808 תשואה 5.70%		
ש6113	1840.0	-3.0
ק-821 תשואה 6.53%		
ש6151	707.1	-2.7
ש6152	676.9	-2.5
ק-822 תשואה 6.50%		
ש6153	588.6	+8
ש6154	577.6	+9
ק-823 תשואה 6.20%		
ש6155	378.0	-1.8
ק-824 תשואה 6.10%		
ש6156	310.4	+2.7
ק-825 תשואה 6.26%		
ש6157	227.8	-6
ש6158	215.7	-5
ק-826 תשואה 6.31%		
6159	181.1	-9
ק-827 תשואה 6.28%		
6160	170.1	-7
6161	164.3	-6
ק-828 תשואה 6.24%		
6162	148.0	-1
ק-829 תשואה 6.13%		
6163	140.0	+2.3
6164	134.5	+2.2
ק-830 תשואה 6.15%		
6165	126.1	+7
ק-831 תשואה 6.25%		
6166	118.4	+1.2
6167	115.7	+1.1
6168	113.9	+1.1
ק-832 תשואה 6.33%		
סד 6169	106.3	
ק-833 תשואה 6.20%		
6170	100.9	+2
ק-834 תשואה 6.40%		
6171	70.3	-4
6172	69.1	-3
ק-851 תשואה 6.34%		
6801	80.6	-4
אל-עם 86	1012.0	-1.0
אלביט 85	179.9	
אלתא 85	1091.0	
אלסינט 83	— הפסקת מסחר —	
מאיסקו 85	678.0	+1.0
תדיראן 84	113.2	-3
תדיראן 85	422.0	-4.0

שערי מניות (מניות ואופציות)

מלונות ושרותי תיירות
[illegible]

מחשבים ושרותי מחשוב
[illegible]

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח
[illegible]

חקלאות
[illegible]

תעשייה

מזון ומבק
[illegible]

טקסטיל והלבשה
[illegible]

מתכת ומוצריה
[illegible]

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה
[illegible]

מוצרי בניה
[illegible]

כימיה, גומי ופלסטיק
[illegible]

עץ ומוצריו, נייר ודפוס
[illegible]

תעשיות שונות
[illegible]

השקעות תעשיה
[illegible]

חברות להשקעה

השקעה ואחזקה
[illegible]

מחקר ופיתוח
[illegible]

דלק ונפט
[illegible]

נסחרות במט"ח
[illegible]

מסחר ושרותים

מסחר
[illegible]

שרותים
[illegible]

שערי המניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה
[illegible]

כלולים בהסדר הצמדה
[illegible]

בנקים למשכנתאות
[illegible]

מוסדות מימון
[illegible]

ביטוח
[illegible]

שערי מטבע חוץ ביום 22.1.87 דולר 1.6159 סל: 1.6775

המטבע	השינוי	בנקנוטים לאומי קניה	בנקנוטים לאומי מכירה	בנקנוטים הפועלים קניה	בנקנוטים הפועלים מכירה	בנקנוטים דיסקונט קניה	בנקנוטים דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	העברות והמחאות לאומי מכירה	העברות והמחאות הפועלים קניה	העברות והמחאות הפועלים מכירה	העברות והמחאות דיסקונט קניה	העברות והמחאות דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	-0.009	1.57	1.64	1.57	1.64	1.57	1.64	1.6055	1.6255	1.6060	1.6260	1.6060	1.6262	1.6159
1 מארק גרמני	+0.007	0.86	0.90	0.86	0.91	0.86	0.91	0.8804	0.8914	0.8798	0.8907	0.8819	0.8930	0.8859
1 ליש"ט	+0.014	2.40	2.51	2.42	2.55	2.42	2.54	2.4620	2.4927	2.4588	2.4894	2.4651	2.4961	2.4763
1 פרנק צרפתי	+0.002	0.25	0.27	0.25	0.27	0.25	0.27	0.2640	0.2673	0.2636	0.2669	0.2639	0.2672	0.2657
100 ינים יפאניים	+0.004	1.03	1.08	1.03	1.08	1.03	1.08	1.0535	1.0666	1.0531	1.0662	1.0544	1.0677	1.0603
1 גולדן הולנדי	+0.006	0.76	0.80	0.76	0.80	0.76	0.80	0.7816	0.7914	0.7806	0.7903	0.7813	0.7911	0.7861
1 פרנק שווייצרי	+0.011	1.03	1.07	1.04	1.09	1.03	1.08	1.0514	1.0645	1.0566	1.0698	1.0531	1.0663	1.0582
1 כתר שוודי	+0.001	0.24	0.25	0.24	0.25	0.24	0.25	0.2465	0.2496	0.2467	0.2497	0.2468	0.2499	0.2479
1 כתר נורבגי	+0.001	0.22	0.23	0.22	0.23	0.22	0.23	0.2272	0.2300	0.2272	0.2300	0.2270	0.2298	0.2286
1 כתר דני	+0.002	0.23	0.24	0.23	0.24	0.22	0.24	0.2323	0.2352	0.2325	0.2354	0.2324	0.2353	0.2337
1 מארק פיני	+0.002	0.34	0.36	0.34	0.36	0.34	0.36	0.3524	0.3568	0.3520	0.3564	0.3524	0.3568	0.3549
1 דולר קנדי	-0.006	1.15	1.20	1.16	1.22	1.16	1.22	1.1736	1.1882	1.1833	1.1981	1.1817	1.1966	1.1904
1 דולר אוסטרלי	-0.009	0.98	1.08	1.02	1.10	1.02	1.10	1.0596	1.0728	1.0592	1.0724	1.0575	1.0708	1.0659
1 ראנד דרא"פ	+0.002	0.51	0.61	0.53	0.79	0.49	0.69	0.7795	0.7892	0.7795	0.7892	0.7797	0.7895	0.7833
10 פרנקים בלגיים	+0.004	0.41	0.43	0.41	0.43	0.40	0.43	0.4169	0.4221	0.4241	0.4294	0.4249	0.4303	0.4271
10 שילינגים אוסטריים	+0.010	1.23	1.28	1.23	1.29	1.23	1.29	1.2528	1.2684	1.2520	1.2676	1.2546	1.2704	1.2602
1000 לירטות איטלקיות	+0.010	1.21	1.27	1.22	1.29	1.21	1.29	1.2401	1.2555	1.2404	1.2558	1.2391	1.2547	1.2464
1 סל (ECU)	+0.015	—	—	—	—	—	—	1.8182	1.8409	1.8196	1.8423	—	—	1.8289
1 דינר ירדני	-0.025	4.48	4.76	4.38	4.66	4.43	4.69	—	—	—	—	—	—	4.6457
10 לירות לבנוניות	-0.001	—	—	0.16	0.17	0.14	0.20	—	—	—	—	—	—	0.1971
1 לירה מצרית	-0.005	0.84	0.89	0.78	0.83	0.83	0.90	—	—	—	—	—	—	0.8807

אלילת המזל וסיום דראמטי העניקו הנצחון למכבי 80:81

מאת משה בזק

בכדורסלני מכבי ת"א הצליחו אמש להשיב לעצמם מעט מכבודם האבוד, לאחר שגברו במאבק הדוק שהוכרע על ידיהם התותיקה מספרד ריאל מאדריד בתוצאה 80:81.

גיבור המשחק היה ללא ספק מיקי ברקוביץ, שלחם כארי בהגנה, קלע סלים חשובים ולמעשה הוא היה הגורם הישיר לנצחון קבוצתו, כשקלע את סל הנצחון 15 שניות לפני תום המשחק. אומנם ברקוביץ עדיין לא מציג כדורסל מלהיב כבר בימיו הגדולים, אך לאחר תקופת השפל הארוכה שפקדה אותו הוא מתחיל רשאי לטפוח לעצמו על השכם.

יאמר מיד, כי מכבי ת"א לא שיחקה כדורסל מלהיב הבוקות רבות בשל שחקניה אובדי עצות, אך רוח הלחימה של כל שחקני הקבוצה והעם מול בשניות הסיום גרמו לבסוף לשמחה הגדולה במחנה התל-אביבי.

קווין מאגי לא היה בשיאו חרף 27 הנקודות שנזקפו לזכותו. מאגי לא הצליח לשמור בהצלחה על הכוכב הספרדי, ברנסן, שקלע סלים קלים מעמדות לאפו (בעיקר במחצית הראשונה). גם בהתקפה הוטיא מאגי לעיתים בצורה מרגיזה, אך הנקודות החשובות שהוא קלע האפילו על משחקו הבינוני.

לי ג'ונסון הלהיב בכמה חסימות מלהיבות. הוא ביצע שמונה חסימות מוצלחות והרוב שלבי המשחק שמר ללא דופי על הענק הספרדי רומאיי. גם בהתקפה הייטיב ג'ונסון לשחק בניגוד למשחקים אחרים הוא העיז שקלע בדקות המכריעות של המשחק ואף עשה זאת בהצלחה.

דורון ג'מצ'י פתח את המשחק בשמירה לקויה על הורדיסואנו שחום-העור של מאדריד, לאחר מכן. ג'מצ'י גם סבל מחוסר מזל, משנפצע כבר בדקה ה-6 ונאלץ לנטוש את המגרש. מחליפו, גרג קורנליוס, ניסה במשחק הקרבה שלום את ספריגס אך הדבר עלה לו בסיום המחצית הראשונה בארבע עבירות אישיות.

הארדי לאמנט, שהחליף בתחילת המחצית השניה את קורנליוס נכשל בשמירה על ספריגס, בגלל איטיותו הרבה. לאמנט גם שיחק בחוסר בטחון בהתקפה והוא לא קלע אפילו נקודה אחת.

חן ליפין הוכיח אמש פעם נוספת, כי הוא הרכז מספר אחד של אלופת המדינה. ליפין ריכז היטב את משחק קבוצתו, אך בהגנה הוא כמעט שלא חסם כדורים מהספרדים המבולבלים ובהתקפה הוא מיעט לזרוק לסל, למרות שבכמה הזדמנויות הוא יכול היה לקנות את עולמו. העובדה שמוטי ארואסטי לא שותף במשחק אומרת למעשה את הכל.

בעייתה הגדולה של מכבי היתה חוסר הבטחון של שחקניה, שלעיתים חששו לזרוק לסל וניכר היה כי [illegible] לא מעט.

רוב שחקני ריאל מאדריד איכזבו קשות. משחקם הקבוצתי היה לקוי, הם הירבו להחטיא מעמדות קליעה טובות ורק יכולתם הטובה של ג'ונסון, ספריגס וקורבאלאן (עד פציעתו) הצילו אותם מתבוסה.

לארי ספריגס הלהיב את הצופים בכמה מבצעי כדורסל מ"עולם אחר". למעשה הוא היה המוציא לפועל העיקרי של התקפות קבוצתו, אך במחצית השניה הוא שיחק בחוסר אחריות, הירבה לזרוק לסל ממצבים אבודים ולשיאו הוא הגיע בשניות הסיום, כשהחטיא זריקה מעמדה נוחה וגרם לקבוצתו לרדת חפוית ראש מהמגרש.

האמריקאי השני של מאדריד, ג'ונסון, עשה חיים קלים במחצית הראשונה. הוא קלע ללא קושי מול מאגי וגם בהגנה הוא שיחק ללא דופי, אולם במחצית השניה נחלש בעקבות עייפות, אולי בגלל שיפור שמירתו של מאגי עליו.

הרכז הספרדי חביב הקהל, חואן אנטוניו קורבאלאן, בן ה-33 עורר לפני פתיחת המשחק התרגשות בקרב 10,000 הצופים, שקיבלו אותו בתשואות סוערות. קורבאלאן גמל בהתרגשות רבה לקהל התל-אביבי. בשפא הלב שיחק בצורה מבוקרת. הוא גרם לסדר בהתקפת קבוצתו ובכמה פריצות סוחפות הוא הוכיח לכולם את ימיו הגדולים. אומנם קורבאלאן איבד במעט את מהירותו [illegible], אך עדיין הוא משמש בורג חשוב במכונה הספרדית. פציעתו כבר במחצית הראשונה אילצה אותו לנטוש את המגרש לטובת מחליפו הצעיר, רויספאס.

● מיקי ברקוביץ, שגילה אמש שיפור ניכר ביכולתו, ואף קלע את סל הנצחון, בפריצה אופיינית לסל ריאל מאדריד.

השחקן הצעיר בן ה-18 גילה תעוזה רבה במשחק, הוא לא חשש לזרוק ממרחק ולעיתים הוא שיחק כרכז ותיק, אולם חוסר ניסיונו במשחקי חוץ ניכר במשחקו לא אחת. אין ספק, כי בעוד תקופה לא ארוכה נראה את רויספאס מנגן כינור ראשון בכדורסל הספרדי.

את אכזבת הספרדים היווה הותיק, איטוריאגה, שלא קלע אפילו נקודה אחת ומשחקו החלש לא התאים לשחקן ברמתו. גם מחליפו, דל קוראל לא היה במיטבו. דל קוראל שלפני שנה ניצח במו ידיו את מכבי ת"א הירבה להחטיא ממצבי קליעה נוחים ולעיתים הוא אף איבד כדורים פשוטים.

גם הותיק רומאיי איכזב נוכח משחקו האיטי והמסורבל. ג'ונסון הוריד ממנו חסם אותו לא אחת בצורה מרהיבה. למזלו של רומאיי הוא בעל חוש מיקום מצוין מתחת לסלים. עובדה זו איפשרה לו בסופו של דבר לקלוע עשר נקודות.

אין ספק, כי חובבי הכדורסל נהנו ממשחק שקול, הדוק ומרתק בכל שלביו. איכותו הגבוהה של המשחק נדחקה לקרן זוית בעקבות הארועים הדראמטיים, שהתרחשו במהלכו.

כבר בפתיחת המשחק רמזו שתי הקבוצות על [illegible] לקורות. הספרדים הפתיעו בשמירה אישית לוחצת [illegible] פתיחה שקולה עלו שחקני ריאל ליתרון 10:15, בזכות שחקניהם הזרים, שהצליחו לקלוע כמה כדורים תחרים מהסל. עד כמה היה משחקם של הספרדים חריף תעיד העובדה, כי כבר בדקה ה-8 נזקפו לחובתם שמונה עבירות.

שחקני מכבי במשחק לחימה יוצא מן הכלל הצליחו בדקה ה-12 לחולל מהפך ולעלות ליתרון 21:22. עד לסיום המחצית הוזנו במשחק שקול, שהסתיים ביתרונה של ריאל מאדריד, בגלל הוצאתו של חן ליפין שש שניות לפני הסיום ועבירה מיותרת שביצע בעקבות הוצאה זו לי ג'ונסון.

גם במאי הסרטים הטוב ביותר היה מתקשה ליצור דראמה כה מרתקת, כמו זו שהתרחשה במחצית השניה של המשחק. מיתרון 63:67 למאדריד, הצליח מאגי לנצל החטאות טפשיות של ספריגס ולעלות את מכבי ליתרון – 67:69.

כאן חל ריפיון במשחק התקפה של שתי הקבוצות. שחקני מכבי קלעו במשך שש דקות (מהדקה ה-29 עד הדקה ה-35) רק ארבע נקודות. למזלם של המכבים גם שחקני מאדריד הירבו להחטיא, אך בכל זאת הם הוליכו – 73:76.

שתי דקות לסיום עלה המתח באולם, לאחר שבמצב של 77:78 לספרדים איבדו שחקני ריאל את הכדור, אך ג'ונסון הנרגש איבד אף הוא את הכדור. שחקני מאדריד יצאו להתקפה מהירה בסיומה קבע ספריגס – 77:80.

שחקני מכבי הגיבו בהתקפה מתוכננת, בסיומה קבע ג'ונסון – 80:79. הספרדים עדיין נראו בטוחים בנצחונם. כאן ביצע ספריגס טעות אומללה, כשזרק בחוסר אחריות ממרחק והחטיא. כשנותרו 36 שניות לסיום יצאו המכבים להתקפה הגורלית ביותר במשחק.

הקהל קם על רגליו וחלק מהצופים נראו, כשהם עוצמים את עיניהם, אך מיקי ברקוביץ הותיק לא עצם את עיניו ובקורדוה הוא קלע 15 שניות לפני תום המשחק סל, שהעלה את קבוצתו ליתרון – 80:81.

לאחר תיקון שעון הזמן ופסק זמן שנטלו מאמני הקבוצות, יצאו שחקני מאדריד להתקפה האחרונה במשחק. הרכז הצעיר רויספאס מסר שתי שניות לפני הסיום לספריגס, שהתרומם וזרק בביטחה את הכדור לסל, אך אלילת המזל דאגה לכך שהכדור יקפץ, כשגם ניסיונו הנואש של רומאיי להמשיך את הכדור לסל נכשל.

שריקת הסיום נתנה את האות לחיבוקים ונשיקות בקרב אוהדי, שחקני ומנהלי מכבי ת"א. לאחר התקופה הקשה שעברה עליהם היתה להם באמת סיבה טובה לשמוח.

לפני פתיחת המשחק ירד נשיא המדינה, חיים הרצוג, למגרש ולקול תשואות הצופים לחץ את ידי השחקנים. [illegible] המתח המלהיב בסיום המשחק נועד לפצות את המסכ"ל על איהצפיה במחצית הראשונה.

בתוך גלי השמחה קשה היה שלא לרחם על שחקני ריאל מאדריד, שהסתגרו בחדר ההלבשה וחלקם פרץ בבכי, ואכן היתה להם סיבה טובה לבכות כיוון שהם הפסידו את המשחק במו ידיהם.

שפטו דוביס וקליגביל לעיני 10,000 צופים בהיכל הספורט ביד אליהו.

נקודות למכבי ת"א: מאגי (27), ג'ונסון (23), ברקוביץ (20), ליפין (8), קורנליוס (3).

נקודות לריאל מאדריד: ספריגס (27), ברנסון (26), רומאיי (10), קורבאלאן (6), דל קוראל (6), רויספאס (5).

מילאנו גברה על זאדאר

אלופת איטליה, קבוצת טרסטר מילאנו, הבטיחה אמש כמעט את עלייתה למשחק הגמר לאחר שגברה ביוגוסלוויה על קבוצת זאדאר בתוצאה 78:85.

גם מצבה של אלופת צרפת, קבוצת אורתז, השתפר מאד בעקבות נצחונה הביתי על אלופת ברה"מ ואלגרדים קבצה ביום ד'.

נצחונה של מכבי ת"א מול ריאל מאדריד עדיין מותיר את הישראלים בתמונת המאבק על משחק הגמר.

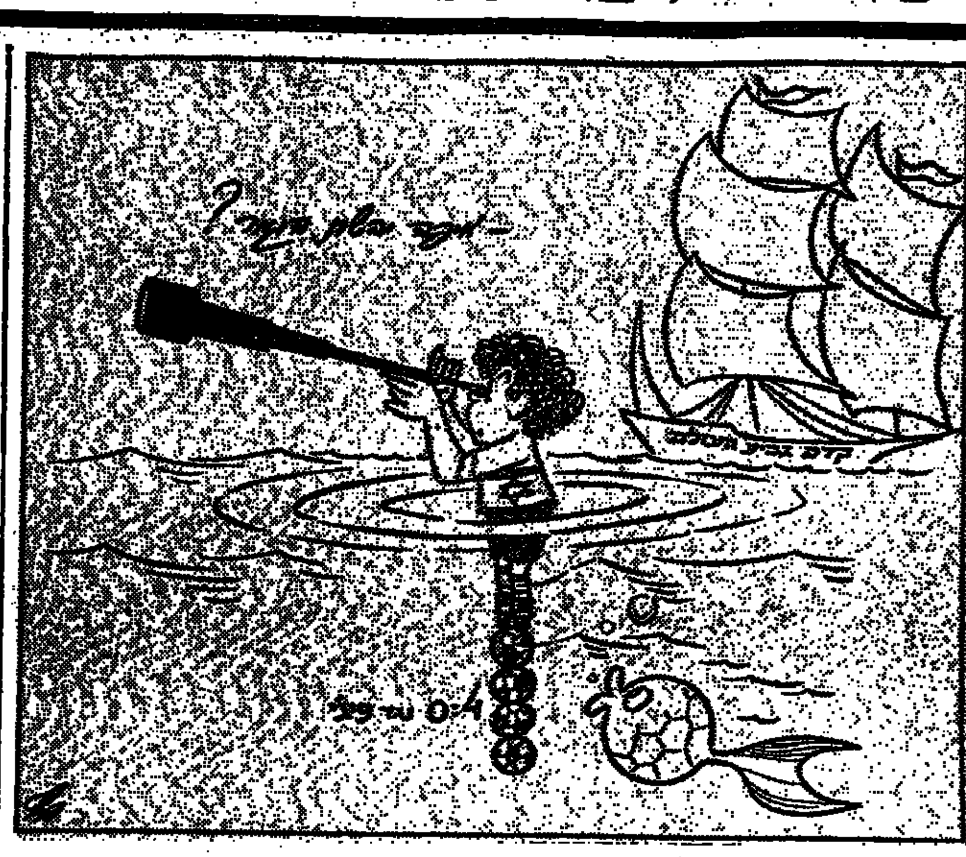

נערי ישראל יחזיקו אצבעות לטאיוואן נגד אוסטראליה

מאת משה הר-נגש
נירדילנד (מיוחד ל"דבר").

נבחרת הנוער של ישראל זקוקה ומצפה לסיועה של נבחרת טאיוואן, המתמודדת הבוקר בשעה 6.15 לפי שעון ישראל, נגד אוסטרליה, במחזור הלפני אחרון של טורניר קדם גביע העולם באוקלנד.

נצחון אוסטרלי צפוי, יפחית במידה רבה את סיכויי הנערים שלנו לרכוש את הכרטיס לגמר גביע העולם לנבחרות נוער, שייערך בצ'ילה.

התחזיות נוטות בבירור לזכות נבחרת ה"קנגורו" החסונה והחזקה. על הנייר נחשבים האוסטרלים, לא רק טובים בהרבה מהטאיוואנים, אלא הטובים ביותר בטורניר, אם כי הרוב גורסים שישראל היא הנבחרת הטכנית ביותר בבית.

אולם, התיקו 0:0, שהשיגה טאיוואן מהנבחרת המארחת, נירדילנד, הוכיח כי הכל אפשרי כאן. לתקוה, שטאיוואן תצליח להפתיע את אוסטרליה, יש בסיס מסויים.

במשחק המוקדם היום היתה אמורה לשחק נירדילנד נגד נבחרת איי פיג'י, החלשה ביותר בבית. גם המארחים, שעדיין מאמינים כי ביכולתם להעפיל למשחקי הגמר, הביעו תקווה לנצח היום בהפרש גבוה ככל האפשר.

מעיינות נשגבות ונערות בדיסקוטק

לאחר שבוע ימים רצופים במלון, נהנו הנערים שלנו מבטלה ונופש. שלשום בערב יצאו לדיסקוטק בעיר, התידדו עם נערות מקומיות ובילו איתן שעות ארוכות על במת הריקודים.

אתמול בבוקר יצאו הנערים לטיול במעיינות החמים, שופעי מי הגופרית, שם השתעשעו במשחקי מים ובגלשות. אחר הצהריים ביקרו באקווריום תת-מימי, המכיל דגי אוקיינוס וכרישים מרהיבים. האקווריום נחשב לאחד האתרים המפורסמים ביותר באוקלנד.

אמש, לאחר שובם מהסיורים, ערכו הנערים אימון. בארוחת הערב חגגו את יום הולדתו ה-32 של העסיין, שמואל רוזנצוייג. ההנהלה העניקה לו ארנק מעור כשי והבחורים הודו לו על טיפולו המסור.

היום שוב יהיה אימון רגיל ואחריו ערב חופשי. הפעילות החברתית מסייעת לנערים להפיג את המתח הרב. המאמן גיגי כהן מסתובב ברגשות מעורבים. בלבו עדיין מפעמת התקוה שנשיג את הכרטיס המיוחל לגמר, אך הוא מאוכזב מאולת רגלם של החלוצים, שמנעה נצחון על נירדילנד ונצחון גבוה על פיג'י. למרות התקוה מתוסכלים הנערים מהעובדה שאנו כבר לא תלויים רק בעצמנו.

רק מחר תחזור הנבחרת למסגרת אימונים מלאה ותתכונן למחזור הנעילה ביום שני. במשחק הראשון תתמודד ישראל מול הטאיוואנים ובמשחק המרכזי ייפגשו נירדילנד ואוסטרליה. הישראלי עובדיה בן-יצחק מועמד לשפוט במשחק מכריע זה.

ארבעת המוזמנים החדשים לצוות העתודה הביעו שמחה וקורת רוח. הקשר, אליאור ברנס, היה מופתע ומלמל: "זה מחמיא לנו מאד ומשפר את מצב רוחנו".

"אני בסדר", אומר מארדונה בהציגו את רגלו השמאלית הפגועה בטוקיו, אליה הגיע פאורח כבוד במשחק של דרום-אמריקה עם כוכבי יפאן.

נדחתה ההחלטה בבקשת הפועל פ"ת

מאת אשר גולדשלגר

בית הדין העליון של ההתאחדות לכדורגל החליט כי בקשת קבוצת הפועל פ"ת לדחות את משחק הליגה מול שמשון מה-31 בינואר ל-3 בפברואר תחזור לדיון בועדת הליגה והגביע בהתאחדות לכדורגל.

רכז הליגות בהתאחדות לכדורגל אורי וילנסקי, העביר את תקנון משחקי הליגה והגביע לעיון היועץ המשפטי עו"ד צבי יפה שיחווה דעתו בטרם תחליט ועדת הליגה פעם נוספת.

כזכור דחתה ועדת הליגה את בקשת הפועל פ"ת שטענה כי יש לאפשר לשלושת שחקני נבחרת הנוער הנמנים עם ההרכב הראשון של קבוצתם לנוח מספר ימים בטרם ישחקו במסגרת הליגה ולפיכך יש לדחות את המשחק נגד שמשון.

בית הדין העליון הקל בענישה של קבוצת בית"ר רמלה. מהליגה הארצית שנענשה בקיום שלושה משחקי רדיוס בפועל במסגרת הליגה: ביה"ד קבע כי בית"ר רמלה תרצה עונש רדיוס גם במסגרת גביע הטוטו מול מאשמת הקרובה ולפיכך יותר לרמלה ריצוי עונש של שני משחקי רדיוס במסגרת הליגה.

בקשת קבוצת הפועל ירוחם לזכותה מאשמת הפסקת המשחק נגד הפועל קרית-אונו במסגרת ליגה א' – נדחתה: ביה"ד האשים את ירוחם בהפסקת המשחק ולפיכך הותיר בעינו את העונש שהוטל על הקבוצה.

לוד מקווה לשחזר את נצחונה על בית"ר י-ם בגביע הטוטו

מאת ברוך דגן

קבוצת הפועל לוד, שהבקיעה רק לפני תקופה קצרה את בית"ר ירושלים, תנסה לשחזר את הישגה בקרב הגומלין בין שתי הקבוצות, שיעמוד במוקד משחקי גביע הטוטו.

המחזור האחרון לפני שובה של הליגה הלאומית למירוצה הרגיל עשוי לקבוע, לפחות, חלק מהעולות לחצי-הגמר. כדאי יהיה לשים-לב למאבק בין הפועל כפ"ס ושמשון ולעימות המעניין בשכונת-התקוה בין בני-יהודה למכבי נתניה.

הפועל ת"א, שאינה מגלה יכולת משכנעת במפעל זה, תשתדל לעלות על מסלול הנצחונות על חשבון הפועל פ"ת ואילו מכבי חיפה תעמוד מבחן כוחות נוסף להרכבה החדש בקרב הביתי עם בית"ר נתניה.

שני משחקים שווי-כוחות יתנהלו בבית ג': מכבי פ"ת תארח את מכבי יבנה ומכבי ת"א תתמודד ב"דרבי" עם בית"ר ת"א. במשחק השמיני תנסה מכבי יפו לטעום טעם נצחון בתום מפגשה עם הפועל באר-שבע.

בית א'

בני-יהודה ומכבי נתניה יאבקו על הבכורה בבית זה. לאור היכולת הטובה של שתי הקבוצות צפוי עימות מעניין. נתניה תציב הרכב מלא לעומת חסרונם של כמה שחקני מפתח אצל ה"התכים". קרב שקול.

להפועל ת"א תינתן הזדמנות לשפר את מעמדה בעימות עם האחרונה בבית, הפועל פ"ת. לאור הרכבה המטולא של פ"ת יוכלו חניכי שוויצר להתקרב לעמדת נצחון.

בית ב'

למכבי חיפה לא יהיו, כנראה, שום בעיות להבקיע במגרשה קבוצה חלשה כבית"ר נתניה והמאמן שרף יוכל להעניק הזדמנות נוספת לכמה שחקנים צעירים.

הפועל כפ"ס מאכזבת באחרונה ואילו שמשון ממשיכה לגלות יציבות. כדי לחזור לתלם הנכון לפני הליגה תזמר המארחת מהשרון על כל הקופה. צפו למשחק מאוזן-כוחות.

בית ג'

דני נוימן, המאמן החדש של בית"ר ת"א, יעמוד מקרוב אחר יכולת חניכיו וינסה לרשום הישג כבר בפרמיירה שלו. למכבים יהיו מטרות מגוונות וסיכויים עדיפים.

מכבי פ"ת מחפשת בנצחון כדי לשפר את המוראל שלה. מול קבוצה עיקשת כמכבי יבנה תהיה המשימה של הפתח-תקוואים קשה למדי. שקול.

בית ד'

לוד תתרגש מחדש לקראת העימות המחודש שלה עם מוליכת הטבלה. היכולת הטובה של שתי הקבוצות מבטיחה משחק מעניין. הסיכויים פתוחים לכל צד.

יפו מצליחה יפה במפעל הזה ויש לה אופציות להעפיל לשלב הבא. הפועל באר-שבע תהווה אגוז קשה לפיצוח. תיקו נראה סביר במפגש בין שתי נציגות תחתית הליגה.

● מרטינה נאוורטילובה תתמודד בגמר טורניר הטניס במלבורן נגד בת-ארצה הנה מנדליקובה. מרטינה גברה על השוודית קטרינה לינקויסט 3:6, 2:6.

ארבע העולות לחצי-הגמר עשויות להיקבע במחזור ה-5

מאת שמואל טל

ארבע העולות לחצי-גמר גביע הטוטו של הליגה הארצית עשויות להיקבע כבר בסוף השבוע בתום משחקי המחזור החמישי. המרעמות הבמעט במוחזה היא אלופת החורף, הפועל חיפה, המקדימה בחמש נקודות את הולכת אחריה.

גם מצבה של מכבי שעריים מוליכה בבית 3 הוא טוב, מאחר היא מקדימה את יריבתה הקרובה ביותר בארבע נקודות.

בשני הבתים האחרים ייערכו משחקים גורליים לגבי המוליכות. בנצחונותיהן יבטיחו להן מקום בשלב הבא. הפסדים יפתחו את המאבק מחדש, מחזור אחד לפני סיום השלב הראשון.

בית א'

הפועל עכו המוליכה את טבלת הבית מארחת את הפועל ירושלים השניה, כשרק שלוש נקודות מפרידות ביניהן. נצחון עכואי יבטיח להם את כרטיס העליה, הפסד ישפר מאד את סיכויי הירושלמים. גם תיקו ידחה את ההכרעה למחזור האחרון.

המשחק השני יפגיש ביהוד את המקומיים עם הפועל חדרה. לתוצאת משחק זה עשויה להיות השפעה על המצב בבית רק אם ירושלים תנצח.

בית ב'

הסיפור בבית זה כבר סגור כמעט לחלוטין. יתרון חמש הנקודות שיש להפועל חיפה מבטיח לה קרוב לוודאי את הכרטיס גם אם לא תנצח בכל הנקודות במשחק החוץ נגד בית"ר ברמלה.

להפועל בית-שאן, שתארח את שכנתה הפועל טבריה, סיכוי טוב להשיג נצחון שני רצוף שישפיע רק על המיקום הפנימי בבית.

בית ג'

מכבי שעריים שנצחה בשבת החולפת לראשונה במסגרת זו, זקוקה לנצחון על הפועל בר"ג כדי להבטיח לעצמה סופית מקום בחצי-הגמר. בכושרה הנוכחי זו משימה לא קלה, אם כי אפשרית.

רמת-עמידר זקוקה להפסד של שעריים ולנצחון שלה על דימונה, במגרשה של האחרונה, כדי להשאר בתמונה.

בית ד'

כמו בבית א' גם כאן עשוי המפגש בין הכח ר"ג וצפרירים חולון להיות גורלי ומכריע. נצחון חולוני יבטיח לה מקום בין ארבע המאושרות. הפסד יכניס את [illegible] לתמונה, ואילו תיקו יעביר את ההכרעה למחזור הסיום.

המפגש בין בית"ר נהריה והפועל מרמורק יהיה כנראה רישמי בלבד.

סיבוב שביעי בגביע

ליגות א' ישבתו מחר מפעילות. במקומם יערך הסיבוב השביעי בגביע בהשתתפות קבוצות משלוש הליגות הנמוכות: בית"ר כפר-יונה – הפועל נחלת-יהודה; הפועל בת-ים – נס-ציונה; הפועל ירוחם – הפועל באר-יעקב; הפועל נצרת-עילית – הפועל דיר-חנא; הפועל ראשל"צ – בית"ר פ"ת; הפועל אופקים – מכבי קרית-מלאכי; הפועל גבעת-אולגה – הפועל רעננה; הפועל קרית-מלאכי – בית"ר באר-שבע; הפועל אור-יהודה – הפועל אזור; בית"ר חיפה – מועדון דלית אל-כרמל; הפועל ערערה – הפועל טייבה; גבעת-שמואל – הפועל [illegible]; הפועל קרית-אתא – עליה כפ"ס; הפועל כרמיאל – הפועל [illegible]; הפועל טירת-הכרמל – הפועל קרית-שמונה; הפועל כפר-מנדא – מכבי אור-עקיבא.

זכו בפיס

בסך 180,000 ש"ח זכה המספר 719356.

הפרס המצטבר בסך 200,000 ש"ח עובר לשבוע הבא.

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 480,000 ש"ח (כולל צבירה).

בסך 12,000 ש"ח זכה המספר: 071577.

בסך 6,000 ש"ח זכו המספרים: 365886; 482735.

בסך 300 ש"ח זכו המספרים:
003857; 048632; 054904;
111060; 126771; 165434;
226053; 237418; 243175;
257656; 263584; 297001;
345083; 349550; 421803;
443285; 458743; 467709;
469995; 523583; 553002;
577733; 599043; 616221;
616373; 623377; 654315;
739616; 780031; 788443;
794083; 892897.

בסך 150 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 5984; 6049.

בסך 25 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 314; 920.

בסך 16 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 236; 462; 656.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 3 זכו בסך של 2.50 ש"ח.

בסך 5 ש"ח זכו המספרים התלת-ספרתיים:
005; 041; 070; 108; 112; 113;
178; 184; 239; 391; 395; 435;
451; 471; 488; 573; 584; 591;
607; 749; 773; 779; 821; 942;
973; 979.

בסך 2.50 ש"ח זכו המספרים הדו-ספרתיים:
01; 11; 15; 25; 32; 36; 37; 38; 39;
47; 48; 49; 52; 57; 66; 75; 78; 80;
83; 84; 86; 87; 89; 94; 96.

ריצ'רדסון חוזר לארה"ב

הכדורסלן מייקל ריי ריצ'רדסון, שהושעה ממשחקי ליגת הנ.בי.איי. בגלל שימוש בסמים, יעזוב מחר את ישראל בעקבות חוות דעת רפואית.

ריצ'רדסון אמור היה לשחק בקבוצת הפועל ר"ג, אך לבסוף לא הותר לשחק גם אצלנו והוא הפך לעוזר מאמן בקבוצה.

המאמן אברהם חמו, שהיה פטרונו של ריצ'רדסון בארץ, אמר כי הוחלט להחזירו לארה"ב בגלל אותה חוות דעת.

הלוח הכללי

להברה פרטית דרוש
מנהל חשבונות עצמאי
3 שנים נסיון
סוג ג' לפחות
שעות העבודה א'-ה' 08.30-16.30 ו' 08.30-11.00
טל. 03-298733 לפנות ל[illegible]

דרושים
נגרי גגות
קבלנים ובעלי מקצוע
לפרויקט בצפון הארץ
טל' 03-348745

לחב' מסחרית גדולה בת"א
דרושה
מזכירה
למשרה מלאה
★ נסיון מוכח בחב' מסחרית
★ תכתובת והדפסה עצמאית עברית/אנגלית
★ נכונות לעבודה מאומצת
קורות חיים בכתב-יד
ל-ת.ד. 214 הרצליה, עבור מזכירה

דרושה
מזכירה/ מנהלת משרד
הגדרת התפקיד: טיפול בעבודות משרד, כולל הכנת פקודות תשלום ורישום התאמות לספקים. עבודות מזכירות.
השכלה ונסיון: בגרות. תיכון. ידע ונסיון בהכנת חישובי שכר לעובדים.
תקן התפקיד: דרגה ט"ז – ט"ז בדרוג האחיד.
על המעוניינות לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים עד יום א' – 1.2.87 למפעל הפיס, ת.ד. 7019, תל-אביב 61070, עבור מזכירה/מנהלת משרד
– סודיות מובטחת –

חברת נתיבי אילון בע"מ
דרוש/ה
מזכיר/ה חברה
כישורים:
כלכלן או תואר שני במינהל עסקים.
נסיון באירגון ובניהול.
נסיון בבדיקות כלכליות של פרוייקטים ובבחינה של עסקאות כלכליות.
הדרוג על פי כישורי המועמד.
קורות חיים בכתב יש להפנות לת.ד. 18168 תל-אביב
פרטים נוספים בטלפון מס. 254775

למעליות "ישראליפט"
דרושה
אחראית למשרד שירות
7.00-15.00
● השכלה תיכונית לפחות.
● נסיון בניהול משרד.
לפנות בימים א'-ב', 25/1/87-26/1/87
בין השעות 08.00-10.00
רח' הקישון 31, בני-ברק (ליד מוסך צ'מפיון)

לחברת שרותים ארצית
דרושים
1. מפקחי שמירה אזוריים
אזור תל-אביב והסביבה הקרובה
★ עד גיל 45
★ בעל רכב פרטי וטלפון
★ לאחר שרות צבאי/משטרתי פקודי ועבר נקי
העבודה כרוכה בניידות גבוהה ושעות עבודה רבות ובלבד שגרתיות
2. שומרים
למפעל תעשייתי ברמת-גן לכל המשמרות
★ תושבים מקומיים עד גיל 60
★ תנאי שכר טובים ותנאים סוציאליים מלאים
לפנות בכתב יד לרבות מספר טלפון לת.ד. 33149 ת"א.

לחברת אלקטרוניקה גדולה
דרושות
מזכירות
הכישורים הדרושים:
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין.
★ שליטה בהדפסה בשפות עברית ואנגלית.
★ נסיון של 3 שנים לפחות בעבודות מזכירות.
★ ניהול משרד באופן עצמאי.
מועמדות מתאימות תפנינה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 587 פ"ת, עבור "מזכירה".

לחברה לייצור ושיווק מזון קפוא באזור חולון
דרוש
מנהל מחסן קרור והקפאה
נסיון 5 שנים ב:
★ ניהול מתקני קירור והקפאה
★ ניהול צוות עובדים
★ פיקות מלאי
★ בעל יוזמה ועצמאי
לרציניים בלבד נא לפנות
טל: 03-384081 03-376341 לנעמי

לחברה לייצור ושיווק מזון קפוא באזור חולון
דרוש
מלגזן מנוסה
לעבודה בחדרי קירור והקפאה.
לרציניים בלבד נא לפנות בטלפון 03-384081 03-376341 לנעמי.

דרוש
פקיד
למחלקת חלקי חילוף
לעבודה מ-8 – 14.
לפנות למנה"ב
ל. מאהבה בע"מ
לילינבלום 15 ת"א.

למשרד תיכנון
דרוש
מהנדס
קונסטרוקציה
עם נסיון של שנתיים שלוש
03-798417

למוסד ציבורי דרוש/ה
עובד/ת
בתחומי תיאום, תיכנון והפקת אירועי-תרבות ואמנות.
נא לשלוח קורות-חיים בכתב-יד לת.ד. 33749 תל-אביב 61337

למשרד פרסום גדול דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 3 עם 3 שנות נסיון למשרה מלאה.
נא לפנות בפרטים מלאים לת.ד. 7095 תל-אביב 61070 עבור "מנהח"ש"

למחקר רפואי
הנערך מטעם בית-חולים אוניברסיטאי
דרושים/ות
מראיינים/ות
לחצי משרה
לעבודה באזור ירושלים, באר-שבע והגליל
העבודה בשעות גמישות אחר-הצהריים ובערב.
דרישות התפקיד: השכלה תיכונית, יכולת ליצירת קשר מהיר עם אנשים, רכב – חובה.
נא לפנות בצרוף קורות חיים בכתב-יד בלבד לת.ד. 20502 ת"א עבור מראיינים/ות

לערו בע"מ
מפעל ליצוא בת"א
דרוש/ה
עוזר/ת
למנהח"ש ראשי
עדיף נסיון במחשב P.C.
טל' 03-379492

מצטמג'ל

אינטל

היה שותף לפריצת הדרך!

אינטל אלקטרוניקה הינה החברה המובילה בישראל בתחום ייצור רכיבי VLSI למחשבים ולמערכות ספרתיות.

מהנדס תהליכים בכיר
לעבודה בתחום שכבות דיאלקטריות ומוליכות בטכנולוגית ייצור של רכיבי זכרון ומיקרופרוססורים
- ★ תואר שני בכימיה/פיזיקה או מהנדס כימיה
- ★ 5 שנות נסיון בעבודה עם ציוד תהליכים מתוחכם
- ★ נסיון בניהול צוות בפרויקט טכנולוגי – יתרון

מהנדס מכונות
לשיפור ביצועים של מכשור מתוחכם וממוחשב
- ★ בעל תואר BSC או MSC בהנדסת מכונות – רצוי בוגר הטכניון.
- ★ 5–3 שנות נסיון בעבודה.
- ★ בעל יכולת ניהול צוות של מהנדסים וטכנאים
- ★ ידע ונסיון בשמוש ברכיבים מכניים, אלקטרוניקה ומחשבים מהווה יתרון.

מהנדס תעשייה וניהול
לתכנון מערך המפעל, שפור תחנות עבודה ועזרי ייצור ואיזון קיבולת הייצור – כל זאת בתמיכת מחשב ותכניות סימולציה.
- ★ בוגר הנדסת תעשיה וניהול
- ★ 2–1 שנות נסיון

טכנאי/הנדסאי מכשור ובקרה
- ★ רקע באלקטרוניקה
- ★ 2–1 שנות נסיון בתעשיה

לכל המשרות: – ידיעת השפה האנגלית
– קבלה לעבודה מותנית במעבר לירושלים

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים מפורטים ובציון שם המשרה, מס' תעודת זהות ומס' טלפון אל:
אינטל אלקטרוניקה בע"מ
ת.ד. 3173 ירושלים 91031

"יצור מעגלים משולבים בישראל"

למחלקה פרסום של חברה ארצית גדולה דרושים בת"א
גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית
עתיר בעל ידע בדפוס
משרה מעניינת ורב גוונית
טל. 03-5121759 אלי.

לחברת ייבוא כתנות ומוצרי פופ במרכז הארץ דרוש
סוכן מכירות צעיר
רציני ובעל נסיון עשיר בענף זה
טלפון 03-9230401

כפר הנופש „נאוויבה היה תיכניתי" בממשמחת דרוש
מנהל צוות הבידור
בעל יכולת בימוי ושחקים בימתיים, בקי בניהול צוות בידור והנחייה. יועדפו בעלי נסיון מוכח
לפניות: טל. 053-93113/4 ,96397

המוכשרים להצליח

אם אתה בוטח בעצמך ויכול להוכיח שאתה מסוגל להצליח ולעבור את המיון הקפדני, יש לך הזדמנות להצטרף לקורס המקצועי של מגדל

ללמוד ביטוח חיים וגם ביטוח כללי

לעמוד במבחני רישוי מתמחה של משרד האוצר, להתמחות כסוכן ביטוח במגדל
ליהנות מהכנסה חודשית הולמת מסיום הקורס.
והעיקר – להצליח ולהגיע לעצמאות.
טלפון ללבנה: 03-647240

מגדל דבר אחד בטוח.
חברה לביטוח בע"מ

לחברה העוסקת בפעילות סחר בינ"ל
דרושים
מועמדים/ות ברמה אישית גבוהה

על המועמדים לענות על הנתונים הבאים:
- ★ עד גיל 45.
- ★ דוברי שפה זרה אחת לפחות, ברמה של שפת אם.
- ★ בעלי השכלה תיכונית לפחות, השכלה אקדמאית - יתרון.
- ★ מצב בריאותי תקין.

מועמדים מתאימים יעברו הכשרה

נא לפנות בכתב לת.ד. 37388 ת"א 61378
ולפרט קורות חיים, השכלה, נסיון מקצועי כתובת ומס' ת.ז.
סודיות מובטחת

למפעל תעשייתי באיזור המרכז העוסק בפיתוח וייצור מוצרי אלקטרוניקה צבאיים
דרוש
מנהל משק בינוי, אחזקה וקצין בטחון

הכישורים הדרושים:
בוגר בי"ס מקצועי במגמת חשמל, או מכונות • בעל תעודת בגרות • נסיון מוכח של 8 שנים לפחות בתפקידים דומים בתעשייה • ידע טכני והתמצאות טובה בנושאים טכניים • ידיעת השפה עברית אנגלית • יכולת הבעה טובה בעל-פה ובכתב • יליד הארץ. לאחר שירות צבאי מלא בצה"ל • גיל 35 – 45. מגורים באיזור המרכז • נכונות לעבודה מאומצת ושעות עבודה מרובות.

העבודה כוללת ניהול ואחריות לצוות עובדים • ניהול מחלקת המשק, לרבות כל המטלות והתפקידים הכרוכים בנושא • ניהול משא ומתן עם קבלנים, לרבות פרסום מכרזים, התקשרויות הרצויות עם קבלנים ופיקוח צמוד על עבודתם • תיכנון וביצוע תוכניות בינוי האחזקה שוטפת של המבנים • ביצוע כל המטלות בקצין בטחון של המפעל.

• תנאים טובים •

המועמדים יפנו בכתב-יד, בצירוף קורות חיים, לת.ד. 28141 תל-אביב 61281. לציין על גבי המעטפה עבור "מנהל משק".
– סודיות מובטחת –

לחברה מסחרית גדולה דרוש
איש מכירות ושרות – מגוסה למחלקת כלי בית
לפנות בציון נסיון קודם לת.ד. 33181 תל-אביב מיקוד 61331

ללונה פארק בת"א
דרוש
איש אחזקה
בעל רקע מכאני
למשרה מלאה.
טל. 03-423070 ,03-427080
להתקשר בין השעות 8.00-15.00.

לקופת חולים „מכבי"
דרושה
עובדת מעבדה
למעבדת רמת השרון
הכישורים הדרושים: נסיון בהמטולוגיה.
רצויה השכלה אקדמאית.
לקביעת ראיון נא לפנות לטלפון: 03-201142

למאפיית אחדות ת"א
דרושים
★ **מכונאי תעשייה** — בוגר בי"ס מקצועי במגמת מכונאות, ידע בפניאומטיקה, הידראוליקה מכונאות כללית.
★ **חשמלאי מוסמך** — בוגר בי"ס מקצועי במגמת חשמל, נסיון מוכח באחזקת מתקני חשמל תעשייתיים, רצוי ידע באלקטרוניקה, רשיון מוסמך חובה.

מועמדים העונים על הדרישות יפנו בכתב יד למאפיית אחדות הברזל 32 ת"א (לידי שרייבר יהודה).

למוסד ציבורי גדול בת"א
דרוש:
עוזר למנהל מחלקת גדנ"ע
דרישות התפקיד:
- ★ מנהל מדור קליעה
- ★ בוגר קורס מדריכים
- ★ בעל כושר ניהול מד"מ
- ★ רשיון נהיגה
- ★ העבודה כרוכה בנסיעות

המועמדים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים
לת.ד. 7093 עבור מס' 534.
רק מועמדים מתאימים יענו.

רשת עמל
בי"ס תיכון עירוני מקיף י"ט עמל ע"ש לייד דיויס בת ים, חרסים 6, נווה אביב תל אביב
דרושה/ה למגמת הדפוס
צלם/ת בעלת נסיון ל-½ משרה
(רצויה הבנה במונטז')
לפנות למנהל מגמת הדפוס בני שרה
בוקר טל: 03-417774 – ערב טל: 03-367774
"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים בתי"ס תיכונים טכנולוגיים ומקיפים בתי"ס לחניכים ובתי"ס תעשייתיים וחינם ערטלויים בהוראשיות והדרכה רבישה למגזרים

בית ספר אלברטו אינשטין פנמה
דרושים
2 זוגות מורים מוסמכים דתיים **דוברי ספרדית**
לניהול והוראת מקצועות היהדות והעברית ביסודי ובתיכון
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בהקדם למחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה ת"ד 92, ירושלים (עבור פנמה)
או טל: 02-202466 או 04/885119 (מנהל בית הספר)

אוניברסיטת תל-אביב
ליחידה ללימודי חוץ
דרוש/ה
מורה לאנגלית
לעבודה חלקית לפי שעות
המורה חייב/ת להיות בעל/ת השכלה אקדמית, בעל/ת נסיון בהוראה למבוגרים ושפת אמו/ה – אנגלית.
המעוניינים יפנו לגב' טלי נבו ביחידה ללימודי חוץ, אוניברסיטת תל-אביב, טל: 425452 ,420079, בשעות הבוקר.

לחברת הזרע בע"מ
דרוש/ה
עוזר/ת מטפח
בענף הירקות
יתקבלו מועמדים בעלי תואר ראשון או שני בחקלאות, נסיון בעבודת שדה וכושר ארגון. מקום העבודה: חוות הזרע, מבהור, קרית גת.
נא לפנות בכתב אל המחלקה לטיפוח, חוות הזרע, מבהור ד.נ. שדה גת (מיקוד 79570) או טלפונית 051-880228.

לחברה המשווקת מוצרי קוסמטיקה והיגיינה
דרושות
דיילות/ מקדמות מכירות
הופעה נאה ונסיון במכירות הכרחיים
אפשרי משרה חלקית.
להתקשר | ליטל סוויג פרסומאים | 03-289821

מנהל מח' מודעות לעיתון יומי
נסיון מוכח, כושר ניהול צוות.
נא לשלוח קורות חיים (בכתב יד בלבד) ל-ת.ד. 20456 ת"א, מיקוד 61200
(עבור מנהל השיווק)

לצה"ל דרושים
מורי נהיגה מוסמכים לשרות קבע
הנתונים הנדרשים:
- ★ רשיון נהיגה מקצועי למשאיות (סוג 03)
- ★ עד גיל 30.
- ★ פר' רפואי 46 ומעלה.

לקבלת פרטים יש לפנות לאביחי בטלפון: 03-616150 או 03-616220

למפעלי נקה
דרושים
פנסיונרים
1. לביקורת חשבונות בשעות אחה"צ והערב. במפעלנו בפ"ת.
2. לסידור מוצרים ברשתות השווק באזורים: רעננה, הרצליה, פ"ת, ר"ג רחובות, חיפה, ירושלים.

לפנות החל מיום א' לורדה
טל: 03-919101-2-3

למתפרת חזיות ומחוכים „מיה" בת"א
דרוש/ה
★ **מנהל/ת עבודה** עם נסיון
★ **תופרות**
טל. 03-826741

למעבדת מכניקה באיזור תל-אביב
דרושים
מהנדסים והנדסאי מכונות
בעלי נסיון בעבודות תכנון במכניקה כללית ומכניקה עדינה.
אנו מציעים עבודות מעניינות ומגוונות לבעלי מקצוע טובים בעלי ידע ונסיון.
אנו גם מציעים תנאי שכר טובים למועמדים מתאימים.
אם הצעותינו מעניינות אתכם, אנא כיתבו למח' משאבי אנוש בכתב-יד לת.ד. 39395 תל-אביב מיקוד 61393 פרטים אישיים, תולדות חיים ומספר טלפון.
– סודיות מובטחת –

Eldan
אלדן ציוד אלקטרוני בע"מ
דרושים
מקדם מכירות
לציוד למיקרוביולוגיה וביוטכנולוגיה,
תואר ראשון או שני במיקרוביולוגיה,
או וירולוגיה, או ביוטכנולוגיה.
רכב צמוד, השתלמויות בחו"ל,
תמריצי עידוד, 5 ימי עבודה
נא לכתוב בצרוף קורות חיים+המלצות
לת.ד. 1270 ירושלים 91012

מזכירה בכירה
ידיעת השפה האנגלית + הדפסה חובה,
לשעות 08.00 — 17.00
רצוי נסיון + המלצות.
לפנות טלפונית מיום ראשון 02-528211

עוזר מחסנאי
לעבודות מחסן + מחשב
לשעות 1700 — 8.00
אנגלית בסיסית + רשיון נהיגה יתרון.
לפנות טלפונית מיום ראשון 528211 לרפי
– סודיות מובטחת –

ההסתדרות הציונית העולמית
מחלקת הנוער והחלוץ
דרושים מורי/ות דרך
לקראת מפעלי הקיץ תשמ"ז — 1987:
לקבוצות נוער וסטודנטים מחו"ל.
יתקבלו מורי/ות דרך בעלי שליטה מלאה באנגלית, או בצרפתית, או באחת מהשפות האירופאיות: גרמנית, הולנדית, איטלקית, יוונית, תורכית.
עדיפות תינתן למורי/ות דרך המוסמכים/ות ע"י משרד התיירות.
בעלי נסיון בהדרכת נוער, הדרכה חברתית ו/או הוראה.
על המעוניינים/ות לפנות בכתב או טלפונית עד ה-13.3.87 אל האגף למפעלים קצרים, רח' קרן-היסוד 19 א', ירושלים.
טלפונים:
דוברי אנגלית: 208524 ,208523
דוברי צרפתית: 208504 ,208503
שפות אירופאיות: 208588 ,208590

לנוה ויצו בהרצליה
דרוש
זוג הורים
גילאי 35-45
לגדל 8 ילדים בני 3-13
במסגרת משפחתית כולל מגורים במקום בבית פרטי של ויצו.
התפקיד דורש רצון ויכולת לטפל ביחידה משפחתית בשיתוף גורמים מקצועיים טיפוליים.
הרואים בכך אתגר ויעוד בחיים יפנו בכתב יד עם פירוט מלא של קורות חיים
למחלקה לטיפול בילד
ת.ד. 33159 ת"א מיקוד 61331

לעבודה בטחונית בארץ ובחו"ל דרושים
יוצאי יחידות קרביות
הנתונים הדרושים:
- ★ גילאי 21-28.
- ★ שרות צבאי ביחידות שדה כלוחמים (הכרחי קורס פיקודי) עדיפות לקצינים.
- ★ ידיעת השפה האנגלית ו/או שפה אירופית אחרת.
- ★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה).

אנו מציעים:
- ★ עבודה מעניינת ורבת אתגר בארץ ובחו"ל.
- ★ תנאי שכר טובים והטבות מיוחדות למתאימים.
- ★ חוזה העסקה למספר שנים (אפשרי חוזה לשנה אחת).

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל יפנו בכתב לת.ד. 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור מ.מ. בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס ת.ז. וטלפון.
– פונים מתאימים ייענו –

ניתוב ביצוע תעשייתי בע"מ
ביצוע מערכות תעשייתיות
ת"ד 3353 באר-שבע 84132
טל: 33401, 79404

הכרתנו מבצעת עבודות הקמה והחזקה של מערכות תעשייתיות בטכנולוגיה מתקדמת.

דרושים:

מכשירן בכיר
מנוסה בתעשיה (5 שנים מהנדס או 10 שנים טכנאי).
בעל כושר לפיתוח עצמאי של פרויקטים ובעל יכולת לתחזק מכשור מודרני, מחשב דיגיטלי לבקרה אנלוגית, ומערכות דיגיטליות אחרות.

מכשירן מנוסה
בעל נסיון בתעשיה (3 שנים מהנדס או 5 שנים טכנאי, או 10 שנים מכשירן אלקטרונאי). בעל יכולת לתחזק באופן עצמאי או בראש צוות - מערכות מיכשור ומחשב תהליך.

hp
מהנדס מכירות רכיבים
- ★ תואר B.s.c בהנדסת אלקטרוניקה.
- ★ שנתיים ניסיון במכירות ו/או שלוש שנות ניסיון בפיתוח מעגלים.
- ★ הכרות התעשייה האלקטרונית.
- ★ יחסי אנוש טובים.

טכנאי שירות מחשבים
למתן שירותי אחזקה באתר הלקוח למערכות מחשבי H.P, משולבי צב"ד.
- ★ טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה עם ניסיון של שנתיים לפחות.
- ★ ניסיון קודם באחזקת ציוד H.P - יתרון.

הכשרת המועמדים כוללת השתלמויות במפעלי החברה בחו"ל.
לכל התפקידים דרושים יחסי אנוש מעולים, נכונות לעבודה מאומצת בעלת אתגרים, שליטה בשפה האנגלית. כל התפקידים הם במשרה מלאה - 5 ימי עבודה בשבוע. התפקידים הם עבור נשים וגברים כאחד.

המעוניינים יפנו בכתב יד עם פרוט רקע וניסיון מקצועי להברת מערכות מחשוב ומדידה בע"מ, מחלקת כח אדם.

HP מחשבים. הברירה האינטליגנטית.
HEWLETT PACKARD
מערכות מחשוב ומדידה (ישראל) בע"מ
הדסה 9 תל אביב 67060
ת.ד. 9501 תל אביב 61094

הצטרף אלינו למפעלנו בבת-ים!

אנו נכשיר אותך לעבודה מענינת ובעלת אתגר

1. **מנהל משמרת*** נסיון בניהול צוות עובדים.
2. **חשמלאי תעשיה*** בעל רשיון חשמלאי מוסמך, ידע באלקטרוניקה – רצוי
3. **מכונאי תעשיה*** אפשרות לטכנאי/הנדסאי מכונות.
4. **מסגר***
5. **מפעיל מכונה***
6. **לבורנט*** אפשרות להכשרה במקום.
7. **מחסנאי*** לעבודה גם במשמרת אחה"צ.
8. **נהג טריילר**
9. **מכונאי רכב** בעל רשיון ג'.
10. **מזכירה** לשעות אחה"צ 12.00–19.00, ידע בהדפסה

* לעבודה במשמרות

מעוניינים העונים לדרישות יפנו לטל' 03-5516332 החל מיום א' **בשעות הבוקר בלבד**, או בכתב לת.ד. 1258 בת-ים "עבור מחלקת כוח אדם".

מועדון ישראלי לתרבות

למעונינים בהכנסה נוספת למשפחה?
למעונינים במגע עם אנשים?
אנו מציעים לך להיות נציג המועדון באזור מגוריך וכשעות הפנאי.

לקביעת ראיון צלצל/י

חיפה	04-660575 –	לוד, פתח-תקוה, אור יהודה, קראון	03-812181 –
ירושלים	02-246044 –	רמלה, ראשל"צ, אשדוד	03-955346 –
ב"ש והדרום	057-72039 –	יפו, ר"ג, גבעתיים, בני ברק	03-322741 –
		בת-ים, חולון, אזור	03-866223 –

דרושים:

- **למחלקת גביה** פקיד עם השכלה תיכונית
- **מזכירה** בעל השכלה תיכונית למשרה מלאה
- **מזכירה** בעלת השכלה תיכונית למשרה חלקית
- **עובדי תיקיה**
- למחלקת גביה אלמנטרית פקיד-ה גביה

נא לפנות ישירות למר מוסס שד' רוטשילד 73 ת"א מיום א'

מנורה חברה לבטוח בע"מ

למרפאת שיניים גדולה בכפר-סבא
דרושים:

1) **רופאי שיניים כלליים,** לפחות שנה נסיון
2) **פריודונט**
3) **אורטודונט**
4) **אונדדונט**
5) **סייעות מוסמכות**
6) **שיניות**

לפרטים בטלפון 052-445227
לפנות לישראל

לחברת יבוא
דרושים
* **נציגי מכירות**
המתמצאים באלקטרוניקה הגרים בחיפה, ירושלים והדרום 03-295032

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, התשמ"א 1981

מאגרי אנוש בע"מ — שירותי כח אדם

1. נגרים
- בעלי נסיון רב
- ידע בקריאת שרטוט – עדיף
- בתחום ריהוט או תעשיה

2. מסגר רתך
- ידע בקריאת שרטוט חובה
- בעל נסיון רב

תנאים טובים למתאימים
תל-אביב, דרך השלום 20, טל. 337578, 03-336079, 333420

לחברת יבוא ושיווק דרוש
עוזר למנהל
- בחור דינאמי נמרץ ואחראי. עבודת ניהול + עבודה פיסית. רשיון נהיגת רכב וטילון.

להתקשר 03-9231238 פ"ת

לחי דינמית בתחום השירותים
דרוש
מנהל חשבונות מדופלם
עם ניסיון מוכח של 3 שנים בניהול עצמאי של מערכת הנהלת חשבונות ממוחשבת. ידע בביצוע חישובי שכר ממוחשבים הכרחי.
03-612232

ישראמקס ISRAMEX

נציגויות לציוד בטכנולוגיה גבוהה ומחקר
למחלקה לאלקטרו-אופטיקה
דרושים לקידום מכירות ואפליקציות

1. **פיזיקאי** בעל רקע בעבודה ניסויית רצוי ידע בלייזרים
2. **מהנדס אלקטרוניקה** רצוי ידע בלייזרים ונסיון בעבודה מעשית
3. **מזכירה** שליטה מלאה באנגלית ועברית כולל הדפסה

משרה 1 או משרה 2 מיועדת לתפקיד בכיר בחברה, יאפשר לימוד של ציוד טכנולוגי מתקדם וחדשני, קידום מהיר, השתלמויות בחו"ל.
תנאים טובים * עבודה באוירה נעימה * רכב צמוד * רשיון נהיגה הכרחי

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים מלאים והמלצות לחברת ישראמקס בע"מ, ת.ד. 6014 תל אביב 61060 * סודיות מובטחת

דרושים
מדריכים/מורים
מקצועיים בתחום המשרדאות, הנהלת חשבונות, מתכת, חשמלאות.
לפנות לטלפון: 08-461133, 08-465575.

דרוש
מנהל מכירות מצטיין
ניסיון 5 שנים בשטח בקרים מתוכנתים, בחשבים ותקשורת תעשייתית
לפנות לת.ד. 35628 ת"א

ללקוחותינו! בענף המתכת דרושים
1. **מנהל מכירות** בארצות הברית 7,000 דולר.
2. **עוזר למנהל מפעל** שכר 2,000 ש"ח נטו.
3. **מכונאי אחזקה/ייצור** בוגרי בית ספר מקצועי
טל. 03-247727.

ב.נ. שרותי ניהול
מידע על משרות ועובדים בכירים

לחברה ארצית לבניה תעשיתית ומסחרית
דרוש
מנהל מחוז
לניהול פרוייקטים של הנדסה אזרחית ונכסי החברה במחוז הצפון. מהנדס אזרחי בעל ניסיון רב בניהול פרויקטים ומו"מ עם רשויות.
סודיות מלאה מובטחת
ת"ד 2297 נתניה 42122, 053-34615
ת"א, ארלוזורוב 198, 03-257970

לתקרון א.ת. חולון
דרוש
נער שליח
עם רשיון לקטנוע
03-808933-4
03-803321

הדמנות בלתי רגילה!

נותרו 5 מקומות בלבד!

קורס מפקחי מכירות ומנהלי יחידות בביטוח חיים

בחודש הקרוב אנו פותחים קורס למפקחי מכירות ומנהלי יחידות בביטוח חיים.

לקורס יתקבלו, לאחר מיון קפדני, המועמדים האלה:
א. נמרצים ובעלי מוטיבציה גבוהה.
ב. בעלי ניסיון במכירות או בעבודה עם קהל.
ג. בעלי הופעה נאה ויכולת ליצור תקשורת ומגע של אמון עם לקוחות וסוכנים.
ד. בני גיל מ-25 עד 40 שנה, שהם נשואים.
ה. בעלי רשיון נהיגה.
ו. השכלה אקדמאית (או מקבילה).

המסיימים בהצלחה ישולבו כעובדים או כעצמאים במערך המכירות של קבוצת ציון, בתפקידי פיקוח וניהול מכירות.

- מועמדים מתאימים יפנו, החל מיום א', בין השעות 09.00-14.00
לקביעת פגישה, אל: מייק קינן, טל: 03-646214.

ציון
קבוצת הביטוח הראשונה בישראל

רשות שדות התעופה בישראל

נמל התעופה בן-גוריון
דרושים
לאחר שרות צבאי מלא במסלול פיקודי

למחלקת מניעת עבירות וביקורת טיב לתפקיד מענין בחצי משרה - במשמרות

הכישורים הנדרשים:
- השכלה של 12 זנות לימוד לפחות;
- ידיעת השפה האנגלית;
- פרופיל צבאי 76 ומעלה;
- עד גיל 26;
- מגורים באזור גוש-דן – חובה
- המשרה מתאימה גם לסטודנטים.

למעוניינים בעלי הכישורים המתאימים, תתקיים ועדת קבלה במנהל התעופה בן-גוריון, בנין הטרמינל קומה ב' חדר מס' 286, ביום שלישי 27.1.87 בין השעות 15.00–18.00.
על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, תעודת מילואים, תעודת שבי ותעודת שחרור מצה"ל.

המגן
חברה לביטוח בע"מ

דרוש
עוזר למנהל אגף ביטוח ימי

הכישורים הדרושים:
- כושר ניהול מו"מ
- הבנה בעסקות תובלה ושינוע מטענים
- שליטה מלאה בשפה האנגלית

רצויה השכלה משפטית או רקע משפטי
עדיפות תינתן לבעל נסיון בביטוח ימי

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 29875 ת"א עבור מנהל משאבי אנוש

לדפוס לאון
דרושים:
- ★ דפס בלט ½ היידלברג
- ★ סדר יד
- ★ דפס ½ גיליון הנחת יד

סודיות מובטחת
תנאים טובים
טל: 03-384877

דרושים
פסיכולוגים קלינים לטיפול בילדים ובמבוגרים
לפנות: מזכירות נהה-צאלים
בשעות 8.00–13.00
טלפון 052-444542 052-28845

מקדרמיד ישראל בע"מ
חברה בת של MACDERMID המדורגת כמס' 1 בתחום הכימיקלים לאלקטרוניקה

דרוש/ה
כימאי/ת

בעל רקע בתחום הפולימרים האורגניים לשימוש בדבקים, צבעים, הדפסות רשת וכו'.
הזדמנות נדירה למועמד/ת המתאים/מה, כולל השתלמות בארה"ב
מדובר במחקר ופיתוח של תרכובות רגישות לאור, להדפסות רשת עבור מעגלים מודפסים.

נא לפנות בכתב
לת.ד. 13011 תל-אביב 61130

לחברת בניה דרוש
מהל פרוייקט
+ רכב
לעבודות שלד וגמר
בגורים אזור אשקלון וקרית-גת.
נסיון הכרחי 053-31452

לחברת שה-הר
אגרוטכנולוגיות בע"מ
דרוש
משנה למנהל מחלקת מו"פ
כישורים: בוגר/מוסמך במגמת הורטיקולטורה
ניסיון בתפעול חממה וביצוע נסיונות בקנ"מ
כושר ארגון מקצועי ואדמיניסטרטיבי שה-הר מפתחת, מייצרת ומשווקת צמחי בית ליצוא, בהתבסס על טכנולוגיות מתקדמות ואיחודיות
נא לפנות אל שה-הר
רחוב היצירה 28 ר"ג מיקוד 52574
בצירוף קורות חיים.

דרושות משפחות
המוכנות לארח (5 ימים בשבוע) ילדי קיבוצים הלומדים ברמות השבים.
לפרטים נוספים יתקשר למזכירות נחה-צאלים
בשעות 8:00–13:00
052-444542, 052-28845

לחברת אלקטרוניקה
דרוש/ה
מנהל/ת רכש/ לוגיסטיקה
נסיון וידיעת השפה האנגלית הכרחי.
לקביעת ראיון להתקשר
לטל: 03-494691 (שילה) טלסיס בע"מ

לחברה ציבורית
דרושה
קלדנית / מפעילת מחשב (I.B.M 36)
עם ידע ונסיון בהנהלת חשבונות
הדרוג עפ"י כשורי המועמדת
לפנות לטלפון: 260693

למשרד תיירות בירושלים
דרוש/ה
פקיד/ת נסיעות לתיירות נכנסת
BOOKING CLERK

הכישורים הדרושים:
- ★ שליטה מלאה בעברית ובאנגלית (שפות גרמנית צרפתית וספרדית יתרון)
- ★ רצוי בעל/ת תעודת פקיד מורשה או מוסמה
- ★ נסיון בעבודת תיירות נכנסת (עדיפות לבעלי נסיון נוסף בתיירות יוצאת)

● תנאים טובים למועמד/ת המתאים/ה. ●

מועמדים מתאימים העונים לדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב לת"ד 672 ירושלים 91006 עבור "פקיד נסיעות".
– סודיות מובטחת –

לחברת תמרוקים
דרושות
דיילות מכירה
בעלות נסיון
לקביעת ראיון נא להתקשר
03-9233273.

דרוש
מנהל חשבונות
נסיון של 3 שנים לפחות
והכרת מחשב PC, סוג 3 או מדופלמים,
לעבודה מגוונת בכל תחומי הנה"ח.
מקום העבודה הרצליה,
5 ימי עבודה בשבוע.
נא לפנות בכתב
לת.ד. 2093 הרצליה 46766.

למכון מחקר ופיתוח
דרושה
מזכירה
למשרה מלאה, הדפסה עברית/אנגלית ועל מעבד תמלילים.
עדיפות לבעלת השכלה אקדמאית ונסיון ברכש.
לפנות: המכון לבריאות העובד ושיקומו
ת.ד. 3 רעננה 43100
טל: 052-445103

לעסיס נתניה דרושים
1. **מכונאי מסגר**
2. **צנר רתך**
3. **חשמלאי מוסמך**
4. **מסגר אחזקה**

נסיון: מעל 3 שנים בתעשיית מזון.
עדיפות לתושבי נתניה והסביבה.
לפנות לטלפון 053-59191
למנהל האחזקה אפי יוסף.

לחברה ארצית גדולה
בענף הבניה
דרוש
איש מכירות רציני
לנושאי בידוד ואיטום

בעל נסיון מעשי מוכח בעבודות שדה בכלל, ובחמרי E.P.D.M ו-P.V.C בפרט
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 21288 ת"א מיקוד 61612 עבור מכירות.

לידי זהב
דרושים
אינסטלטורים
בעלי "עוסק מורשה" רכב וכלים
טלפון: 03-200855

למושב תומר
בבקעת הירדן
דרושים
ישראלים אחרי צבא
בעלי רשיון טרקטור
חובה
לריסוסים בכרמים
שכר 1,000 ש"ח נטו
מגורים במקום.
לפנות טלפון:
02-941749 02-941233
בשעות הערב: 02-941023

לרוטל עיצוב
דרוש
מעצב/ת גרפי
נסיון הכרחי
טלפון מיום ראשון
052-552515

לדירונית' ציוד ממוחשב בע"מ
דרושים:

פקידה
בעלת ידע בניהול משרד. רצוי שפת אם אנגלית

איש מכירות
לציוד עבוד שבבי. רצוי עם ניסיון

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 37665 תל-אביב מיקוד 61375

אמקור

לאמקור אלקטרוניקה דרושים:
בוגרי תיכון לאחר צבא
לבדיקות מכשיר חדשני בתחום הגרפיקה הממוחשבת שמיועד ליצוא.
היכרות עם מחשבים – יתרון, אך לא הכרחי.
הכשרה תינתן במקום.
עבודה 5 ימים בשבוע.
נא להתקשר טלפונית: 052-557471 קו פנימי 25/לאביבה.

1000 ש"ח נטו
לשליח!
בעל וספה, חרוץ, עם רישיון נהיגה לרכב למערכת עתון למשרה מלאה
טל. 03-250841
03-256873

לחברת
קו מפיוטשר ברמת-גן
דרוש
איש תוכנה
- הכרת 6502
- יכולת תיכנות ב-FORTH ו-PASCAL
- הכרת I.B.M P.C
טלפון 03-7510940

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, התשמ"א 1981

לבית חרושת סריגים – מפעל לטריקו
דרושות

1. **עובדות מקצועיות ובלתי מקצועיות** לכל סוגי מכונות התפירה
2. **מנהלת קו ייצור מקצועית**

שעות עבודה במשמרת בוקר מ-7 עד 3.30 אחה"צ
(אפשרות לנמישות ולחלקי משרה לאמהות)
או למשמרת מ-3.30 עד 8.00 בערב.

1. הזדמנות לעובדות בלתי מקצועיות ללמוד מקצוע.
2. ארוחת בוקר מוגשת במקום.
3. אווירה נעימה.

תנאי עבודה מהטובים במשק.
הסעות מחוץ לגוש דן.
לפנות למתי כהארם, שולה, רח' הרכבת 32 ת"א ליד התחנה המרכזית החבורה נחה,
טלפון 377746.

שופר-סל
לסניף רמת-אביב ג'
דרושים
- עובד/ת מאפית
- עובד/ת מעדניה
- קופאים/יות

אין צורך בניסיון קודם הכשרה תינתן במקום.
העבודה במשמרות בוקר ואחה"צ לסירוגין.
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהל הסניף, רח' אחימאיר 1. טל' 424783, אוטובוסים 13, 27.

דרושים
לקו-אופ' רשת הריבוע הכחול
מנהל מחלקת תחזוקה.

הכישורים הנדרשים:
מהנדס שתחום התמחותו במיזוג אויר, קירור או בנין. גיל מקסימלי 45. התפקיד מחייב כושר ניהול ושליטה על צוות עובדים מיומן ויכולת לנהל מערך תחזוקה בכל הארץ.

* * * * * *

המעונינים יפנו לבית התמ"ת של הרשת ברח' הקישור 4, אזור (באזור התעשיה חולון). לקבלת פרטים וקביעת ראיון נא לפנות לטלפון 4-3-03-5560722 לאירים.

הצטרף אלינו
טוב לעבוד בקו-אופ'

קו-אופ. רשת הריבוע הכחול 99 סופרמרקטים וסופרשוקים מחדו ... עד אילת

קו אופ

לחברת המבער בע"מ
דרושה
פקידה להנהלת חשבונות
עם ידע ונסיון בהפעלת מחשב
052-38538,
052-38629

דיק
אלקטרו מכניקה בע"מ
דרושים
1. **מלפף מנועים חשמליים מקצועי**
2. **חשמלאי מוסמך**, או עוזר עם נסיון של 3 שנים לפחות.
טלפון: 03-800330 חולון. אזור התעשיה.

א.ו.ת.
אספקה ותעסוקות כח אדם בע"מ

- **מזכירה עברית אנגלית**
- **מסגרים**
- **חשמלאי מוסמך**

תנאים מצוינים למתאימים!
טל': 03-203052, 03-203053

למפעל תעשייתי באבן-יהודה
דרוש
חרט/ כרסם
למשרה מלאה
מועמדים בעלי נסיון של 5 שנים לפחות ותושבי הסביבה יפנו למנהל כח אדם טלפון:
053-699190

לסוכנות ביטוח גדולה
בתל-אביב דרושים

- **פקידת תביעות** בעלת נסיון.
- **פקידה לשמ' רכב** בעלת נסיון בענף הרכב.

נא לפנות טלפונית
למשה פרחי: 221889, 227708, 03-231662.

לחברת "משב"
דרושים:
טכנאי קרור ומיזוג אויר
למערכות מרכזיות.
בעלי נסיון יפנו לטל.
03-804974

שופר-סל

לסניפי שופרסל והיפרכל
באזור המרכז
דרושים:
– מנהלי מחלקות בשר
– עובדי/ות מעדניה
– עובדי מחלקת בשר

מועמדים חסרי ניסיון יוכשרו לתפקידם ע"י החברה.
המעוניינים מתבקשים לפנות אישית ביום ראשון 25.1.87, בין השעות 11.00-08.00 לאגף הבשר, בית שופרסל, רח' רוטשילד 79 פ"ת. אוטובוסים: 49, 50, 51, 62, 66.

לחברה ארצית לבניה
דרוש
מנהל עבודה עצמאי
לאיזור הצפון
בעל נסיון רב בהקמת מבנים, שלד וגמר
★ עדיפות תינתן לבעלי יכולת לגיוס צוותות עבודה
★ מגורים באיזור הצפון
נא לפנות בכתב עם פירוט נסיון מקצועי ותולדות חיים לרח' הסדנא 7 איזור התעשיה חולון. מיקוד 58814.

כר תקשורת והתראה בע"מ
דרוש/ה
איש מכירות למערכות התראה
תאור התפקיד:
* קידום מכירות
* מו"מ עם לקוחות
* הגשת הצעות מחיר.
דרישות:
* השכלה טכנית * נסיון קודם במכירת ציוד CCTV * כושר הבעה בכתב ובע"פ * נסיון קודם במגע עם לקוחות * רשיון נהיגה.
נא להתקשר טלפונית למרים 03-492661/3, החל מיום א'

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

בית מרכז הרשת, ת"א רח' קהילת קייב 15
המוסד להכשרה להשתלמות ולהסבה מקצועית למבוגרים
המרכז הטכנולוגי למקצועות הדפוס
ליד דפוס ת"א, רחוב בני אפרים 226 ת"א
דרושים/ות
מורים/מדריכים/מרצים במקצועות הדפוס (תנאי שכר מיוחדים)
לקורסי בוקר במקצועות הבאים:
* צילום אופסט
* מונטז' ולוחות
* הדפסת אופסט
נא לפנות למר בני שדה, מנהל מגמת הדפוס
טל: 03/477237 לפנה"צ
טל: 03/267774 בשעות הערב.

"עמל" - רשת מכללות לטכנאים והנדסאים, בתי-ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים, בתי-ספר לחניכים ובתי-ספר תעשייתיים, נתיבים טכנולוגיים בהתיישבות ומרכזי הכשרה למבוגרים.

לרשות שמורות הטבע
דרוש/ת
דובר/ת
התפקיד יכלול דוברות חנוך והסברה.
הדרישות:
רקע בטבע וידיעת הארץ.
רצוי השכלה אקדמית, נסיון קודם בדוברות והסברה, כושר התבטאות בכתב ובע"פ, רצוי רקע בחינוך וידיעת שפות נוספות, רשיון נהיגה.
עבודות בשעות לא מקובלות.
המעוניינים יפנו למשרדי רשות שמורות הטבע:
ירושלים — רח' ירמיהו 78.
למילוי טפסים עד תאריך 1.2.87

סוכן/ת
בעל/ת רכב
להפצת אביזרי אופנה תכשיטים
1. לאיזור הצפון
2. לאיזור הדרום
טלפון 03-495042 בערב

לפולימיטל דרוש
צבעי ריסוס תעשייתי
בחולון טלפון 03-809315

מלונות מוריה
אילת
דרושים
1. **נגר מקצועי**
2. **אינסטלטור**
בעל נסיון + ידע בריתוך
3. **צבעי מקצועי**
4. **פקידת קבלה**
רצוי ידע בשפה הגרמנית
5. **קפטן חדר אוכל**
בעל נסיון מוכח במלונות בעלי דרוג 4-5 כוכבים
6. **מלצרים**
בעלי נסיון
תנאים טובים יתנו למועמדים.
נא לפנות למחלקת כח אדם במלון טלפון 059-72151 ת.ד. 135 אילת.

מאגרי אנוש בע"מ
שירותי כח אדם
1. **חשמלאים**
• ידע בביקוד ההתקנות
2. **חוטי לוחות חשמל**
עם נסיון
3. **מכונאי אחזקה**
3 שנות נסיון בתעשיה
• עדיפות לתושבי לוד ורמלה ראשל"צ
תנאים טובים למתאימים
תל-אביב, דרך השלום 20 טל. 337578, 333420 ,03-336079

אררט
חברה לביטוח בע"מ
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2
לפנות בכתב־יד לת.ד. 29830 תל־אביב או למר יעקב פרונקין טל. 03-640855

לאולפן לבגרות דרושים
מורים
להכנה ביתית לבחינות לבגרות בשטות השרב:
בתל-אביב (03-5460618):
מתמטיקה, פיזיקה, אנגלית, הסטוריה, ביולוגיה, כימיה.
בירושלים (02-222375):
מתמטיקה, אנגלית ואזרחות.
בחיפה (04-641040):
מתמטיקה, פיזיקה, אנגלית וביולוגיה.
באר-שבע (057-71690):
מתמטיקה, פיזיקה, אנגלית ואזרחות.
רק מורים בעלי נסיון בהכנת ביתית לבגרות מתבקשים לפנות.

מעבדות טרבינול (ישראל) בע"מ
אשדוד
דרוש/ה
מנהל/ת מעבדה
תיאור התפקיד:
* ניהול מעבדה כימית ובקטריולוגית.
* פיקוח על בדיקות מעבדתיות עפ"י מיפרטי החברה תוך עמידה ביעדי היצור.
* ניהול צוות עובדים וקיום יחסי עבודה תקינים.
דרישות התפקיד:
* בוגר/ת כימיה או מדעי החיים בתואר ראשון או שני (כולל רוקחות).
* רצוי נסיון קודם של ניהול מעבדה תעשייתית (אפשרי גם בצה"ל).
* שליטה מלאה באנגלית.
5 ימי עבודה בשבוע
המעוניינים יפנו בצירוף קורות חיים ונסיון קודם בעבודה (ומס' טלפון להתקשרות) אל: מחלקת כח-אדם.
— סודיות מובטחת —
אשדוד טלפון 055-20222
ת.ד. 2 מיקוד 77100
טרבינול לקידום הרפואה

TDC
Teledata Communication Ltd.
דרוש
★ **מנהל אבטחת איכות**
– לבקרת איכות בתהליכי הייצור והאינטגרציה
– נדרש נסיון מוכח בהקמת והפעלת מערך אבטחת איכות למערכות טלפוניה.
– רצוי נסיון מול בזק.
* * *
נא לפנות טלפונית לישראל אבידן 052-556230

לחברה לניירות ערך ייעוץ והשקעות
דרוש/ה יועץ/יועצת
לניהול תיקי השקעות וייעוץ פיננסי ללקוחות
מבוקשות פניות מבעלי נסיון ורקע מתאים בעלי קשרים רחבים והמלצות טובות. נא לפנות בכתב יד בציון הפרטים הרלוונטים לת.ד. 4868 חיפה 31048 עבור משרה 677

Budget
rent a car
מנהל חשבונות
סוג 2
למשרה מלאה, שנתיים נסיון
לפנות: להנהלת החשבונות רח' מיטב 6 ת"א
(ליד "הסינרמה") טל: 03-337498
בודג'ט השכרת רכב

מאגרי אנוש בע"מ
שירותי כח אדם
מנהל אחזקה
* מהנדס/הנדסאי מכונות
* כושר ניהול וארגון על צוות של 15 עובדים משכורת + אחזקת רכב
עדיף מאזור ראשל"צ רמלה לוד.
תנאים טובים למתאימים
תל־אביב, דרך השלום 20 טל. 337578, 333420, 03-36079.

לחברה צעירה בצפון ת"א דרושה
מזכירת יחסי ציבור
כישורים: אוהבת אנשים (העבודה במשרד)
טל.במשרד 5461843, בבית 03-496152

לחברה בענף הקוסמטיקה וחומרי ניקוי
דרוש
מחסנאי
לעבודות אריזה
שעות העבודה 15.30 – 07.30
רצוי ידע בשפה לועזית
להתקשר לקביעת ראיון טל. 03-809123/4 לבלה

דרושים קבלנים לבנית גגות רעפים
באיזור כפר-סבא
לטלפן בשעות הערב
063-26332

שופר-סל
לסניף רמת־אביב, רח' טאגור 38
דרושות
קופאיות
- העבודה במשמרות בוקר ואחה"צ לסירוגין.
- הכשרה תינתן במקום.
- תנאי שכר משופרים.
המעוניינות מתבקשות לפנות אישית ביום ראשון 25.1.87, בין השעות 17.00-10.00 לכבר אריק, מנהל הסניף.

למושב פצאל
בבקעת-הירדן
דרושים: ישראלים אחרי צבא
בעלי רשיון לטרקטור, חובה.
לרסוסים בכרמים.
עדיפות תינתן לבעלי נסיון
שכר 1000 ש"ח
נטו + דיור במקום.
טלפון:
02-941185
02-941130

לחברה מסחרית בירושלים
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2
בעל/ת נסיון בעבודה עם מחשב לתפקיד אחראי ומעניין.
לתאום ראיון, נא להתקשר טל. 02-245676
סודיות מובטחת

לחברה לעמילות מכס
דרוש לסניפה בת"א
פקיד רשוי/ מסווג
טל: 03-286133

לחברת יענ"א איסוף נתונים מערכות תעשייתיות בע"מ
דרושים
1. מתכנת זמן אמת מהנדס תכנה-
לפתוח תכנה למסופים וציוד תקשורת המבוססים על מיקרופרוססורים מתוצרת אינטל 8085, 8051. פתוח מערכות הפעלה ומהדרים על מיני ומיקרו מחשבים מתוצרת דטה ג'נרל, דיגיטל ו־IBM-PC.
שפות תכנה – אסמבלר, PLM., פורטרן, פסקל.
דרוש נסיון קודם בעבודה עם מערכות פתוח MDS.
2. הנדסאי אלקטרוניקה-
לעבודה במעבדת השמשה ושרות למערכות ציוד המבוסס על מיקרופרוססורים מתוצרת אינטל – 8085, 8051, וכן שרות שטח והתקנות. דרוש נסיון מעשי של לפחות 2 שנים.
3. טכנאי אלקטרוניקה-
לעבודה בשרות למערכות מבוססות על מיקרופרוססורים ומיני מחשבים (דרג א' + דרג ד') דרוש נסיון מעשי של לפחות 2 שנים.
תנאים טובים למתאימים לקביעת ראיון נא להתקשר החל מיום א' לאירית טל' 03-331808.

היפרכל-קניון-איילון
עם פתיחת ההיפרכל 24 שעות ביממה
דרושים לנו
קופאים/יות
– העבודה במשמרות בוקר, ערב, לילה לסירוגין.
– הכשרה תינתן במקום.
– תנאי שכר משופרים.
המעונינים מתבקשים לפנות למנהל ההיפרכל במקום.

לחברה מסחרית העוסקת בשיווק מוצרים לתעשיה, לחקלאות ומוצרי צריכה ביתיים
דרושים:
מקדמי מכירות
במגזר התעשייתי והחקלאי בכל חלקי הארץ.
הכישורים הדרושים:
* ידע ונסיון מוכח במכירות
* בעלי רכב פרטי
נא לציין אזור פעילות רצוי.
ההתקשרות על־בסיס עמלות נאותות + השתתפות.
המעוניינים יפנו בכתב־יד לת.ד. 21515 ת"א 61215 עבור "מקדמי מכירות"
כל הפונים ייענו
— סודיות מובטחת —

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

בית מרכז הרשת, תל־אביב רח' קהילת קיוב 15
בית הספר התיכון המקיף שש־שנתי בשיתוף רשת "עמל"
רחוב ירושלים 8 צפת 13206
טלפון: 069-30144
דרוש/ה מיד
מורה להיסטוריה
משרה חלקית
מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה"ס

"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים, בתי־ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים, בתי־ספר לחניכים ובתי־ספר תעשייתיים, נתיבים טכנולוגיים בהתיישבות ומרכזי הכשרה למבוגרים.

לקבוצת השמירה
סניף חדרה
דרוש
מפקח אזורי
הכישורים הדרושים: • ניסיון בניהול צוות עובדים גדול • כושר ארגון • בעל רשיון נהיגה • בעל טלפון בביתו.
העבודה רבת אתגר ועניין. בלתי שגרתית מצריכה מהעוסק בה מסירות, נאמנות ושעות עבודה מרובות.
מועמדים תושבי חדרה והסביבה יפנו טלפונית 063-34565 לחיה
(סודיות מובטחת)

טמפו
לטמפו תעשיות בירה בע"מ
סניף חולון — דרושים
מחלקי תוצרת
בעלי רשיון נהיגה למשאית
תנאים טובים למתקבלים
המועמדים מתבקשים להתקשר טלפונית למחלקת כח־אדם טלפון 131—...

הועדה לאנרגיה אטומית
המרכז למחקר גרעיני נחל-שורק
דרושים
ליחידת המחשב בממ"ג
מנתחי מערכות תוכניתני פיתוח
– יועדפו בעלי נסיון בסביבת DB1 במחשבי I.B.M
• • •
אנו עובדים חמישה ימים בשבוע ומקיימים מערך הסעים בכל אזור המרכז.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב־יד בצרוף קורות־חיים ונסיון בעבודה, רשימת ממליצים ומספר טלפון למחלקת כח אדם, המרכז למחקר גרעיני, נחל שורק דואר יבנה, מיקוד 70600.
– סודיות מובטחת –

קופת חולים מכבי
דרושות המשרות הבאות
1) **אחיות**
• אחות לבריאות הציבור – למשרה מלאה בת"א
• אחות מוסמכת לעבודה עם רופאים מומחים – במשרה מלאה מפוצלת בת"א.
• אחות מוסמכת לחדר ניתוח – במשרה מלאה מפוצלת ברמת־גן.
• אחות מוסמכת ליחידה להמשך טיפול לעבודה בצוות בין־מקצועי בחולון - לחצי משרה או משרה מלאה.
על המועמדות לפנות טלפונית אל מדלן בטלפון: 03-292911
2) **שיננויות וסייעות**
• למרפאת השיניים בבת־ים דרושה שיננית.
נא להתקשר לאשר 03-584391
• למרפאת השיניים ברמת־גן דרושות סייעות מנוסות.
תנאים טובים למתאימות: 03-730640 ,03-738621
3) **פיסיותרפיסט**
• לעבודה ביחידה להמשך טיפול, בצוות בין מקצועי בחולון דרוש פיסיותרפיסט לחצי משרה.
לפנות טלפונית למדלן: 03-292911
4) **מנהלי חשבונות**
• לניהול מערכת הנה"ח ממוחשבת.
• בעל סוג ד' מדופלם.
• למשרה מלאה.
• מקום העבודה: ת"א, ר"ג.
לפנות בכתב־יד בצירוף קורות חיים ונסיון מקצועי ופירוט דרישות שכר אל מחלקת כח־אדם ת.ד. 4026 ת"א 61040 עד 6.2.87.
5) **מזכירות ופקידות**
• מזכירה עצמאית לניהול משרד. נסיון של 5 שנים כמזכירה עצמאית – לעבודה בתל־אביב במשרה מלאה (6 ימים בשבוע).
על המועמדות לפנות בכתב־יד בצירוף קורות חיים ונסיון מקצועי אל מחלקת כח אדם ת.ד. 4026 תל־אביב 61040.
• לסניף פתח־תקוה דרוש/ה פקיד/ה לפנות טלפונית ליורם 03-916347
• למעבדה בתל־אביב־יפו מזכירה רפואית בחצי משרה.
לפנות טלפונית לחנה 03-5463371
• פקידה משעה 12.00 עד 18.00 בתל־אביב.
לפנות טלפונית לאהובה 03-201599
6) **טלפניות וכתבניות**
• טלפנית משעה 8:00 עד 15:00 בתל־אביב
• טלפנית משעה 14:00 עד 19:00 ביפו.
• כתבנית לחצי משרה ביפו.
מועמדות למשרות אלה מתבקשות לפנות טלפונית לאהובה 03-201599

למחסן מכירות קיבוצי
דרושה
מזכירה
השכלה תיכונית, ידע בהנה"ח, יכולת אירגונית
נא לפנות בצירוף פרטים בכתב־יד ת.ד. 16246 ת"א 61162.

תלם
בע"מ
שרותי כוח אדם
רח' דיזנגוף 117 תל־אביב
דרושים
המחלקה הטכנית
* **טכנאי מחשבים**
נסיון ב־P C הכרחי
בעל יכולת מכירה
* **מסגרים**
בעלי נסיון של 3 שנים
ידע במסגרות בנין — רצוי
* **דפס**
המחלקה המשרדית
מזכירה אנגלית עברית
יכולת ניהול שיחה בשפה האנגלית ברמה גבוהה
ידע בהדפסה עברית אנגלית
* **מזכירה עברית**
נמרצת וזריזה, המסוגלת לנהל משרד
נא לפנות לטלפון 03-222171

דייזי
ישראל
דייזי ישראל -
חברת בת של DAISY SYSTEMS CORPORATION. החברה המובילה בתחום ה־CAE בתעשיה האלקטרונית בישראל.
מגוון הפעילויות של דייזי ישראל, המקצועיות ורמת הביצוע הגבוהה הנדרשת, מהווים אתגר עצום לבעלי מקצוע מעולים הנהנים מאווירה יוצאת דופן ומתנאי עבודה מהטובים בארץ.

לתכנון מוצרים עתידיים שיהוו חלק חשוב בסל המוצרים של חברת דייזי בשנות ה־90 דרוש:
איש תוכנה ברמה יוצאת דופן
לתפקיד טכני בכיר
אנו מחפשים איש מקצוע מיוחד, ארכיטקט מעולה בעל כושר ניתוח ואיפיון גבוהים, שיוכל להיכנס למעורבות מקצועית עמוקה (עד רמת הביט הבודד) במספר נושאים במקביל.
דרישות התפקיד:
• תואר אקדמי במדעים מדוייקים.
• יועדף בעל ספקטרום רחב של נסיון בתחומים הבאים: מערכות תיב"מ וגרפיקה אינטראקטיבית, בסיסי נתונים, מערכות הפעלה, מערכות זמן אמת ו־Multi-tasking, תכנה מדעית, קושחה (Firmware) וסימולציה.
משרה מס. 407/1.
אם כישוריך מתאימים, הנך מוזמן למצות את כשרונך בחברה המובילה בתעשיית ישראל.
נא לפנות בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 708 הרצליה 46105.
דייזי מערכות (ישראל) בע"מ

ליקב ראשל"צ
דרושים
עובדי ייצור
★ לעבודה מיידית
5 ימי עבודה בשבוע
03-942021 החל מיום ראשון ב־9.00

למוסד ציבורי גדול
בת"א
דרושים
מפעילי מחשב לעבודה במשמרות
דרישות התפקיד:
השכלה של 12 שנות לימוד, נסיון קודם אינו הכרחי.
המועמדים יוכשרו לתפקיד במהלך עבודתם.
לפנות לטל: 205808, 205838.
רק פונים מתאימים יענו.

למפעל עתיר ידע בהרצליה
דרוש/ה
שרטט/ת מכונות
דרישות התפקיד:
★ בוגר/ת בי"ס מקצועי במגמת שרטוט מכונות.
★ 3 שנות נסיון במקצוע
יכולת ביצועית ברמה גבוהה (כולל כתיבה ביד ובלירוי)
המתאימים מתבקשים לפנות בכתב־יד לת.ד. 2008 הרצליה עבור "שרטט" בצרוף קורות חיים ותאור מפורט של ידע ונסיון מקצועי.

לחברה דינאמית
בתל־אביב
דרוש
מנהל־חשבונות עצמאי
מנוסה ונמרץ
ניסיון ב"חשבשבת"
5 ימי עבודה בשבוע
טל: 705460 (מיום א')

לתשריד אדריכלים דרוש
אדריכל
עם 5 שנות נסיון
להתקשר 03-268878
03-257514 (רבנית)

למפעל תעשייתי
דרושים
★ **מסיק**
★ **חשמלאי**
לעבודה במשמרות
טלפון: 03-722191
לפנות לשחר

לבניין למנהל דרושה
מזכירה מנוסה
מגיל 25
● משרה חלקית
שעות 14.00 – 19.00
יום שישי 11.00 – 15.00
● ידיעת אנגלית הכרחית
כולל ידע בהדפסה
לטלפן 03-283175 לסיגל

תדמנית
+ הגדלות למפעל ידוע לבגדי נשים
03-378804

דרושה אחראית לתפעול מחשב:
דיגיטל 11/23
בעלת נסיון וידע בקלדנות לשבוע עבודה מלא בת"א
שעות העבודה 07.30-16.00
טלפון: 03-656416

דרוש
הנדסאי כימיה
שפת אם אנגלית או רמה דומה
טל: 057-76984
באר־שבע

לחברה ליבוא רכב
דרושים:
1) **מחסנאי חלקי חילוף לרכב.**
2) **פקידה כללית למחסן חלפים.**
רצוי בעלי נסיון וידע בסיסי באנגלית.
לפרטים: טל' 9–03-335235 לפנות ליהודה.

למפעל תעשייתי
דרושות
★ **פקידת מכירות**
★ **קלדנית**
(שנתיים ניסיון רצוי חשבשבת)
ליום עבודה מלא. תושבת פ"ת
טל: 03-9233112 דליה 13.00 – 9.00

למשרד רואי חשבון בת"א
דרוש
בוחן ראשי
למשרה מלאה
בשלבי סיום של לימודי ראיית חשבון
נסיון בעבודה: לפחות שנתיים במשרד רו"ח
לקביעת ראיון להתקשר 03-664561

"כרכום" החברה המובילה בשקילה אלקטרונית
עם הרחבת פעילותנו
אנו מחפשים:
מנהל מכירות אזורי
לעבודה קשה המחייבת נסיעות ברחבי הארץ.
נסיון מוכח במכירות.
מגורים באזור כפר־סבא.
קורות חיים בכתב יד. "כרכום" כפר סבא מיקוד 44427 "לידי המנכ"ל".

דרושה
פקידת מכירות
בחנות גדולה בת"א.
אחרי שרות צבאי + תעודת בגרות.
רצינית, תרוצה ומהימנה.
לפנות לטלפון 03-625474
בין השעות 14.00 – 8.00 בלילהה.

לחברה ארצית לאספקת ארוחות
דרושים
★ **מבקר מזון** לאזור המרכז
★ **מבקר מזון** לאזור הצפון
★ **אחראי חדר אוכל** – ירושלים
★ **אחראי חדר אוכל** – לאזור הצפון
★ **סגן אחראי חדר אוכל** – רחובות
★ **טבחים ראשיים** לאזור חיפה והמרכז
★ **טבחים** לאזור חיפה והמרכז
★ **עוזר טבח** לאזור חיפה והמרכז
★ **טבח לילה** – לאזור ירושלים
לטלפן מיום א' משעה 9.00 03-5711090 לפנינה.

דרושה
מזכירה
בעלת נסיון ידע והדפסה מושלמת באנגלית ובעברית
מקום עבודה: סביון
רצוי מגורים בקרבת מקום
טלפון 03-348884.

לגסטטנר (ישראל) בע"מ
דרושים
לסניפיה בת"א וירושלים
אלקטרונאים וטכנאי מיכשור ובקרה
בעלי רישיון נהיגה
יפנו בכתב־יד עבור מח' כח־אדם.

הלוח הכללי
ידיעות אחרונות
הלוח הנפוץ ביותר
דבר ראשון בבוקר

יחידת האבטחה במסופים בגבול ישראל־מצרים

דרושים

בוגרי יחידות קרביות לתפקיד בטחוני

שכר: עד 1,000 ש"ח לחודש + הטבות דבות נוספות, כגון דיור, ארוחות, נסיעות ומענקים.

הכישורים הדרושים:

★ לוחמים ביחידות שדה (עדיפות למסיימי קורס פיקודי). ★ בעלי כושר גופני גבוה, פרופיל רפואי 82 ומעלה (בעלי משקפיים יחוייבו בעדשות מגע רכות) ★ עד גיל 27 ★ עבר ללא דופי ★ בוגרי 12 שנות לימוד ★ דוברי השפה האנגלית (ערבית-יתרון).

הקבלה לעבודה מותנית במעבר קורס.

ועדות קבלה תתקיימנה במשרדי חברת "השמירה" בע"מ, ברח' בן־יהודה 77, תל-אביב, קומה ג', בימים: ראשון 25.1.87 ושלישי 27.1.87, בין השעות 09.00-13.00.

על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור, פנקס שבוי ו־3 תמונות.

מ.י.ל. המכון הישראלי למינהל
בי"ס הותיק והגדול להכשרת עובדי משרד וחשבונאות

מ.י.ל. המחזור להכוונה מקצועית

אנו נכשיר אותך לעבודה מעניינת ומכניסה

אנו נכשיר אותך תוך מספר שבועות ללא תלות בגילך והשכלתך בכל מקום בארץ למקצועות:

◄ מעבדת תמלילים על מחשבי P.C
◄ כתבנית עברית־אנגלית
◄ מנהלת חשבונות ◄ קלדנית
◄ מפעילת מסוף מחשבי P.C

הפניה למקומות עבודה לבוגרות

פני עוד היום לסניפי המכון הישראלי למינהל:
הסניפים פתוחים בין השעות: 9.00-1.00 לפנה"צ, 16.00-19.30 אחה"צ

תל־אביב	חיפה	ירושלים	באר־שבע	רמת גן	פתח־תקוה	רחובות	
ראשל"צ	בת ים	חולון	רמלה	הרצליה	כפר סבא	אשדוד	נתניה

למפעל תעשייתי באיזור המרכז העוסק בפיתוח וייצור מוצרי אלקטרוניקה צבאיים

דרוש

מהנדס/הנדסאי מכונות (אוירונאוטיקה)

לתפקיד מתכנן מכני של מדעומים

הכישורים הדרושים:

● רקע בתיכנון מבנה חזק של גופים קטנים בתאוצות גבוהות ● רצוי ידע בסיסי בחומרי נפץ ● ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין.

תנאים טובים ● 5 ימי עבודה בשבוע

המעונינים יפנו בכתב־יד, בצירוף קורות חיים לת.ד. 28141 תל-אביב 61281 בציון עבור "מתכנן מכני", על גבי המעטפה.

– סודיות מובטחת –

לחברה תעשייתית גדולה באיזור אשקלון

דרושים/ות

אחראי/ת לאחזקת מכונות אריזה

◆ בעל/ת הכשרה מקצועית טכנית ◆ בעל/ת נסיון במכונות אריזה תעשייתיות ◆ בעל/ת כושר ניהולי ויכולת לפקח על צוות עובדים

מנהל/ת עבודה

◆ בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות בתעשייה
◆ בעל/ת כושר ניהול צוות עובדים בתעשייה
◆ נכונות לעבודה במשמרות

נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים, לת.ד 2651 תל-אביב 61026.

לחברת מחשבים בתל־אביב דרושה

מנהלת חשבונות

בעלת השכלה תיכונית ונסיון בהנה"ח, התאמות בנקים וגביה.
לפנות בפירוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 29139 תל־אביב 67132.

אסטרגל בע"מ ASTRAGAL LTD.

חברתנו הינה מהיבואניות המובילות והותיקות בארץ לציוד העשייתי בתחומי המיכשור והבקרה, האלקטרוניקה והאלקטרומכניקה

להרחבת פעילות החברה דרושים לנו
אנשי מכירות:

מהנדס מכירות

בתחומי המיכשור והבקרה
(עדיפות לבעלי נסיון בתעשייה)

מהנדס/הנדסאי

למכירת רכיבי אלקטרוניקה

הנדסאי

למכירת רכיבים אלקטרומכניים
(מגמת חשמל)

המעוניינים מתבקשים לשלוח קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 906 תל-אביב 61008.

למשרד עורכי דין בת"א דרושה

פקידה מנוסה

לחצי משרה (בשעות הבוקר), בעלת ידע טוב בהדפסה על מעבד תמלילים.
לפרטים: 201435, 03-200562

לרשת מלונות בזל

דרושים

למלון סיטי (★★★)

עוזר חשמלאי
למחלקת אחזקה.
לפנות: לאלטר אברהם. טל: 03-246253

למלון בזל (★★★★)

מלצרים
לפנות לגבי דרור

שותפי כלים
לפנות לשמעון עטיה

עוזרי טבח
לפנות למאיר שלבי, טל: 03-455281

למלון קונקורד (★★★★)

ברמן
לפנות ליורם לרנר, טל: 03-659241

עם הרחבת הפעילות בתחומי הרכיבים האלקטרוניים אנו מחפשים

מהנדסי מכירות

אם אתה בעל רקע מקצועי ונסיון בתחום הרכיבים האלקטרוניים

אנו מציעים:
• תפקיד בעל אתגר אישי ומקצועי
• מעורבות עם קבוצות פיתוח מתקדמות
• רכב חברה
• תנאים בהתאם לכישורים

סודיות מובטחת

נא לפנות בכתב־יד בפרוט קורות חיים

איסטרוניקס בע"מ
ת.ד. 39300 תל אביב 61392

לפרסום פוגל דרוש

קופירייטר

3 שנים נסיון לפחות.
נא לפנות לנמרוד
טל: 221229

ביה

לתפקיד רב אתגרים בתחום טכנולוגי מתקדם

דרוש

חוקר פרטי מעולה

נושא רשיונות ובעל ניסיון מוכח של 5 שנים לפחות בתחום החקירות.

תנאים מצויינים (עמלות) למועמד המתאים.

על המועמדים לפנות בכתב עם פירוט הנסיון המקצועי לת.ד. 128 הרצליה.

לא יאוחר מתאריך 15.2.87

— סודיות מובטחת —

לחברת אלקטרוניקה דרושה
1. מנהלת חשבונות מנוסה
2. תופרות מנוסות.
להתעניינות שלי מטין 053-548781

למשרד רואי חשבון בת"א דרושות

★ **כתבנית** עברית אנגלית על מעבד תמלילים "לנייר" ימים א'-ה' 8.00–13.00

★ **פקידת הנהלת** עברית אנגלית ימים א'-ה' 8.00–16.00, יום ו' 8.00–13.00

להתקשר 664561.

לכפר הנוער דוד רזיאל הרצליה
דרושים:
1. שטלן
2. עובדות מטבח
טל. 052-551774

לחברת יבוא בתל־אביב דרושים

★ **פקיד יבוא**

★ **פקידה כללית**

ידע באנגלית והדפסה רצוי
נא לפנות לטלפון: 03-631193

לכפר הנוער דוד רזיאל הרצליה
דרושים:
1. שטלן
2. עובדות מטבח
טל. 052-551774

למוסד ציבורי גדול
דרושים

מהנדסי חשמל

לאזורים: הצפון והמרכז

דרישות התפקיד:
★ בעל תואר מהנדס
★ לאחר שרות בצה"ל
★ רשיון חשמלאי־מהנדס
★ רשיון בודק

מדריכי חוגי טבע בכל הארץ

דרושים

מדריכים/ות בעלי רקע בטבע וידיעת הארץ להדרכה בחוגי טבע.

- בוגרי ספר יסודיים (כיתות ב-ח)
- רצוי נסיון קודם בהדרכה
- החוג מתקיים פעם בשבוע בשעות אחה"צ וטיול אחת לחודש.

פרטים נוספים אצל רכזי החוגים:

חיפה והסביבה	- בי"ס שדה הכרמל	04-664159
נתניה והסביבה	- בי"ס שדה חוף השרון	053-39249
פ"ת והסביבה	- בי"ס שדה ירקון	03-901112
ת"א ראשל"צ והסביבה	- בי"ס שדה אילון	03-822367
רחובות והסביבה	- בי"ס שדה שורק	08-451725
ירושלים והסביבה	- בי"ס שדה ירושלים	02-222793
ב"ש והסביבה	- בי"ס שדה ב"ש	057-32154

החברה להגנת הטבע

למשרד רואי חשבון בתל־אביב
דרושה

עובדת למחלקת מיסים

משרה מלאה
נסיון בעבודה בתחום זה רצוי
לפנות 5—661284 3—661292

לחברה גדולה למכונות צילום ומיכון משרדי — דרוש

מחסנאי טכני

● בעל כושר ארגון ותושיה, יועדפו בעלי נסיון בניהול מחסן עצמאי, מפ"ט לשעבר בצה"ל.

תנאים טובים למתאימים

לפנות מיום א'

טלפון 03-611521

לעיר שלם – בירושלים

מנהל לסופר

(דרג סטור)

הפעילות במקום הינה בשעות 09.00 — 24.00 כולל מוצ"ש וחגים

בעל נסיון בתחום הנ"ל יפנה למנכ"ל במקום (אגון) בימים א'–ה' בין השעות 08.15—15.00 לטלפון: 02-667057

למפעל מזון גדול בסניף ירושלים
דרוש

אחראי מחסן

הכישורים הדרושים:
★ השכלה תיכונית ומעלה
★ נסיון בניהול מחסן ממוחשב.
★ ידיעת השפה העברית.
★ גיל 40 – 25

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ושמות ממליצים לת.ד. 1416 חיפה, ולציין אחראי מחסן.

כימאים

למעבדות המחקר והפיתוח בת"א
דרושים:

כימאים

בעלי תארים Ph.D, M.Sc, B.Sc
עם נסיון בסינטזה כימית אורגנית

למפעלנו
באיזור בארשבע
דרוש:

עובד פיילוט מהנדס או כימאי

נא לפנות בכתב
לת.ד. 20087 ת"א 61200
– סודיות מובטחת –

למשרד עו"ד בתל־אביב
דרושה

מזכירה

לחצי יום
עם ידע בהדפסה
טל: 624429 מיום א' לאביבה

למפעל אלקטרוניקה
דרושים

טכנאים/ הנדסאים

★ נסיון של שנתיים לפחות בפיתוח מעגלים אנלוגיים
★ יתרון לבעלי נסיון בתחום ספקי כוח מתגים

נא לפנות בטלפון 03-491210-1 לאבי

למפעל תעשייתי גדול באיזור חיפה

דרוש/ה

מנהל/ת כוח-אדם

◆ בעל/ת נסיון בניהול כוח אדם בתעשייה
◆ בקי/אה בעיבוד שכר ובדיני עבודה
◆ יחסי אנוש טובים
◆ מגורים בחיפה והסביבה

נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים, לת.ד. 2897 תל-אביב מיקוד 61028 עבור מס' 313.

לכפר הנוער דוד רזיאל הרצליה
דרושים:
1. שטלן
2. עובדות מטבח
טל. 052-551774

גנים בעיים
52 621 תל־השומר
דרושים
בוגרי בי"ס מקצועי במגמת מכניקה
לעיסוק באורטופדיה
לפנות בכתב־יד
לכתובת הנ"ל ולצרף קורות חיים

לחברה מסחרית גדולה

דרוש:

איש מכירות

הכישורים הדרושים:
★ נסיון של 3 שנים לפחות במכירות
★ בעל כושר ניהול משא ומתן
★ דינמי ונמרץ
★ נכונות לעבודה בשעות לא שיגרתיות
★ בעל רשיון נהיגה
★ תושב גוש דן

על המעוניינים לפנות בצירוף פרטי קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 1049 ת"א 61009 עבור "איש מכירות"

– סודיות מובטחת –

לשגם רהיטי ילדים ונוער
דרוש

מוכר מנוסה

לחנות ברחוב הרצל בתל אביב
03-9612351 03-9611941

לחברה גדולה בת"א

דרושים:

★ שני כלכלנים צעירים מתחילים.

★ מנהלי חשבונות סוג 3 – 2 עם נסיון.

לקביעת ראיון להתקשר עד שעה 13.00 לטלפון 03-251112 אל חנה.

ACKERSTEIN ZVI LTD

requires

EXPERIENCED SECRETARY

for its plant in Herzliya

★ English, mother tongue
★ Full command of Hebrew
★ Experience in telex operation
★ Working hours: 2:45 p.m.–7:00 p.m.

Please call DINA, Tel: 052-556666

למשרד שמאים ותיק
דרושים

1. **שמאי רכב**
בעל רשיון של משרד התחבורה

2. **מתמחה.**
לאחר סיום לימודיו

נא לפנות בכתב בצירוף פרטים נסיון וכישורים לת.ד. 2144 ת"א עבור "משרד שמאים"

למועצה מקומית פרדסיה דרושים

1. **רכז נוער**
2. **עובד אחזקה**
3. **מורה לאנגלית**

המעוניינים יפנו למזכירות הישוב או למזכיר טלפון 053-688144 או 053-688312

למפעל תעשייתי בפתח־תקוה דרושה

מנהלת חשבונות

סוג ג' + נסיון
שעות 8.00 – 16.00 יום ו' 8.00 – 13.00
(שרית) 885215.

לחברה ארצית לשיווק חומרי בניין

איש מכירות

לאזור המרכז

דרישות התפקיד:
★ נסיון במכירות
★ נסיון בניהול משא ומתן
★ ידע בהנהלת־חשבונות

לפנות בכתב־יד לת.ד. 588 בני־ברק מיקוד 51264

להיפרשוק תנובה בפתח-תקוה

דרושות

קופאיות

הכישורים הדרושים:

✱ ידיעה טובה בחשבון
✱ שליטה בשפה העברית

◆ היקף המשרה 6 שעות ליום
◆ העבודה במשמרות בוקר ואחה"צ לסרוגין
◆ אין צורך בנסיון קודם
◆ הכשרה לתפקיד תינתן במקום העבודה.

מועמדות מתאימות, תושבות העיר פ"ת, או סביבתה הקרובה ביותר, מתבקשות לפנות אישית למנהל ההיפרשוק, מר סולו קונן, רחוב פיינשטיין פתח-תקוה (ליד התחנה המרכזית).

סודיות מובטחת.

דרושים

מזכירה למנכ"ל

★ בעלת נסיון רב בניהול משרד
★ הופעה נאה ★ שליטה באנגלית הכרחית
★ ידע בהנה"ח יתרון ★ יום עבודה מלא

טכנאי י.ב.מ. פ.י. ס.י.

★ רצוי נסיון קודם.

טלפונים: 03-660216, 650705

למפעל טקסטיל דרוש

טכנאי ייצור

★ רצוי בוגר שנקר או ידע בטקסטיל לעבודה מעניינת ומגוונת

02-716914 לפנות מיום א' למנהל כח־אדם

לכפר הנוער בן שמן

דרושים

1) **מדריך חברתי**
השכלה תיכונית ונסיון בהדרכה, מגורים במקום

2) **אם בית**
השכלה תיכונית ונסיון בעבודה עם בני נוער
מגורים במקום

3) **חשמלאי**
בעל רשיון מוסמך לפחות
3 שנות נסיון באחזקת ישוב על מרכיביו השונים.
מגורים במקום

4) **מורה לאנגלית**
לחטיבת הביניים

5) **מורה למתמטיקה**
– לחטיבה עליונה

המשרות הנ"ל מוצעות לגברים ונשים כאחד

על המועמדים לפנות אל מינהלן כפר הנוער בן שמן מיקוד: 71904
טלפון: 08-229111
בין השעות 08.00 — 15.00

לקיבוץ שדה נחמיה

דרושה

אחות מוסמכת רווקה

לתקופה של שנה. מגורים במקום.

נא להתקשר: בין השעות 07.00 — 14.00 לטלפון 069-46916 ומשעה 17.30 לטלפון 069/46045

למלל מערכות מחשבים
דרושה

מנהלת חשבונות

סוג 3

בעלת נסיון מוכח של 3 שנים לפחות
לפרטים נא לפנות לת.ד. 20168 מיקוד 61200 ת"א עבור מח' כ"א.
סודיות מובטחת.

לסטודיו לגרפיקה של קונצרן תעשייתי גדול באיזור גוש-דן

דרוש/ה

גרפיקאי/ת

✱ בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות בעיצוב וביצוע
✱ בעל/ת חוש יצירה ודמיון

לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ולציין נסיון קודם ושכר מבוקש לת.ד. 2651 תל-אביב 61026.

– סודיות מובטחת –

ל־צה"ל:

דרושים עובדים בתפקידים הבאים:

1. הנדסאי מכונות והנדסאי כימיה:
א. נסיון שנתיים לפחות
ב. שליטה בשפה עברית
ג. ידע טוב בשפה אנגלית

2. לתפקיד עתוד והרכשה בתחום רכב ודרק"מ:
א. בוגרי 12 שנות לימוד לפחות
ב. בוגרי חילות טכניים – יתרון

המעוניינים יפנו לטלפון 03-983492 למשה לשם קביעת ראיון

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה

דרוש

מהנדס פרוייקטים

הכישורים הדרושים:
★ בוגר הנדסת מכונות.
★ ידע ונסיון של 5 – 3 שנים בניהול ומעקב אחר פרוייקטים בתעשייה.
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית.
★ גיל 35 – 25

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים, נסיון קודם וממליצים. לת.ד. 1416 חיפה ולציין מהנדס פרוייקטים.

תגבור
חברה ארצית לשרות כח-אדם

לסניפנו בירושלים
דרושים:

* **מנקף/ת טיב:** בוגר בי"ס מקצועי לעבודה במתכות בעל נסיון, למפעל, 6 ימי עבודה, העבודה במשמרות.
* **מנהל/ת חשבונות:** ממוחשב, סוג 2-3, בקיאות בהכנת משכורות ועבודה עם ספקים. נסיון 3 שנים לפחות. 5 ימים בשבוע 08:00-17:00. תנאים טובים + ארוחות.
* **מזכירה בכירה:** הדפסה בעברית ואנגלית · מעבדת תמלילים. לניהול משרד. 5 ימים בשבוע 08:00-17:00. לבעלות נסיון בלבד!
* **מזכירה למנהל כח אדם:** בעלת נסיון בלבד! 5 ימי עבודה, 08:00-17:00.
* **דפס אופסט צבעוני:** למפעל, משרה מלאה ובמשמרות.
* **מונטז'רים עצמאיים:** לעבודה פרוצס, עם נסיון של שנתיים ו/או 5 שנים, 6 ימים בשבוע, לעבודה במשמרות.
* **מפעילי מכונות:** בוגרי בי"ס מקצועי. אחרי שירות צבאי. למפעל, 5 ימי עבודה בשבוע. תנאים טובים.
* **צורף/ת מקצועי:** לנבס גומי, למפעל, 5 ימים בשבוע. 07:30-17:00, תנאים טובים.
* **אחראי/ת מחסן:** למפעל גדול בעטרות. 6 ימי עבודה, 06:00-16:00. תנאים טובים - הסעות.
* **מסגרים תעשייתיים:** לתיקון והרכבת מכונות. למפעל, 6 ימי עבודה, 06.45-15.45.
* **עובד/ת במכניקה עדינה:** ידע בקריאת שרטוט, עבודה בכלי מדידה. לבעלי נסיון בלבד! 6 ימי עבודה. 06.45-15:45.
* **פקיד/ת יבוא:** שליטה טובה באנגלית וגרמנית. כולל הדפסות. לחברה גדולה. 5 ימים בשבוע 08:00-17 00. תנאים טובים.
* **מסגרים רתכים:** ידע בבניית קונסטרוקציות וריתוך. לבעלי נסיון. 6 ימי עבודה בשבוע. 06.45-15.45.
* **נגרים:** לבניית מודלים לאדריכלים. ידע בתכנון, פיתוח ושרטוט. בעלי נסיון בלבד! שכר גבוה ותנאים טובים. ל-5 ימים בשבוע 08:00-17:00.
* **נגרים:** בוגרי בי"ס מקצועי, שנתיים נסיון. 5 ימי עבודה, 08:00-17:00. הסעות + ארוחות.
* **פקיד/ה:** ידע בהנהלת"ח ושכר. 5 ימי עבודה 08:00-17:00. הסעות + ארוחות.
* **כתבניות:** עברית, אנגלית · מעבדת תמלילים. שליטה טובה באנגלית. למשרד, 5 ימים בשבוע 14:00-19:00. תנאים טובים.
* **כתבניות, מעבדות תמלילים, קלדניות:** עברית, אנגלית. [illegible]
* **תופרות:** בעלות נסיון [illegible] 5 ימים בשבוע 07.00-16.30. תנאים [illegible].

ירושלים רח' שמאי 12 כניסה א' קומה 4, טל. 02-240438/9

לחב' מזון גדולה
דרושים
מסדרי סחורה
לעבודה ברשתות השיווק באיזורים תל-אביב, רמת-אביב, רמת-גן, גבעתיים, "חרב-מכר", רעננה, פתח-תקוה, חולון, בת-ים, ראשל"צ ונס-ציונה.
תנאים טובים למתאימים!
לפרטים נוספים נא להתקשר: 03-775115 לשוש בין 9.00-16.00
גיוס ראשון

אלטק בע"מ
ייצור פתוח ושווק מעגלים מודפסים
איזור התעשיה סגולה, פתח-תקוה
ד ר ו ש י ם
* למחלקת האחזקה
- **חשמלאי מוסמך** — בעל רשיון חשמלאי מוסמך או מעשי נסיון של 3 שנים במערכות פיקוד חשמליות בתעשיה.
- **מכונאי תעשיה** — בוגר בי"ס מקצועי, נסיון בפניאומטיקה, הידראוליקה, שינוע, תמסורת, משאבות ומדחסים. נסיון של 3 שנים בתעשיה.
- **אלקטרו/הנדסאי אלקטרוניקה** — נסיון מעשי בעבודות שירות ואחזקה. ידע ונסיון לפחות 3 שנים באלקטרוניקה תעשייתית. ידע טוב בקריאת ספרות טכנית באנגלית.
* **מהל מחלקת ציפוי מתכות** — ניהול מחלקה המופעלת ב-3 משמרות. עדיפות למועמד עם רקע טכני (הנדסאי או טכנאי כימיה). נסיון בניהול מחלקה לפחות 3 שנים - חובה.
* **מדפיסי משי (עובדי דפוס)** — לעבודה בהדפסת מעגלים מודפסים. — 5 ימי עבודה בשבוע —
נא לפנות בפרוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 159, פתח-תקוה, 49101, או טלפונית 03-907537 או 03-908635 לפרסים.

דגם מערכות
חברת ההדרכה הגדולה בעולם
העוסקת בפיתוח ייצור וייצוא מערכות ופרוייקטים להדרכה טכנולוגית
מהנדס מכונות/יצור
תאור התפקיד: מנהל מח' הנדסת המוצר והייצור כולל: תכנון מוצרים לא סדרתיים, גיבוי הנדסי לייצור עצמי וקבלני משנה בארץ ובחו"ל, הקמת קווי הרכבה בחו"ל.
כישורים נדרשים: בקיאות בתחום האוטומוטיבי (תכנון ניידות ונגררים מסוגים שונים), נסיון עשיר בתכנון ותעוד הנדסי ותהליכי יצור, שליטה בשפה האנגלית. ידע בשפה הספרדית - יתרון. תחילת העבודה: מיידית.
מהנדס לתכנון פרוייקטים להכשרה מקצועית
תאור התפקיד: תכנון פרוייקטים להכשרה מקצועית במגוון רחב של מקצועות טכניים, עריכת סקרים, כתיבת הצעות, מגעים עם לקוחות בחו"ל השתתפות במכרזים בינלאומיים.
כישורים נדרשים: רקע הנדסי עשיר במיוחד בתחום ההכשרה המקצועית, שליטה בשפות האנגלית והספרדית, כושר ניהול מו"מ.
מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה
מקום השרות: מרכז אמריקה
תאור התפקיד: הפעלת פרוייקט הדרכה טכנולוגי וסיוע ללקוח בקליטת מערכת ההדרכה בבי"ס להכשרת טכנאים במקצועות האלקטרוניקה.
כישורים נדרשים: נסיון של שנתיים לפחות בהוראת האלקטרוניקה או בתעשיה, שליטה בשפה הספרדית (דבור, קריאה, כתיבה). משך השרות: כשנה. החל מאפריל 1987. מצב משפחתי: רווק מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה בלבד יפנה לצבי אהרוני 03-494971.
נא לפנות בכתב עד בצרוף קורות חיים וציון המשרה, ת.ד. 13005 ת"א, 61130

בצלאל -
אקדמיה לאמנות ולעיצוב, ירושלים
ד ר ו ש / ה
עוזר/ת לראש אגף לקשרי ציבור ולהסברה
תאור התפקיד: קיום והפעלת קשר שוטף עם אמצעי התקשורת, ארגון ארועים, טקסים ותערוכות ופיקוח עליהם. הוצאת ידיעון האקדמיה בעברית ובאנגלית, ריכוז הוצאות לחלוקת פרסי לימודים. ארגון ולווי אישים, אורחים ותורמים פוטנציאליים. ריכוז, עידכון ומעקב אחר התורמים אודות תורמים בפועל ובכח. סיוע בפעילות אגודות הידידים בארץ ובחו"ל. ביצוע עבודות מינהליות וארגוניות באגף עזרה לראש האגף בכל הנושאים אשר יוטלו על ידו.
דרישות התפקיד:
* השכלה אקדמית מלאה בתחום רלוונטי
* נסיון קודם בתחומים של הסברה, עתונות ויחסי ציבור.
* שליטה מלאה בשפות עברית ואנגלית.
* ידיעת הדפסה במכונה.
הדרגה תקבע עפ"י כישורי המועמד/ת
נא לפנות בכתב אל אגף כח אדם ת"ד 7314 ירושלים 91072 עבור "עוזר/ת לראש אגף" עד לתאריך 30.1.87

עיריית אשדוד
מכריזים פומביים
בהתאם לסעיף 3 לתקנות העיריות (מכרזים לקבלת עובדים תש"ם 1979)
מכריזה בזה עיריית אשדוד על משרות פנויות כדלקמן:
מכרז מס' 1/87:
ממונה על הכנסות
שיעור המשרה — מלאה. דרגה — בהתאם לכישורים ולנסיון.
דרישות המשרה:
א. השכלה אקדמאית בכלכלה או במנהל עסקים או בראיית חשבון.
ב. ידע ונסיון של שנה לפחות במעקב ופיקוח על ביצוע תקציבים והכנסות. נסיון בעבודה עם מערכות ממוחשבות.
ג. כושר הבעה ויכולת ניהול מו"מ עם גורמים משרדים.
מכרז מס' 2/87:
רכז הסדרה החינוכית
שיעור המשרה — מלאה. תדירוג — עובדי הוראה.
דרישות המשרה:
א. מדריך בכיר או B.A בחינוך, מדעי החברה או הרוח.
ב. נסיון בהדרכת נוער שלוש שנים וכן נסיון קודם בתחומים או העברת השתלמויות או בהיבט הוראה ועבודה במסגרת חינוך בלתי פורמאלי.
ג. ידע ונסיון בהפעלת השתלמויות, בהנחיות וסדנאות בכל מערכת החינוך הבלתי פורמלי.
מכרז מס' 3/87:
מנהל חשבונות בכיר
שיעור המשרה — מלאה. דרגה — בהתאם לכישורים ולנסיון.
דרישות המשרה:
מנהל חשבונות בכיר ומוסמך או מי שעבר בחינות ביניים בראיית חשבון. נסיון רב ומוכח בניהול חשבונות ובהכנת מאזנים.
לכל המשרות חובת מגורים באשדוד בתום תקופת הנסיון.
מועמדים העונים על הדרישות מתבקשים לפנות בכתב למחלקת כח-אדם בעיריה, לצרף תעודות ומסמכים על השכלתם ונסיונם בעבודה עד יום 13/2/87.
אלי בן חמו
סגן ראש העיר
וממונה על כח-אדם

לצבא הגנה לישראל
ד ר ו ש י ם
מהנדסי בנין, חשמל, מכונות ואדריכלים
לניהול, תיאום ותיכנון פרוייקטים בהיקפים גדולים.
יתקבלו מועמדים בדרגות סגן או סרן שגילם - עד 32,
(עבודה בכל חלקי הארץ).
לקביעת ראיון - התקשר
03-692036 / 694723

לצה"ל דרושים לשרות קבע:-
* **נגדי תחזוקה ורישום**
* **טבחים**
נתונים אישיים נדרשים:-
א. גיל עד 30.
ב. לאחר שרות צבאי מלא ותקין.
ג. נכונות לעבור הכשרה מקצועית במידת הצורך.
- לקבלת פרטים נוספים נא לפנות לטלפון: 03-616121 - עבור גיוס לקבע.

מפעלי ניר אמריקאים ישראליים בע"מ
דרוש/ה עורך/ת דין
בעלת נסיון של 4 שנים לפחות במשפט מסחרי ודיני חברות.
מקום העבודה בחדרה.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ופירוט נסיון
תעסו :תי קודם
ליינית המשפטית
ת.ד. 142 חדרה.

לחברת הדלק הישראלית בע"מ
מחוז חיפה דרוש
מהנדס
תאור התפקיד:
יעוץ ללקוחות בנושא דלקים ושמנים כולל פתרונות הנדסיים
יעוץ הנדסי הקשור לפעולות החברה במחוז חיפה
דרישות התפקיד:
בעל תעודת א' והנדסת מכונות או בהנדסה כימית
תינתן עדיפות לבעלי תואר שני במינהל עסקים או לבעלי נסיון מוכח בתחום השיווק.
כושר הבעה בכתב ובע"פ
רשיון נהיגה
ידיעת השפה האנגלית ושפה נוספת-יתרון
בעל נסיון בעבודה בתחום הנדסי - שיווק של שנתיים לפחות
יש לפנות בכתב עד למח' המנגנון, חברת "דלק", ת.ד 50250 ת"א 61500 עבור "מהנדס".

סריג האן — "יצרני יצנאי"
אופנה
דרושה
מזכירת "יצוא/יבוא"
מנוסה
הכישורים הדרושים:
* נסיון במסמכי יצוא יבוא
* ידיעה + הדפסה אנגלית
* המלצות
לפנות לטלפון: 03-5462107

פז
למתקני גלילות
דרוש/ה
קלדן/ קלדנית
* מנוסה בהזנת נתונים למערכות ממוחשבות.
* תקופת העבודה - זמנית.
* מגורים בקרבת מקום.
תנאי שכר בהתאם לכישורים.
לפרטים נוספים - נא להתקשר למר יעקב גרון
טלפון: 03-412631
בין השעות 06.00-16.00
- סודיות מלאה מובטחת -
פז חברת נפט בע"מ

דרושים: * נסח-רעיונאי * תקציבאים * גרפיקאים
לחברת פרסום ידועה בתל-אביב
לפנות בכתב עם פירוט נסיון קודם לת.ד. 1049 ת"א 61009 עבור "פרסום"

בי"ס תיכון כפרי נחלת-יהודה 75910
דרושים:
* **מדריך חברתי** בעל הסמכה מתאימה.
* **אם בית** בוגרת י"ב כתות (גיל מעל 30, נשואה עד 2 ילדים)
* **עובד אחזקה** בתחומי קיטור וחשמל. נסיון קודם הכרחי. תחילת עבודה מיידית.
- * -
נא לפנות טלפונית לקביעת ראיון: טל. 03-9614764

ידיעות אחרונות העתון של המדינה

מ.א.ר. בע"מ
מרכזים לאיבחון רפואי, חיפה-ירושלים.
דרוש
מהנדס שירות ל-CT 2002
למכון ההדמיה הנמצא בבית חולים "ביקור חולים", ירושלים.
* בעל ניסיון מוכח באחזקת מיכשור הדמיה.
* מקום מגורים ירושלים.
* תנאי העסקה מצוינים!
נא לפנות בכתב יד, בפירוט קורות חיים וניסיון קודם למר וייס חנן, מ.א.ר. בע"מ רח' יאיר כץ 12 חיפה (מיקוד 34636)
- סודיות מובטחת -

מכון אדם — יועצים לכח-אדם
האם אתה יכול למכור את עצמך ומוצר?
לחברה בעלת מוצר יחודי ובלעדי
ד ר ו ש
איש מכירות מעולה
המשימה: למכור להיט לפרטיים ומוסדות תמורת עמלות גבוהות למועמד המתאים.
מועמדים בעלי רכב מגוש דן יפנו בכתב בפירוט קורות חיים, למכון אדם רח' פינסקר 12 ת"א 63421

יותר טוב מנפאואר
למחלקה הטכנית ת"א
בן-יהודה 12,
א'-ה', 08.00-14.00
טל: 03-298877, 284128
ד ר ו ש י ם
* **מהנדס מיזוג אויר** בעל נסיון עשיר בתכנון ושרטוט.
* **הנדסאי מכונות** בעל נסיון של שנתיים ויותר בתכנון ושרטוט
* **כתב טכני** חובה רקע באלקטרוניקה ושפת אם אנגלית.
* * *
למועמדים המתאימים יותנו תנאי שכר טובים וכל התנאים הסוציאליים - כחוק.
נא לפנות לאלה החל מיום א'.
מנפאואר MANPOWER

חבר — המרכז הגדול לכח אדם מקצועי
לחבר ת"א דרושים
לאחזקה המכנית
1. **הנדסאי/ת מכונות** - בעלי נסיון מוכח. [illegible]
2. **שרטט/ת מכונות** - בעל/ת נסיון 5 שנים לפחות בתעשיה - לעבודה מיידית.
3. **מכונאי אחזקה בתעשיה** - בעלי נסיון במגוון גרורים, ידע בקריאת שרטוט ותכנות.
4. **מנהל אחזקה** - בעל נסיון וידע בקריאת שרטוט ובמכונאות והרכבת מכונות רצוי ידע בעבודה במכונת רבת ידע - לעבודה מיידית.
5. **חשמלאי מוסמך** - בעל נסיון בטיפוס על מנועים לעבודה מידית - תנאים מעולים.
6. **שבדי ייעוד אלקטרוני** - בעלי ידע [illegible]
- תנאים מעולים -
חבר, ת"א, רח' בן יהודה 100 טל' 03-245127, 221214, 03-245128

Hertz
לחברת הרץ - השכרת רכב בת"א
דרושה
דיילת השכרה
- אנגלית מושלמת
- ידע בעברית
- שפות נוספות - יתרון
- נסיון במכירות
- הופעה נאה
לפנות ישירות קרליבך 10 ת"א טל: 03-202121

נציג/ת מכירות
שד' רוטשילד 61 ת"א
דרוש ה
באזור גוש-דן
רצוי נסיון קודם במכירות, יוזמה והופעה נאה יכולת שכנוע ויצירת קשר חיובי עם אנשים.
רכב חובה!
לקבלת פרטים וקביעת ראיון לפנות למ"ח השיווק לטלפון 03-295858, ביום א' בלבד בין השעות 9:00-12:00

לחברת אלקטרוניקה
דרושים:
1. **מהנדס אלקטרוניקה** לקידום מכירות בנושא: מעגלים משולבים ורכיבים שונים.
2. **מהנדס** לקידום מכירות בתחום האלקטרו-אופטיקה.
3. **פקידה** למעקב הזמנות חו"ל - עברית + אנגלית על בוריין.
4. **מחסנאי** לניהול מחסן מוצרים מוגמרים.
5. **פקיד יבוא** לטיפול ומעקב בשיחרור משלוחי יבוא - נסיון הכרחי.
העבודה 5 ימים בשבוע בשעות: 08:00-16:30.
לתתקשר לטלפון: 03-374623, מיום א'.

חברה מסחרית גדולה בתל-אביב
ד ר ו ש ה
מנהלת חשבונות
לעבודה עצמאית במשרה מלאה.
דרישות מוקדמות:
סוג 3, ניסיון בהנהח"ש ממוחשבת במערכת רב מטבעית
נא לפנות בכתב לת.ד. 33883 תל-אביב מיקוד 61336 עבור "מנהלת" ולפרט הכשרה ונסיון קודם נא לציין כתובת וטלפון
סודיות מובטחת

מכון אדם — יועצים לכח-אדם
עבור אחד מלקוחותינו
חברה בתחום התעשיה והשיווק
ד ר ו ש
כלכלן/חשב
התפקיד: אחריות על תקציב, תמחיר, השקעות, תזרים מזומנים, קשר עם מוסדות.
המועמד: גיל: 26-32.
נסיון: לפחות 2-3 שנות נסיון מוכח בנושאים אלה.
מקום העבודה: ת"א
נא לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה למכון אדם, רח' פינסקר 12 ת"א 63421.
סודיות מובטחת

מנהלי עבודה
מנוסים בענף הבנייה
באיזור המרכז
טל. 08-413481, 08-412611 (לא בשבת)
למתאימים תנאים טובים

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, התשמ"א 1981
[illegible]

אורם תעשיות חשמל בע"מ
רמלה
דרוש/ה
הנדסאי/ת חשמל
בתפקיד תיכנון ופיקוח על ייצור שנאים למעגלי אלקטרוניקה
מבוקשים קורות חיים, תאור הידע והנסיון המקצועי (לא הכרחי), ידיעת שפות וציון שמות ממליצים.
פניות בכתב בלבד לת.ד. 126 לוד 71101

לחב' ותיקה ומתפתחת בת"א
ד ר ו ש
איש מכירות נמרץ
כישורים:
* הנדסאי/טכנאי קירור או מיזוג אויר
* ידיעת אנגלית
* נסיון מוכח במכירות
קורות חיים בכתב יד ל-ת.ד. 214 הרצליה עבור מס' 20

פרנסה בטוחה וטובה
בשיווק והפצת סוללות
אפשרות להכשרה!!
ת.ד. 8173, ר"ג.
03-791103

VARTA

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, התשמ"א 1981
[illegible]

TOPPER
לטופר דרושים:
1. **מבקרות טיב ואורזות** למחלקת גמר עבור מפעלינו בחולון + נסיון.
2. **מבקר מחברות חוץ** נסיון של 1 שנים לפחות הבנה בקונפקציה.
נא להתקשר 03-217737 לעדי.

למושב משמר הירדן
דרוש
מזכיר/גזבר
בעל נסיון
נא לפנות בכתב למזכירות משמר הירדן ד.נ. גליל-עליון, מיקוד 12320

אקרשטיין
אקרשטיין צבי בע"מ
חברתנו נמצאת בתנופת התרחבות למשרדנו בהרצליה
ד ר ו ש י ם
1. **מהנדס אזרחי** להחדרת מוצרי החברה לתחומים הנדסיים חדשים
* רקע שיווקי - מסחרי
2. **טכנאי/ת נוף**
* נסיון בתכנון פתוח סביבתי
* שעות העבודה 8.00-16.00
3. **טכנאי/ת תעשייתי**
* רצוי נסיון במוצרי פיברגלס
* רקע שיווקי - מסחרי
לפנות בכתב לת.ד. 337 הרצליה 46103

דור־כימיקלים בע"מ
קבוצת דנקנר
דרושים
1. אלקטרונאי
בוגר בי"ס מקצועי ו/או ביה"ס הטכני של חיל האוויר במגמת אלקטרוניקה, לתפקיד אלקטרונאי במכושר תעשייתי כימי
2. טכנאי כימיה/מכונות
או בוגרי 12 שנות לימוד במגמה מקצועית
להפעלת מתקני הייצור במשמרות -
• עדיפות לבעלי נסיון
• מגורים באזור חיפה או הקריות
המועמדים המתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לפי הכתובת הנ"ל
– סודיות מובטחת –
ת.ד. 10034 חיפה. מיקוד 26110

דרושים במכתשים:
למפעלינו בבאר־שבע וברמת חובב
* הנדסאים או טכנאי חשמל
בעלי רשיון "חשמלאי מוסמך" לפחות.
• נסיון של 3 שנים בעבודה במפעל תעשייתי.
• שליטה במערכות פיקוד (רצוי PLC)
* מנהל/ת חשבונות ראשי/ת
הכישורים: נסיון בניהול מחלקת חשבונות בהיקף גדול, ידע רב ונסיון בניהול מערכות ממוחשבות רב מטבעות, ידע בנושא יבוא ויצוא.
השכלה: רואה־חשבון מוסמך, בעל/ת נסיון של 5 שנים לפחות.
מועמדים יפנו בכתב יד ובצרוף קורות חיים ותאור נסיון קודם לאגף משאבי אנוש ת.ד 60 באר־שבע, 84100
סודיות מובטחת

חושב/ת לעבוד בארה"ב?
עכשיו זה הזמן!!!
הופיע המדריך לעבודה בארה"ב בעברית: חשנת עבודה, ויזה, גרין־קארד, ניירות עבודה ועוד.
שלח/י – 39 ש"ח לת.ד. 8105 ירושלים מיקוד 92779 לפקודת "אינפורמטיב"

להברה דינמית, ותיקה ומתרחבת בשטח העיתונות
דרושים
לעבודות מעניינות ומגוונות
* יודעי ערבית ועברית בעלי ידע כללי רחב
שליטה בשתי השפות (כתיבה וקריאה) עדיפות למשכימי קום
* כתבניות מעולות
בעברית ו/או אנגלית ו/או ערבית
* בחורות אחראיות אחרי צבא
לעבודות עזר במשרד
* פנסיונר להנהלת חשבונות
* שליח עם טוסטוס למשרה מלאה
נא להתקשר בין 10.00 ל־15.00
לטל': 03-612432, 03-612480

דנאל
עובדים רצינים בחברה אמינה
* מהנדס תיכנון
בעל רקע בדוודים מיכלים וצנרת
למתאימים שכר הולם
תנאים סוציאלים מלאים וקביעות בעבודה
נא לפנות דנאל אשדוד רוגוזין 8
טל. 055-33644, 055-32221
חברה לשירותי כח אדם

למוסד רפואי ציבורי
דרושים:
1. רוקח(ת)
2. בוגרי(ות) בית ספר תיכון
– רצויה בגרות מלאה ומעלה ו/או סטודנטים(יות)
העבודה היא במשמרת שניה, בימים א'–ה' משעה 13:00–14:00 עד 21:00 (יתכן סידור עבודה גמיש).
המעונינים יפנו למחלקת כח אדם טלפון 03-288333

אורגמת טורבינות בע"מ
דרושים
* כרסמים
לתיכנות והפעלה של כרסמות ממוחשבות נדרש נסיון של 6 שנים לפחות.
* כרסמים
להפעלה של כרסמות רגילות בוגרי בית ספר מקצועי נדרש נסיון של 3 שנים לפחות.
נא לפנות תוך פרוט קורות חיים, הכשרה, ונסיון קודם לת.ד. 68 יבנה או לטלפון 08-439911 פנימי 312.

דרושה
פדיקוריסטית מניקוריסטית
מומחית
שכר גבוה
03-736871

דרושה
ספרית מומחית
בשותפה + השקעה
03-736871

להברה ותיקה לעיבוד נתונים
דרוש/ה
מנה"ח ראשי
על המועמד להיות בעל נסיון רב:
• בקשרים עם לקוחות, ספקים, בנקים וכו'.
• במערכות שכר.
• במערכת חשבונאות אינטגרטיבית
נא לפנות לת.ד. 1334 ת"א 61013
עבור "א"־43108"

לחברה העוסקת בפתרות אמצעי תשלום אלקטרוניים נדרש
מהנדס
לטיפול בנושאי טכניקות דפוס מתקדמות.
פניות בכתב עם מס. טלפון יש להעביר לת.ד. 4136 קרית אריה, פתח תקוה 49130 עבור מר פרמן
– סודיות מובטחת –

ללקוחותינו
באזור תל אביב וגוש דן
דרושות:
מזכירות בכירות
1. מזכירה לניהול משרד בחברת אלקטרוניקה.
• אנגלית ברמת שפת־אם.
• הפספה אנגלית ועברית (מעבד תמלילים).
• העבודה בהרצליה פיתוח.
2. מזכירה בכירה לחברת אלקטרוניקה.
• אנגלית ברמת שפת־אם.
• הפספה עברית ואנגלית + ניסוח.
• העבודה ברמת־גן.
3. מזכירה בכירה לחברת יבוא:
• אנגלית ברמת שפת־אם.
• הפספה אנגלית ועברית.
• עבודה מעניינת ועצמאית.
• העבודה ב"אמריקה" תל־אביב.
משרה קבועה • 5 ימי עבודה • תנאים טובים
קוד קוד
שרותי כח אדם

מנהל כח אדם
מסור מודעתך ב דחף
ב דחף תקבל יותר
לפרטים נוספים:
תל־אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 יאיר צוברי
חיפה: 04-645333-4 אריה טל

לחברת ייעוץ דרוש
טכנאי/הנדסאי ייצור מתחיל.
לקביעת ראיון להתקשר טל: 03-740619

למפעל תעשיתי בתל אביב
דרושה
קלדנית
שתוכשר לתפקיד לעבודה בחדר מחשב
שעות עבודה נוחות.
נא להתקשר בימים א'־ה'
טל' 03-336721

דרוש/ה
עורך דין
למשרה מלאה במשרד עורכי דין בעמק יזרעאל המערבי
06-40350

אבטחה בחו"ל
לחברת I.C.T.S.
דרוש
קב"ט – מאבטח
בגיל 25–40, דובר גרמנית, לתפקידי אבטחה ורכזת צוות עובדים.

אופנה שמבולה בעיצוב מקורי
דרושה
תדמנית – בוגרת שנקר
בעלת יכולת תפירת דוגמאות
טלפון 03-820895

1,000 ש"ח
+ בונוסים לחודש
לחברה צעירה ומתפתחת בתחום השיווק
דרושים
צעירים/ות נמרצים/ות ודינמיים/ות עד גיל 28
לעבודה במקדמי מכירות
טל: 03-838118/9

המרכז הרפואי בילינסון
דרושות
אחיות מוסמכות
לפתיחת מחלקה לכירורגית ילדים
תתקבלנה אחיות במשרות מלאות ו/או חלקיות בסידור עבודה גמיש
לפרטים נא לפנות 03-9268206

לחברה מסחרית גדולה בתל־אביב
דרוש
מזכירה
להנהלת החברה
• נסיון בעבודות מזכירות ותאום ברמה גבוהה
• השכלה אקדמאית או קורס מזכירות בכירות – יתרון
• תועדף מועמדת מעל גיל 40.
נא לפנות בכתב לת.ד. 20205 תל־אביב מיקוד 67215.
רק המתאימות תענינה.

דרוש
משקיע רציני
+ עבודה
03-736871

למוסך גדול בבית שמש
דרוש
– פחח מוסמך –
אפשרות לשותפות
פרטים: (יום) 02-916820
בערב 02-913958

לבית אופנה דרוש:
סוכן

או.אר.אס שרותי כח אדם
* מלחימות
– בעלות נסיון צבאי של שנתיים לפחות
– יוצאות חיל אויר, חיל חימוש, חיל מודיעין.
* חרטים
– C.N.C או קונבציונאלים
– בעלי 3 שנות נסיון
* חשמלאים מוסמכים
* עוזרי חשמלאים
* מסגרים
או.אר.אס כפר אתרים 134, ת"א
טל. 03-202460

לרשת ארצית נשות ואנשי
מכירה
שכר 1600 + אחזקת רכב
03-414466

אלקו בע"מ
למפעלנו ברמת גן
דרוש
1. הנדסאי חשמל
2. הנדסאי/מהנדס
03-7510467

לטובבות ביטוח גדולה בת"א
דרושה
חתמת אלמנטרי מנוסה

אגודת בוסתן בע"מ
פתח־תקוה
דרוש
מנהל בית אריזה לפרי הדר
נסיון בניהול ובגידול הדרים.
לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפון 03-917701-2 בשעות 13.00–15.00

RAD data communications ltd
דרוש:
מחסנאי למחסן ייצור

האוניברסיטה הפתוחה
למחלקה לעצוב ולגרפיקה דרושים/ות
גרפיקאים/ות מעצבים/ות ומכבצים/ות

קשטן חומרי חשמל בע"מ
דרוש
איש מכירות
03-635025, 03-629469

לחברת תיירות בת"א
מחלקת הנהלת חשבונות
1. שלם – ידע טוב באנגלית, והנהלת חשבונות
2. שליח

לרשת מזון דרושים:
* מנה"ח סוג 2.
* פקיד שכר נסיון במערכת ממוחשבת.
* פקידה/מרכזנות.
* נער שליח רשיון לקטנוע.
נא לטלפן 03-339193

למשרד עורכי דין בת"א
דרושה
עוזרת דין לחצי יום
03-252425

דרושים
טכנאי/ת הנדסאי/ת ארכיטקטורה
313775

למפעל תעשייתי בבית שמש
דרושים
* מנהל/ת חשבונות ראשי/ת – חשב/ת
ריווג מדופלמים, נסיון קודם 4 שנים לפחות כמנהל/ת חשבונות עצמאי/ת. וכן נסיון בעבודה עם מערכת הנהח"ש ממוחשבת.
* מזכירת מפעל
נסיון 3 שנים לפחות כמזכירה בכירה, קורספונדנציה והדפסה עברית ואנגלית.
פרטים בטלפון: 02-917011-4

להברה ותיקה בענף המחשבים
דרושה
מזכירה למנכ"ל
בעלת נסיון דומה ויכולת עבודה עצמאית, בעלות שליטה בשפה האנגלית ויכולת הדפסה דו־לשונית
המשרה ליום עבודה מלא, 5 ימים בשבוע. תנאים טובים.
נא לפנות לת.ד. 1334 ת"א 61013

לרענן מיזוג אויר לרכב
דרושים
חשמלאי רכב,
מכונאי רכב
ועובדים בעלי רקע טכני.
03-787839 03-7512346
מול קניון איילון רמת־גן.

מוכרנים

לעבודה באזור
דרוש תכניתן
בעל נסיון של 2–4 שנים במערכות זמן אמת. רצוי ידע במערכות INTEL
טל: 066-31077
066-31480 לבקש את שלמה

ללקוחותינו
באזור תל אביב וגוש דן
דרושים:
* כלכלנים - בעלי נסיון של שנתיים לפחות בתימחור, בדיקות כדאיות והכנות למכרזים.
* מחסנאים טכניים: בעלי נסיון בתחום אביזרי הרכב.
יועדפו יוצאי חיל חימוש
קוד קוד
שרותי כח אדם

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
מזכירת דיקן
תאור התפקיד:
עבודות מזכירות מגוונות (תאום וארגון פגישות, ועדות, הדפסות, טלפונים, הכנת חומר לישיבות וכו').
הכישורים הדרושים:
השכלה תיכונית מלאה
ידיעת השפה העברית על בוריה.
ידע ונסיון בהדפסה בעברית ובאנגלית
נסיון קודם בעבודות משרד מגוונות.
יכולת לקיים קשר נאות עם קהל.
מספר המשרה: מז/81
מזכירה לתזמורת הטכניון
הכישורים הדרושים:
השכלה תיכונית מלאה.
בעל רקע מוסיקלי.
שליטה מושלמת בשפות עברית ואנגלית, כולל הדפסה.
כושר ארגוני.
נסיון קודם בעבודות משרד מגוונות.
מספר המשרה: מז/82
ממונה על הספירה האור־קולית.
תאור התפקיד:
ארגון, ניהול ופיתוח הספריה האור־קולית.
הכישורים הדרושים:
בוגר/ת בי"ס לספרנות.
ידיעה טובה של השפות עברית ואנגלית.
כושר ארגון ויכולת ניהול.
רצוי נסיון קודם בספריה ממוחשבת.
כושר לקיים מגע נאות עם קהל.
מספר המשרה: מז/65

טלמניה Telemenia
למפעלנו בחולון דרושים
1) מזכירה
* משרה מלאה 07:00–16:00
* ידע בהפעלת טלקס והפעלת מחשב
* שליטה מלאה בכתבנות עברית ואנגלית
2) חשמלאי התקנות
לעבודות חוץ
3) מסגר רתך
עדיפות לבעלי רישיון ג'

לבי"ח "גנים" גדרה דרושים
* רופא במשרה מלאה
* אחיות למשרות בכירות – אחיות מעשיות
* כח עזר. עובדי נקיון
תנאים טובים למתאימים. לפנות טל. 055-9110
055-941244 בין השעות 9.00–13.00

לשטראוס שיווק בע"מ דרושים:
(1) מדגימות
לקידום מכירות מוצרי מחלבה וגלידה לחצי משרה לאזורי רעננה, הרצליה ורמת־אביב.
(2) מפעיל מחשב
דטה־פוינט
לחצי משרה אחה"צ 16.00–20.00 בפ"ת
לפנות לחנה 03-9234422

דרושה
מטפלת
בוגרת תיכון, יוצאת צבא, בת קיבוץ או מושב, רשיון נהיגה,
תנאים טובים מאד + לינה.
טל': 052-453401 (למיכל).

דחפון 03-611001
24 שעות
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיסי אשראי
ויזה, ישראכרט, דיינרס

ישראלים במצרים נעצרים לבדיקת דולארים מזויפים, וכספם מוחרם

למרות שמתברר אחרי חקירה שהכסף כשר, הוא לא מוחזר

מאת שמעון וייס, סופר „דבר"

תיירים ישראלים המבקרים במצרים נתקלים, באחרונה, בתופעה חדשה ומוזרה שבמהלכה עוצרים שוטרים מצריים את הישראלים בעת שהם משלמים בדולרים בבתי־קפה, מועדוני־לילה וקאזינו במצרים בחשד כי הדולרים מזוייפים.

רק בתום חקירה ממושכת ומעייפת, הנמשכת לעיתים יותר מיממה, הם משוחררים כאשר הדולרים נשארים אצל השלטונות המצריים, תוך הבטחה שהם יוחזרו לבעליהם באמצעות הקונסול הישראלי בקהיר ואולם הכסף מוחרם ולא מוחזר לבעליו.

קונסול ישראל במצרים, יצחק עמר, אישר כי אכן קיימת תופעה שכזו ומטרידה גברה בעת האחרונה. הקונסול אמר כי דיווח על כך למשרד החוץ בירושלים ולדבריו, אין סיכוי שהישראלים יוכו לראות את כספם מושב אליהם, אף כי הוכח שאינו מזוייף.

הקונסול הציע, לפיכך, לישראלים שנפלו קורבן לתופעה זו להגיש תביעה באמצעות עו"ד לשגרירות מצרים בתל־אביב בתקווה שזו תטפל בעניינם.

יצויין כי השלטונות המצריים מחמירים במיוחד בשלושה מקרים: סמים, גניבת עתיקות והדולרים מזוייפים ואולם בכל המקרים הוכח לאחר חקירה כי הדולרים שהיו בידי התיירים הישראלים כשרים ולא היתה שום סיבה לעוצרים ויותר מכך – להחרים את כספם.

בכל המקרים טיפל בנושא התובע המצרי הראשי שאף הבטיח לישראלים להחזיר להם את כספם, אך לא עמד בהבטחתו. מקורות ישראליים אמרו כי אין להוציא מכלל אפשרות שבמקום כלשהו בדרך שילשלו אנשים את הכספים לכיסיהם.

באחד המקרים האחרונים היה מעורב הקבלן הטבריאני יחזקאל מורד. הוא יצא בסוף החודש שעבר עם קבוצת תיירים מטבריה, עפולה ונצרת לטיול של שבוע במצרים. באחד הערבים ירד עם חבריו לקאזינו של מלון „שרתון" בקהיר. בעודו מוציא שטר של מאה דולר לשלם לקופאי על־מנת לקבל „גולות" לשחק, התנפלו עליו שני שוטרים מצריים ולאחר בדיקה, דרשו ממנו להוציא מכיסיו את כל הדולרים שהיו עמו.

מורד נלקח לחקירה בשעת לילה מאוחרת וזו נמשכה עד שעות אחר־הצהריים של יום המחרת. במהלך החקירה הועבר מידי מנהל הקאזינו לידי משטרת התיירות המצרית וממנה לתובע הראשי.

החוקרים המצרים נהגו בו בגסות ואף מנעו ממנו שתיה ואוכל, שלא לדבר על שינה. ממורד נלקחו טביעות אצבעות, הוא צולם בכל פושע ושוד הדולרים נלקחו לבדיקות מעבדתיות ממושכות.

מהמחלקה הקונסולרית במשרד החוץ בירושלים נמסר כי קשה להסביר את התנהגות הבכירים במקרהו של מורד.

עם זאת, נאמר כי מורד לא נעצר בשל היותו ישראלי, אלא משום שהחזיק במטבע זר. נמסר כי ידוע על כל מיני צורות מעצרים, לאו דווקא במקרהו של מורד. „זה קרה בכל מדינה", הסבירו במשרד החוץ.

הבן האובד אותר בשווייץ

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

שי זהרהרי (26), שהקשר עימו נותק לפני כשנתיים ימים לאחר שיצא לטיול בחו"ל, אותר לפני כמה ימים בשווייץ והוא יצר קשר עם אמו, זיווה זהרהרי, שחיפשה אחריו בכל רחבי העולם וגייסה לצורך כך את חובב הרדיו דוד בךבסט ואת חרות לפיד, משקם האסירים מקיבוץ איילת־השחר.

שי זהרהרי, שיצא לפני שנתיים לטיול ברחבי העולם, נטל שנת חופש מקיבוצו. הוא אמר כי הוא צייר חובב והוא מתכוון לטייל בכל רחבי העולם כדי לצייר ולכלות. הקשר עימו נותק לגמרי ואז פנה חרות לפיד למשרד החוץ כדי שזה יפיץ את תמונתו של שי זהרהרי. תמונתו הופצה בשגרירויות השונות של ישראל בכל רחבי העולם אך בכל זאת לא היתה כל תשובה. דוד בךבסט, חובב הרדיו מרעננה, חיפש אחריו באמצעות חובבי רדיו.

לפני כמה ימים התקשרו ממשרד החוץ לאמו של שי זהרהרי, זיווה, והודיעו כי במשטרת הגבולות בשווייץ יש רישום שעל פיו הוא נכנס לשווייץ בראשית החודש ואף צויין הטלפון שבו ישהה. בעזרת שגרירות ישראל בשווייץ, ולאחר שאי־אפשר היה להשיגו בטלפון שנרשם, הצליחה שגרירות ישראל לאתרו ובמהלך השבוע יצרה האם קשר עימו. הוא התפלא שחיפשו אותו זמן כה רב והסביר ששהה בגרמניה ואוסטריה והתפרנס ממכירת תמונות שצייר ברחובות גרמניה ואוסטריה.

שי אמר כי ברצונו לקיים תערוכה של תמונותיו והוא יחזור בעוד כחודש לישראל.

רוב המורים הדתיים נגד השתלמויות מעורבות

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

83 אחוז מהמורים הדתיים מתנגדים להשתלמויות עם מורים ערבים, ו־43 אחוז מהמורים הדתיים מתנגדים להשתלמויות מעורבות עם מורים לא־דתיים – כך עולה בסקר ראשון מסוגו שנועד לברר את עמדת המורים לגבי השתלמויות בנושא הדמוקרטיה.

הסקר נערך על־ידי היחידה לקידום השתלמויות באוניברסיטה העברית, בשיתוף משרד החינוך.

המורים הלא־דתיים מצדדים בהשתלמויות כאלה. 60 אחוז מהם תומכים בהשתלמויות עם מורים ערביים. 66 אחוז מסכימים להשתתף בהשתלמויות לצד מורים דתיים.

הוועדה המרכזת תתכנס על שפת הכינרת לציון מאה להולדת ברל

מאת חיים ביאור, סופר „דבר" לענייני עבודה

הוועדה המרכזת של ההסתדרות תקיים ביום ראשון את ישיבתה השבועית באוהלו שעל שפת הכינרת. קודם לכן יעלו חברי הוועדה זר על קברו של ברל כצנלסון, שבימים אלה מלאו 100 שנה להולדתו.

ישיבת הוועדה המרכזת תהיה הפעם פתוחה והיא תעסוק בבעיות השיתוף האזורי שבין הקיבוצים, המושבים וערי הפיתוח.

בישיבה ישתתפו, מלבד צמרת ההסתדרות, גם שורה של אישי ציבור: מזכירי התנועה הקיבוצית המאוחדת, הקיבוץ הארצי ותנועת המושבים, מזכירי תנועות הנוער החלוציות, מזכירי מועצות הפועלים בגליל, ראשי המועצה האזורית עמק הירדן וכן סגל המורים במכללות בית ברל ועמק הירדן.

בשעות הצהריים, לאחר ישיבת הוועדה המרכזת, תקויים במקום עצרת לציון מאה שנה להולדת ברל, בהשתתפותם של מזכ"ל ההסתדרות לשעבר יצחק בךאהרון, ה„אידיאולוג" של התק"ם מוקי צור מעין גב ואחרים.

אבי אוחיון שנפצע במוצאי־שבת בעיר העתיקה בא לבקר את אחיו, שלום, המאושפז עדיין ב„שערי־צדק", כשמצבו משתפר (צילום: יצחק הררי)

למרות הנחיית קורפו – טרם כונסה ועדת הרישוי למוניות

מאת אריה אריה, סופר „דבר"

מזכיר הוועדה להענקת רשיונות למוניות, עו"ד אשר ברזילי, מסרב לכנס אותה להמשך עבודתה, למרות הנחייתו האישית של שר־התחבורה חיים קורפו.

בפני הוועדה מונחות 720 בקשות של נהגים בעלי ותק של שמונה שנים ויותר. סבורים, כי למחציתם אפשר לאשר הענקת רשיונות בזמן קצר ביותר.

עבודת הוועדה משותקת זה חודש ויותר, מאז שעו"ד ברזילי, מירושלים, מונה למזכיר. המזכיר החדש ביטל את כל הדיונים שנקבעו למחצית השניה של דצמבר ולחודש ינואר כולו. הוא אף מסרב לכנס הרכבים, שהורו להחזיר בקשות לסיכום הדיון בפניהם.

את המחדל בטיפול בבקשות ל„מספרים ירוקים" גילה „דבר" כשבוע שעבר. בעקבות הפירסום אמר השר קורפו, כי הורה לחדש את עבודת הוועדה לאלתר. ואכן, עו"ד ברזילי אישר בעקיפין באוזני הפונים אליו, כי השר לוחץ עליו בנושא זה, „אבל אותי זה לא מעניין". עד סוף השבוע לא נקבעו מועדים חדשים לדיונים שבוטלו ועבודת הוועדה נותרה משותקת.

בתשובה על שאלה אמר עו"ד ברזילי, כי הוא עורך „רה־ארגון" בעבודת הוועדה, אך סירב למסור פרטים נוספים. בלשכת דובר משרד־התחבורה אין יודעים על עריכת ה„רה־ארגון". אך טוענים כי עבודת הוועדה „השתהתה", משום שהשופט דבורין, שעמד בראשה, התפטר. עם זאת לא ידעו להסביר, איך זה המשיכה הוועדה לתפקד גם אחרי התפטרות השופט דבורין, עד שנכנס לעבודתו עו"ד ברזילי. עתה מינה שר־התחבורה את השופט בדימוס וינר במקומו של דבורין, אולם המינוי עדיין לא נכנס לתוקפו.

כתוצאה מהמחסור במוניות הוכפל באחרונה מחירו של „מספר ירוק" בשוק החופשי והוא מגיע עתה ל־20 אלף דולר. יש טוענים, כי כבר נדרשו לשלם אף 30 אלף שקל. דמי־השכירות ל„מספר ירוק" מגיעים ל־400 דולר בחודש. עם הפיתות האחרון עלתה הוצאה זו ב־10 אחוזים, אולם הממשלה מסרבת לפי שעה לעדכן את מחיר הנסיעה במוניות.

מחירו של רשיון חדש, שמעניק משרד־התחבורה על־פי אמות־מידה הקבועות בחוק, מגיע ל־8,250 שקל בלבד.

אבוטבול שנעצר בתורכיה מוכר היטב כעבריין סמים

מאת נתן רועי,
סופר „דבר" לענייני משטרה

מישל אבוטבול (30) שנעצר ב־11 בינואר השנה בתורכיה כחשוד בהשתייכות לכנופיה בינלאומית של מבריחי הרואין, הוא עבריין סמים מוכר מקרית־גת. מאחוריו עבר פלילי עשיר בעסקי סמים והוא מוכר היטב לשלטונות „האינטרפול" שהתחקו אחריו בשנים האחרונות.

לאחר בירור של כמה ימים שנערך בין מטה האינטרפול למשטרת ישראל התברר, כי מישל אבוטבול היה קשור, כפי הנראה, לסוחרי סמים מרכזיים באירופה והיה מוכר היטב בין סוחרי הרואין במערב־אירופה, בעיקר.

אבוטבול נעצר עם שלושה תורכים, ולטענת המשטרה התורכית, נמצאו ברשותם 18 קילוגרם של הרואין טהור ששוויו נאמד ב־350 אלף דולארים במחיר סיטוני. לאחר חלוקה למנות ערכו של הסם נאמד בכמיליון דולר. מקורות במשטרת תורכיה טענו, עם מעצרו, כי בחקירתו אמר אבוטבול שנפגש עם אחדים מראשי המאפיה התורכית באמסטרדם והם אשר הפנו אותו לאנגור. סוחרי בתורכיה כדי היה אמור להעביר לידיו דוגמה של הרואין במשקל של 50 גרם.

לדברי המשטרה התורכית, מקור ההרואין באיראן ולאבוטבול הוכשרו 5008 דולר תמורת הובלת הסם מתורכיה לאמסטרדם. החקירה העלתה כי אבוטבול הגיע מאמסטרדם לאיסטנבול ומצא את סוחרי בכתובת שנמסרה לו. הוא קיבל ממנו את הדוגמה במשקל של 50 גרם והתכונן לטוס עימה לאמסטרדם כדי שנבצרו. המשטרה התורכית לא עצרה אותו והמתינה לשובו. שבועיים לאחר מכן שב אבוטבול לתורכיה והביא עימו 200 מיליון לירות תורכיות (265 אלף דולר) כדי לשלם תמורת הסם. בתורכיה התקשרו עם סוחרי אנשי מחלק הסמים התורכי שנתחזו לסוחרי סמים והודיעו לו כי הם מעוניינים לרכוש את הסם.

סוחרי ושותפיו שנעצרו בחיכות ביתם הם למכור לאבוטבול את הסמים אך להעריך את הלקוחות – סוכני הסמים – אבוטבול נכח בדיון, כשהוא רנים ביניהם. גילו השוטרים המוסווים את והתם ואבוטבול נלכד, כששל גופו 200 מיליון לירות תורכיות שאותן אמר לתת לסוחרי הסמים.

„עובדות חדשות שנודעו לשריר ישנו את דעתו לגבי הסגרת נקש"

ויליאם ורינה נקש, בבית־המשפט (צילום: יצחק הררי)

(ע). – בית־המשפט הגבוה לצדק סיים אתמול לשמוע את טיעוני העותרים בפרשת הסגרתו של ויליאם נקש לצרפת, ודחה את מתן ההחלטה למועד אחר.

בפתיחת הדיון הגיש בארכוה חברי הכנסת עו"ד אברהם גל תצהיר בו הוא מודיע, כי מרשיו חוזרים בהם מדרישתם להורות על הסגרתו של נקש לצרפת, ובמקום זאת הם מבקשים שבית־המשפט יורה להחזיר את הנושא להחלטה חוזרת של שר המשפטים. לדברי חברי־הכנסת, גם לשר המשפטים התגלו עתה שיקולים ועובדות רבים וכבדי־משקל אשר לא היו קודם־לכן לנגד עיניו, ואשר לדבריהם יביאו אותו להחלטה מחודשת להסגיר את נקש.

עוד נאמר בתצהיר, כי אם בית־המשפט יחליט להחזיר את ההחלטה לשר המשפטים מציעים העותרים להנחות את שר המשפטים בשיקוליו בכמה קריטריונים, כך למשל, ששיקולים הומניטאריים ישמשו גורם לאי־הסגרה, אך ורק במקרים קיצוניים.

מרבית הדיון הוקדש לשמיעת טיעוניו של בארכוח 12 הפרופסורים, פרופ' שמעון שטרית. שטרית אמר, בין היתר, כי כל ההודעות על מותם של אסירים בבתי־כלא צרפתיים הם ללא ביסוס. לדבריו, שר המשפטים הפר את החובה המוטלת עליו לשקול את השיקולים להסגרה באור הנכון.

סכסוך עבודה בענף המשאיות

מאת חיים ביאור,
סופר „דבר" לענייני עבודה

ההסתדרות הבריזה אתמול על סכסוך עבודה בענף המשאיות, שבו מועסקים כ־6,000 נהגי הובלה ברחבי הארץ.

דן שוורצברד, המחזיק בתיק עובדי ההובלה בהסתדרות, מסר כי נהגי המשאיות קובלים על כך ששכר היסוד המשולם להם אינו עולה על 600 שקל בשיא הוותק.

נהגי המשאיות מקבלים אמנם גם שעות נוספות ופרמיות, המגדילים את שכרם באופן משמעותי, ואולם לדברי שוורצברד הזכויות הסוציאליות, לרבות הפנסיה, נגזרים משכר היסוד שהוא נמוך, כאמור.

נהגי המשאיות דורשים להכפיל ואף לשלש את שכר היסוד, בעוד שההסתדרות תומכת בהעלאתו בכ־50 אחוז. חברות התובלה מתנגדות להגדלתו של שכר היסוד של הנהגים בנימוק שהדבר יקטין את המוטיבציה לעבודה בשעות לא מקובלות. לעומת זאת מוכנות החברות להגדיל את הפרמיות.

אם לא תחול התקדמות במשא ומתן בשבועיים הקרובים, ישבתו צי המשאיות בכל הארץ, דבר שיפגע בעיקר במשלוח והוצאה של סחורות מהנמליד

כולנו בעד צמיחה!

מאות אלפים כבר תרמו תרומה אישית לקרן „תנופה לצמיחה".
עשרות מפעלים כבר החלו לצמוח
ו־823 מקומות עבודה חדשים כבר נוספו.

תן גם אתה כתף לחידוש הצמיחה.
תרום תרומה אישית לקרן „תנופה לצמיחה"*

*קרן „תנופה לצמיחה" מיסודה של ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י, מנוהלת ומופעלת ע"י מתנדבים בלבד.

גזור ושלח

לכבוד
מפעל תנופה לצמיחה ארלוזורוב 93 ת"א.

רצ"ב שיק ע"ס ______ ש"ח לפקודת קרן „תנופה לצמיחה" – תרומתי האישית לחידוש הצמיחה בישראל.

שם ______ כתובת ______ מיקוד ______

תנופה לצמיחה

חד"ש קוראת: בואו להפגנה!

• נגד ממשלת הגזירות!
• למען לחם, עבודה ושלום!

בשבת, 24.1.87
בשעה 17.30
בתל־אביב, שד' בן־גוריון פינת דיזנגוף
★ בסיום ההפגנה – עצרת בכיכר דיזנגוף

לדליה רביקוביץ ולמשה דור

ברכות
עם קבלת פרס ביאליק

הוצאת
הקיבוץ המאוחד

הוצאת
הקיבוץ המאוחד
מברכת ומתברכת
בזכייתן במקום הראשון
בפרס האיור ע"ש נחום גוטמן של:

מיכל אפרת – על איור הספר „הילדה אילת" של קדיה מולודובסקי

כרמית גלעדי – על איור הספר „פרפר" של מיריק שניר

בקרוב בדוכנים

החקלאים

המגזין החברתי־כלכלי היחיד
למשפחה החקלאית: קיבוצים, מושבים ומשקים פרטיים.

מופץ לכל ההתישבות, ארגוני־קניות, מפעלים, מוסדות ומשפחות.

רגע לפני סגירה - מתקבלות הזמנות למודעות:
טל: 297153, 03-203441/3

מסרים

לידיעת מנויי „דבר" בגוש דן (תל־אביב, יפו, חולון, בת־ים, רמת־גן, גבעתיים, בני־ברק)
סניף דבר בגוש דן
רח' מלצ'ט 30 – תל־אביב

פתוח כל יום בשעות 08.00 – 14.00 ובימי שישי וערבי חג בשעות 08.00 – 12.00. בתקופת חידוש המנויים והחתמת מנויים חדשים, יהיה הסניף פתוח בחודשים ינואר־פברואר־מרס בימים א' ג' ה' ברציפות בין השעות 08.00 – 18.00.

קיימת גם אפשרות לחידוש המנוי ע"י העברת המחאות בדאר. לפרטים נוספים נא להתקשר טלפונית: טל: 290457, 286141.

גיורא גושן
מנהל הסניף

מנת דם חיים לאדם

לתרומת דם
פנה לסניף
מגן דוד אדום הקרוב.

דבר
חדשות
מאמרים
ומכל פינות העולם
כל בוקר בביתך

עתון 77
ארועי העשור
הארוע המרכזי

בשתוף עם בית ברל

במוזיאון ת"א, אולם רקאנטי 2.2.87 בשעה 20:30
בתכנית:
- ראיונות עם סופרים ומשוררים
- ברכות של אישי ציבור
- הופעת אמנים אורחים
- מחזה של תיאטרון חיפה – "שיחות" – הצגת שירה

לרגל הארוע - הוצאה מיוחדת של גליון העשור (120 עמ', 75 משתתפים).

לרגל חגיגות העשור מבצע מנויים!

חתום על עתון 77 - עכשיו
שם ומשפחה ______
כתובת ______
טל. ______
מצורף בזה צ'ק על סך 30 ש"ח עבור 10 גליונות, כולל משלוח המשנך על בנק
חתימה ______ תאריך ______

התזמורת הפילהרמונית הישראלית 50

מנהל מוסיקלי: זובין מהטה

דרושים לעונת 1987/88
הנגנים הבאים:
★ כנר ראשי ★ כנרים מן השורה
★ נגן קונטרבס ★ נגן ראשון בבסון

מועמדים מתבקשים לפנות בכתב עד 18.2.87, בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי אל ת"ד 11292 תל־אביב 61112

מלחמת איראן־עיראק. תיקו מתמשך / מאת דן אבידן

בצרה על גלגלי המהפכה

ההתקפות האיראניות נגד בצרה אינן המתקפה המכרעת למיגור משטרו של סדאם חוסיין. האיראנים מתקשים להשיג הכרעה בגלל מחסור בנשק אופנסיבי. המתקפה הנוכחית היא חלק מהאסטרטגיה האיראנית המכוונת להתיש את צבא עיראק כדי ליצור את התנאים לקראת המתקפה העיקרית

מאז פרצה מלחמת איראן־עיראק, לפני למעלה משבע שנים, שמו לעצמם האיראנים למטרה לכבוש את העיר העיראקית בצרה, השוכנת במבואותיו הדרומיים של נהר שאט־אל־ערב.

הפיתוי לכבוש את בצרה היו לו כמה טעמים. ראשית, זו עיר השוכנת בקרבת הגבול האיראני וקל יחסית להגיע אליה; שנית, כיבוש בצרה היה מבתר את עיראק לשניים ומאפשר לאיראנים ליצור איום מדרום על בגדד ואיום נוסף על נסיכות כוויית, המשמשת שטח מעבר לאספקת נשק ותחמושת לצבא העיראקי ממקורות חוץ שונים.

מראשית המלחמה היתה בצרה מטרה להפגזות איראניות שיטתיות, שגרמו לשיתוק מתקני הנפט החשובים שפעלו בעיר זו. העיראקים ידעו את חולשתה האסטרטגית של בצרה כבר בשלבי המלחמה הראשונים, ולכן הקיפוה במערך ביצורים ענקי, המוגן על־ידי יחידות הגיס השלישי העיראקי. מערך זה, המשתרע בין בצרה לקו הגבול הבינלאומי, כולל בונקרים, תעלות נ.ט., מתחמים דיוויזיוניים מבוצרים, מכשולי מים טבעיים ומלאכותיים, והזבו ככולו קרקע טובענית קשה ביותר למעבר חיל רגלים, שהוא עמוד־השדרה של הצבא האיראני.

משנכשלו האיראנים בנסיונותיהם להבקיע את מערך הביצורים באיזור בצרה מצד צפון, הם ניסו ליצור איום על העיר מדרום. בפברואר אשתקד הצליחו האיראנים לראשונה לכבוש מידי העיראקים את חצי האי פאו, השוכן במבואותיה הדרומיים של בצרה באיזור שנהר שאט־אל־ערב נשפך לאגן המפרץ הפרסי.

כיבוש פאו וכיבושה מחדש של עיר הגבול האיראנית מהראן מידי העיראקים בקיץ 1986, פגעו קשה במוראל הצבא העיראקי. היו אז ידיעות שחבורת קצינים בצבא העיראקי ניסו למרוד במרותו של הנשיא סדאם חוסיין. הנשיא הדיח קצינים אלה מתפקידיהם ושמר על יציבות שלטונו ובמשך השנה האחרונה הצליח חיל האוויר העיראקי להסב נזקים כבדים ליעדים כלכליים ואסטרטגיים בעומק שטח איראן. העיראקים ניצלו את עליונותם באוויר והצליחו לחבל במסוף הנפט האיראני החשוב בחצי־האי חארג' ובמסופים האלטרנטיביים בלאראק ובסירי, השוכנים בדרום המפרץ הפרסי במרחק של יותר מאלף קילומטרים מבגדד. כן הפציצו העיראקים בשיטתיות תחנות כוח איראניות, לרבות תחנת הכוח הגדולה בטיבריז, גשרים אסטרטגיים בעומק שטח איראן, ריכוזים גדולים של הצבא האיראני הסדיר וחיילי משמרות המהפיכה, וכן מרכזי אוכלוסיה גדולים בליבה של איראן.

התקפות אלה שיבשו את ההכנות האיראניות לביצוע „המתקפה המכריעה" נגד עיראק ובגללן הצריך הוויכוח הפנימי באיראן, בין מפקדי „משמרות המהפיכה" למפקדי הצבא הסדיר בדבר יעילותה של מתקפה כזו. רוב המשקיפים ציפו שהאיראנים יתמהמהו בביצוע מתקפות נוספות בחזית היבשתית למועד שהצבא האיראני ישלים את קליטתם של אמצעי הלחימה האופנסיביים החדשים, שיקנו לו את היכולת להשיג הכרעה בלחימה.

אולם תמונת המצב הרגועה יחסית בחזית השתנתה לאחרונה בשל ההכנות לכינוס הוועידה האסלאמית בכוויית האמורה להיפתח ביום ב' הקרוב. האיראנים, הרואים בכוויית מדינה המסייעת לעיראק, ראו את כינוס הוועידה בעין לא יפה. הם גם סבורים שבמוקד הוועידה יעמוד נסיון של רוב מדינות ערב, התומכות בעיראק, לבודד את איראן מבחינה דיפלומטית.

האיראנים החליטו איפוא לפתוח במתקפה חדשה, כדי לאותת שהם נחושים בדעתם להתמיד במלחמה נגד עיראק, על אף בידודם בזירה האזורית והבינלאומית. גורם נוסף שדירבן את הצמרת האיראנית לחדש את תנופת המלחמה היה מחוייבותה המוצהרת כלפי הציבור באיראן להשיג הכרעה במלחמה עד לסוף חודש מארס הקרוב, בו מסתיימת השנה הנוכחית על־פי הלוח האיראני.

בשלב ראשון הרחיבו האיראנים את התקפותיהם נגד מכליות הנפט שפרקו את מטענן בנמלי כוויית. חיל הים האיראני, שיש לו עליונות בחזית, השתמש בתקיפות אלה לראשונה בטילי ים־ים משוכללים מתוצרת איטלקית, שאיפשרו לו לפגוע במיכליות הכוויתיות גם בשעות החשיכה. אולם טקטיקה זו לא עלתה יפה, והאיראנים העבירו שוב את מרכז הכובד של פעילותם אל חזית הלחימה היבשתית מול גזרת בצרה.

בשלהי דצמבר 1985 תקפו כ־60 אלף חיילי „משמרות המהפיכה" את מבואותיה הדרומיים של בצרה בגזרה רחבה באיזור העיירה אבו אל־חסיב. הכוח האיראני ניסה לחצות את נהר שאט־אל־ערב ולהקים ראש גשר בגזרה שמדרום לבצרה, אך הוא נכשל בכך. בתוך 48 שעות הדף הגיס השלישי העיראקי, בעזרת הגיס השביעי, את כוח הפלישה האיראני והמפקדים העיראקים מיהרו להזמין כתבים זרים לחזית, כדי להציג את השגיהם לראווה.

במתקפה זו, שכונתה „כרבלא 4", ספגו הכוחות האיראניים אבידות קשות, בין השאר בגלל השימוש שעשו העיראקים בנשק כימי. אולם מפלה זו לא מנעה מהאיראנים ליזום בראשית חודש זה מתקפה חדשה נגד איזור בצרה, שכונתה בשם „כרבלא 5". על־פי רוב העדויות, הרוח החיה מאחורי התקפות אלה היה יושב־ראש הפרלמנט האיראני האשמי רפסנג'אני. בנאומיו האחרונים בטהראן טען כי התקפות האיראניות האחרונות נגד בצרה אינן המתקפה המכרעת למיגור משטרו של סדאם חוסיין, אלא חלק מהאסטרטגיה האיראנית המכוונת להתיש את צבא עיראק, כדי ליצור את התנאים לביצוע המתקפה העיקרית.

במתקפת „כרבלא 5" הנוכחית הצליחו האיראנים ליצור ראש גשר בתוך שטח עיראק במרחק כ־15 ק"מ מדרום־מזרח לבצרה, באיזור ימת הדגים; זהו מכשול מים ענקי, שבנו העיראקים בשעתו, כדי להגן על העיר. כמה ימים לאחר ביצוע מתקפה זו פתחו האיראנים במתקפה נוספת בחזית המרכזית, במחוז דיאלה העיראקי, המרוחק כמה עשרות קילומטרים מבגדד. מתקפה זו, שכונתה „כרבלא 6", נבלמה בינתיים בקלות יחסית על־ידי הגיס העיראקי השני. לעומת זאת לא עלה עדיין בידי הגיס העיראקי השלישי להשמיד את ראש הגשר שכבשו האיראנים בגזרת בצרה, אף שהכוח האיראני הפועל בגזרה זו נבלם לפי שעה.

במסגרת העימות הנוכחי חידשו שני הצבאות באינטנסיביות רבה את התקפותיהם נגד יעדים אזרחיים באיראן ובעיראק. לראשונה מאז קיץ 1985 ירו האיראנים לפחות חמישה טילי „סקאד" לעבר בגדד – נוסף על הפגזותיהם נגד בצרה וערים שונות בצפון עיראק. היתה זו תגובה על הפצצות חיל האוויר העיראקי נגד 25 ערים בעומק שטח איראן, שגרמו שם אבידות רבות בנפש.

האיראנים מודאגים, ככל הנראה, בירידת המוראל בעורף האזרחי שלהם בגלל הפגיעות הרבות באוכלוסיה בערים הגדולות, לרבות בערים הקדושות קום ואיספהאן. כמו כן קיים אצל האיראנים מחסור בתחמושת למשגרי הטילים הכבדים, שקיבלו מלוב. בתחום הלוחמה נגד מרכזי האוכלוסיה ידה של איראן על התחתונה. לכן נענו מנהיגיה בימים אלה ליוזמה חדשה מצד האו"ם, להפסיק את ההפצצות על יעדי אוכלוסיה בשתי המדינות.

נראה שסיבוב הקרבות הנוכחי בין איראן לעיראק – הן בזירה היבשתית ליד בצרה והן בזירת ההפצצות על יעדי אוכלוסיה בשתי המדינות – לא הביא עדיין למפנה מהותי במלחמה במפרץ הפרסי. האיראנים הצליחו אמנם בשלב זה להגדיל את האיום על בצרה, הנמצאת עתה בטווח קרוב יותר של תותחיהם; אולם לא ברור אם יעלה בידם לכבוש עיר מבוצרת זו, שהעיראקים מגינים עליה בחירוף־נפש. לעיראקים יש, לעומת זאת, יתרון ברור על פני האיראנים בלוחמה האווירית וביכולתם להסב נזקים כבדים ליעדים אסטרטגיים וכלכליים ולמרכזי אוכלוסיה בעומק שטח איראן.

סביר להניח שמצב התיקו במלחמת המפרץ יימשך גם בעתיד לפחות כל עוד לא ישתנה המצב הבסיסי, שבו אין האיראנים יכולים להשיג הכרעה בלחימה בגלל מחסור בנשק אופנסיבי בעוד שהעיראקים משופעים בנשק יבשתי חדיש, נהנים מעליונות אווירית ומסיבים נזקים כבדים ליעדים אסטרטגיים בעומק שטח איראן.

תקופת מבחן / חגי אשד

„מה השעה?" „שעת הכושר"

„מה בוער", נוהג לשאול ראש הממשלה. ובכן, „בוער": „בוער" לנסות להתקדם לקראת שלום. „בוער" למנוע מלחמה. „בוער" לנסות לנצל את שעת הכושר

זו היתה אחת מסיסמאות ההתוודעות בין שני אנשים שנפגשו לראשונה בלי להכיר זה את זה, שהיתה נהוגה בשעתו בלח"י. האחד שואל: „מה השעה?" והאחר משיב: „שעת הכושר". ראש הממשלה יצחק שמיר, שעמד בראש הלח"י בשעותיו הקשות, ודאי זוכר את הסיסמה הזאת. היא יפה גם לשעתנו הנוכחית. כאן ועכשיו. גם לשעתו כראש ממשלה במשך השנה־שנתיים הבאות. זוהי שעת הכושר למדינת ישראל לנקוט יוזמות מדיניות ולהשתדל להשיג מה שהיא לא תוכל, אולי, להשיג אחר כך, משתחלוף שעת הכושר.

מצבנו עכשיו טוב יותר משהיה בעבר ומשיוכל להיות בעתיד הנראה לעין, ככל שאפשר וצריך להעריך את הדברים. והיפוכו של דבר בערבים. מצבם רע עכשיו יותר משהיה אי פעם, ואין שום ודאות שהוא לא ישתפר, לפחות בהשוואה למצבם עכשיו. גם מצבן של שתי מעצמות־העל ויחסי הגומלין ביניהן מצביעים על כך שיש עכשיו שעת כושר לישראל שכדאי לנצלה לטובה. כל אלה הן הכללות מפליגות, בלי ספק, אבל אין מנוס מהערכת מצב כבסיס לקביעת מדיניות ולקבלת החלטות. נתחיל בישראל וביחסי ישראל־ארה"ב. אלה הגיעו לשיאם ערב פרשת משלוחי הנשק לאיראן. מעבר לשאלה מי אשם במה – ואפילו אם ישראל וכל הישראלים המעורבים בפרשה נקיים מכל רבב – הסך הכל של הפרשה הוא אכזבה צורבת הנובעת מכשלון משותף. בתחילת הפרשה הזאת הגיעו לשיא יחסי האמון וההערכה של הנשיא רייגן כלפי ישראל כבעלת ברית אסטרטגית. לא היו ימים טובים לישראל ב„בית הלבן" מן הימים שעד לעסק הביש הזה. עכשיו יושבים האמריקאים ומלקקים את הפצעים והם מוכרחים לומר לעצמם, שבין אם ישראל אשמה במשהו או לא, נשארת בעינה העובדה שהיא שותפה לכשלון ולא להצלחה; שהיא לא היתה מסוגלת להיות אותו נכס איסטרטגי שקיווינו והערכנו – אנחנו האמריקאים ידידי ישראל – שהיא יכולה להיות.

הפקת לקחים מהערכת מצב מחודשת כזאת בארה"ב לא תיעשה מהיום למחר. לא לפני שיוסקו כל המסקנות הפנימיות כלפי האשמים והנושאים באחריות. אבל קרוב לוודאי שהיא תיעשה זמן קצר לאחר תחילת כהונתו של המימשל החדש בארה"ב. בסוף השנה הבאה, או מייד לאחר מכן. יבוא ל„בית הלבן" נשיא חדש ואיתו „נערי פלא" חדשים, שיאיישו את כל משרות העוצמה במימשל החדש. וכפי שהיה גם בעבר, הם יעשו הערכה מחודשת של יחסי הכוחות במזרח התיכון ושל מעמדה של ישראל באיזור ושל יחסי ישראל־ארה"ב כהשלכה של כל אלה. צריך להביא בחשבון את האפשרות שהסך הכל הזה יהיה פחות חיובי לישראל מאשר הנוכחי. ועוד לא הזכרנו את „פרשת פולארד" והשלכותיה, וכל היתר.

אסור להתעלם מן האפשרות שאנחנו נמצאים עכשיו בשיא היחסים הטובים עם ארה"ב – עד לבחירות לנשיאות. זה משך הזמן האופטימאלי. זו שעת הכושר לישראל מן הבחינה הזאת. גם פרשת „הלביא" וחלופותיו, איך שלא נסתכל עליה, מצביעה על כך שמדינת ישראל קרובה מאד לשיא של מיצוי כוחה הצבאי־טכנולוגי־כלכלי־מדעי, בסדר כזה או הפוך. גם אם דב זקהיים ניסה לאחז את עינינו יותר או פחות. יותר מזה אנחנו לא יכולים לעשות. ואולי גם את זה לא. תלותנו בארה"ב תגבר ולא תקטן גם בתחום זה. והיפוכו של מצב – בערבים. הם נמצאים עכשיו בנקודת החולשה הנמוכה ביותר שהיו בה אי פעם, בעיקר בגלל מלחמת איראן־עיראק. המלחמה הזאת חשפה את פיצולם וחוסר יכולתם של הערבים לפעול יחד. איראן משמשת איום פנימי מסוכן לכל המשטרים במדינות ערב והאיסלאם, גם מבחינת ההתססה המוסלמית הקיצונית, גם מבחינת החתרנות והטרור הרצחני כנגד ראשי השלטון, וגם מבחינה צבאית ישירה – בשערי בצרה.

אסור להתעלם מן האפשרות שמלחמת איראן־עיראק תסתיים תוך השנה־שנתיים הבאות. ואחרי הנפילה של אחת מהן, או של שתיהן יחד, תתחיל ההתאוששות, במוקדם או במאוחר. שתי מדינות מוסלמיות פנאטיות, אויבות למדינת ישראל בלב ונפש, רכשו נסיון קרבי וצברו אמצעי לחימה. הן ימשיכו להוות איום צבאי אחת לרעותה. אבל גם לנו. בעבר כבר התאחדו יריבים ערבים ומוסלמים נגד אויב משותף לאחר הקזת דמים ביניהם. גם נגדנו. זה עלול לקרות גם בעתיד. זה יכול להתחולל בפרק זמן בלתי־מוגדר שלאחר השנה־שנתיים הבאות. אי אפשר לסמוך על כך שמלחמת איראן־עיראק תימשך לנצח וכי מדינות ערב והאיסלאם יישארו מפולגות ומשותקות לעדי עד.

הסובייטים הם הנעלם העיקרי. אבל ככל הידוע, ימשיך מיכאיל גורבאצ'וב לעשות מזני חן ומחוות של מתינות, ליברליות ורדיפת שלום כלפי דעת הקהל, חברי פרלמנט ואישי מימשל בארצות מערב אירופה, כדי להרחיקן מעל אמריקה. וגם כלפי האמריקאים המוכנים להטות לו אוזן. זוהי שעת כושר לנסות להפעיל לחץ אירופאי ואמריקאי על ברית המועצות שתוכיח את כוונות השלום שלה גם במזרח התיכון. גם כלפי ישראל והעם היהודי. יכול להיות שהנסיון לא יצליח. אבל כדאי וצריך לנסות דווקא עכשיו. בגלל הצירוף של כל הנסיבות האמורות. ויש גם אחרות.

ישראל נמצאת עכשיו במצב יחסי נוח, כאמור. אין לה שום צורך לרדת על ברכיה. לא לפני הערבים וגם לא לפני הסובייטים. יש לה צורכי קיום ובטחון שהיא לא תוותר עליהם. בשנה־שנתיים הבאות תמשיך לכהן בה ממשלת אחדות לאומית שלא תראה באש"ף פארטנר למשא־ומתן ולהסכם. זה מבחן של כוונות לסובייטים וגם לאירופים. כל מי שמתכוון לסייע לתהליך המשא־ומתן הישיר באיזור במשך התקופה הזאת יכול וחייב להוכיח את כוונתו על־ידי השלמה עם העובדה של אי הכללת אש"ף במשא־ומתן. לא בתקופה הזאת, שבה מדובר. הסיכון של החמצת שעת הכושר ניצב בפני כולם. לא רק בפנינו.

הערבים טרם נחלצו מתהום החולשה שלתוכה הם נפלו. זוהי הזדמנות לערבים המתונים להתקדם לקראת שלום, לפני שתגבר מחדש תחושת הכוח הערבית ובטרם יתחילו לרעום מחדש תופי המלחמה נגד ישראל. זה סיכון שצריך להפחיד גם אותם.

הסובייטים עדיין לא הוכיחו, הלכה למעשה, את כוונותיהם האמיתיות. וגם לא את יכולתו של גורבאצ'וב לקיים את מה שהוא הבטיח, גם כלפינו. האירופים עדיין לא הוכיחו שהם מסוגלים להשתחרר מתלותם בעבר כלפי איומי הנפט והטרור של הערבים, ומנוקשותם הדוקטרינרית כלפינו.

תקופת השנה־שנתיים הבאות היא שעת מבחן לכל אלה. היא בשבילנו שעת כושר. לאחריה יתחילו להופיע בשמי המזרח התיכון ענני המלחמה הבאה. דווקא עכשיו יש לנו אפשרות ומוטלת עלינו החובה לנסות למנוע אותה. וזאת, כשהמצב הוא לטובתנו יותר משהיה בעבר ויותר משהוא עלול להיות בעתיד.

זו התשובה לשאלתו השגורה של יצחק שמיר: „מה בוער?" „בוער" לנסות להתקדם לקראת שלום. „בוער" לנסות למנוע מלחמה. „בוער" לנסות לנצל את שעת הכושר, שהיא גם שעת מבחן למנהיגותו של יצחק שמיר כראש ממשלה. ייתכן שהוא יוכל לעמוד במבחן מנהיגות זה רק לאחר שיצליח לעמוד במבחן מנהיגותו המפלגתית בוועידת „חירות". וגם מבחן זה „בוער" עכשיו, ככל הנראה. שיזכיר לעצמו יצחק שמיר את הסיסמה מאז: „מה השעה?" – „שעת הכושר".

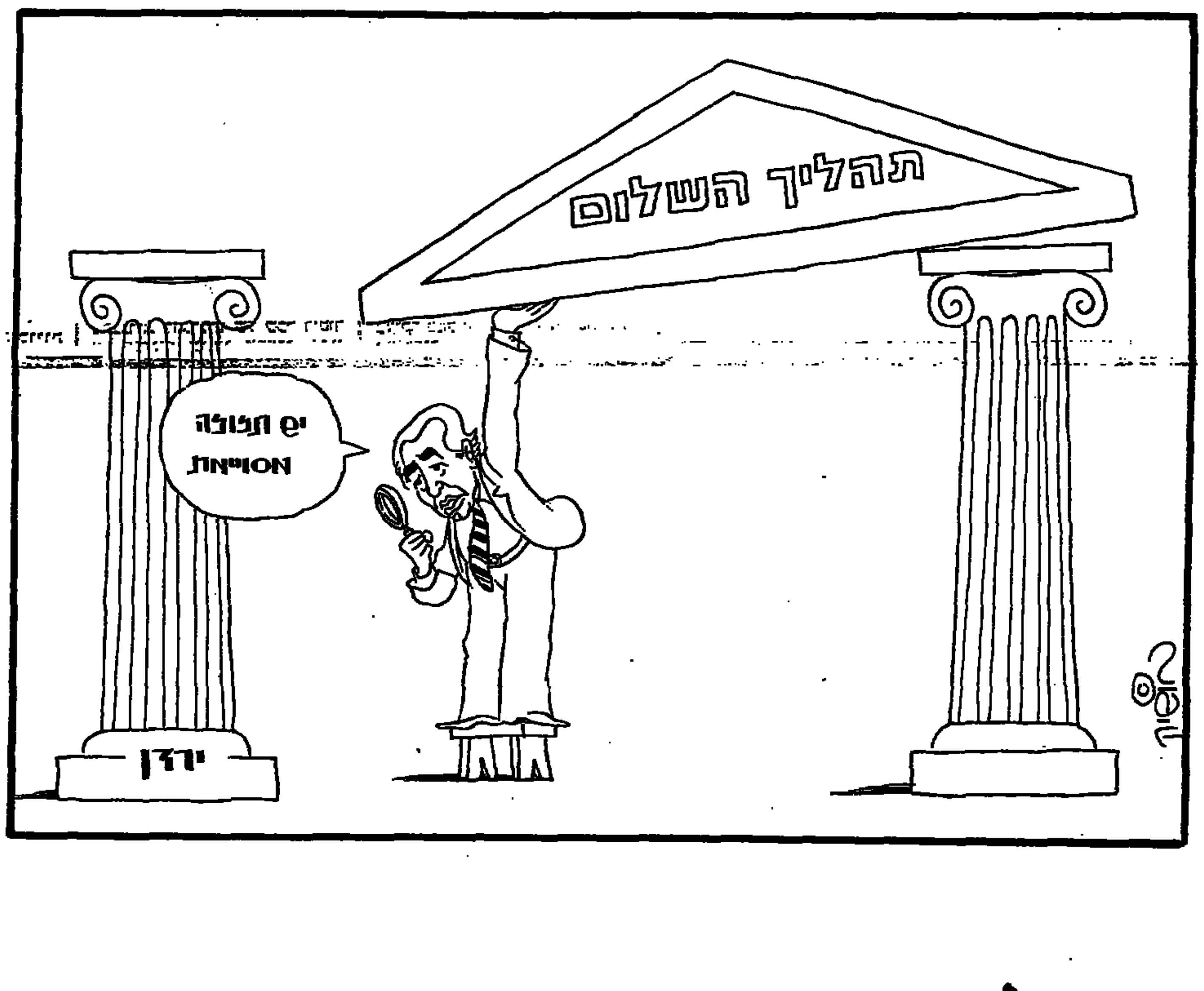

דרום לבנון. מתיר חוזה? מוציאים עליו חוזה/יוסי מלמן

„הדרך לירושלים עוברת במארג' עיון"

את הלבנונים, כך הולכת הבדיחה, אי־אפשר לקנות, אבל אפשר לשכור אותם. ואין הוכחה טובה מהתרחשויות הימים האחרונים לבעיתיות הכרוכה, עדיין, בגבול הצפוני. „לא ידוע לי על כך", אמר לחד כשהתברר לו שהרמטכ"ל יודע על נטישת חיילים בצד"ל

כאן במארג' עיון כמו גם בפיקוד צפון אין יודעים את התשובה על השאלה האמיתית: עד מתי ימשיך צה"ל לשבת בדרום לבנון? למבקר המזדמן לרצועת הבטחון ונפגש עם קצינים בכירים של צה"ל ועם נציגי צבא דרום לבנון, יש תחושה שזה עלול להמשך עוד שנים ארוכות. ובהעדר תשובה לשאלה אסטרטגית זו, מוטרדת מערכת הבטחון על־ידי סוגיות בעלות אופי טקטי. האם עלול צד"ל להתפורר? כיצד אפשר למנוע את ריסוקו? מה המחיר שצה"ל צריך לשלם כדי לחזק את צד"ל? מה יקרה אם אכן צד"ל יתפרק?

מאז נסיגת צה"ל מהאזור לפני שנה וחצי מנסים לשנות את פני צבא הדרום. בימיו של מייג'ור סעד חדד, היתה לי מתכונת של מיליציה כפרית. עכשיו, תחת הנהגתו של גנרל אנטואן לחד, מנסה צה"ל לבנות את צד"ל ברוחו ובצלמו. משרתים בו כ־2300 חיילים ולוחמים, כולל חיל קשישים המכונה כאן „משמר אזרחי". משהו בסדר גודל של חטיבה צה"לית. ארבעה גדודים, שכל אחד מהם מופקד על גיזרה אחרת. לכל גדוד עד שלוש פלוגות חיל רגלים, פלוגת טנקים וסוללה ארטילרית.

בתקופה האחרונה עושים מאמץ גדול לשפר את איכות הלוחמים של צד"ל. תקופת הטירונות הוכפלה לחודשיים ומנסים להכשיר יחידות עילית למשימות מובחרות של „פשיטות לעומק שטח האויב" וגם להקים לצד"ל מערך רפואי משלו. אבל זהו תהליך שיארך זמן רב ואין בטחון שיעלה יפה.

מאז הופקד משימות ההגנה על הגליל בידי צד"ל, עם נסיגת צה"ל, עברו עליו תקופות קשות ביותר: יותר ממאה אנשי צד"ל נהרגו בשלושה גלי התקפות מצד הארגונים השיעיים של „אמל" וחיזבאללה והפלשתינאים. בגל הראשון היה נסיון להחדיר 14 מכוניות תופת ועוד שני חמורי תופת לרצועת הבטחון. שלוש מכוניות תופת חצו את קוי צד"ל; שתיים נתגלו בעוד מועד, והשלישית התפוצצה בכפר כאוכבה.

כשלון מכוניות התופת הביא לשינוי השיטה. ארגון חוליות טרור בתוך האוכלוסיה המקומית. מנגנון הבטחון הפנימי של צד"ל, המונה 200 אנשים, סיכל – בעזרת גורמי הבטחון הישראליים – את רוב הנסיונות האלה וחשף את רוב החוליות ואת אמצעי הלחימה שלהם. תוצאותיה של פעילות זו ניכרו היטב בבית הכלא באל־חיאם. לזרים אין נותנים לבקר בכלא הזה, האינפורמציה על היחס הקשה לעצורים ניזונה משמועות.

במאמר מוסגר, בלבנון אין דין ואין דיין, אין משלמים מסים לאוצר המדינה, אלא רק במחסומי דרכים שכל כנופיה מציבה. אין מקבלים רשיונות נהיגה, ולפי הבדיחה המקומית הגיל המותר לנהיגה הוא מרגע שמגיעים לדוושות. כך גם פעילות מנגנון הבטחון, הוא אינו פועל מכוח החוק. מקורות צבאיים אומרים כי „בהשוואה לבתי הכלא האחרים בלבנון, זה של אל־חיאם הוא מלון של חמישה כוכבים". בו באמת.

סיכול הגל השני, מכל מקום, לא הביא בעקבותיו לשקט אלא לגל חדש. הפעם השיטה היא תקיפת המוצבים של צד"ל, הבנויים גם הם, כמובן, על הקונצפט הצה"לי. בארבעת החודשים האחרונים היו עשרים התקפות על מוצבי צד"ל. התוקפים הם לוחמים שיעים, בעיקר אנשי חיזבאללה, אך לא רק הם. במוצבים שהותקפו נמצאו דגלים של אמל וחיזבאללה כאחד. באחרונה מדברים ברצועת הבטחון על מושג חדש, „אמאללה", כלומר שילוב של ארגון אמל בראשות נבי ברי, הנחשב למתון יחסית, וארגוני השיעים הקיצוניים השואבים השראתם מאיראן. הסיבה לכך פשוטה. בניגוד לדעה הרווחת בישראל, אמל אינו ארגון מלוכד ביותר. גם הוא מפוצל ומפולג, והכוח העולה בו הוא של מוסטפא דיראני, העומד בראש „ההתנגדות המאמינה". קציני צה"ל אומרים שכוח זה אינו נופל בדבקותו הדתית מן הארגונים הפרו־איראניים הקיצוניים ביותר. הסיסמא „הדרך לירושלים עוברת דרך מרג' עיון" נשמעת יותר ויותר באיזור.

גם האינפלציה הלבנונית הדוהרת – בשנה האחרונה נרשם שיא של 500 אחוז – והשחיקה בערך הלירה המקומית תורמות למוטיבציה לתקוף את צד"ל. בשטח פועלים „קבלנים" לפיצוצים ותקיפות. תמורת 2000 לירות לבנוניות – כשלושים דולר – אפשר לשכור שירותיהם של רבים כדי שירו על סיור או על מוצב או יטמינו מוקש. אחת הבדיחות השחוקות שמספקי צה"ל משננים באוזני המבקר היא כי „את הלבנונים אי אפשר לקנות. אבל אפשר בקלות לשכור אותם". לכל פעולה יש תעריף משלה.

ההתקפות האלה מערערות, בלי ספק, את המוראל של צד"ל. הגנרל לחד, במפקדתו במרג'־עיון, נראה השבוע נבוך ביותר, כשנודע לו שהרמטכ"ל משה לוי גילה כי כשלוש מאות מאנשי צד"ל, שהם כ־15%, עזבו את צבאו. „לא ידוע לי על כך", ניסה לסתור את דברי רב אלוף לוי, „מעולם לא היינו חזקים יותר". אך קשה להאמין לו. גם הצלחתו השבוע לגייס מאה ושמונים מתנדבים חדשים, מעל ומעבר למצופה, אינה מפיגה את הדאגה למצב צבאו. ביטוי למצב רוחו האמיתי ניתן בהתקפתו הקשה על מפקד כוח יוניפי"ל הגנרל השוודי האגלונד. „הוא דון קישוט הראוי לאישפוז בבית־חולים לחולי רוח", אמר גנרל לחד בתגובה על הנאום שנשא מפקד יוניפי"ל בפני חייליו בטקס אזכרה לחייל האירי שנהרג, כאשר האשים את צד"ל במאמץ מכוון וזדוני לפגוע בחיילי או"ם.

בעקבות מותו של החייל האירי מפגז של טנק ישראלי, הוציא אלוף פיקוד הצפון יוסי פלד הוראות חדשות ומעודכנות יותר, כדי למנוע הישנות תקריות דומות. הנזק לישראל הוא קשה ביותר. „תקרית מתוקשרת", הגדיר זאת קצין בכיר, המקשה עוד יותר על המשימות המוטלות על חיילי צה"ל.

כדי למנוע נטישות נוספות, מכבידה ישראל את ידה על האוכלוסיה המקומית. באחרונה יצאה הוראה חדשה. כל מי שמבקש לעבור לישראל – ויש בסך הכל 900 לבנונים שזכו לכך – חייב להמציא אישור כי אחד מבני משפחתו משרת בצד"ל. זוהי הוראה כופה, המזכירה את הגזירות שהטילו ברוסיה הצארית על היהודים. מפקדי צה"ל מסבירים, כי אחרת לא היו יכולים לגייס לוחמים חדשים. משכורתו של חייל בצבא היא עד מאה וחמישים דולר. אחותו של אותו חייל לדוגמה, יכולה להרוויח מאתיים וחמישים דולר. אם היא מועסקת במתפרה בקרית שמונה. „אז מדוע שיתגייסו לצבא?" הם שואלים. פיתוי אחר, הוא ההחלטה לשלם את משכורתם בדולרים ולא עוד בלירות לבנוניות המושפעות מאינפלציה משתוללת. ואם גם הפיתויים האלה אינם עוזרים. יש כמובן הפתרון היהודי ללבנון. מה דינו של חייל העוזב את השירות לפני שפג חוזהו, שאלתי מפקד בכיר בצה"ל, „מוציאים עליו חוזה", היתה תשובתו.

נסיון הכיבוש בגזרה המערבית וברצועת עזה הפך את ישראל למומחית לשיטת המקל והגזר. זו מופעלת גם כאן. לא רק על מי שמתנדבים או אינם מתנדבים לצד"ל, אלא גם על כל האוכלוסיה. מבעד למקלות מבצבצים גם גזרים. כזה הוא בית־החולים שבנתה ישראל במרג'־עיון. בית־חולים מודרני, עם חדרי ניתוח (תרומות הגיעו גם מאחותו של נשיא לבנון אמין ג'ומייל". בראש בית־החולים עומד רב־סרן ישראלי ד"ר ביקי פולק, הפועל בדבקות מיסיונרית של ממש. לידו פועל צוות של רופאים שרכש הכשרתו במדינות רבות, מברית־המועצות ועד איראן.

אגב, בעוד כמה חודשים צפוי לחץ גדול ביותר על חדרי הלידה. מאז הפלת מטוס הפנטום, ניתקו ארגוני הפלשתינאים בצור ובצידון את זרם החשמל לכל דרום לבנון. התושבים המסתגרים בלאו הכי כל לילה בבתיהם, נתונים מאז בעלטה מוחלטת. יש כוונה לבנות עוד בית־חולים בגיזרה המרכזית בבינת־ג'בייל, וקצינים ישראלים מסייעים בשיפור רשת הכבישים, בהקמת בתי־ספר ובארגון הסעות אליהם. „אבל אין מה לדאוג", מרגיעים מפקדי צה"ל, הפעילות הישראלית „לא תהפוך את דרום לבנון לגדה הצפונית". מדוע לא? מפני שמה שמעניין את ישראל הם ישובי הצפון וגם משום שהאוכלוסיה המקומית – 45% נוצרים מרונים, 35% שיעים, 5% דרוזים ו־15% השאר – מעוניינת בנוכחותו של צה"ל. ולו זה היה תלוי בה, היא היתה רוצה לראות אותו גדל.

אבל לצה"ל אין כוונות כאלה. כך לפחות מבטיחים מפקדיו. מאז התגברות התקיפות, גדל זמנית מספר חיילי צה"ל הנמצאים ברצועת הבטחון. רובם בתפקידי חניכה־הדרכה לחיילי צד"ל והשאר במשימות אבטחה ושירותים. ומה יהיה? מפקדי צה"ל באיזור אומרים שלא צריך להיכנס לפאניקה. כבר היו דברים מעולם. מאז הקמתו ידע צד"ל עליות ומורדות רבים. עברו עליו תקופות קשות והוא יעמוד גם בגל הנוכחי. „צד"ל עולה לישראל פחות מחטיבה אחת של צה"ל", אמר מפקד בכיר, וחברו הסביר: „יש לראות בצד"ל מעין מערכת נשק נוספת. כשם שלרשות צה"ל עומדים טנקים, מטוסים מסוקי תקיפה, כך גם יש לו צד"ל". זהו ביטוי עדין, שכוונתו, לומר שצבא דרום לבנון הוא בעצם בשר התותחים של ישובי הצפון. אם יסתיים המלאי שלו, תהיה למדינת ישראל בעיה אמיתית.

התפקיד שנועד לי / חיים גורי

הוא אמר לי: הדבר החשוב ביותר כעת הוא החינוך, אין עניין חשוב ממנו. החינוך הוא הנפש, הוא הרוח והתרבות. גם אם יהיו לנו עוד מאה „לביאים" ועוד אלף „מרכבות" נהיה רפים וחלשים אם לא יגדלו כאן ישראלים שיש בהם נשמה ישראלית, מושרשים באדמתם ובקורות עמם. החינוך הוא הכל!

– מה עלי לעשות?

– קח לך כיתה של תלמידים ולמד אותם לאהוב שירה עברית, לך מבית־ספר לבית־ספר, שב אתם, פתח את לבם, שפר את טעמם, גלה להם את הסגנונות השונים למען יכירו את שירתנו, את המיטב שבה. לך להיות מורה. מי שיאהב שירה עברית יהיה ישראלי טוב יותר במובנה הנעלה של המלה. שמע לי, עזוב את הכל ולך להיות מורה.

הוא אמר לי: עליך לחזור לצבא, אדם כמוך חייב כעת לעזוב הכל ולשוב לצבא. אתה כבר לא צעיר, אני יודע, ואנשים בגילך שוחררו מזמן מכל שירות בצה"ל, אך אם קוראים לך עליך ללכת. אתה צריך לחיות בשטח עם יחידות השדה, להיפגש עם קצינים וחיילים, להיות אחד מהם, לטפח בהם את תודעת השירות, בצבא הקבע. דוגמה אישית.

– עזוב, את שלי כבר עשיתי מגיל 18, קשה לי עכשיו, זה לא בא בחשבון...

– אל תאמר כך: השעה היא שעת חירום. האויב בשער. יהיו מבחנים קשים. איש כמוך יכול עוד לתרום...

הוא אמר לי: למה שלא תצא לשנתיים לשליחות אל היהודים בגולה. שולחים כל מיני אף־לא־יודע־מה. אנשי רוח צריך לשלוח. איש כמוך חייב לצאת אל היהודים, לדבר אליהם. בלי עליה אין לנו עתיד. זו החזית החשובה ביותר!

– האנגלית שלי לא כל כך אי־אי־אי.

– לא נורא, אחרי כמה זמן תשתפשף ואתה מדבר צרפתית. השפה אינה המחסום. היום רוב היהודים הצעירים הם אקדמאים, תלמידי ובוגרי אוניברסיטאות. לך אליהם! דווקא משום שאינך רוצה בכך, לך אליהם! אם אלה לא יבואו אלינו יתחולל אסון היסטורי, אתה מבין?!

הוא אמר לי: חבל שחדלת לעסוק ביצירת הסרטים התיעודיים על תקופת השואה והמרד. אני יודע שזה לא קל, אך המתחיל במצווה אומרים לו, גמור! עכשיו צריך לעסוק במערכי שיעור אודיו־ויזואליים למערכת החינוך, בסרטים קצרים של עשרים־עשרים־וחמש דקות. זה לא עסק יקר כל כך. צברתם חומר עצום. עיקר העבודה נעשתה. צריך להשלים אותה.

– אינני יכול. אני גמרתי. יבואו אחרים.

– אל תאמר זאת. קח לך פסקומן ושוב אל התפקיד הזה. עכשיו חובה להתחיל בסדרת סרטים מבויימים שלנו, לא נוסח הוליווד. אתה הרי אמרת לי כי חובה ליצור סרט על אולגה אלקלעי, הגיבורה היהודיה מבלגרד. זה סיפור אדיר! מי יעשה זאת?!

– את שלי עשיתי. אני שרוף.

– לך לא מתאים לדבר כך. חשוב על כך, גורי, חשוב על כך! לא גמרת! אני לא משחרר אותך!

הוא אמר לי: מסלפים את ההיסטוריה. מדברים על „המחתרות". ספרי הלימוד מלאים שקרים. איש כמוך צריך כעת להתמסר לגאולת האמת. צריך לתמצת את „ספר הפלמ"ח" מאלפיים עמוד לארבע־מאות־חמש־מאות, לא יותר, להוציא אותו לאור מחדש לאחר שלושים וחמש שנים בכריכה רכה, בצבעים, משהו מודרני...

– מה טעם לעסוק בכך כאשר אנשי ההגנה והפלמ"ח, הם עצמם, עוסקים כל הזמן ברצח־עצמי, בזיהום רטרואקטיבי.

– אתה מתכוון לראיון של מתי מגד עם תמר מרוז?

– עזוב את מתי מגד, אני נפגשתי אתו פעמיים. הוא יודע שהוא הסתבך בוויכוח אומלל, שרובו שקר. למה עשה זאת אינני יודע. תהפוכות הנפש, כנראה. רצה, אולי, להיות באופנה: „הכל היה בלוף", „הכל היה חנטאריש", וכו'. ברבות הימים יווצר איזה איזון נכון בין ההיסטוריה לבין שוחטי „הפרות־הקדושות". עזוב את מתי. אני הצעתי לו כי יכחיש בעצמו את דבריו, יאמר כי נפלה טעות, כי מה שחל עלי, כביכול, שייך למעשה לגיבורו הספרותי... הוא ידע שהוא ליכלך, אך אולי היה לו צורך נפשי בכך. אמרתי לו כי אצטרך להכחיש את סיפורו, את הפנטאסיות שלו, והוא אמר לי: „טוב, גורי, אז תכתוב שמתי מגד שיקר". לא בלא צער ולא בלי ידיעתו עשיתי זאת.

– אורקיין נעזוב כרגע את מתי מגד. צריך להתמסר להנחלת מורשת דור ההגנה. נולד דור שלא ידע את יוסף. הזמן עובר ועוד מעט כולנו נלך להביא... עוד יתקשרו אליך בעניין הזה בשם כל החברים. המזכירה שלי, רפנה, תשמור אתך על קשר.

הוא אמר לי: מה אתם שותקים, אתם המשוררים והסופרים, אנשי הרוח. היכן אתם? הכל סוער כל כך והכל כואב כל כך ואתם מסתגרים לכם בבתיכם ועוסקים בשירה או בפילוסופיה...

– אני מסתגר? כל הצרה שאינני מסתגר. לו רק יכולתי להסתגר קצת, להתבודד. אני עובד שעות נוספות באכפת לי. אתה פשוט לא בתמונה. כל חיי אני פתוח, פתוח כמו פצע לענייני דיומא, להיסטוריה, ל„גורל העם והארץ", מתרוצץ כמסומם מנושא לנושא, ממתרס למתרס, כותב ומדבר ומתערב ב„פעולה ישירה" וחותם על גילויי דעת ונפגש ומנסה ומשדל ומתקשר, לוקה בגופי ובנפשי על כך, כאילו אין אנשים ועלי להיות איש, כאילו יקרה אסון ח"ו אם לא אמצא בבת אחת, בו־זמנית, בכל המקומות, בכל האירועים, בכל הפרוטוקולים.

– קראתי שהיית בפגישת הסופרים בביתו של ראש הממשלה מר יצחק שמיר.

– כן.

– למה?

– כי בסופי הספקות וההיסוסים התקשיתי לסרב להזמנה אישית ראשונה של ראש ממשלת ישראל הנוכחי. לא שמחתי לקראת הפגישה הזאת, אך הסירוב היה מתפרש כחרם.

– זו היתה פגישה חשובה?

– לא כל כך.

– למה?

– כי רוב הפגישות מהסוג הזה אינן מסוגות כמאורע בעל ערך.

– מדוע הוא היה מעוניין בה?

– אינני יודע. אני משער כי בניגוד למנחם בגין, שלא ניסה שום הידברות כזאת, ביקש יצחק שמיר את הנסיון הזה בעיקר עם אנשי „המחנה האחר". שמעון פרס הרי מתבשל בין סופרים ו„אנשי רוח" ונחשב כמעט למומחה. אנשי „סימן קריאה" רואים בו את אחד הרגישים והאנינים והמבינים. אני משער כי ראש הממשלה או מקורביו חשבו כי הגיעה השעה לפגישה כזאת, שלו. הבחירה היא תמיד בעייתית, את מי להזמין לשם. הם היו בסדר, פחות או יותר, הזמינו מכל הקצוות. זו תמיד רשימה הלוקה בחסר וקצת מקרית. הם הזמינו גם את יהודה עמיחי, שנמצא כרגע בחו"ל, ואת יורם קניוק וא.ב. יהושע ויהושע קנז ועוד.

לפני 38 שנים ערך בן גוריון פגישה עם סופרים ואנשי רוח. היו שם מהגדולים באמת. הייתי אז פרח כהונה, לובש מדים. וזה היה בראשית המדינה. מה שנכתב ומה שהתרחש היה חשוב ממנה. קל וחומר כעת. זו היתה פגישה בין פגישות. אין טעם לדבר בה באריכות, כעת. יחסי הספרות והפוליטיקה חשובים בפגישתם ב„צומת הדמים" של התרבות וההיסטוריה, לא בקוקטיילים, לא בסימפוזיונים. כל פגישה כזאת מזייפת את מערכת היחסים האמיתית.

הוא אמר לי: אולי מספיק? מדוע שלא תיקח חופשה ארוכה ותפסיק להתרוצץ ולגלות פעילות. קח חופשה. שמע לי, הגיע הזמן שתסתגר קצת בביתך או באיזה בית אחר ושקט ותוריד את התריסים ותשמע מוסיקה טובה. ישנם ספרים טובים מאד שלא קראת. רצוי שתעשה זאת. חדל לרגע. הקשב לשקט. ערוך את החשבונות הנבונים. מדוע שלא תוציא איזה מבחר שירים מייצג. אחרים עשו זאת לפניך. איזה שלוש מאות חמישים עמוד. אל תדחה זאת. אין לנו שום חוזה, עד מאה ועשרים. התרוצצת יותר מדי. ביזבזת את כוחך על אלפי מאמרים ורשימות וסקירות ועדויות עתונאי. מספיק. מה שנשאר, בסופו של דבר, הם כמה שירים טובים. קח לך איזה פסקומן וקרא ספרים טובים משלנו או מתרבות העולם. זה יעזור לך להכיר מחדש את מושג הטוב באמת בספרות. את שלך עשית. אתה יכול להרשות לעצמך חופשה כזאת. נסתדר בלעדיך.

חוק מחפש שלטון/טובה צימוקי

טלאי על טלאי

שמו של עו"ד כספי, שהופיע א־פרופו פולארד ולא נפקד מפרשת השב"כ, „מכבב" גם בעניין עמר. לצידו, בתפקיד ראשי כנ"ל, עו"ד יגאל ארנון. בעקבות ראשי ממשלה המעסיקים יועצים משפטיים פרטיים הלכו שרים נוספים. והיועץ המשפטי? מה באמת עושה היועץ המשפטי לממשלה?

יועץ חריש. שחיקה. תצלום – יצחק הררי

התביעות והמרצות שהובעו לפני כחצי שנה, לפני שהתפוצצה פרשת השב"כ, לצמצם את סמכויות היועץ המשפטי לממשלה, נראות היום כבריחה עלובה. נכון אמנם, לא צימצמו אותן באופן מוסדי, אבל הן צומצמו וכווצו בין עורכי־דין שונים, בתוקף השתלשלות העניינים. הבדיקה שעשתה קצינת המשטרה ועורכת־הדין אמירה שבתאי ב„תיק שלמה עמר" ובעניינו של עורך־הדין יגאל ארנון, אף־על־פי שבעלה יואל הוא שותף משרד זה, היא רק סממן לשחיקת הנורמות ולהעדרן של אחרות.

שחיקת סמכויות היועץ המשפטי לממשלה החלה כבר לפני שנה בתוך סמיכות זמנים מדהימה לתביעתו הנחרצת של פרופ' יצחק זמיר, לחקור את פרשת השב"כ. שמעון פרס, כזכור התנגד באופן נחרץ לחקירה ואף התעמת על רקע זה עם זמיר. באותו זמן התבשרנו, כי עורך־הדין רם כספי נשלח לארה"ב, כדי לסייע למדינה בפרשת פולארד. האם למדינה אין יועץ משפטי משלה? לשב"כ, כך למדנו, יש מחלקה משפטית. גם ל„מוסד" יש בוודאי. במשרד המשפטים יש עורכי־דין, המתמחים בטיפול בעניינים שהשתיקה יפה להם. היכן היו היועצים הללו? פרשת פולארד, כך הסתבר, היתה אות הפתיחה לנורמה חדשה, שאותה כינה בזמנו פרופ' זמיר „יועצים משפטיים פרטיים להשכיר".

אחר־כך החליט שמעון פרס לזרז את פרישתו של פרופ' זמיר. כל־כך בער לו, לפרס, עד ששעות מספר לפני ישיבת הממשלה ביקש את יצחק מודעי להמציא לו שני שמות של מועמדים לתפקיד המייצג את שלטון החוק והוא אחד החשובים בשירות המדינה. יצחק מודעי סבר בתחילה שהוא יכול למלא את התפקיד, לפחות לזמן מה, וביקש על כך חוות־דעת. לא פחות ולא יותר. משנענה בשלילה, ופרס לחץ עליו, פנה מודעי לעורך־דין פרטי – אמנון גולדנברג. זה שלף שני שמות – השופטים בן־דרור וחריש. ובהליך הדומה למשחק „אדן־דן־דינו" בחרה הממשלה ביוסף חריש. חריש, כידוע, התאושש עד היום מן הכבוד ומשטף האירועים שנפלו בחלקו.

בין הברכות והאיחולים, שקיבל, לבין מה שנודע בדיעבד ככתיבת „פסק הדין המשופץ", שעליו אגב לא נשמע עד היום הסבר ברור, הועמד חריש בפני עובדה. לא עברו ימים ספורים והוא מצא עצמו נותן ידו להליך החנינות לבכירי השב"כ, שבבישולו היו מעורבים בין השאר עורכי־הדין הפרטיים רם כספי ויעקב נאמן. מיותר להזכיר את קיתונות הביקורת, להם זכה היועץ בשל הצעד הזה, שנועד בין השאר למנוע חקירה יותר מאשר למנוע את מחול השדים. דו"ח השב"כ, שפורסם לפני חודש, ואשר חשף את העובדה, כי החנינות ניתנו על סמך מידע כוזב, הוסיף בדיעבד קיתון נוסף של ביקורת על היועץ המשפטי לממשלה, שלא הסתייג מהתהליך, והובל באף על־ידי עורכי־דין פרטיים ופוליטיקאים.

בינתיים צריך היה חריש לענות לבג"צ בעניינו של רפי מלכא ובנושא החנינות. חריש שהיה עדיין תחת השפעת הלם המינוי, חסר ניסיון המום מקיתונות הביקורת שניתכו עליו לא היה מוכן לבג"צ. ומי חילץ אותו, אם לא עו"ד יגאל ארנון. בבית המשפט העליון, בשבתו כבג"צ, נראה ארנון, לא אחת, כשהוא מייעץ לחריש אודות מהלכים שונים ותגובות לשאלות השופטים הנכבדים.

נפתולי הפוליטיקה הישראלית הביאו בינתיים להחלפתו של שר המשפטים יצחק מודעי באברהם שריר. שריר הזדרז להטביע ומיד את חותמו על שלטון החוק. בצעד חסר תקדים ואנטי נורמטיווי השתמש השר בסמכותו וקבע, כי העבריין ויליאם נקש לא יוסגר לצרפת. שריר, שנתמך בצעדו זה על־ידי חוגים לאומניים, התעלם לגמרי מעצות בכירי משרדו, ובראשם היועץ המשפטי לממשלה. חריש, בהופעה אמיצה בוועדת השרים לחקיקה, יצא חוצץ נגד כל המהלכים בעניין נקש, אבל השר התעלם ממנו והחליט את שהחליט. אחר־כך נעלב שריר מכך, שחריש לא רצה לייצג אותו בפני הבג"צ.

שמועות, שאף אחד לא יודה באמיתותן באופן רשמי, גורסות, שאחת הסיבות בגללן מינה ראש הממשלה יצחק שמיר את אלייקים רובינשטיין לכהונת מזכיר הממשלה, היתה הרצון למנות לו יועץ משפטי ולקבל חוות־דעת מהירה על מהלכים שברצונו לבצע. ליד שמיר מכהנים שני יועצים משפטיים אחרים בהתנדבות – דן מרידור ואהוד אולמרט. אין ספק שסיועם המשפטי, המנוסה והמפולפל, הוציא את שמיר נקי מפרשת השב"כ. אף אנשי ש"ס הוכיחו בהזדמנויות שונות כושר הסתגלות מופלא. שר הפנים הרב פרץ הבין, כי יוכל לשמוע דעות שונות ואף מועילות יותר ממקור פרטי. לאחר הבג"צ בעניין שושנה מילר התבשרנו, כי פרץ פנה לעורכי־הדין הפרטיים יעקב ויינרוט, אמנון גולדנברג וצבי טרלו, כדי שיעצו לו כיצד עליו לציית לבג"צ.

אבל הפרשה האחרונה, קטנה ככל שתהיה, רק ייצגה את השחיקה הקשה בנורמות ובשלטון החוק. בתיק החקירה של חבר הכנסת דנים כבר זמן רב. רב מרי. בינתיים התפרסם, כי בפגישה שיש בה חשד להדחת עדים השתתפו מיודעינו עורכי־הדין רם כספי ויגאל ארנון. את גורל התיק אמור להכריע יוסף חריש. אבל עוד לפני זה נמסר התיק לחוות־דעת משפטית־משטרתית. ראש מחלקת החקירות במשטרה, יגאל מרקס, הטיל את המשימה על רעיית שותפו של עו"ד יגאל ארנון – אמירה שבתאי. שבתאי, כך מעידים עליה הכל, היא „בסדר גמור". אבל האם אין בכך כהות חושים וחוסר מוסר ציבורי ומדוע לא נשמע קולו של היועץ המשפטי בעניין זה? דומה שגרמה לכך שחיקת הנורמות, כפי שבאה לידי ביטוי בשנה האחרונה, כאשר כל אחד ממנה לו יועץ משפטי ומתעלם מן הסמכות שנקבעה בחוק. יותר מדי התבטאויות נשמעו בשנים האחרונות על־ידי ראשי הליכוד ולא פחות מכך על־ידי ראשי המערך, במטרה להביא לשחיקת סמכויות היועץ המשפטי לממשלה. בשנה האחרונה מוסדו תקדימים מסוכנים. ספק אם למערכת השלטונות אכפת.

„לא יצאנו פראיירים", „יצאו גברים" / יעל ארמוני

על הסכין

אחרי מלחמת ששת הימים שרפו אנשי מוסררה מכוניות של ערבים. „ראיתי את התמונה הזאת לנגד עיני ופחדתי שהיא עומדת לחזור". היא לא חזרה. במוסררה חרקו השבוע שן, והבליגו

נערי מוסררה, התאפקות. תצלום – ניצן שורר

„לא לצאת פראיירים" אחרי ארוע טראומטי שהחריד את התושבים, שחשף את השכבה הדקה, השבירה עד אימה, של מה שקרוי בשפת האידאולוגיה „סובלנות" ובשפת הרגש „התאפקות". במוסררה השבוע אפשר היה לשמוע את חריקת השיניים, לראות את השפתיים הקפוצות בכוח, עד לובן, לחוש את המבט הכואב, הפגוע, הנעלב. „לא לצאת פראיירים", אמרו השבוע במוסררה שוב ושוב.

במוסררה של הימים האחרונים היה שקט מאד. ביום שלישי בצהריים לא ראיתי ברחובות שום שוטר, שום חייל מג"ב, שום ניידת. החיים התנהלו שם בשקט. המשטרה והעתונות ציפו ל„שאר" גדול בסגנון „שמואל הנביא" כפי שהיה שם לפני חודשיים. הבערת צמיגים, שנאה רושפת, גזענות מרה. במוסררה חשתי בעיקר את העלבון. היה שם גם כעס גדול ורצון לשחרר את הזעם הכואב, המעיק. אבל היתה שם, יותר מכל דבר אחר, תחושה של כבוד שנפגע, של איזו גאווה פצועה, גאווה שנדקרה בסכין בעיר העתיקה במוצאי שבת.

נכון שמיד לאחר הפיגוע בשני תושבי השכונה, האחים אבי ושייקה אוחיון, היתה התלהטות. ערבי עובר אורח נפצע ונלקח לבית־החולים לאחר שמספר צעירים תקפו אותו. אחד הצעירים נעצר. „זה ליגה ארצית", אמר לי דוד שחיכה לידידו העצור ליד בית המשפט בשעה שהובא להארכת מעצרו. „אם המשטרה לא תשחרר אותו, אנחנו נראה לכולם שמוסררה זה ליגה לאומית. לא נצא פראיירים".

מיכאל, מנהל המתנ"ס, מספר שאתמול באו אליו כמה צעירים מהשכונה ואמרו לו שהם מתביישים לצאת העירה. „דקרו שני אנשים ואנחנו פראיירים. תראה מה קרה בשמואל הנביא", אמרו לו. מיכאל אומר שהמטרה היא לא כל כך לתקוף ערבים אלא יותר להחזיר את הכבוד האבוד. „לצאת גברים". אני מוריד את הכובע בפניהם, הוא אומר. ויקטור, יו"ר ועד השכונה, נזכר שאחרי מלחמת ששת הימים שרפו אנשי מוסררה מכוניות של ערבים. „ראיתי את התמונה הזאת לנגד עיני ופחדתי שהיא עומדת לחזור. צפיתי התארגנות מסוכנת. גייסתי את הטובים בוועד. הסברתי להם איך לעמוד בפני התקשורת, איך לעמוד בפני האנשים, איך לעמוד בפני הדרפסיה".

סעדיה מרציאנו, פנתר לשעבר, ח"כ (של"י) לשעבר, פעיל שכונה (מערך) בהווה, במכונית שכורה אדומה וגדולה, מסתובב בשכונה כמו מלך. יריביו יגידו שהוא תפס טרמפ פוליטי על הפרשה. שאת העבודה הגדולה עשו בעצם אנשי ועד השכונה בשיתוף עם המתנ"ס. אבל גם אם תפס סעדיה טרמפ, הרי שהוא מרגיע את מי שכועס, מנחם את מי שנפגע. „מעצבנת אותי התגובה של אש"ף על הארוע. גם זה שהם לקחו אחריות וגם זה שהם הודיעו ששני האחים שנדקרו הם סוכני מודיעין. מה זה, השייקה הזה שהוא בן 17 ועוד לא עשה כלום בחיים שלו, הוא סוכן מודיעין?" אומר סעדיה. אחר כך במתנ"ס יתקיים ויכוח על ציוד התיאטרון שבמקום. מישהו שם אומר: „אתמול באו לכאן כמה מהגוע הלבן ורצו להשתמש בציוד". סעדיה פונה אלי ומסביר: „תביני, המרידות פה חברתית". „איזה חברתית", עונה הראשון, „גזעית".

מיכאל מספר לי שהוא עצמו החיש את הערבי שנפצע בשכונה אל בית־החולים. „פקידת הקבלה ב„ביקור חולים" אמרה לי: מה אתה דואג לו? הם היו דואגים לך ככה?" אז בנית, אומר מיכאל, שפקידת הקבלה אמרה מה שאמרה. מילא. אבל גם האחיות „בפנים" אמרו דברים דומים. הבעיה קיימת בכל מקום, בכל רמה, בכל חברה. אז מה רוצים מתושבי השכונה שהתנהגו בהתאפקות כל כך גדולה. „בכל זאת דקרו פה שני בחורים מהשכונה, אז מה ציפו שיגידו תודה רבה?"

„נכון", הוא אומר, „היו בשכונה תגובות של זעם, אבל רוב האנשים כאן אמרו שוב ושוב שלא כל הערבים אשמים ושאסור לפגוע בחפים מפשע. אסור לשכוח שמוסררה נמצאת ממש ליד העיר העתיקה. רק כביש מפריד ביניהן". ויקטור מוועד השכונה מספר שהוועד שלח לכהנא מסר ברור שלא יעז להיכנס למוסררה. „עשינו מאמצים למתן את האווירה. עברנו דילמה קשה. דם יהודי זרם בתוך העיר העתיקה ואנחנו מנענו מכהנא לבוא הנה. ביקשנו מקרי שילך לבקר את הפצועים. שלחנו פרחים למשפחה שתרגיש שהיא לא לבד". ויקטור מודה שהוא חשש מאד. „חשבתי שיהיה יותר גרוע מאשר בשמואל הנביא". המזל של השכונה הוא שרוב חברי הוועד קלטו את המסר האידאולוגי של המערך, אומר ויקטור.

מיכאל, שהיה עד לפני כמה חודשים מנהל המתנ"ס בשמואל הנביא, יכול להשוות בין שתי השכונות. „יש בעיות במוסררה. בעיות סמים, בעיות עבריינות, מצוקת דיור קשה. הדברים האלה קיימים בכל שכונה. גם כאן וגם בשמואל הנביא. אבל במוסררה יש איזשהו יחס חם שאין בשכונות אחרות. יש כאן רצון טוב וסובלנות שאין במקומות אחרים. אחרי הארוע הזה והתגובות הכל־כך מאופקות כלפיו אני יכול להגיד בבטחון שמוסררה עברה תהליך שיקום אמיתי".

הרבה עבודה הושקעה השבוע במוסררה. עבודה שהיא מעבר לאידאולוגיות חברתיות או למסרים פוליטיים. עבודה עם אנשים שנפגעו, שהושפלו, שזעמו. נוכח הרגשות העזים נשמעות מילים כמו סובלנות הדיקים קצת. נפוחות. התוצאה היתה שרוב תושבי מוסררה לא נגררו למעשי נקם. מלבד כמה אירועים הנראים כמעט זניחים על רקע שמואל הנביא, היה שקט במוסררה. מי שעובד שם עם האנשים מקווה שהשקט יישמר. שאיש לא יוכיח במכות ובאלימות שמוסררה היא „ליגה לאומית".

מיכאל וויקטור יטפלו, אחרי שיירגעו הרוחות, בכבוד האבוד של אלה שחשים ש„יצאו פראיירים" משום שלא הגיבו בעין תחת עין. בינתיים הם גאים. כל כך גאים. סעדיה מרציאנו אומר שבעצם רוב אנשי השכונה „יצאו גברים". „הם התאפקו. לא עשו שטויות. לא עשו בלגאן. יצאו גברים".

כתבת צבע חיובית / טלי זלינגר

צריך להביא פעם את עורכי העתונים לשטח

„זה נורא", אומר הרמטכ"ל מוקדם בבוקר יום שני, כשהוא מקופל בתוך הרכב המקרטע בשביל על הר עיבל, „זה נורא איך מאז שאני לא אלוף, כבר אף פעם לא יוצא לי להסתובב בשטח ולראות פשוט דברים יפים. זה הרי היה תמיד הצד הטוב של החיים האלה, ההזדמנות לתפוס קצת טבע ויופי בחוץ". בסוף היום, בנבו לצד רכב מפקדים מסוג „בלייזר", כשהוא מורח גבינה 9 אחוז עם חותמת „צ" על המכסה, על לחם פרוס שעל עטיפתו כתוב „מוצאי־שבת", הוא יאמר: „אז מה, את ארוחת הערב הפסדנו כנראה", ויתבונן לתוך האוכל בקימוץ.

יום עם רב־אלוף משה לוי. מלכתחילה ייאמר של קילומטרים מאובקים והרבה פנים ודרגות של אנשים, שהרמטכ"ל יפגוש וידבר איתם על עשרות נושאים שאת כולם הוא מתעתד לזכור ולתייק בראש. מותירים רק מעט מאוד מרחב תמרון להתחמקות מאותרת יותר מביצוע החלטות. לא קל איתו, עם הקצין שנזהר בניסוחים, שישמור על כללי משחק ג'נטלמניים ואורח אבירי בנוהגי היום־יום שלו, ויעשה כמעט תמיד, בסופו־של־דבר, את מה שהוא מוצא לנכון. יותר מ־12 שעות יתנער כמו ספינה המפלחת בשקט אך בחדות את המים, חורש את המרחבים בתוך נופים משתנים על מפת המסלול של יום העבודה הזה שלו, עד לכל

על הר עיבל. רמטכ"ל, תגיד ללא כיפה

– כתבת צבע חיובית, הצצה מקרית לאחד מימי השיגרה של רמטכ"ל צה"ל. יש גם ימים אחרים, ימים של דיונים במשרד, של התרגזויות ואי־נחת, ימים של מתיחות. נפלנו על יום אביב באמצע החורף, נקלענו לשיוט בריסט מפסיפס החיים של הקצין הכי בכיר בצה"ל, האבא הזועף, גם אם לא תמיד הטבעי, של כשלונות והצלחות של הצבא.

בין המסוק שינחית אותו בבוקר על הר עיבל לבין זה שיחזיר אותו בערב הביתה לקיבוץ בית־אלפא, יחלפו יותר מ־12 שעות, מאות רבות עניין ומטופל בדיונים קטנים על כל מטר הליכה, ואף לא פעם אחת יזכיר, ולו ברמז, את מה שמלווה אותו באוויר, דקיק יותר מקרני השמש החורפית אבל קבוע יותר ממנה, את שאלת עתידו האישי. נובלס אובליג'.

„למה לך? עזוב את זה עכשיו", ינער מעליו גישוש בעניין חילופי רמטכ"ל, מועמד מועדף או הארכת כהונה. אחרי יום בצמוד לטרדות שלו, אפשר להאמין לרמטכ"ל שהוא לא עסוק כל הזמן בתעלומת העתיד הקרוב. אפילו רצה, היו הזימונים בענייני תקציב־קיצוצים־אימונים־מחסור־טרטורים־חינוך־מבצעים־לבנון־יוניפי"ל־בריחת או גיוס אנשי קבע, תחזוקת הציוד־הקצאת־האמצעים הכשרת אנשים שיבוצים, טורדים את הדעת וממלאים כל חלל ומרווח.

יום חגיגי במיוחד היה יום העבודה הזה. התחיל אחרת, התחיל טוב. מכוניתו של הרמטכ"ל היא הראשונה בשיירה המובילה את הבאים מהמסוק שנחת על ראש הר עיבל. לוי, ואיתו הפמליה הקבועה פלוס רחבעם זאבי (שתמיד ובמיוחד באווירת הבוקר הצלול הזה הוא כמובן רק „גנדי"), הלהוט כל־כך להגיע אל היעד, ופרופסור מנשה הראל וקובץ דפים מצולמים מהאנציקלופדיה המיקראית המסבירים את הערך „מזבח", מנוערים נמרצות על השביל־לא־שביל בדרך אל האתר הארכיאולוגי המורהים בהר עיבל, שחשף אדם זרטל, ובו המזבח הקדום ביותר כנראה בארץ ישראל שבנו, על־פי המקורות המקראיים התומכים בגילוי, בני ישראל אחרי חצותם את הירדן.

זרטל, סוקר ברגליו הרים ועמקים בחיפוש ארכיאולוגי אחרי שרידי העבר, מעודד בקריאות ביניים ובתיקוני נוסח של הנלווים – אלוף פיקוד המרכז אהוד ברק („כולו הר ביג'י יומר"), הרמטכ"ל עוקב אחרי כל מלה ובשיא הסיפור יאמר הצידה: "מישהו משגיח שם על ההליקופטר? אני רואה אנשים מסתובבים לידו", בני קצובר („אני מיד זיהיתי את המבנה מהמשנה") ועוד שני חבושי כיפה מהמועצה האזורית שהמזבח הצית בהם משנה־משיחיות בעיניים, גנדי שכבר „דלוק" על המקום („תסביר, תסביר למה הן לא היו מסותתות"), מנשה הראל („יאחביבי, אמרתי לך שמוכרח להיות כאן מקור מים") וכן הלאה וכן הלאה – מגולל את פרשת פתרון התעלומה.

וישוב ישר אל הנקודה בה נפרד לרגע מהסיפור, מתייק הכל בראש, מעשן סיגריה נצחית, מחייך בנחת. לזכותו ייאמר שאימת צ'יץ' לא תפחידנו, וכשהתכבד לקרוא מן התנ"ך את הפסוקים המאששים את תיאוריית נסיבות המזבח, הוא שולף לאט־לאט מן הכיס – חרדה עומדת באוויר: האם כיפה? – משקפיים מתקפלות, מרכיב וקורא גלוי ראש. גנדי, איש קרוב לצ'יץ', מסתבר שיותר מאשר רק בענייני מוזיאון, מקבל את הצעת ראש העירייה שלו וכשתורו להקריא כמה פסוקים הוא חמוש בכיפה. קצובר נראה לי מאד מרוצה.

יותר מ־12 שעות, לאורך מסלול יום העבודה שלו, ער לכל עניין ומטופל בדיונים קטנים על כל מטר הליכה. ואף פעם לא יזכיר, אפילו ברמז, את מה שמלווה אותו באוויר, את שאלת עתידו האישי. הרמטכ"ל. רב אלוף משה לוי

בתל־אביב עכשיו נפתחים ראשוני הבוטיקים, ובבתי הקפה מתעוררת תנועת קוראי עתוני הבוקר, ורב־אלוף לוי כבר אחרי המזבח („אני צריך לעשות את זה לעיתים יותר קרובות, לקום עוד שעה אחת קודם – בין כה וכה קשה לי נורא להתעורר תמיד – ולהספיק לראות דברים יפים, יש כל־כך הרבה"), חוזר לענייני החול, מתחיל את המירוץ עם השעון, רכוב על הליקופטר המנוע שלו הוא לוחות הזמנים. „הלו"ז".

המסוק מדלג למפקדת עוצבה, לשיחה על חביתות קרידות ובלינצ'ס מתוקים עם קציני המטה. מקשיב, נבון לשמוע, חותר בכל עניין, („יאללה, אי־אפשר לסדר אותו", גירסה א'), קורא דיווח עדכני על הריגת ארבעה מחבלים – „זה בשבילך גברת זלינגר, אחרי הכותרת הפסימית בעתון שלך הבוקר", מעשן, מקפל את המשקפים. ויוצאים שוב לדרך, („אמר, אמר, כל אחד עושה בסוף מה שהוא רוצה", גירסה ב'). אימוני ירי של יחידת טנקים, סגירת עניינים על האבן בצד עם אלוף פיקוד המרכז – „אוי, הם כבר עושים לי פה פ"ע (פגישת עבודה)", מקטר גיורא, הרל"ש שהודיעו לו את הלו"ז. שום לו"ז לא יזוז. ממשיכים הלאה. שיחה עם המ"פים של היחידה, קצינים בני 22 עד 24 בערך, ילדים טובים שמתלבטים אם להישאר בצבא, שיריונאים מצוחצחי נעליים שלא נלהבים לשפוך את ליבם על־אף העידוד מצד המפקד

הרמטכ"ל, קצינים וסיגריה. יתגעגע או לא. תצלומים – אלונה יפת, דובר צה"ל

הם אוהבים את זה כנראה, את הרעש ואת ריחות הנפץ, את החול בין השיניים ואת האבק בעיניים, את העוצמה ואת תחושת ההישג. יורים ובוכים ושמחים. זן אחר

הכי עליון שלהם. עוד פעם הסיגריה, רגל על רגל או פשוט־רגליים קדימה, כבר די עייף והתווים החדים של הפנים הם ניגוד לפנייה הרכה, לקול השקט שליאות מלחמת הקיום של הנושא באחריות הכבדה ביותר, והוא כבר די שבע־אכזבות, ניכרות בו בבולט.

אחר־כך, נכנס שוב לערנות מחולטת, מפליג לעניינים שהאבק שעושה המסוק הקטן הנושא אותו אליהם הוא רק קצה המסך המכסה עליהם, נפגש איתנו שוב אחרי שעתיים בתרגיל חטיבת „גבעתי". אי־אפשר לראות עליו אם משהו מהמתרחש בתרגיל הזה משביע אותו נחת. גם ההערות נשלפות בשקט, כמעט מסתגנות אבל לא מותזות רעות. מי שצריך לשמוע – שמע. הרבה קצינים בכירים, חברים שלו לנשק ופקודים צמודים נמצאים כאן בתרגיל. מוקף ומבודד, כמו שאומרים את זה תמיד על אנשים בצמרת ואולי קצת יותר. השביל אל הפיסגה מרוצף הרבה אי־נחת של העולה ושל האחרים.

הערב שמתחיל לרדת וצינת הנגב לא מניסים את הרוחות והזרמים העכורים שצה"ל ספוג גם בהם תמיד, ולא פחות אם לא יותר, עתה. אולי גם בגללו ובוודאי כך, יאמרו מי שיאמרו, ויוסיפו עוד תבלין לתבשיל המקריח בקדירה. אין לדעת, אבל מותר להציח שהוא יודע שיש יותר מזרם אחד המפכה מאחורי גבו. מי שהיו לו מוטיבציות להתקדם ויש לו – כך אומרים ואין לכך אישור ממנו – מוטיבציות להמשיך עוד הלאה, מי שהוא איש צבא על כל החיספוס והקשיות המתחייבים מכך, וגם פוליטיקאי באינטואיציה ובפרקטיקה של הליכה בין המוקשים, לא יישבר מזרמים.

ויש גם הרבה נחת. הם אוהבים את זה כנראה, את הרעש וריחות הנפץ, את החול בין השיניים והאבק בעיניים, את משחקי הקאובויס והאינדיאנים, את העוצמה ואת תחושת ההישג. עושים דברים, ויש גם תוצאות. כנראה זה מאד נעים. זה באמת גם נורא קשה. „צריך להביא פעם את עורכי העיתונים שיראו איך זה מג"ד בשטח, איך אנחנו נראים", אומרים הם ואומר גם הוא, מעין קדושים מעונים מרצון, יורים ובוכים ושמחים. זן אחר.

בלילה, אחרי שחדר האוכל כבר סגור, ביום שנגמר מוקדם יחסית, בלי דיונים אל תוך הלילה במשרד, רב־אלוף לוי מוכן, לא בראיון אלא בשיחה השקטה דרך טרטורי המסוק, להודות שגם אם לא יתגעגע ממש, יחסרו לו כמה דברים כשיעשה, מתי שיעשה, את המעבר אל האזרחות.

זה שממריא או זה שנוחת / אריה ארד

„הלביא" כחלופה ל„לביא"

„יש לנו חבילה שלנו", אמרו אנשי ג'נרל דיינמיקס. „זו חבילה טובה שהוכיחה את עצמה והיה זה משגה להכניס בה שינויים מהותיים". הדיונים עם אנשי החברה על „החלופה הראשונה" שהציע זקהיים – ה־אף 16 – רומזים על פער בין הרצוי למצוי ולאפשרי

כבר לפני שבועיים כאשר שמענו את עוזר־תת־שר־ההגנה דב זקהיים, היה ברור כי הדברים אינם כה פשוטים כפי שהציג אותם. אבל המספרים היו מפתים מאד. "אף 16" במחיר־מדף של 14.6 מיליון דולר, אותו המטוס בשילוב מערכות ה"לביא" במחיר 17 מיליון דולר – הצעות זולות כל כך עד שאפילו תומכי ה"לביא" מקרב העתונאים שנכחו בפגישה נתפסו להרהור שני. היתה רק מכשלה קטנה אחת: בתשובה לשאלה הודה זקהיים, כי כל מה שהוא מציע אינו מוסכם על היצרנים ואיתם יהיה צורך לנהל משא־ומתן בנפרד. השבוע נערכה הראשונה בסדרת השיחות הללו והתוצאה, נאמר־נא גלויות, מאכזבת, אפילו מנקודת ראותם של מתנגדי הפרוייקט הישראלי השאפתני ביותר בהיסטוריה המקומית.

ישראל התחייבה עוד בשנה שעברה, כי תבדוק במלוא הרצינות את החלופות שיציע הפנטאגון ל"לביא". בעקבות התחייבות זו באה השבוע משלחת של "ג'נרל דיינמיקס", יצרן ה"אף 16", להציג את הצעתו לצייד את חיל־האוויר במטוסים כאלה. היתה ציפיה גדולה לקראת הביקור, כי אם לא ה"לביא", ה"אף 16" הוא לכאורה ההצעה הנוחה ביותר לחיל־האוויר. מטוס זה מוכר ויכולתו הוכחה במלחמה, וטיבו עולה בקנה אחד עם תורת־הלחימה של החיל. אילו היה אפשר לקבל מטוס זה במחיר נוח, היה חיל־האוויר צריך לשקול ברצינות את הויתור על ה"לביא". אילו הציע היצרן פתרון, חלקי לפחות, לבעיית התעשיה הישראלית, צריכה היתה מערכת הבטחון, ועימה הממשלה כולה, לחשב היטב את דרכה. אבל זה לא קרה. התברר שנתוני זקהיים היו מוטים מטה עוד הרבה יותר מכפי שטענו תומכי ה"לביא", ואילו לבעיות התעשיה הישראלית אין כאן כל פתרון.

אנשי "ג'נרל דיינמיקס" הודיעו אמנם, מיד, שהם לא באו לנהל משא־ומתן אלא להציג את עמדותיהם, אבל הם הבהירו כי ההצעות שהעלה זקהיים אינן מחייבות אותם. הם הסבירו כי הם מעוניינים מאד למכור 300 מטוסים לישראל, אולם לא לשתף אותה בייצור, וודאי אינם רוצים בשילוב מערכות ישראליות בו. "לנו יש חבילה שלנו", אמרו. "זו חבילה טובה, שהוכיחה עצמה. יהיה זה משגה להכניס בה שינויים מהותיים".

זו אינה עמדה חדשה. כבר לפני עשר שנים, כאשר היה ה"אף 16" על שולחנות השרטוט בלבד, סירבו אנשי "ג'נרל דיינמיקס" לשקול הצעות בדבר שילוב מערכות ישראליות במטוס, אף־על־פי שראש הפרוייקט, גנרל אייברמסון, התלהב מההצעות שהוצגו בפניו כאן, ואם כי המומחים הישראלים חלקו על עמדת האמריקאים, ה"אף 16", מכל מקום, היה אז בשלבי תיכנון. השבוע היו תמימי־דעים כי האוויוניקה של ה"לביא" אכן מתאימה ל"לביא", אך לא ל"אף 16". לא רק שה"לביא" קטן מה"אף 16" ומנועו שונה מהותית, אלא שגופו, כנפיו, זנבו והגאיו עשויים אחרת – יש אומרים, בטכנולוגיות מתקדמות יותר. ככלות הכל, עברו עשר שנים, מאז שיצא תחת ידי מתכנניו.

משום כך, כדי להתאים את מערכות ה"לביא" ל"אף 16" דרושה עבודת־התאמה רבה. למעשה, יהיה צורך לתכנן את המטוס מחדש. זה יארך זמן רב מאד, אולי עד חמש שנים, ויעלה כסף רב. האמריקאים מוכנים לעשות זאת, אך אינם מבינים לשם מה זה דרוש. הרי להם יש כל הדרוש לחיל־האוויר, ואם רוצה ישראל משהו נוסף, הם ישמחו לספק את הסחורה. הם בטוחים שהפנטאגון יאשר.

השבוע התברר עוד דבר – המחיר של 14.6 מיליון דולר מתייחס למטוס מוכן מייצור סידרתי בארה"ב. כל נסיון לשתף את ישראל בייצור יעלה את המחיר ב־10 אחוזים לפחות. גם אז אין מדובר בהעברת טכנולוגיות סודיות ובייצור מתוחכם, אלא בייצור חלקי מתכת פשוטים. "הם מוכנים לזרוק לנו כמה עצמות", אמר אחד המשתתפים בשיחות, הרואה עצמו "מתנגד מתון ל"לביא"".

גם כך יהיה הדבר כרוך בהשגת הסכמתן של ארבע מדינות אירופיות, כל אחת לחוד, שכן ל"ג'נרל דיינמיקס" יש הסכם בלבדיות אתן. על ייצור המטוס בישראל, כלומר שהתעשיה האווירית תשמש קבלן ראשי ל־300 המטוסים שיקנה חיל־האוויר, אין הם מוכנים כלל לשמוע. וזאת לא רק משום שעל־ידי כך יתייקר המטוס, אלא שהדבר יחייב למסור טכנולוגיות לישראל, ולכך אין הם מוכנים.

ועכשיו לחשבון. השבוע הוברר, כי 14.6 הוא 14.6 (מיליון דולר) רק אם ייוצר המטוס כולו ב"ג'נרל דיינמיקס" בארה"ב. אם, למרות הכל, תבקש ישראל ייצור משותף, יהיה המחיר 16 מיליון דולר. אבל, וזה אולי ה"אבל" החשוב ביותר, המדובר במטוס בלבד ללא הציוד הדרוש. בעד זה יגבו תשלום נוסף, בהתאם למה שתזמין ישראל. אם תצייד ישראל את מטוסיה החדשים פחות או יותר כפי שציידה את הקודמים, יגיע מחיר המטוס ל־20 מיליון דולר.

את הנתון הזה צריך להשוות לארבעה אומדנים שונים ביחס למחיר הצפוי של ה"לביא". התעשיה האווירית טוענת, שהמטוס שלה יעלה 15.5 מיליון דולר. "גרומן", העומדת להצטרף לפרוייקט אם ישאר בחיים, מעריכה שיעלה 17 מיליון. מבקר־המדינה האמריקאי צופה 18 מיליון וזקהיים מדבר על 22 מיליון דולר למטוס. כמובן, הכל תלוי במספר המטוסים שיקנה חיל־האוויר ובקצב ההצטיידות. לכאורה, דווקא מבחינה זו יש ל"אף 16" יתרון, שאין ל"לביא": הגמישות.

אם יוחלט על הצטיידות ב"לביא", יהיה צורך להתחייב מראש על 300 מטוסים כ־12 שנה, אחרת יקפוץ המחיר. אם יופסק הפרוייקט וחיל־האוויר יחליט להצטייד ב"אף 16", יוכל, תחילה, להתחייב על רכישת פחות מטוסים ולהוסיף עליהם כעבור זמן, אם יהיה צורך. יש בצה"ל מתכננים הטוענים כי די ב־150 מטוסים. אם יקנה עתה חיל־האוויר 150 מטוסים במחיר 3 מיליארד דולר, אומר טיעון זה, ישארו לו בעשור הבא 1.65 מיליארד דולר, 137.5 מיליון בשנה במשך 12 שנים, אפילו על־פי החישובים האופטימיים של התעשיה האווירית. אמנם יהיו לחיל פחות מטוסים, אבל זה יספיק, אומרים אלה. במקומם יוכל צה"ל להצטייד באמצעי־לחימה מגוונים לכוחות־היבשה. אבל אם יתברר, שדרושים עוד מטוסים, יקנו עוד, הכל בהתאם לצרכים ולמשאבים. זה אמנם יעלה יותר, אבל עניים תמיד יוצאים דפוקים.

בטיעון הזה יש כמה מכשלות. ראשית, אי־אפשר כיום לדעת כמה יעלה ה"אף 16" בעשור הבא, כאשר לישראל שוב לא יהיה כושר המיקוח הנובע מעצם קיומו של ה"לביא". שנית, מי אומר שהסיוע יוסיף לעמוד על 1.8 מיליארד דולר דווקא? אולי הוא יקטן מסיבות שונות, ואז לא רק שהגמישות לא תגדל, אלא תקטן? שלישית, מחזור חייו של מטוס־מלחמה הוא 20־30 שנה. ה"אף 16" הוא עתה בדמי ימיו, ובסוף העשור הבא יהיה בשלהי חייו. חיל־האוויר ישאר אז עם מטוס שיהיה קרוב להתיישנותו. ה"לביא", לעומת זאת, יעשה אז רק את ראשית פעילותו, עם יכולת לגדול ולהתאים עצמו להתפתחויות, לפחות עד אמצע העשור השני של המאה הבאה.

טוענים שבעתיד ייהפך המטוס המאוייש למערכת מיותרת, ואת מקומו יתפסו טילים חכמים. אולי כן ואולי לא. הדיבורים על הטילים החכמים אינם חדשים. כמה מהם כבר נמצאים בשימוש מבצעי ורבים אחרים עדיין בתיכנון. עובדה היא שעד היום לא ויתר שום חיל־אוויר בעולם על המטוס המאוייש, לא ויתור בפועל ולא ויתור בכוח. אדרבא, כל היצרנים מתכננים מטוסים חדשים לקראת המאה הבאה. האם דווקא ישראל צריכה ליטול סיכון על חשבון פיתוח מערכות עתידיות, שעדיין אינן מבצעיות?

מאבקם הנוכחי של כמה מראשי כוחות־היבשה הישראליים ב"לביא", הוא המשכו של המאבק המתמשך על חלוקת המשאבים בין „הכחולים" וה„ירוקים". זה העשור השני טוענים כוחות־היבשה, כי החלוקה המסורתית של שני שלישים לחיל־האוויר ורק שליש אחד להם אינה נכונה. מפעם בפעם חלים בעניין זה שינויים קלים, אולם במהותה לא השתנתה התמונה מאז קום המדינה. הסיבה לכך היא, כי מדינה בגודלה של ישראל בשטח ובמספר אוכלוסין, ורגישה כל כך לאובדן חיילים בקרב, חייבת להתאים את סדר הכוחות שלה לנתונים אלה.

עד היום, וספק אם הדבר עומד להשתנות, חושבים המתכננים הצבאיים הישראליים לא במונחים של עוצמת־אש לדולר, כמקובל בצבאות זרים, אלא במונחים של עוצמת־אש לחייל. חשיבה זאת נובעת מכך שלישראל צבא קטן, שעיקר כוחו ביחידות המילואים. את אלה אי־אפשר להחזיק בחזית לאורך זמן מטעמים משקיים. משום כך מוטל הנטל העיקרי על הצבא הסדיר, הן בבטחון השוטף והן במלחמה. אם זו מלחמת־פתע, שבו היוזמה בידי האויב, על הצבא הסדיר הקטן להחזיק מעמד עד לגיוס המילואים. אבל גם לאחר זאת יש עדיין פער מספרי אדיר בין צה"ל לאויביו. כאן דרושה עוצמת־אש גדולה לכל חייל, ותעלה ככל שתעלה. כל פתרון אחר יקר יותר בחשבון הכולל. והנה עוצמת־האש הגדולה ביותר לחייל היא לטייס. מספר קטן מאד של טייסים במטוסים מעולים, ויקרים מאד, מסוגלים לבלום חטיבות ואוגדות שלמות. כושר ההישרדות של המטוס עולה ככל שהאויב יודע פחות על תכונותיו.

כאמור, השיחות השבוע עם נציגי "ג'נרל דיינמיקס" היו מאכזבות, בעיקר לאלה שלא הקשיבו היטב למה שאמר להם זקהיים לפני שבועיים. שכן, כמעט כל מה שאמרו השבוע אנשי "ג'נרל דיינמיקס" אמר זקהיים כבר כשהגיש את חלופותיו. בשבוע הבא באים נציגי "מקדונל־דאגלס" עם שלל הצעות: "האריר" ממריא ונוחת אנכית מלפני 20 שנה, שמהירותו תת־קולית ומחירו, לדברי זקהיים, 20 מיליון דולר, ו"אף 18", מטוס גדול ויקר, שמחירו, שוב לפי זקהיים, 25 מיליון דולר. באלה הוא מציע לשלב מספר מסויים של "אף 15", שמחירם, לדבריו 26 מיליון דולר.

מתנגדי ה"לביא" אומרים כי זה יהיה רק "ריטואל", לצאת ידי חובה. דווקא תומכי הפרוייקט מתייחסים ברצינות לביקור. בעוד ש"האף 16" הוא תחליף פשטני ל"לביא", יקר ופחות טוב ממנו, ההצעות של "מקדונל־דאגלס" מציבות אתגר אינטלקטואלי אמיתי בפני מתכנני חיל־האוויר. כאן נבחנת עצם התפיסה של החיל בדור האחרון, ומתכנניו יצטרכו להתמודד עם תורת לחימה שונה לחלוטין, אם מביאים בחשבון הצטיידות במטוסים אלה במקום ה"לביא". זו כבר אינה רק שאלה של כסף, אלא מבחן לתפיסת־העולם המקצועית.

בינתיים גם חלו תמורות, אותן תמורות בלתי צפויות בתחשיבי ה"לביא". כוח־הקניה של הדולר בארץ, שהיה בסימן ירידה כל השנה האחרונה, שוב גבר, הן בשל פיחות של עשרה אחוזים והן בשל שחיקת השכר הצפויה. מחירה של שעת־עבודה בתעשיה הישראלית, שכבר הגיע ל־38 דולר, ירד באחת ל־34, ועם שחיקת השכר הצפויה היא עשויה לרדת ל־30־32. בו בזמן פחת הלחץ, יחסית, על תקציב הבטחון, לאחר שהשר רבין הצליח למנוע את קיצוצו. כל זה פועל, בצפוי, לטובת ה"לביא".

בסוף השבוע הזה, אם כן, מנקודות־ראות שונות, עדיין נראה ה"לביא" כחלופה הטובה ביותר ל"לביא".

הגלגל הסתובב סיבוב שלם / גרדה לופט

עתונות או לא, גברת, את הולכת הביתה

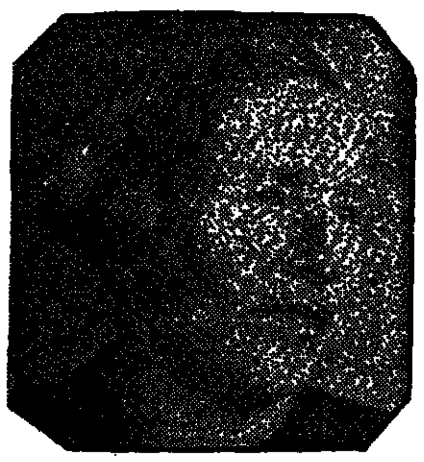

„קשה להבדיל בין גורלי האישי ובין המאורעות ההיסטוריים, כותבת גרדה לופט בהקדמה לספר זכרונותיה – „שמונים שנה ועוד" המופיע בימים אלה בהוצאת „עם עובד", וקטעים ממנו מובאים כאן. „ידידי היו שקועים בעשיית ההיסטוריה והיו בשר מבשרה, וזה השפיע, כמובן, באופן מהותי על חיינו הפרטיים".

לופט, ילידת גרמניה, עתונאית („יידישה רונדשאו", „דבר", „הארץ", „ג'רוזלם פוסט", „אקונומיסט"ו„קומנטרי") שהיתה אשתו הראשונה של חיים ארלוזורוב טוענת שהיתה „משקיפה שסיפרה את אשר ראתה". ארלוזורוב הגדיר את כתיבתה כ„היסטוריה מבעד למשקפיים אישיים"

בקיץ 1929 היינו בים בדרך הביתה, ושיבה זו לא נשכחה ממני. עלינו ליבשה באלכסנדריה, ורצינו לחזור ברכבת דרך קנטרה כפי שהיה נהוג לעשות. באותה תקופה כבר היה רדיו, ושמענו באניה על המאורעות. לפי מספר החיילים אשר האנגלים העבירו ממצרים לארץ, הבנו שהפעם היתה ההתקוממות הערבית רצינית.

עוד לא היה לי נסיון במלחמות עם הערבים, ולהתמרדות קראנו, כזכור, „מאורעות". בקיץ הראשון שלנו בירושלים טיילנו, לופט ואני, לילות וימים תמימים בכל דרכי ירושלים, ולא חששנו לבטחוננו. גם בערים ובכפרים הערביים התהלכנו ללא פחד. חוסר פחד זה לא נבע מאומץ, אלא מחוסר נסיון.

הגענו הביתה ללא קושי, ואני נסעתי מיד לירושלים, לעיר העתיקה, כדי להיות במוקד המרד, אך כאן – אף שלא תפשתי זאת אז – ארב המוות מעבר לכל פינה בחצרות ובסמטאות הצרות. בעודי הולכת בנחת בבזארים ומתבוננת בנעשה, התאספה סביבי לפתע קבוצת נערים ערבים שעוררו בי חשש. הוצאתי סיגריה מהכיס וביקשתי אש. אולי חשבו אותי לאנגליה, ועל־כל־פנים עזבו אותי לנפשי. כשחזרתי אחרי שלוש שעות „אל מארחי, קיבלתי מהם מנה הגונה כששמעו היכן הייתי. למרות שלחו אותי במהירות מרבית בחזרה לתל־אביב. התוצאה היחידה היתה שניסיתי למחרת להגיע ליפו, שבה היו יריות, אבל המשטרה האנגלית עיכבה אותי בגבול העיר וכשסיפרתי להם בגאווה שאני עיתונאית, הם ענו בפשטות: „עיתונות או לא, גברת, את הולכת הביתה". וכך עשיתי.

אך בסופו של דבר היו מאמצי לשווא, כי כל קשרי הדואר נפסקו לשבוע שלם, והיומן שכתבתי מדי יום בעבור ה„יידישה רונדשאו" נהפך מיושן כשהגיע לברלין ולכן לא הודפס. רדיו וטלקס טרם היו אז בשימוש העיתונות.

החיים בארץ אחרי מאורעות 1929 לא חזרו למסלול הקודם. לא יכולנו עוד להסתובב באופן חופשי בכפרים הערביים, והטבח בחברון השאיר פצעים נפשיים קשים. בעבור מאמיני השלום, כמו בובר ומגנס וידידיהם, היוו המאורעות הוכחה נוספת לכך שנוכל להחזיק מעמד בארץ רק אם נצליח להגיע לפתרון של שלום עם הערבים. בעבור מתנגדיהם סיפקו המאורעות הוכחה נוספת לכך שאי־אפשר לסמוך על הערבים. ויכוח זה טרם נסתיים.

„פגשתי את הזוג בובר בתחנת הרכבת, ורציתי להתחיל בסיור הרגיל בתל־אביב, אך אשתו – שהיתה ידועה כסופרת בשם גאורג מונק – אמרה שברצונה לשבת בשקט על שפת הים ולהסתכל בשקיעה. בובר הסכים מיד, והסביר לי שהוא איננו מעוניין בשום דבר רק משום שהוא „יהודי"

„פעם ביקרתי אצלו בירושלים, כשכבר היה מעל לגיל שמונים. הגענו לשיחה אישית מפורטת והוא סיפר לי שבזקנתו השמחה הגדולה ביותר שלו הם מבקריו מן הקיבוצים. הם לא באו אליו כדי לשוחח על פילוסופיה, אלא כדי לקבל ממנו „יעוץ ביחס לבעיות אישיות בענייני נישואים, חינוך הילדים וכדומה, וכך מילא תפקיד של יועץ אישי ופסיכיאטר... באותה הזדמנות גם סיפר לי שהוא אחד מארבעה אנשים בארץ שעמם מוכן בן־גוריון תמיד לשוחח בטלפון. הוא לא רצה לומר לי מי הם יתר השלושה, אך טען, בלי שנתן דוגמאות, כי בדרך טלפונית זו הצליח לא פעם למנוע אסונות..."

הכרתי את בובר מימי פראג, ועובדה זו, נוסף על ידיעת הגרמנית שלי, הביאו לכך ש„הפועל הצעיר" מינה אותי למורת־דרך לבובר בביקורו הראשון בארץ בשנות העשרים. אני התכוונתי לדברי ההסברה הרגילים – על עיר יהודית עם שוטרים יהודים, מטבח יהודי וצנון יהודי. נסיוני לימד אותי שכל זה עשה רושם על המבקרים. פגשתי את הזוג בובר בתחנת־הרכבת, ורציתי להתחיל בסיור הרגיל בתל־אביב, אך אשתו, שהיתה ידועה כסופרת בשם גאורג מונק, אמרה שברצונה לשבת בשקט על שפת הים ולהסתכל בשקיעה. בובר הסכים מיד, והסביר לי שהוא איננו מעוניין בשום דבר רק משום שהוא „יהודי". איני יודעת אם הבין כי בכך הוא מערער לי את כל תכניותי, שהרי אני רציתי להראות לו בעיקר, את הדברים ה„יהודיים", אך נשארנו ידידים טובים עד יום מותו. לא היתה לי קירבה לפילוסופיה שלו, והאיש החכם הבין זאת מיד ולא כעס עלי. אבל הוא סבר, ולא הבינותי מדוע, שהוא יוכל ללמוד משהו מן המאמרים שפירסמתי ב„יידישה רונדשאו", ואחר־כך בעיתון של ארגון מרכז עולי אירופה. לעתים טילפן מירושלים, כאשר מצא חן בעיניו אחד המאמרים או כשרצה לשאול משהו בקשר למאמר. פעם ביקרתי אצלו בירושלים, כשכבר היה מעל לגיל שמונים. הגענו לשיחה אישית מפורטת והוא סיפר לי שבזקנתו השמחה הגדולה ביותר שלו הם מבקריו מן הקיבוצים. הם לא באו אליו כדי לשוחח על פילוסופיה, אלא כדי לקבל ממנו „יעוץ ביחס לבעיות אישיות בענייני נישואים, חינוך הילדים וכדומה, וכך מילא תפקיד של יועץ אישי ופסיכיאטר. באותה הזדמנות גם סיפר לי שהוא אחד מארבעה אנשים בארץ שעמם מוכן בן־גוריון תמיד לשוחח בטלפון. הוא לא רצה לומר לי מי הם יתר השלושה, אך טען, בלי שנתן דוגמאות, כמובן, כי בדרך טלפונית זו הצליח לא פעם למנוע אסונות.

בשביל העולם הגדול היה בובר פילוסוף. המזכיר הכללי של האו"ם, דאג המרשילד, למשל, כשהיה בירושלים, נהג לבקרו דרך קבע כדי לשוחח עמו בנושאים מטפיסיים. אני אהבתי בבובר את האדם האנושי החם, שהיה בקי במאכלים וביינות שהיתה בו מידת הגנדרנות והשאפתנות ושהיה מסוגל להתקוטט עם גרשם שלום בעניין בעלות על ספה. חיבבתי דווקא את האריסטוקרט המפונק, שהיה רגיל שהכול ישרתו אותו. כך היה מסוגל לומר כשסבל מן החום: „האין כאן איש שיפתח את החלון?", ולא עלה על דעתו לפתוח את החלון בעצמו.

כשהגיע לגיל מופלג, שבר את עצמות האגן שלו, וכשדבר זה נודע לי, חשתי כי קצו קרב. נסעתי אפוא לבית־החולים בירושלים. מצאתי את החדר בו שכב, אך כשהגעתי אליו, ניצבה שם נכדתו, שסירבה לתת לי להיכנס. כנראה ששמע את קולי, כי פתאום קרא מבפנים: „גרדה יכולה להיכנס", ואז ראיתי אותו עוד פעם אחת, והוא התלונן על כאבים עזים, אך לא שכח להבטיח לי שהספיק עוד לקרוא את מאמרי האחרון; אני הכרתי בובר שונה לגמרי מזה שהכיר הציבור, איש שהיה חביב עלי וקרוב ללבי, ודווקא כשהופיע בהופעות פומביות, מהודר בלבושו, לא הרגשתי כל קשר אליו.

גרדה לופט ז"ל. זכרונות

כששתי מפלגות הפועלים התאחדו, נשארתי בחוץ, כאילו בשולי התנועה. כך גם לא נכנסתי ל„ברית שלום", למרות שהייתי תמיד קרובה להשקפותיה, והייתי נוכחת באספת היסוד שלה.

„ברית שלום" ומאורעות 1929 דחפו אותי ללימודים חדשים. התחלתי לקרוא כל מה שיכולתי למצוא על הערבים, ומפני שהיינו תחת השפעת האנגלים למדתי באותו זמן גם אנגלית. בבית־הספר למדתי רק מעט אנגלית, וכך נאלצתי לקרוא את הספרים האנגליים בליווי מילון. כמורת־דרך לעולם הערבי בחרתי לי את הערביסטים האנגלים כגון דאוטי ופילבי, וכמובן גם את לורנס, וכך, תוך עמל קשה, מצאתי בעת ובעונה אחת את הדרך לשני עולמות. נכנסתי לעולם הערבי כאילו דרך השער האנגלי. היטב ידעתי שאני רואה את הערבים מבעד לעיני האנגלים, וכסופו של דבר למדתי גם ערבית.

באמצעות הקריאה הגעתי לידיעת אנגלית טובה כל־כך עד שהמאמרים שלי ב„ג'רוזלם פוסט" וב„אקונומיסט" היו זקוקים לתיקוני סגנון מועטים בלבד, אבל ממבטאי הגרמני לא השתחררתי לדאבוני מעולם.

העניין האינטנסיבי שעורר בנו העולם האנגלי, נבע כמדומה בעיקר מכך שעמדת הממשל האנגלי עתידה היתה להיות מכרעת להתפתחות הפוליטית שלנו. אך מנהיגי התנועה הציונית, שבאו מרוסיה, פולין וגליציה, היו זרים למנטליות האנגלית, ולא ידעו הרבה על ההיסטוריה של האימפריה הבריטית. סיפרו על אוסישקין, אחד ממנהיגי התנועה הציונית הרוסית, ששאל פעם יהודי אנגלי אחד על המנהגים האנגלים לפני שהזמין בפעם הראשונה את הנציב האנגלי העליון אליו הביתה. היועץ נתן לו עצת אחיתופל, וכך מצא הנציב ליד צלחתו בקבוק גדול של מלחי פירות „אינוס", שכימשו תרופה נגד עצירות.

הראשון שהתחיל ללמוד את ההיסטוריה של האימפריה הבריטית, את המנהגים האנגליים ואת השפה האנגלית, היה ארלוזורוב. הוא פירסם מאמר סנסציוני תחת הכותרת „חומת הזכוכית", שבו תיאר את המחיצה שבין הקהילה היהודית לבין הקבוצה הקטנה של אנשי הפקידות האנגלית. הוא הגיע למסקנה שהתקיימותנו הפוליטית מותנית ביכולת לקשור קשרים חברתיים עם האנגלים. אכן הערבים, וביניהם מספר משפחות שישבו הרבה זמן בארץ, קשרו בנקל קשרים חברתיים עם האנגלים, ועובדה זו היתה להם לעזר רב.

על־כל־פנים, לערבים ולפקידות האנגלית היו גישות חברתיות דומות. הם היו מה שקראנו „ריאקציונרים": הערבים היו משרתים טובים, והשכבה הערבית העליונה הרגישה עצמה בבית בבתי האנגלים. היהודים, לעומת זאת, לא התאימו להיות משרתים. הם היו יותר מדי בלתי־תלויים ורובם היו סוציאליסטים. גם ציד וספורט לא עניינו אותם. ואפרופו ספורט, ארלוזורוב הצליח לקשור קשרים עם האמיר של עבר הירדן, והלה שלח לו כשי שני סוסי רכיבה. לא היה לו מושג, כמובן, על צורת חייו של ארלוזורוב בירושלים, ועל כך שלא היה לארלוזורוב לא מקום להחזיק בו סוסים ולא זמן לרכיבה, אבל ארלוזורוב היה רוכב מצוין. בילדותו שהה כמה פעמים קיץ בחווה בליטא שבה ישבו קוזקים. הם לימדו את הילד לרכוב עד שיכול היה להרים מטבע מהארץ תוך כדי דהירה. הוא היה גם שחיין מצוין.

בתקופה שבה ניהל ארלוזורוב את המחלקה הפוליטית של ההנהלה הציונית הוא הצליח לקשור קשרי ידידות קרובים עם הנציב העליון הבריטי, סר ארתור ואקופ. ואקופ היה ידיד של היהודים ומראהו היה כשל המומיה של רעמסס השני במוזיאון בקהיר. דומה כי קשרי ארלוזורוב עם האנגלים, שנועדו לסייע ליהודים, נבעו גם מעניין אמיתי שלו בהם, ובגינוניהם. כשנסע בפעם הראשונה לז'נבה, לועידת המנדטים, כבא־כוחה של ההנהלה הציונית, הוא קנה לעצמו בפעם הראשונה חליפת ערב ונעלי־לכה. אז כתב לי כי תלה את בגדיו החדשים בתא האניה בדרך לאיטליה, והיתה לו ההרגשה שהגיע (ARRIVE).

השנים שקדמו לעליית היטלר לשלטון ולראשית העליה מגרמניה היו די שקטות. ב־1931 נולד בני אלי, וב־1932 התחילה ההתארגנות למען העולים מגרמניה שברחו מהנאצים. אני הייתי מעורבת בעבודה זו מן ההתחלה ככתבת של ה„יידישה רונדשאו". העיתון נעשה יותר ויותר חשוב עם עליית הנאצים, ואני לא הסתפקתי בכתיבת מאמרים, אלא עסקתי גם בעריכה. כך, למשל, ערכתי מוספים בנושאים מיוחדים כמו התיישבות, חינוך וכולי. גם לופט התחיל בינתיים בעבודה עיתונאית, בצד העבודה שלו כמנהל מוסד הסתדרותי – וכתב בשביל עיתון פולני. כשאני משווה את קצב העבודה שלי בשנים ההן לקצב עבודתי בעבור ה„ציריכר צייטונג", למשל, בימי מלחמת ששת הימים, אין ספק שאז, בשנות השלושים, עבדתי קשה הרבה יותר. גם השכר השתלם יותר, כמובן, כי עדיין לא היה בארץ מס הכנסה. כמובן שהיתה עבודה רבה בבית ועם הילדים. טרם היו אז מכונות חשמליות בבית,

„לופט, שנהג להתעורר מוקדם, פתח ומצא את אחד מהילדים של ידידנו רוזוליו, והוא סיפר שירו בארלוזורוב. כשלופט מסר לי את הידיעה הרגשתי כאילו נפלתי לתוך בור שחור. גם היום אני יכולה עדיין לחוש את הרגע ההוא..."

ובישלנו על הפרימוס. אבל היתה לי עוזרת, וזה היה חיוני למדי, כי הבית היה גדול, לפחות במושגי הימים ההם. החיים החברתיים היו ערים מאוד, אולם בניגוד למקובל היום, לא עשינו הכנות מרובות בשביל האורחים. מי שבא אלינו, אכל וישן אצלנו כדבר מובן מאליו. החיים הקלים יותר התחילו רק אחרי שגרנו כבר כמה שנים בבית. לפני כן חסכנו בכל יכולתנו. אני עוד רואה לפני את לופט, איך בוקר אחד, לפני בית־הספר, הוא תופר את נעליה של שולה, כי היה לה רק זוג נעליים אחד והסוליה נקרעה.

ידיעותי בתחום הפוליטיקה הבין־לאומית לא היו אז מספיקות. אמנם עקבנו אחרי עליית היטלר לשלטון, אבל לא עמדתי על מידת חשיבותה של התפתחות זו. זמן רב הייתי רחוקה מאירופה, והאמנתי, ואני מאמינה בכך לעתים עד היום, שיש גבול לטיפשות האנושית ולחוסר הרציונליות, אך הרי גם גדולים וטובים ממני לא הבינו את פשר התהליכים שהתרחשו באירופה שלפני מלחמת־העולם השניה. את הספר „מלחמתי" לא קראתי, ולו קראתיו, בוודאי הייתי חושבת אותו להיות של מטורף.

בשנת 1932 התחילה תקופה חדשה בחיי בית לופט: ככתבת ה„יידישה רונדשאו" היה ביתי אחד המרכזים הטבעיים של העליה מגרמניה. במידה רבה הם שאבו את ידיעותיהם על הארץ מתוך הכתבות שלי, ועכשיו באו לקבל עצות בעניינים שונים. רבים מהם התאוננו על שלא תיארתי את המצב בארץ באור נכון, וזה הצביע על הדילמה שבה מצאתי את עצמי בשנים הראשונות לשלטון היטלר. מצד אחד רציתי לתאר את הארץ באור חיובי, אך מצד שני לא רציתי לשקר, ומצד שלישי לא יכולתי להסכים כי מרבית היהודים מגרמניה, שהיו חסרי־אמצעים כספיים, יבואו ארצה ללא הסברה מתאימה. היה עליהם לדעת שהחיים בארץ הם הרבה יותר קשים מאשר החיים בגרמניה. לו ידעתי אז איזו רעה אורבת ליהדות גרמניה, הייתי משתדלת, כמובן, לעשות תעמולה הרבה יותר חזקה למען העליה. אבל אני עשיתי אותה שגיאה שעשה העולם כולו, ולא שיערתי, אף לא התחלתי לשער, את ממדי השואה הנאצית.

זרם בלתי פוסק של עולים התחיל לעבור את בית לופט. הספה בחדר הגדול שלנו אכנם היתה ארוכה יותר מספות רגילות, אבל היא יחד עם כל הכיסאות בבית, לא הספיקו כדי השכבת כל האורחים, וכך ישבו רבים מהם על הרצפה.

אחד מהאורחים היה פריץ נפתלי, לימים שר החקלאות בממשלת ישראל. בגרמניה הוא היה יועץ האגודות המקצועיות, כלומר איש חשוב בתנועת העבודה הגרמנית. הוא נעשה ציוני מאוחר בחייו, לא ידע מלה עברית, וגם לא למד מעולם את השפה כדי קריאה חופשית או כדי נשיאת נאום של ממש. אבל עובדה זו לא הפריעה לו. הוא התידד איתנו ונשארנו בקשר הדוק עד מותו. הוא נראה כמו נזיר מימי־הבינים, שמן וחביב, ואהב לאכול ולשתות.

העולים ישבו לא רק אצלי, אלא גם אצל הותיקים האחרים. זיגפריד להמן, מייסד כפר הנוער „בן־שמן", הפך את המקום למקלט לילדים שבאו לארץ בלי הוריהם. הנריטה סולד, אחת המעטות שהבינו מה מתרחש בגרמניה, אירגנה את העליה הזאת, עליית הנוער, יחד עם ארלוזורוב שהגיע לברלין.

זה היה בקיץ 1933. כשארלוזורוב חזר, הוא ביקר אותנו, כמו אחרי כל נסיעה, וסיפר מה שסיפר, אבל גם אז לא קבלתי תמונה ברורה על מהלך העניינים בגרמניה.

כמה ימים אחרי הביקור הזה צילצל הפעמון בדלת בשבע בבוקר. לופט, שנהג להתעורר מוקדם, פתח, ומצא את אחד מהילדים של ידידנו רוזוליו, והוא סיפר שירו בארלוזורוב. כשלופט מסר לי את הידיעה, הרגשתי כאילו נפלתי לתוך בור שחור. גם היום אני יכולה עדיין לחוש את הרגע ההוא.

הימים שלאחר מכן היו מהנוראים שבחיי. לא זו בלבד שאבד לי ידיד, והיינו ידידים למרות שנפרדנו, אלא שגם נסחפתי לתוך מערבולת הריב המפלגתי בארץ. בגלל ההסתה הפרועה של הרוויזיוניסטים נגד תנועת הפועלים ונגד

„הבטחתי במלווה שלי מהצד, וראיתי שגם הוא התבונן בי. העזתי לשאול לאן אנו הולכים, והוא אמר: „למלון עדן". ידעתי שזה מרכז מערכת ה„שוורצה קור", עתון האס־אס ופחדי עוד גבר. סוף־סוף הגענו למלון, והתישבנו במקום הצפוף ביותר. עכשיו, אמר וולף בניחותא, נוכל לדבר. הוא נהג בהתאם לכלל הראשון בשלטון טוטליטרי, והסווה את עצמו בקרב האויב"

מנהיגים כמו ארלוזורוב – התפשטה מיד ההכרה שהרוויזיוניסטים רצחו אותו. אני הייתי צריכה לדאוג לכתבות בנושא לוהט זה, וכה בעת הייתי חלק מן המשפחה האבלה. כתבתי אז מה שהאמנתי. כלומר, שהאשמה מוטלת על הרוויזיוניסטים, וכשמאוחר יותר נתגלו ראיות לכאורה לכך שהרצח בוצע בידי ערבים שרצו לתפוס את אשתו, האשימו אותי קוראים רבים של ה„יידישה רונדשאו", שלא דיווחתי נכון בשעתו והראו לי את מאמרי משנת 1933. כששימש שפרינצק כיושב־ראש הכנסת, הוא שאל בעצתי אם לפרסם חומר המוכיח לשעתו את אשמת הערבים ובכך להסיר את האשמה מן הרוויזיוניסטים. לא העזתי להחליט בעניין, וגם שפרינצק משך את ידיו בסופו של דבר מנושא רגיש זה.

קשה מכל היתה ההלויה. עמדנו במשך שש שעות בשמש האכזרית בתוך המון עצום, כשבתי שולמית, שהיתה אז בת ארבע־עשרה, קיבלה הלם קשה ביותר.

עוד בימים הראשונים שלי בארץ סבלתי מדיזנטריה. שולמית נדבקה במחלה זו בשהותנו במצרים, ואני הייתי עסוקה כל־כך בסידורים הראשונים ובטיפול בה, שהתעלמתי מן המיחושים של עצמי. דיזנטריה היתה אז מחלה נפוצה בארץ. כשסבלתי מחושים קשים, קיבלתי טיפול זמני, אבל מכיון שטרם היו אז תרופות אנטיביוטיות, לא נרפאתי כליל, והמחלה חזרה ותקפה אותי. בדרך־כלל, התגברתי על התקפי החולי, אבל עתה, לאחר פרשת הרצח, התמוטטתי. הובילו אותי קודם לברלין, ושם, בפעם הראשונה, בדקה אותי רופאה באופן יסודי. בברלין הדיזנטריה לא היתה כה נפוצה כמו בארץ, ולכן התייחסה הרופאה לבעיה ברצינות, הכינה לי רשימת דיאטה מדויקת, ושלחה אותי לבית־הבראה על־יד וינה. אחרי ארבעה שבועות חזרתי לאיתני. אבל האמבות לא הרפו ממני, וסבלתי מהמחלה במשך שנים רבות.

למרות שכתבתי בשביל העיתון החשוב ביותר של יהדות גרמניה, לא הבנתי מה קורה שם. משום כך החליט רוברט ולטש, בקיץ 1934, שהגיע הזמן שאלמד את המצב כמות שהוא, והוא העביר אותי לחודש למערכת שלו בברלין.

לפני שעזבתי את הארץ נתנה לי ידידה כתובת של מישהו, נתבקשתי להעביר אליו ברכות. לא ידעתי מי האיש, וטילפנתי למספר שנתנו לי בתל־אביב. כך התחיל פרק מוזר בחיי, ההיכרות עם מקס וולף.

אז עוד השתמשתי בכתבות בשם ארלוזורוב וחתמתי את מאמרי ב„רונדשאו" בראשי התיבות שלו. כאמור, טילפנתי ואמרתי ששמי ארלוזורוב, הוספתי שבאתי מהארץ ושנתבקשתי למסור בעבורו ברכות מידידיו. לתמהוני אמר קול גס מאוד מעבר לקו, שהוא יהיה אצלי בעוד עשרה רגעים וניתק. אחרי עשרה רגעים נשמעו דפיקות בדלת, ובחוץ עמד אדם צעיר, נאה מאוד. הוא לא בירך אותי לשלום, נכנס לחדר, סגר את הדלת, ופתח בחיפוש מדוקדק בחדר. הוא הסתכל מתחת למיטה, הוריד את התמונות מהקירות, בדק את המנורה. לא ידעתי אם נפלתי לידי משוגע או לידי הגסטפו, אך חיכיתי בשקט. אחרי שגמר את הבדיקה של החדר, אמר לי שאנו עוזבים את המקום, עזר לי ללבוש את המעיל ואנו עזבנו את הבית בשקט.

הבטתי במלווה שלי מהצד, וראיתי שגם הוא התבונן בי. העזתי לשאול לאן אנו הולכים, והוא אמר: „למלון עדן". ידעתי שזה מרכז מערכת ה„שוורצה קור", עיתון האס־אס ופחדי עוד גבר. סוף־סוף הגענו למלון, והתישבנו במקום הצפוף ביותר. „עכשיו", אמר וולף בניחותא, „נוכל לדבר". הוא נהג בהתאם לכלל הראשון בשלטון טוטליטרי, הסווה את עצמו בקרב האויב.

אחרי הפגישה הראשונה הזאת פגשתי את וולף בכל יום במשך ארבעת השבועות שבהם שהיתי בברלין. הוא היה אז הכתב המיוחד של ה„טיימס" של לונדון בברלין. כל אחד מן העיתונים האנגליים הגדולים החזיק אז שני כתבים בברלין: האחד רשמי, שקיים קשרים עם משרד התעמולה של גבלס, ופירסם את החומר הרשמי שקיבל מהממשלה הגרמנית. השני נשאר אנונימי, החזיק במשרה פיקטיבית לשם כיסוי, ואסף בסתר את הידיעות „הבלתי־רשמיות". האנשים האלה היו נתונים בסכנת חיים מתמדת, ולחמו גם מלחמה בלתי־פוסקת עם המערכת בלונדון, שלא האמינו לידיעות הבלתי־רשמיות האלה או שלא יכלו להתאים אותן לקו הפוליטי המוצהר שלהן.

וולף היה שווייצי ובא ממשפחה של סוחרי שעונים. הוא עלה בכוחות עצמו, היה דוקטור לפילוסופיה, ועבד כבר במלחמת־העולם הראשונה ככתב צעיר. אז שיכנע את הטיימס לקחת אותו לסידורים שלהם תמורת סיגריות, עכשיו עקב אחרי הנאצים.

קודם־כול ציוה עלי, בתקיפות רבה בטונו, שלא להתקשר עמו בטלפון, אבל הוא התקשר אלי בכל יום למערכת, ותמיד בשם אחר. פעם טילפן ארון ירוקי, בפעם הבאה – ארון שחור וכולי. בשיחה קבע זמן ומקום לפגישה, כמעט בכל יום במקום אחר, והיינו הולכים לאכול. וולף, שהיה מומחה לאוכל, נעשה למורה שלי גם בשטח הקולינרי וגם בפוליטיקה. הוא הראה לי את העיר ברלין וסביבתה, והסביר לי את הפוליטיקה של הנאצים. פעם שאלתי את וולטש במערכת אם כבר שמע את השם מקס וולף. הוא התרגש מאוד, ושאל אם פגשתי את האיש. אמרתי, כמובן, שלא ראיתי אותו בחיי. וולטש לא הסביר לי מדוע התרגש כל־כך. רק אחרי זמן רב נודע לי שוולטש וההסתדרות הציונית השתמשו בוולף כמקשר בינם ובין וייצמן בלונדון.

אחרי שבועים עברתי מהפנסיון שלי לאחת מידידותי. לא קל היה להסתיר ממנה את הפגישות עם וולף, כי היא רצתה תמיד לדעת מה אני עושה בדיוק בזמני הפנוי. כשעזבתי את ברלין, אחרי ארבעה שבועות, כדי לחזור הביתה דרך וינה, הופיעו אנשי הגסטפו בדירת ידידתי לחיפוש יסודי, ולמזלה לא מצאו שום דבר חשוד. דומה שנעלמתי מברלין בדיוק בזמן. למרות הזהירות, עלו אנשי הגסטפו על עקבותיו של וולף. אחר־כך נודע לי שהוא ברח ברגע האחרון במטוס מלייפציג ללונדון, ועבר לעבוד ב„מנצ'סטר גארדיאן" ככתב מאמרים ראשיים. הוא הבטיח לכתוב לי, אבל לא שמעתי ממנו מלה.

אבל הוא הופיע באופן מפתיע בארץ. היה זה לאחר מלחמת־העולם השניה בשנת 1948 – הוא השתנה מאוד. מובן שזוהר הנעורים עבר, אבל בהתנהגותו היה משהו שהעיד על יותר מתהליך התבגרות. היה ברור שרעננות הנעורים נעלמה. באמצעות כתבותיו, ניסה להזהיר את העולם מפני סכנת היטלר, ולא הצליח. לא ברור היה מדוע עזב את העיתונות ואת אנגליה.

„קשרי ארלוזורוב עם האנגלים, שנועדו לסייע ליהודים, נבעו גם מעניין אמיתי שלו בהם ובגינוניהם. כשנסע בפעם הראשונה לז'נבה, לוועידת המנדטים, כבא כוחה של ההנהלה הציונית, הוא קנה לעצמו חליפת ערב ונעלי־לכה. אז כתב לי כי תלה את בגדיו החדשים בתא האוניה בדרך לאיטליה, והיתה לו הרגשה ש'הגיע'"

„כשוולף ביקר אצלי בארץ, הוא היה היועץ של הצלב־האדום והתנהג כמו אח"מ. הוא הופיע לפני הבית במכונית גדולה עם נהג והביא מבקר בוקר את בקבוק הויסקי. הוא כבר היה קצת שמן, אבל עדיין נראה טוב ועוד היה בו קסם מיוחד. בתי איה, שהיתה בגיל ההתבגרות,

נעשה. השארתי לשיקול דעתו אם לפרסם אותם או לא. הוא מסר אותם תיכף ל„דבר". כדי לא לסכן אף אחד בגרמניה הופיעו הדברים בראשי־תיבות מוסוים, שבהם הסתתרתי אז [illegible] ו"ק – (בגרמנית חתול לבן) ולא [illegible] ניסו לפתור את תעלומת זהותו של הכותב. היו אלה התיאורים החיים הראשונים על גרמניה הנאצית שנכתבו על־ידי אדם מן הארץ.

המצאתי עוד שם־עט אחד, אבל לזה היו חיים קצרים. אחרי תחילת העליה מגרמניה דרש ולטש פעם אחרי פעם שאמצא לו עולה שיכתוב לעיתון מרשמיו האישיים, אבל אני לא הצלחתי למצוא אדם מתאים. או שהעולים היו עסוקים בדאגות של הסידורים הראשונים או שלא ידעו לכתוב. אחרי כמה מכתבים מברלין המצאתי עולה חדש בשם „עמנואל פראנק", ונתתי לו לכתוב מדי שבוע כתבה על הרשמים שלו. הייתי די זהירה כדי להעיד שהשם „פראנק" הוא שם בדוי ושצריך לשלוח את השכר אלי, אך כעבור זמן־מה הבחין ולטש שהסגנון של „פראנק" דומה מאוד לסגנון שלי.

למרות הפחד מפני ההתפתחויות בגרמניה היו שנות השלושים הראשונות תקופה של תקוות האשליות בארץ. אני זוכרת את החגיגות בבן־שמן בימיו של זיגפריד להמן, חגיגות שהיו מפורסמות בכל הארץ. להמן הקים את הכפר עם הילדים שהביא מליטא. הוא רצה לקרב אותם

בובר (למעלה) – „האין כאן איש שיפתח את החלון?" ארלוזורוב (משמאל) – הרגשה ש„הגיע". שולם (למטה) התקוטט עם בובר בעניין בעלות על ספה

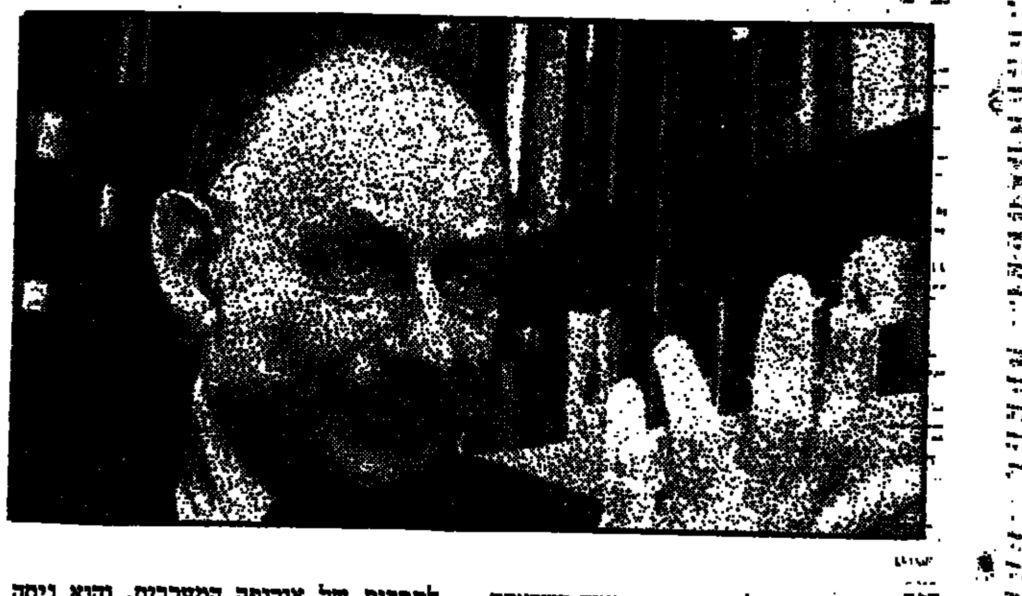

התאהבה בו מיד. היא התרשמה מאוד כשראתה איך הוא עובר בשטח־ההפקר שבין היהודים לערבים עם מזוודה קטנה בידו וללא ליווי. וולף טיפל אז בהחלפת השבויים בין יהודים לערבים, והרבה לבקר אצלנו בתל־אביב, אבל ליוה אותו אל, מוזר, כמעט מפחיד. היום אני חושבת שהשכרות כבר שלטה בו באותם ימים נוסף לאמביציה רבה. הוא גם היה מאוכזב ונואש נוכח פרצופו של העולם שלאחר המלחמה, ייאוש שהיה נחלתם של רבים באירופה.

„פגשתי את וולף עוד כמה פעמים בשווייץ. פעם אחת באתי לז'נבה עם בני אלי, ומצאתי אותו באחד הבארים, כשבידו כוס מיץ אננס. בדיוק אז סיים טיפול גמילה ראשון מן האלכוהול. אלי היה מוקסם ממנו, כמו איה. פעם אחרת אירח אותנו בבנין חבר־הלאומים. אחרי מלחמת־קוריאה הוא אירגן את חילופי השבויים בין הצדדים, כפי שעשה בשעתו לגבי היהודים והערבים. הוא כבר היה אז בפנסיה מוקדמת, כנראה בגלל השכרות שלא יכול היה להתגבר עליה. שוב ושוב שהה במוסדות־גמילה, אבל לאורך זמן לא חזר לאיתנו. תמיד נמצאו נשים שדאגו לו, אבל אסונות פקדו אותו בזה אחר זה, והוא מת בשווייץ. וולף היה אחד הכשרונות המבריקים ביותר שפגשתי בחיי, אבל הכשרון לא הגיע לפריחה, והכול נסתיים בכי רע.

אחרי חודש במערכת בברלין נסעתי לוינה אל אחי וילי. הוא שאל אותי מדוע אני מסתכלת תמיד לאחור מעבר לכתפי. מסתבר שהתרגלתי לתנועה הטיפוסית לאדם שרודפים אחריו, ואשר צריך תמיד להיות בטוח שלא עוקבים אחריו וזה קרה לי אחרי שבועות קצרים בתחום שלטון הנאצים. כתבתי אז בוינה שלושה מאמרים גדולים על גרמניה, ושלחתי אותם לדולק הודכין, כדי שהוא וידידי האחרים יבינו את

לתרבות של אירופה המערבית, והוא ניסה לעשות זאת גם עם ילדים ממשפחות מזרחיות. התזמורת של בן־שמן ניגנה את „מוסיקת לילה זעירה" של מוצרט ותלמידי בן־שמן, יוצאי כל הארצות וכל השכבות הסוציאליות, הציגו אופרות. נשלחו הזמנות גם לערביי הסביבה שבאו כאורחים לחגיגות שלו. עזרו ללהמן עולים מגרמניה, שעבדו אתו עוד בברלין. להמן היה אדם מיוחד שכל אישיותו נגעה ללב. הוא אף פעם לא למד עברית כהלכה, ורצה להנחיל את ערכי התרבות של מרכז אירופה – את התרבות האנגלית כמעט לא הכיר – לכל אותם יהודים שהגיעו הנה ממזרח אירופה ומהמזרח התיכון. עם הקמת „עליית הנוער" הוא היה בין הראשונים שהבינו את חשיבות הנסיון, והציע לגברת סולד, יהודיה מארצות־הברית, בעלת תפקיד מרכזי בתחום העבודה הסוציאלית בארץ, מוסד מוכן לקבלת ילדים מגרמניה. אחד ההישגים החשובים שלה היה קבלת רשיונות עליה מיוחדים בעבור נוער. הספר שכתב להמן על יסודות החינוך לא זכה להד רב, אבל מספר לא קטן מבין המחנכים שעברו אצלו נעשו למנהלי מוסדות נוער במקומות שונים בארץ, והעבירו את עקרונות החינוך שלו ושל „החינוך המתקדם האירופי" לדור הבא. מעניין שהצליח בעצם רק בשני תחומים של התרבות האירופית – המוסיקה והאמנויות הפלסטיות. למוסיקה לא היתה דרושה שפת דיבור, ואת האמנות אפשר היה להמחיש בצורת תמונות. האוצרות של הספרות הגרמנית היו סגורים, כמובן, בפני ילדי בן־שמן, אלא אם כן הופיעו בתרגום עברי.

אחרי שעברנו לבית החדש הוא נראה לי ריק, בייחוד אחרי 1933, כאשר שולמית עברה לבן־שמן. היה זה הזמן הנכון לילד נוסף. כשהחלטנו על כך, לא ידענו שהוא ייוולד בזמן המאורעות.

ברמינגהאם, לא מחוז חפץ אבל איזור בחירה/ דליה שרון. לונדון

לאה הרץ. מהאוניברסיטה העברית לבחירות בברמינגהאם

המירוץ לצמרת של לאה הרץ

לאה הרץ נולדה בשנת 1937 בחיפה, גדלה בפתח־תקווה, למדה משפטים באוניברסיטה העברית ונסעה להשלים את הסטאז' בלונדון. עכשיו היא אשת עסקים מצליחה, סופרת רבת־מכר ומועמדת לפרלמנט האנגלי מטעם השמרנים

בתולדות החיים שהגיחה ד"ר לאה הרץ על שולחן הוועדה האזורית, הקובעת את מועמד המפלגה השמרנית לפרלמנט, נאמר, בין השאר, כי נולדה בחיפה ב־1937, גדלה בפתח־תקווה, למדה משפטים באוניברסיטה העברית, וחיה בבריטניה מאז 1961.

את הסטאז' עשתה במשרדו של יצחק־סוניק, מבקר המדינה עד העת האחרונה. „הוא העביד אותי בפרך", היא מספרת, „ואני אסירת־תודה לו על כך". מצליחים בחיים – אמר לי סוניק – רק אלה הנושכים שפתיים, עובדים ועובדים.

מצליחים בחיים הוא שם המשחק. לאה הרץ היא המועמדת הישראלית הראשונה בבחירות לפרלמנט הבריטי. אף־על־פי־כן אין היא עושה מזה עניין. „התפקיד אינו נושא עמו כבוד גדול", היא אומרת, „זוהי ארץ גדולה ואיש אינו מתרגש מזה שאתה חבר פרלמנט. כרגע עלי לדאוג שיבחרו בי – באיזור הבחירה שלי בברמינגהאם יש בינתיים יתרון ל'לייבור'. אני תלויה כמובן גם בהצלחתה של תאצ'ר". לאה הרץ, בעלה ושתי בנותיהם, בנות 16 ו־19, מתגוררים בצפון פינצ'לי בלונדון, שהוא איזור הבחירה של מרגרט תאצ'ר. פעילותה הפוליטית פונה לכמה כיוונים. היא סגן־נשיא הלשכה הארצית לעסקים קטנים מטעם השמרנים; היא יושבת־ראש האגודה „נשים בעסקים" וחברת מועצת עיריית ברנט (אחת המועצות המקומיות בלונדון), איזור מגוריה. הרץ נמנית גם עם „קבוצת ה־35", קבוצת הנשים הפועלת למען יהודי ברית־המועצות.

ב־1956, זמן קצר לפני מבצע סיני, התגייסה לאה הרץ לצה"ל. עד אז הספיקה לסיים שנה וחצי של לימודי משפטים באוניברסיטה העברית. את קורס המ"כיות סיימה כחניכה מצטיינת ולאחר השירות הצבאי השלימה את לימודיה. לאחר הסטאז', במשרדו של סוניק, נסעה ללונדון, במטרה לשפר את כישוריה המקצועיים. חודש לאחר מכן פגשה את בעלה לעתיד – ישראלי, שסבו היה הרב הראשי בבריטניה. הוא עצמו למד בבית־הספר היסודי הריאלי בחיפה ולאחר מכן בפנימיה היהודית, „כרמל קלג'".

„אני ישראלית, כי נולדתי בארץ וזוהי עובדה. אני גרה באנגליה – גם זו עובדה. אם רוצים לראות זאת מזווית־הראיה של 'כי מציון תצא תורה' – אני דוגמה טובה. ישראליות היא אחת מתכונותי: אני שחומת שיער, שמנמונת וישראלית"

ב־1961 לא היה זה דבר קל להיות עורך־דין צעיר באנגליה ועובדת היותה אשה זרה, שאינה שולטת בשפה ובמנהגים, לא הקלה.

„כדי לחסוך כסף", מספרת הרץ, „תפרתי לעצמי מעיל. חברה שלי התפעלה ממנו והציעה לי לתפור ולמכור. את שלושת המעילים הראשונים סרגתי ותפרתי בעצמי. אחר־כך תפרו אותם כבר אחרים עבורי. באותה תקופה גרנו בחדר שכור, אך כעבור שנה וחצי התרחב העסק, עד כדי כך שבעלי עזב את משרתו ועבר לעבוד אתי. במשך 17 שנה היינו עסוקים במפעל ובמכירות". המעילים והאפודות שמייצרים במפעל, המעסיק 400 עובדים, עשויים משילוב של סריגה, קרושה ופרוות שפן. הם נמכרים היום בחנויות היוקרה במחירים גבוהים מאוד (כ־200 ליש"ט). המרכז והמשרדים שוכנים באנגליה, אך הייצור נעשה בעיקר במאלטה. על כישורי המכירה של לאה הרץ מעיד סיפור הרכילות הבא. באחד ממסעות העסקים לגרמניה נתקל בעלה בקשיים. הוא טילפן לאשתו והתייעץ איתה. עצתה היתה: „שלש את המחיר". תוך זמן קצר „חוסל" כל המשלוח ובעלה קיבל רשימת הזמנות נכבדת.

„כשהגעתי לגיל 40", מספרת הרץ, „היה עתידי מובטח, מן הבחינה הכלכלית, והחלטתי לחזור אל האקדמיה ולעשות דוקטורט במשפט עסקי. העבודה על הדוקטורט נמשכה שנתיים. בינתיים הרציתי ב„דארווין קולג'" בקמברידג' ואחר־כך בלונדון ב־City University School. אני עדיין מחזיקה שם במשרה חלקית". במסגרת המוסכמה האוניברסיטאית של „פרסם או היעלם", כתבה לאה הרץ ספר אקדמי על הצד המשפטי של עסקים קטנים. ספרה השני היה שונה לגמרי והוא נעשה לרב־מכר. „אמזונות בעסקים" הוא ספר על נשים שהצליחו בעסקים. הספר תורגם בינתיים לשש שפות ולא מכבר ראתה אור המהדורה השלישית שלו. „הספר פגע בנקודה רגישה אצל נשים רבות שעברו את גיל 40", אומרת לאה הרץ, „לאחר שמסתיים פרק גידול הילדים והטיפול בבית – מתפרצים רגשות התסכול. עולמן מתרוקן מן המטלות, שבהן נשאו במשך שנים רבות, והחלומות בדבר בניית קריירה מעיקים יותר". ספרה של הרץ מצביע, מתוך נסיונן של 100 נשות עסקים מצליחות, כי דווקא זה הגיל המתאים ביותר להיכנס לעסקים.

„ראיינתי יותר מ־100 נשים שהצליחו בעסקים עתירי הון. המחקר ניסה להאיר אותן מכל זווית אפשרית. המסר, שעולה מן הספר, הוא, שעסקים הם הפתרון האידיאלי לנשים ואולי אף הדרך היחידה לשלב קריירה וחיי משפחה. הנשים שראיינתי אינן תואמות לתדמית שהדביקו להן – לנשות העסקים – כ„מכשפות". בניגוד לאותה תדמית היו רוב הנשים, אתן שוחחתי, נשואות ושיעור הגירושין אצלן דומה לשיעור המקובל בכלל האוכלוסיה. רובן היו בנות המעמד הבינוני, ואבותיהן היו בעלי עסקים. שאלת האפליה אינה רלוונטית כלל. הצלחתן של הנשים בעסקים תלויה באופן בלעדי בכישוריהן ובטיב המוצר שהן מוכרות או מייצרות. אם את מוכרת מוצרים או שירותים מוצלחים במחיר טוב, אין זה חשוב לקונה אם את אשה או גבר, יהודי או ערבי.

הספר הבא של לאה הרץ הוא ספר מוזמן, המנתח את כשלונן של הנשים בשדה הפוליטיקה. הספר ייקרא: „האם השלטון נועד לגברים בלבד?" הרץ ראיינה לצורך מחקר זה נשים, שעיסוקן קשור במפלגות בבריטניה, אך לא הצליחה עדיין לגבש את העמדה הסופית שתציג. נושא הספר מעורר עניין, במיוחד לפני בחירות, ועל כן יראה הספר אור, ככל הנראה, לקראת הבחירות הבאות.

„אני כשלעצמי", אומרת הרץ, „סבורה, כי כל אשה בעלת יכולת חייבת להשתלב בחיים הפוליטיים של המדינה שלה. אין זה שייך כלל לשאלת מעמד האשה ולשיפור זכויותיה. זהו עניין פשוט – הנשים מהוות כ־50 אחוז מן האוכלוסיה ועל כן יש להן הזכות המלאה, בלי להתנצל ובלי להבטיח הבטחות כלשהן, להיות חלק מן הממסד הפוליטי. הן לא חייבות להוכיח דבר כלשהו – זוהי זכותן היסודית. כל אשה בעלת יכולת חייבת לעמוד על זכותה לנהל את המדינה ולא להסתפק בניהול ויצ"ו או כל ארגון נשים אחר. הנשים צריכות להכיר את כוחה של החקיקה מן הצד של המחוקק דווקא. כך, למשל, החוק בדבר חובת קיומו של גן־ילדים צמוד לכל בית־ספר – הדבר פותר „במכה אחת" בעיות רבות. אם יש חוק – יש תקציב והדברים נעשים. חובה עלינו להיות במקום בו מתקבלות ההחלטות. פוליטיקה דומה לעסק גדול – כדי שכל הגורמים יהיו מרוצים – יש לקבל החלטות. אני רוצה שנשים יישבו במקום בו מתקבלות ההחלטות. באנגליה מתנהלים רוב הדברים מתוך מסורת עתיקה, ואין אמנם מקום לרפורמות גדולות, אך החוקים המתייחסים לנשים – לאחר שנתקבל ב־1975 חוק שיוויון המינים – הוגנים מאוד. אף־על־פי־כן הנשים אינן נמצאות במקום שבו נמצא הכוח: בראש חברות גדולות, בהנהלות גופים ציבוריים, ובראשי ועדות. ואין זה משנה אם הן שמרניות, ליברליות או סוציאליסטיות. בגופים הציבוריים, המייעצים לממשלת אנגליה, יושבים 70,000 איש. רק 15 אחוזים מהם נשים. גם ברמה הממלכתית יש מעט מאוד.

„אני מגדירה את עצמי כ'פמיניסטית קפיטליסטית'. הלילות הרבים שבהם לא עצמתי עין, כשגידלתי את בנותי, לא נועדו, כדי לגדל נשים שישיבו לבעליהן: 'כן מותק, לא מותק'. הגברים יצרו במשך 2000 שנה, עולם מסודר, לטוב או לרע. השיטה עובדת ואני רוצה לקחת בה חלק. קל יותר להשתלב בממסד שהגברים יצרו, מאשר להתחיל לבנות אותו מחדש. אני מזדהה באופן רגשי עם הנשים המשתתפות בתנועות המחאה, אך בסופו של דבר בעלי הכוח בממשלה פועלים כרצונם. גם באמריקה לא הועילו כל תנועות המחאה – רק ארבעה אחוזים מחברי הסנאט ובית הנבחרים הם נשים, כמו באנגליה. המסקנה ההכרחית היא, שנשים חייבות להצטרף למפלגות הפוליטיות ולפעול מבפנים".

כשהיא מדברת על יחס המפלגות בבריטניה לישראל, מעירה לאה הרץ, כי מדיניותם של השמרנים מיטיבה עם בריטניה מזו של ה„לייבור". היא גם חמה וחיובית הרבה יותר כלפי ישראל. חשוב לה שהישראלים לא יגזרו גזירה שווה בין המפלגות באנגליה, לאלו שבארץ, בגלל שמותיהן. מפלגת העבודה באנגליה אינה דומה לזו בארץ, והמפלגה השמרנית אינה דומה לליכוד.

הקשר בינה ובין הארץ אינו ניתן לניתוק; אך „אדם חייב לממש את עצמו בכל מקום בו הוא נמצא", היא אומרת, „אני ישראלית, כי נולדתי בארץ וזוהי עובדה. אני גרה באנגליה – גם זו עובדה. אם רוצים לקרוא לזה יורדת – בבקשה. אם רוצים לראות זאת מזווית־הראיה של 'כי מציון תצא תורה' – אני דוגמה טובה. כאשר אני מצליחה ועושה דברים טובים, אומרים שאני ישראלית. אף אחד אינו שוכח זאת. ישראליות היא אחת מתכונותי: אני שחומת שיער, שמנמונת וישראלית".

גרמניה המערבית, בחירות ויחסים / שלמה שפיר

ירוק הוא הכוח העולה

אם יזכו הדמוקרטים הנוצרים יחד עם הנוצרים הסוציאליים הבאווארים ברוב מוחלט בבחירות הכלליות, תגדל השפעתו של שטראוס במידה ניכרת, והדבר יבוא לידי ביטוי בחיזוק המגמה הלאומית של המדיניות הגרמנית ובכניסה פעילה של גרמניה למירוץ ספקי הנשק למזרח התיכון

יחסי יהודים וגרמנים אחרי השואה, וכן היחסים בין הרפובליקה הפדראלית המערב־גרמנית לבין ישראל, יישארו מיוחדים במינם עוד דורות מספר, גם אם אין הדבר משתקף בכל צעד ושעל במערכת הקשרים ההדדיים הרב־צדדיים. באחרונה שוב הומחש ייחוד זה בוויכוח שהתלקח אצלנו סביב ביקור־הגומלין הצפוי של נשיא המדינה במערב־גרמניה, שנה ומחצית שנה לאחר ביקורו הממלכתי של הנשיא ריכארד פון וייצזקר בארץ.

בעוד שהשוללים רואים בביקור הסרת מחיצה אחרונה בדרך לנורמליזציה וטשטוש הייחוד ביחסים אלה, סבורים המחייבים – שכותב שורות אלה נמנה עמם – שדווקא קיום הביקור המתוכנן עשוי לשמש הזדמנות לדובר היהודי הישראלי המוסמך והרב־המעלה ביותר, להזכיר לכוחות החיוביים בגרמניה את האחריות ההיסטורית כלפי העם, שקודמיהם ביקשו להשמידו, וכלפי המדינה שבה מצאו מקלט שרידי חורבן אירופה וצאצאיהם. זאת בשעה שקולות המחנה השמרני המתעצם והולך בגרמניה מעוניינים להשתחרר ככל האפשר ממועקת העבר הנאצי ומהסמל „אושוויץ", המפריעים לדבריהם לגיבוש מחדש של זהות לאומית גרמנית כדוגמת שאר מדינות הקהילה האירופית המערב.

יוחנן מרוז, יליד ברלין, מבכירי הדיפלומטים הישראלים, יצא לא מכבר לגימלאות לאחר שחלק ניכר משנות שירותו עשה בגרמניה, ובאחרונה שבע שנים כשגריר בבון. בספרו * אין מרוז נדרש לביקור הממלכתי של הנשיא, שעדיין לא גובש סופית כאשר נכתב הספר. אך רשמיו משליחותו והמסקנות שהעלה בבהירות רבה הם נסיון חשוב להאיר את פרשת היחסים המיוחדים האלה, גם אם אפשר לחלוק על פרט זה או אחר בראייתו את הדברים.

לכאורה נמנה הדיפלומט־האינטלקטואל, הבטוח בצדקתו, במשך למעלה משלושים שנה עם מחייבי קשרים בין שתי המדינות וגם בין שני העמים, וגם כיום אין הוא מזלזל בכל מה שהושג מבחינה כמותית בתחום הכלכלי, הפוליטי והתרבותי, הודות ליחסים אלה. אגב, נשיא הרפובליקה הפדראלית העניק למרוז את אות הכבוד הגבוה ביותר הניתן לאורחים או לדיפלומטים זרים, ומרוז לא סירב לקבלו. אולם מודעותו להישגים מהולה באכזבה מרה – אולי אף מוגזמת – מהעדר הנכונות הגרמנית להוסיף ולהעניק לישראל יחס מיוחד על רקע האחריות לשואה.

מגמה זו, שהחלה עם כינון יחסים דיפלומטיים תקינים בין גרמניה לבין ישראל, בעקבות הפלירט בין נשיא מצרים עבד אל־נאצר לוולטר אולבריכט המזרח־גרמני, גברה והלכה בשנות השבעים והשמונים, בעיקר מאז מלחמת יום הכיפורים. גם האנטישמיות לא נעלמה כליל מהזירה הגרמנית, אף אם „מתחרה" בה שנאת זרים אחרים. ואילו הוויכוח הפרלמנטארי והציבורי סביב החוק בדבר הענשת מכחישי השואה – שבסופו של דבר „אוזן" וכלל גם אמצעים משפטיים נגד מכחישי מעשי אכזריות של משטרים טוטליטאריים, קרי: מעשי־הנקם של הצבא האדום בשלהי מלחמת העולם השנייה – טשטש את ייחוד התימסיקה הגרמנית־יהודית.

מרוז מוציא מכלל זה, כמובן, את התוכחות שנתן לבני עמו הנשיא וייצזקר ואת ביקורו המוצלח בארץ ב־1985, בניגוד לביקור־הנפל של הקנצלר קוהל לפני שלוש שנים. אך הוא מודאג מההתחמקות הגוברת בקרב הגרמנים מעשיית חשבון־נפש היסטורי. היום נראים חששותיו של מרוז בעניין זה מוצדקים יותר מבעבר, נוכח מסע ההיסטוריונים השמרנים לרלטיוויזציה של הג'נוסייד הנאצי על־ידי איזכור רציחות המוניות של מדינות ועמים אחרים והזדהותם של פוליטיקאים שמרנים ידועי־שם עם מגמה זו.

שבע שנות כהונתו של מרוז כשגריר בבון חלו בעת כהונתו של הקנצלר הסוציאל־דמוקרטי הלמוט שמידט, שהחזיק מעמד שנה נוספת עד להתפרקות הקואליציה הסוציאל־ליברלית בראשותו, בסתיו 1982. מרוז היה מקורב לשמידט (הנ"ל אף כתב את ההקדמה לספרו), והוא מלא הערכה אליו כמדינאי המערבי החשוב ביותר בשנות השבעים. כפוליטיקאי מפלגתי היה מוצלח פחות, ובימיו התרחבה והלכה התהום בין הממשלה הסוציאל־דמוקרטית לבין המפלגה שהסתייגה מצעדים שונים של הקנצלר בתחום מדיניות הפנים והחוץ כאחד. אולם בתקופת כהונתו של שמידט חל גם משבר ניכר ביחסים בין מערב־גרמניה לישראל, שהתחיל עוד בימי שלטון המערך והחריף, מטבע הדברים, לאחר „המהפך" וכינון ממשלת הליכוד בראשותו של מנחם בגין. דווקא הריאל־פוליטיקאי הסוציאל־דמוקרטי הוא שסלד מהתנהגותה של ישראל כאילו היתה מעצמה.

בניגוד להסתייגותו של מרוז מ„ידידות ביקורתית" של אישים גרמנים אחרים, בעיקר משמאל למרכז, אין הוא מערער במיוחד על גישה כזאת מצד שמידט, שנבעה לדעתו מדאגת הקנצלר לגורלה של ישראל. כנגד זה הוא מחמיר, לדעתי, עם וילי בראנדט, קודמו של שמידט כקנצלר ויו"ר המפלגה הסוציאל־דמוקרטית עד עצם היום הזה.

אכן, לבראנדט, סוציאליסט מנוער ומתנגד פעיל של המשטר הנאצי ממקומות גלותו בצפון, היה יחס אמביוולנטי לציונות, אך יחס זה השתנה במידה מסוימת עקב השואה, כפי שהדגיש הוא עצמו בראיון איתי לפני ארבע שנים. משנות השישים ואילך לא עלתה תמיד השקפת עולמו שוחרת הדטאנט ומהפכות העולם השלישי – לרבות „המהפכה הערבית" של נאצר – בקנה אחד עם מדיניותה של ישראל, אף־על־פי שבזכות הוותק הסוציאליסטי ועברו הנקי נתחבב על גולדה מאיר, שלא הצטיינה, כידוע, באהדתה לגרמנים – זאת חרף חילוקי דעות מדיניים לא־מבוטלים שנתגלעו גם בעת ביקורו הרשמי של בראנדט בארץ ביוני 1973.

אולם למרות פער ההשקפות שעוד העמיק לאחר מכן הפגישה המשולשת עם קרייסקי ועראפאת, שהעניקה למנהיג אש"ף ולתנועתו לגיטימיות בעיני מפלגות האינטרנציונל הסוציאליסטי וגם מעבר לזה, בראנדט מעולם לא הרחיק לכת בהסתייגותו מישראל כמו קרייסקי ושמר בליבו פינה חמה למדינת ישראל הדמוקרטית. ועוד: עם כל מודעותו האישית – ועם ההתעניינות הגוברת של המפלגה הסוציאל־דמוקרטית הגרמנית בבעיה הערבית בישראל ובשטחים, לא גרס בראנדט מעולם כי לגרמנים אחריות היסטורית מיוחדת לפלשתינאים, באשר אלה איבדו את מולדתם בעקבות מה שעוללו הנאצים ליהודים, גירסה מקובלת על שמידט.

גדול ידידי ישראל במחנה הסוציאל־דמוקרטי היה דווקא הקומוניסט לשעבר הרברט ואהנר – לא בשל „חזרה בתשובה", אלא מתוך מניעים הומאניים ומוסריים עמוקים והזדהות אנטיפאשיסטית עם היהודים כקרבנות הנאצים. טוב שמרוז מצא לנכון להבליט ידידות זו וכן את פעלו של ואהנר בביטול ההתיישנות על רצח, הנוגע בעיקר לפשעי הנאצים. כפי שגם אני יכול להעיד משיחותי עם חברי פרלמנט סוציאל־דמוקרטיים חודשים מספר לפני ההצבעה, הרי ללא מעורבותו הנמרצת של ואהנר לא היינו באים על סיפוקנו בנושא חיוני זה.

תזכורת חשובה לפוליטיקאים ישראלים עשוי, לעומת זאת, לשמש ניתוח מניעיו המדיניים של פרנץ יוזף שטראוס הבאווארי. למדינאי שמרני רב־כשרון זה, גם הוא אחת הדמויות הבולטות בזירה הגרמנית אחרי 1945, היו אמנם זכויות מרובות בתחום אספקת־נשק לישראל בתקופה הקריטית של סוף שנות החמישים ותחילת שנות השישים, כאשר ראה בישראל מעוז לבלימת ההתפשטות הקומוניסטית לארצות הערביות „המהפכניות". כנגד זה מילא לא אחת תפקיד בלתי־סימפטי בבחינה יהודית. הוא נמנה עם המתנגדים החריפים ביותר של ביטול ההתיישנות וטוען זה שנים כי יש לשים קץ לעיסוק המתמיד בעבר הנאצי ובאושוויץ. אגב, רק לפני חודש היתה באוואריה, אשר שטראוס עומד בראש ממשלתה במינכן, היחידה בין מדינות הברית המערב־גרמנית שסירבה להקצות סכום קטן יחסית, של 180 אלף מארק, לאכסניית הנוער באושוויץ.

בשנים האחרונות אף ניצב שטראוס בראש המסע למכירת נשק גרמני למדינות ערב, אם כי ראוי להזכיר שגם הלמוט שמידט צידד בעסקות כאלה ונסוג רק הודות להתנגדותם של ראשי הסיעה הסוציאל־דמוקרטית בבונדסטאג. אם אומנם יזכו הדמוקרטים הנוצרים יחד עם הנוצרים הסוציאליים הבאווארים ברוב מוחלט בבחירות הכלליות ב־25 בחודש זה, תגדל השפעתו של שטראוס במידה ניכרת, והדבר יבוא לידי ביטוי הן בחיזוק המגמה הלאומית של המדיניות הגרמנית והן בכניסה פעילה של גרמניה למירוץ ספקי־הנשק למזרח התיכון.

כעובד מדינה לויאלי ניסה מרוז להגן ככל האפשר על מדיניות ישראל גם בתקופת כהונתה של ממשלת בגין, אם כי הדבר לא היה פשוט. הוא סלד מן ההתקפות ומן הביקורת על ראש־הממשלה הישראלי ונקלע למצב לא קל בעת העימות בין בגין לשמידט ב־1981. גם הערכת הכוחות הפוליטיים העיקריים בזירה הגרמנית מאוזנת אצל מרוז: בצדק הוא מדגיש שמבחינת ההתמודדות עם העבר גילו הסוציאל־דמוקרטים הבנה רבה בנושאים החשובים ליהודים. אולם דומה שהוא אינו מעריך במידה מספקת את משקלה של המפלגה הרביעית, „הירוקים", אם כי אלה נכנסו לבונדסטאג בזמן שהמחבר כבר לא כיהן כשגריר בבון.

אכן, במפלגת שמאל הסרוגנית החדשה זו מתרוצצים יסודות שונים ומנוגדים – נייטרליסטים, שוחרי סביבה, רדיקלים וגם בוגרי פלגים קומוניסטיים מהפכניים ואנרכיסטים – ודמותה טרם התגבשה. לנו כאן זכור ביקורה המביש של משלחת „הירוקים" לפני שנתיים. אך מאז נשמעו גם קולות אחרים: בתחום ההתמודדות עם העבר הנאצי והאחריות ההיסטורית לשואה, „ירוקים" רבים אינם נופלים מהסוציאל־דמוקרטים ואף משתפים פעולה עמם בתחום זה. בניגוד להערכות קודמות, קיימת האפשרות שמפלגה זו, הנהנית מתמיכה ניכרת בקרב האינטליגנציה הצעירה והנוער, תוסיף להתחזק, וגם אנחנו, מבחינה ישראלית, נצטרך להקדיש לה בעתיד תשומת־לב רבה יותר.

למרות מוצאו ה„יקי", אין מרוז מתגעגע לסימביוזה יהודית־גרמנית מסולפת, שהיתה קיימת למעשה רק בעיני היהודים והמאוכזבת תכופות על־ידי חוגים גרמנים רשמיים. הוא סבור כי סימביוזה־אמת אפשרית בהווה ובעתיד רק על בסיס שיתוף־פעולה בין שתי מדינות. משום כך הוא שולל כל שתדלנות, וכדוגמת דיפלומטים ישראלים אחרים אינו חוסך ביקורתו מד"ר נחום גולדמן, שנהנה בשנות השבעים מיוקרה רבה בזירה הגרמנית בזכות הסתייגותו ממדיניות המערך והליכוד כאחת והכרתו בזכויות הפלשתינאים.

למרוז יש גם יחס שלילי כלפי הקהילות היהודיות בגרמניה ומנהיגיהן, פרט להיינץ גאלינסקי הברלינאי. הוא טוען שראשי הציבור היהודי בגרמניה מסייעים – על־ידי מעורבותם – לשלטונות הגרמניים להתחמק מהתמודדות ישירה עם ישראל לגבי בעיות בעלות משמעות רבה. אני כשלעצמי מתקשה לקבל גישה זו, גם אם אינני נלהב כלל מהמצב הנוכחי של הקהילות ומחלק ממנהיגיהן. אחרי הגליית היהודים מספרד אמנם לא היו שם יהודים במשך יותר מ־400 שנה. אולם אחרי השואה הנוראה יותר, באמצע המאה ה־20 נעו גלגלי ההיסטוריה בקצב מהיר יותר, ותהליך „ההתפייסות" (זו באמת אינה המלה המתאימה) המהיר העניק לגיטימציה גם לקיום קהילות־קבע יהודיות בגרמניה. אין להוציא מכלל אפשרות כי בדור הבא יוכל ציבור זה, למרות ממדיו הצנועים, למלא תפקיד חיובי יותר מאשר כיום: ואין זה צריך לגרוע מעיקר ההתרכזות ביחסים ההדדיים בין שתי המדינות הריבוניות.

* Yohanan Meroz, In Schwieriger Mission. Berlin: Ullstein, 1986.

רגע הוא משעמם / זאב סטרומינסקי, בון

העתיד טמון בביצועים

את החצים בראו, מועמד הסוציאל־דמוקרטים, ירה דווקא הסוציאל־דמוקרט, הקנצלר לשעבר ברנדט. ירה וגרם מבוכה

44 מיליון גרמנים יהיו בעלי זכות הצבעה בבחירות לבונדסטאג העומדות להיערך ביום א' (מחרתיים). מערכת הבחירות שכוונה לקהל בוחרים גדול זה היתה רגועה ואף משעממת במקצת. המפלגות אירגנו אסיפות בחירות, תלו מודעות, שידרו תשדירי בחירות בטלוויזיה ופירסמו מודעות בעתונות. אבל העם לא התלהב במיוחד מפעילות תעמולתית זו. אולי משום שעוד לפני הבחירות אין בעצם ספק בתוצאותיהן: עדיין צופים נצחון לקואליציה השלטת של המפלגה הנוצרית־דמוקרטית של הקנצלר הלמוט קוהל, המפלגה הנוצרית־סוציאלית הבאווארית של ראש ממשלת באוואריה פרנץ־יוזף שטראוס והמפלגה הליברלית הקטנה.

קנצלר קהל

מועמדי ה„ירוקים" ואלר

קנצלר לשעבר ברנדט

סוציאל־דמוקרט ראו

לקואליציה עדיין צפויים 52 אחוזים מהקולות לכל הפחות, ואילו למפלגות האופוזיציה – הסוציאל־דמוקרטים והירוקים – עדיין צפויים לא יותר מ־47 אחוזים, אולי אף פחות. מערכת הבחירות התרכזה בנושאים העיקריים. המפלגות הנוצריות שבו והתריעו שהסוציאל־דמוקרטים, במדיניותם, מהווים סיכון בטחוני, כלכלי ומדיני ליציבותה של מערב גרמניה, אך לא האשימו את היריב בבוגדנות. הסוציאל־דמוקרטים האשימו את הקואליציה כי היא מייפה את ריחיה על המצב הכלכלי, אך לא קראו למלחמת מעמדות. במילא יש בוחרים סוציאל־דמוקרטים ותיקים החשים אי־נוחות נוכח הנטיות השמאליות במפלגתם ואילו מצבה הכלכלי היציב של גרמניה היום נובע במידה רבה מהשפעות חיצוניות חיוביות, כגון מחירי הנפט הנמוכים בשוקי העולם ולא רק ממדיניותה הכלכלית של הממשלה.

המאבקים המרים נערכו דווקא בתוך המחנה הממשלתי מחד־גיסא ובתוך הסוציאל־דמוקרטים מאידך־גיסא. המפלגה הנוצרית־סוציאלית השמרנית־לאומית נכנסה לעימות עם הליברלים בנושאי מדיניות חוץ והמאבק בטרור. הנוצרים־סוציאלים דרשו תפנית במדיניות הגרמנית כלפי ברית־המועצות. מדיניות זו, בצורתה הנוכחית, המעוצבת בידי שר החוץ הוותיק הנס דיטריך גנשר, נראית לנוצרים־סוציאלים רכה מדי. מפלגתו של שטראוס האשימה את גנשר בהמשך מדיניות ה„דטאנט" שלו מתקופת הממשלה הסוציאל־דמוקרטית־ליברלית שכיהנה עד 1982, שגם בה מילא גנשר את תפקיד שר החוץ. הנוצרים־סוציאלים תקפו את הליברלים גם בגלל התנגדות המפלגה הליברלית לתוכנית להנהיג במערכת המשפטית של גרמניה את המוסד של עד מדינה במאבק נגד הטרור. שטראוס אף טען שהליברלים יהיו שותפים לאחריות למעשי רצח חבלניים בעתיד.

הליברלים השיבו מלחמה מילולית, אמנם בטונים גבוהים פחות, אך בסך הכל נהנו מן ההתקפות מהימין ומיהרו להציג את עצמם כשומרי זכויות האזרח והתבונה הפוליטית. ברור, אגב, שחילופי ההאשמות לא יפריעו לשתי המפלגות לשבת באותה הממשלה גם להבא כל עוד הכיסאות נושאים אותן.

במפלגה הסוציאל־דמוקרטית סבל מועמדה לתפקיד הקנצלר, יוהנס ראו, מחצים שירה לעברו יו"ר המפלגה, הקנצלר לשעבר וילי ברנדט. ברנדט ניפץ את מטרתו הרשמית של ראו, שהיתה, למען האמת, בלתי מציאותית – השגת רוב בבונדסטאג – וגרם בכך למבוכה. כמו כן רמז ברנדט, המבקש לפנות את כיסא יו"ר המפלגה בעתיד הקרוב, שראו אינו יורשו האוטומטי בתפקיד זה. ואילו ראש ממשלת מחוז הסאר, אוסקר לפונטן, הנחשב למועמד השמאל הסוציאל־דמוקרטי לראשות המפלגה, מתכונן כנראה כבר עתה למאבק על הנהגת הסוציאל־דמוקרטים לאחר הבחירות לבונדסטאג.

מקוריות רבה לא שררה גם בבחירת הסיסמאות. הקואליציה הצליחה, אמנם, לרתום לעגלתה את המונח „עתיד", הנחשב בדרך כלל לסממן חזון שמאלני, אך הסיסמאות לא היו מרעישות. „העתיד – הנוצרים דמוקרטים", קראה מפלגת הקנצלר לבוחריה. „עתיד בעזרת ביצועים", בישרו הליברלים. „עתיד" ו„ביצועים" היו, אגב, גם נושא במסעות פירסומת של שני גופים משקיים מובילים בעת האחרונה. „לביצועים תמיד יש עתיד", הכריז „דויטשה בנק", הגדול בגרמניה. „אנחנו יוצרים את העתיד בעזרת ביצועים", התפאר קונצרן האלקטרוניקה „סימנס". לוחמי הבחירות הנוצריים ואנשי הפירסומת של שתי החברות הכחישו טענות שהדמיון בין סיסמאות הקואליציה הממשלתית לאלה של החברות נועד לחזק את המסר הפוליטי של הממשלה, הנחשבת לנוחה למשק הפרטי. יתכן שהקשר הוא באמת מקרי, שכן אין הבדל רב בשיטות השיווק של מפלגות גדולות לבין שיטות השיווק של שירותי־בנקאות או מערכות סטריאו.

דמיון בין תעמולה פוליטית לפירסומת אינו מוגבל למחנה השמרני. כך, למשל, נראה בבון קיר עם שתי כרזות ענקיות זו ליד זו. בראשונה המליצה המפלגה הסוציאל־דמוקרטית על מועמדה באלה המלים: „את הטוב ביותר בשביל גרמניה: יוהנס ראו". בשניה שיבח יצרן של אבקת־כביסה ידועה את מוצרו: „את הטוב ביותר שלנו בשביל כולם: פרסיל". אולי צדקו ה„ירוקים", שפשוט הדפיסו מחדש כמה מכרזותיהם ממערכת הבחירות הקודמת.

לא לספק את הסחורה / מאיר בראלי

סוציאליסט הוא לא

הסכמים שהיה אסור לחתום עליהם הם הסכמים שניתן לבטלם. והסכם כזה הוא הסכם „העבודה"־„יחד"

לשבת מפלגת העבודה החליטה להמליץ לפני מרכז המפלגה לאשר את ההסכם עם „יחד" ולקבל את עזר וייצמן ואנשיו למפלגה בתנאים מועדפים גלויים, וכנראה יש גם תנאים סמויים, שאור השמש אינו יפה להם. שורה של סיבות חברו יחד, והן דוחפות את מפלגת העבודה לאשר את ההסכם, אולם אף אחת מהן אינה עומדת במבחן ההגיון הפוליטי, וכולן כאחד נופלות בערכן בהרבה מהסיבה העיקרית שבגללה חובה על מפלגת העבודה להימנע מלקבל אל שורותיה את וייצמן ואנשיו.

אין מקום לאדם שאינו סוציאליסט, שהוא בעצם אנטי־סוציאליסט, במפלגה סוציאליסטית. כל כושר הלגלוג של עזר וייצמן, בעל הלשון החדה, אינו משנה את העובדה העיקרית: הוא לא סוציאליסט. לדעתו מפלגת העבודה אינה סוציאליסטית, על כל פנים „לא כל כך" סוציאליסטית. המלצה לקבלו היא אישור, לפחות אישור חלקי, לזלזול של עזר וייצמן במהות הסוציאליסטית של מפלגת העבודה. אישור זה אסור לתת.

באמירות הזלזול שלו על הסוציאליזם של מפלגת העבודה הוא אמר משהו מבטל על הסוציאליזם של אבא אבן. אשר להשקפתו החברתית של אבא אבן, עזר וייצמן אינו „בעל בית" להחליט עליה. זכות זו שמורה לאבא אבן. אגב, אם ירצה וייצמן ללמוד קצת על סוציאליזם, כדאי לו לנסות לעשות זאת אצל אבן; אולי הוא יאות להקדיש זמן ללמדו.

הצד הרעיוני, שאלת הסוציאליזם בהשקפת היסוד של מפלגת העבודה הישראלית, היא העיקר בהתנגדות לקבלת עזר וייצמן, אולם קיימת גם בעיית התנאים המפליגים. אמר לי חבר פעיל בחוג על שם בן־גוריון במפלגת העבודה שהוא מתכוון להציע לחוג לפרוש מהמפלגה, להתאחד עם „אומץ" של יגאל הורביץ, כדי לשוב ולהתאחד עם מפלגת העבודה בתנאים של „יחד"...

אכן, ההסכם, ששלביו הראשונים כבר בוצעו מזמן, הוא הסכם שאסור היה לחתום עליו, מכיוון שהוא סותר את הכללים של תפיסה ממלכתית. אסור „למכור" במשא־ומתן פוליטי משרות בשירות הציבורי – לא משרת מנכ"ל משרד ממשלתי ולא כל משרה אחרת בשירות הציבורי. בארץ או בחו"ל. לכן לא קיים לגבי הסכם זה הכלל ש„יש לכבד הסכמים". הסכמים שאסור לחתום עליהם לא תמיד חובה לכבד. החובה החברתית לכבד הסכמים מקורה בהבטחת האמינות להסכמים. שאפשר יהיה גם בעתיד להגיע להסכם. הסכמים מעין אלה מוטב שלא יהיו ומוטב שאי־אפשר יהיה להגיע אליהם.

וייצמן. ללמוד מאבא אבן

הדיבור על החובה לקיים הסכמים מזכיר בדיחה אמריקאית ידועה: הנוכל באמת אינו מי שמוכר את אמו במורד הנהר, אלא מי שעושה זאת ואינו מספק את הסחורה. נראה לי שנכון תעשה מפלגת העבודה, אם במקרה זה לא תספק את הסחורה.

על כל הטענות משיבים אחדים שהכל נכון והם מאשרים את ההסכם בחירוק שיניים, אבל...

„אבל" ראשון הוא שאילו הצטרף עזר וייצמן לליכוד ב־1984 היה משאיר את מפלגת העבודה באופוזיציה. זו טענת סרק. וייצמן על השקפותיו עכשיו אינו וייצמן של פעם, שנהג לומר על הערבים ש„מלחמה זה לא בשבילם", שאמר שרק אם נחצה את הסואץ ונתקרב לקהיר יהיה גם הוא בעד נסיגה חלקית תמורת שלום. הוא שינה את השקפותיו ונתן לזה ביטוי עוד לפני 1984. כל עוד היה, פורמלית, ב„חרות" הוא קיווה (אולי) שישנה את „חרות" כפי שנשתנה הוא עצמו. משפרש והלך לבחירות בראש „יחד", לא היתה לו עוד אופציה אצל „חרות", לא יותר מאשר לאמנון רובינשטיין, בעל דעות דומות לשלו ברוב הנושאים.

„אבל" שני מתייחס למנהיגותו של שמעון פרס. איך אפשר לבטל את התחייבותו של מנהיגה המוכר של מפלגת העבודה, שואלים לא מעטים.

אפשר. כבר היו דברים מעולם. דוד בן־גוריון שהיה מנהיג יותר דגול ויותר מקובל מפרס, גם אליבא דפרס עצמו, חתם על הסכם עם ז'בוטינסקי ותנועתו ביטלה את ההסכם, אם כי תמכו בעמדת בן־גוריון גם ברל כצנלסון וגם רובה המכריע של ההנהגה דאז בתנועת העבודה.

דוד בן־גוריון קיבל את הדין בכבוד והנהיג את המפלגה הלאה בקו שהרוב התווה. הוא היה מנהיג דמוקרטי שלא רצה כלל לכופף את המפלגה לרצונו. גם פרס היה מקבל את הדין, אילו הבינו חבריו שהחלטה נגד וייצמן אינה בהכרח החלטה נגד פרס.

משא
לספרות, אמנות ועיון

מסע נגד הגורל
מאת ענת לויט

יהושע קנז, „התגנבות יחידים", „ספריה לעם", הוצאת „עם עובד", 1986; 597 עמ'.

„התגנבות יחידים" בעיקרו, אינו רומן על צבא, גם לא על צבאיות. לא על מיתוסים אבודים של דור נפילים אלא על לידתו של דור קילמודניקים (בעלי כושר לקוי). לא על קשייה ההבראתיים של מדינה בראשית היווצרותה, ולא על נגזות ופנמיה של התמונה הפוליטית הנרקמת באותה מדינה. לא שהנושאים הללו אינם יצוקים ב„התגנבות יחידים" רחב היריעה. אלא שכאמור, אין הם אלא כתמי הצבע המקשטים את התפאורה המוצבת מאחורי הרעיון המרכזי המבונה את העלילה ואת הדמויות הנעות בקדמת הבימה. ניתן גם להגדיר זאת כך – כל הנושאים שצויינו בראשית המאמר, הם לבנים ליצירת תבנית אשר לתוכה התכוון קנז לצקת תמונת עולם על־מקומית ועל־זמנית, הנושאת עימה מסרים אנושיים – קיומיים אוניברסאליים.

למן עמודי הרומן הראשונים מכוון המספר של רוב חלקי הרומן – „מלאבס", שהוא כנדומה בן דמותו של הסופר אל אותם מסרים שהם מעיקרו של הרומן. מסרים אשר למענם, ולמענם בלבד שוחזרה והחייתה תקופה היסטורית מצומצמת מאוד ומוגבלת מאוד, אך מספיקה, או לפחות כך נדמה היה למספר־סופר, כדי לספק תנאי מעבדה הולמים לבחינתה ולניסוחה של תורת חיים שלימה.

הנה, כדוגמה, בעמוד 13 אני מוצאת קטע מכוון כזה: „על פי אופן ישיבתנו היינו כצופים במחזה. אולם הפחד שהסם אותי זה ימים אחדים ומנע ממני לראות את משמעותם של הדברים, דחק בי להאמין כי אנו השחקנים של ההצגה כבד החולה ואנו איננו יודעים. לא היה ספק בלבי ששעת ההמתנה הזאת בשמש הצהריים איננה מקרית אף לא תוצאת שכחה או תקלה סבבית. ידעתי כי בוחנים אותנו. מישהו הושיב אותנו כאן לבדוק את תגובותינו, לעמוד על חולשותינו. ייתכן שעינים סוקרות אותנו ממקום נסתר, מן השטח המת. אולי אף נרשמות הערות ונקבע מה ייעשה בכל אחד מאתנו, מי יישבר ומי יחזיק מעמד, מי יהיה בין הנבחרים ומי יהיה בין הנידונים... וכך, חשופים לאויב לא־נראה, חסרי־דמיון, חסרי נסיון, ניתן לנו אף יתרון אחד במבחן הזה, וביתרון הזה עלינו להשכיל לאחוז היטב: חסינותנו כסומאים וסגורים במגע. היה בזה מקור של כוח. מן החוקים החדשים המשתנים עלו הדים קדמוניים של סכנה. אימת אל־קרב האל־נעה. כבר בבסיס הקליטה חדלו התשובות להיות ממין השאלות. המציאות התחילה להתפורר. טקס הלבוש נעשה בבהלות, כדי שלא להתיר שום מרווח לבלתי־צפוי, בתחום ההפקר שבין הזוויות. אז התחלתי לתת דעתי על מתנת אלים זו, הניתנת, כמו שריון או קמיע מבורכים, ליוצאים למסה נגד גורלם. הגלו אותנו ממקומותינו, העלימו את זהותנו בתחפושת, בודדו אותנו בהסגר, כמו לכסות על הסכנה, לאתרה ולמנוע את התפשטותה. האמנתי בסגולת הכוח הסביל הזה, אולי מפני שהפתור חוסר המשמעות עורר בי רחמים עלי, רחמים שכמותם לא ידעתי, פיתו אותי להפליג אל הגבול שבין המציאות לאגדה."

במתכוון ציטטתי קטע זה בשלימותו, על אף אריכותו. הדימויים בשורות הללו [illegible] ובאמצעותן [illegible] ביקש המספר [illegible] היה אפשר להתבונן בתוך המאורע המקופלים במיקרה [illegible] זוהר, שדרכו יהיה ניתן להתיר את תווי התפאורה הריאליסטיים, כדי להתבונן בתוכם מופשטים הרבה יותר של מציאות קיומית, שהריאליזם הוא לה רק מעין מהוקשת.

בקטע שצוטט, בעצם טוען המספר במפורש, כי תקופת הטירונות בבה"ד 4, באמצע שנות החמישים, לא יותר מעבור חבורת הקילמודניקים (עמה נמנה המספר) תקופה אקראית, שלא תותיר עקבות כי אם תקופה בעלת משמעויות חורצת־גורל, תקופה שהיא „מסה נגד גורלם". תקופה של נסיון שממנו ייאלצו הגיבורים להפיק לקחים לכל החיים. בקטעים אחרים ידמה המספר את תקופת הטירונות לזמן „שקיעת הנפש".

דרך מלחמתם של גיבורי „התגנבות יחידים" בגורלם, כפי שהותווה עבורם על ידי מפקדי הצבא, היא דרך שונה לחלוטין מזו שבה נלחמים בגורלם גיבורי הדרמות היווניות הקלאסיות. לא בכדי אני מציינת את השוני הזה. לאורך כל 597 עמודי הרומן של קנז, נדמה היה לי כי לא ליצירת תווי דמותם של גיבורים מקומיים הוא ביוון, כי אם ליצירת תווי דמות של גיבורים, אשר מלחמתם בגורלם האישי הוא סמל למלחמה בטבעו של גורל התקף ומתקיף את חייו של האדם המודרני, שהוא לאמיתו יותר אנטי־גיבור מאשר גיבור הירואי. אם נעמיד את גיבורי הדרמות היווניות מול גיבורי „התגנבות יחידים" נוכל לעמוד בנקל על השינוי הפאתטי שחל במהלך ההיסטוריה האנושית על מלחמת התקיימותו והישרדותו של האדם מול צווי גורלו. הפאתטיות מקודה בעיקר בשלושה – באופיים המשתנה של הנלחמים, בטבעו של יעד הלחימה ובתוצאותיה של לחימה זו. דומה כי אין פאתטיות גדולה מהמרתו של שדה קרב אשר מצידו האחד ניצב הגיבור ההירואי בנוסח אדיפוס למשל ומצידו האחר ניצבים האלים בכבודם, בשדה קרב אשר מצידו האחד ניצבים גיבורים־טירונים־פגומים כקיפוד, אפס אפס, מילר ואלון ומצידו האחר אלים בשר ודם כדוגמת רפי נגר, מועלם ובני. אין תימה, איפוא, כי בשדה קרב כמו זה האחרון, ימהרו לגלות בני השמונה־עשרה, פגומי הגוף, ובשל כך גם מיסודי הנפש, כי הנסיון שלתוכו נקלעו יהפוך את חייהם לגיהנום קשה, אכזרי ותפל מכל גיהנום אחר שאליו מתלווה מימד מיסטי כלשהו. כמו גיבורי הטראגדיות היווניות גם גיבורי קנז יוצאים למסע של התוודעות אל חטאם. אלא שהחטא הזה אינו קשור בשום עשייה דרמטית שבגללה הם נתבעים להיענש לפני האלים. חטאם היחיד, אולי, של גיבורי קנז הוא שאין הם מסוגלים לשום עשייה בעלת משמעות. אל חולשתם ואל פגימותם הם צריכים להתוודע, ולהודות בכל אלה לפני מפקדיהם שהם, אולי, אף חלשים ופגומים יותר מהם. משום כך, אולי, לא נמצא לגיבורים של קנז שום דרך להיטהר במסעם התפל נגד גורלם, ובכך נמצאת הדרך הזו תפלה עוד יותר.

עד מהרה מתברר כי שערי בסיס הטירונים נהפכים לדלתיים סגורות בנוסח סארטר. מאחורי השערים הללו נותר, אולי, מקום לגאולה רק בדרך החלום – חלום על אהבה ועל קירבה כמו זה המרכך את מצוקת נפשו של אבנר; חלום על יחסי רעות בנוסח מונטיין, כמו זה שנותר לרכך את טראגדיית חייו של אביו של מיקי; או חלום על גבורה הירואית ועל אחוות לוחמים, כמו זה אשר במעט מציל את אלון בידי עצמו. הדבר המרכזי שלומדים האנטי־גיבורים של קנז במעבדה הלוחצת והמחניקה שלתוכה הם מוזמנים – כי במערכות חיים כשלהם, שבהן הכל בידי האדם והכל נקבע על ידו ומכוחו – „הכל מתחיל בחלום ונגמר בחלום", כדברי אלון, או כפי שמיקי הבין, הספרטאי־המצטיין־לשעבר מרחיב וטוען: „הכאב נהפך לאשמה, והאשמה נהפכת לאהבה, והאהבה נהפכת לגעגועים, והגעגועים נהפכים לרעיון, והרעיון נהפך לחלום", שכאמור נגמר בחלום, וכאילו גאולה במשמעות אין.

את זאת לומדים כמדומה כל טירוני המעברה של קנז מ„ילדיה האבודים של ספארטה שהוטלו אל ההר שמטפטף". כאילו מלכתחילה לא יכלו הטירונים הללו לזכות וללמוד דברים אחרים. ואולי משום שהיו ילדים אבודים זכו ללמוד דברים אמיתיים וחשובים לא פחות מאלה שלמדו מי שנבחרו להיות גיבורי המיתוס של ספארטה, שאפשר ששוב אין הוא קיים כלל באמת, אלא כחלום נוסף במערכת החלומות המסוכנת של גיבורי הזמן המודרני.

בעמוד 70 של הרומן כותב הסופר־המספר: „קולי אמר לי את העיקר מכל השארת פה. אם תצטער עליו אי־פעם, מכאן יהיה עליך להתחיל הכל מחדש, לבוא בגופך או בזכרונך ולחפש את העקבות. וכאשר אמרתי בלבי כי אני נרדם, ניסיתי ללמד את עצמי להתגעגע על המקום הזה ועל הימים האלה, כמו על הזדמנות שהוחמצה, ובאותו שברון־לב". מטעמים רבים וטובים נבחרה הטירונות להיות תבנית שמתוכה יפרצו כל אותם מסרים עליהם הצבעתי קודם, האשר אליה יצטרך הספר בקורא לשוב אם לא בגופו אזי בנפשו, כדי להוכיח לעצמו שוב ושוב את דבר קיומם של המסרים הללו, כדי להתמיד ולהמצא פקח ומפוכח.

יהושע קנז

מי שעבר את המסלול הצבאי, שראשיתו בבסיס טירונים אי־שם בארץ, ולא חש ולו פעם אחת התחושה עמוקה של חוסר־אונים מול המערכת הנוקשה של צווים וחוקים ודרגות, המבטלת את קיומו החשוב כל כך של הרצון האישי החופשי – שיקום. מי שלא חש ולו פעם אחת, בתוך המערכת הצבאית כי חשיבות גורלו כפרט נשחק עד דק – שיקום. מי שלא סימבל בתוכו ולו פעם אחת, את המערכת הסבוכה והענקית הזו כמערכת קוסמית המנהלת מערכה אכזרית נגדו ובאופן מכוון ואישי – שיקום. כל מי שלא קם יוכל, כאמור, להבין בנקל, על שום מה בחר קנז להשתמש במערכת הצבאית, ובגבולות מסויימים מאוד שלה, אולי הנוקשים ביותר – כדי לבנות מתוכה תפאורה להצגתה של מערכת חיים כוללת ורבת חשיבות הרבה יותר – מערך חייו הכללי של האדם המודרני.

בצער רב ובינון אמיתי (שכן, ממעריציו של קנז אני) עלי להתוודות על כך, שבמהלך הקריאה ב„התגנבות יחידים" עמדתי יותר ויותר על מה שנדמה לי כפגם יסודי במעשה העלאתה של ההצגה זו – פגם אשר למעשה [illegible] משמע – מבע ממנה ליתנתק מן הכבלים [illegible] אל הבימה שעליה התרחשה העלילה הקונקרטית, כדי להגביה אל החלל הרחב המופשט. למצער, הלך התהדר כי התפאורה, אשר הבחירה העקרונית בה היתה נכונה נעשתה תובענית יותר ויותר, עד כדי השתלטות במקום מחולטת על שאמור היה להיות נחזה מקידמת הבימה. למה הדבר דומה – למצב שבו האירוע שבו הורג אדיפוס את אביו היה הופך למרכזו של המחזה, במקום להיוותר כפי שראוי היה לו – תפאורה או עילה למסעו העיקרי של הגיבור נגד צו־גורלו שהוא בעל לכל אירוע קונקרטי כלשהו. אילו אמנם כך היה הדבר אפילו במקרהו של אדיפוס, אזי היו כל המשמעויות החשובות, הגם שהיו נותרות שלובות בתבני המחזה, נבלעות בתוכו או כמעט ואינן מתגלות, אך לא באופן שמכמותו פרק המחזה אל חלל התודעה האנושית, שגבולות הזמן והמקום אינם חלים עליה.

אם לחזור ולהתמקד ב„התגנבות יחידים", ניתן לומר זאת במלים פשוטות – עם סיום הקריאה ברומן, נוצר בי הרושם כאילו הסיטואציה של מחלקת קילמודניקים בקורס טירונים בבה"ד 4, כפי שעוצבה תבנתה, מידותיה נתגלו בסופו של דבר כקטנות לכל מה שקנז ביקש להעביר דרכה ובאמצעותה. התיאורים הריאליסטיים של הווי המחלקה, שהיו צריכים, כך נדמה, להיות רק תחפושת המסווה על מישור תיאורי נוסף ועיקרי, ואשר חייב היה לקרוע בסופו של דבר את התחפושת הזאת, כדי להתגלות במלוא הדרו האמנותי – התחפושת הזאת אטרה יותר על המידה, עד כדי חנק של ממש בקטעים לא מעטים של הרומן, את המישור הנוסף הזה, וכמו במקרהו ההיפותטי של אדיפוס, הכושל בדרכו להתגלות בתוך המחזה במלוא תפארתו, גם האנטי־גיבורים של קנז – פרץ, זכי, רחמים, אבנר, חנן, קיפוד, אפס אפס, מילר, אלון, רחמים, מיקי, רסלר ואחרים אינם „מתעלים" מתוך גבולות החוויה הקונקרטית שלתוכה „זומנו", כדי להיות מתוארים בזרקור שיהפוך אותם מאנטי־גיבורים 'סתם' לאנטי־גיבורים, שהם גם מסויים, ייחודי של גיבור שהוא מעבר למקום ולזמן שבתוכם הוא מתגלה. השיחזור הפרטני של היומיום המחלקתי, הגם שהוא שיחזור בעל איכויות של דיוק תיאורי ובלשון עשירה המתרבדת, מתגוונת ומשתנה לפי הנדרש מאופי הקטעים השונים, מסמיע, מטשטש, ובמקרים רבים מדי גם הופך למלאכותי את הימצאותם של קטעי ההגות המרווים אמנם את הרומן. באמצעותם, כך נדמה, התכוון קנז להעניק לגיבוריו את קרש הקפיצה, שבזכותו נמצא הטעם העיקרי למספרו מלאבס, לבוא בזכרונו „ולחפש את העקבות... במקום הזה ובימים האלה". נדמה כי ההזדמנות שהוא ביקש לזמן לפני הגיבורים הבדיונים כמו לפני הקורא הוחמצה לא מעט, וכאמור גרמה לקוראת כמוני, שנמנית עם מעריצי „אחרי החגים", „האשה הגדולה מן החלומות" ובעיקר „מומנט מוסיקלי" לשברון לב לא קטן.

דומה כאילו קנז עצמו חש כי גבולות בה"ד 4 נעשו צרים כדי, מצומצמים מדי, נתגלו כמתאימים לשמש, אולי, תפאורה לקונצרט קאמרי, אך לא לנגינת סימפוניה כזו שאותה ביקש מלכתחילה. שאם לא כן, כיצד ניתן להסביר את נטילת כוח הסיפור מ„מלאבס" בחלקים השני והשלישי של הרומן. העלמתו של המספר בגוף ראשון מן החלקים שבהם מוציא קנז את גיבוריו מגבולות המחנה הצבאי ושולחם לבתיהם לחופשה, עקרונית היא תחבולה ספרותית מפתיעה ומעניינת, ויש לה גם הצדקה לצורך השגת האמינות הסיפורית. שהרי ברור הוא, כי בבתיהם אין אלון ומיקי ואבנר יכולים להיות מתוארים מתוך עינו המתבוננת והחקרנית של המספר. אלא שהחלקים הללו, שבאמצעותם כבדומה ביקש קנז להרחיב את חללה של קידמת הבימה, שבה נעים הגיבורים, ובכך להקטין במידת מה את גודלה המוגזם מדי של תפאורת בה"ד 4, מסתברים במהלך הקריאה, כבלתי־משרתים כהלכה את המטרה שלשמה נוצרו. ואולי נובע הדבר בעיקר, משום שהאירועים לתוכם הטיל קנז את גיבוריו שבחופשה, מתמיה משהו, חולים, או שיגרתיים למדי, כמו מסיבת ליל שישי, או פגישות אהבים חטופות. ואולי אין זאת בגלל הזוליות השיגרתיות של האירועים, כי אם בגלל האופן הפרטני הבגדים את האירועים הללו, כדי להפוך אותם־ראווים לשמש קרקע שתוכל לשאת את כובדן של התגליות הקיומיות והחשובות שאליהן מבקש קנז למשוך את גיבוריו. השתלטותם של האירועים הללו על קידמת הבימה, שבה כזכור אמור להתרחש מסעם של הגיבורים אל התפכחות מהדברים־הנצורים לבירתיהם, בוגזם ומנותק, במידת־מה אף יותר מהשתלטותה של תפאורת בה"ד 4 ושאותה מדירים האירועים האלה לפרק זמן.

עם זאת, כל הליקויים והפגמים שעליהם ניסיתי להצביע עד כאן, אינם משכיחים מן הלב קטעי תיאור תודיתיים מרגשים, השהורים את הרומן לכל אורכו. כמו זה שבו מואשם רחמים בן חנו בשבירת הגיטרה של רסלר [illegible] בהמנה, כדי להסתתר [illegible] דבר הישבוריתו; או כמו הקטע לקראת סיום הרומן, שבו מתבשרים הטירונים על מותו של אלון ומיד לאחר מכן על לידתו של בן לאפס אפס. קשה גם לשכוח את כל אותם קטעים שבהם מנסה המספר את תוצרי התבוננותו בלשון פיוטית ומגובשת גם יחד, אך בעיקר מדוייקת מאד. אלא שכאמור, ושוב למצער, אין בכוחם של כל התיאורים המצויינים המרווים את כל חלקי הרומן כדי לפרוץ עם ההצגה במכלול אל מחוץ לחלל האולם.

עולם הרפאים ביצירת דוד שחר
מאת שרה הלפרין

דוד שחר, „יום הרפאים", הוצאת עם עובד, תשמ"ו 1986; 191 עמ'.

עולם הרפאים של דוד שחר הוא העולם המסוחף של עם ישראל בארצו, שבה מתולקים בניו ומפולגים לקבוצות אידיאולוגיות־קיצוניות מנוגדות מכל הקצוות ללא הידברות וללא קשר ביניהן. עולם זה, על המגרעות הגרוטסקיות של אנשיו, מגלם שחר בדרכו הסיפורית בספרו החדש „יום הרפאים", שהוא החמישי בסידרה הלוריאנית „היכל הכלים השבורים", שהחלה להופיע לפני כשבע־עשרה שנה. כך מבטא „יום הרפאים" באופן סמלי את האידיאה הרעיונית המונחת בתשתית הספר כולו. בהוראה מושאלת (מטאפורית) הוא מחדד את המשמעות הסיפורית של פעולות והתנהגויות מסוננות של דמויות בסיפור. ובמובן מילולי הוא מתייחס למאורע מסויים במהלך אחת העלילות שבספר. באופן זה תואם השם „יום הרפאים" את תבניתו הכללית של הספר כולו יחד עם תבניות משניות ושלישוניות בחלקים שונים של המספר.

במובן המילולי של התיבה רפאים (רוחות מתים העולים מן השאול ומופיעים לפני אנשים חיים) מעוצבת בסוף הפרק „לילה בגן השושנים" סצינת הופעת רוחה של ניגנל המתה, המשתלבת בדמותה המרוחפת של ליילה הנחשבת למתה מאז היעלמה.

ניגנל היא הבת הנערצת שטיכלו ברל רבן ולאה הימלוך לאחר שחלתה במחלה אנושה, כמסופר בספר הרביעי של „היכל הכלים השבורים" הנקרא על שמה, „ניגנל". וליילה היא הבת המאומצת האבודה של סוכנת־הבית בקונסוליה הפרסית בירושלים. ביום הולדתה־השבעה־עשר יצאה ליילה, בשמלה לבנה ובצעיף כחול, לטייל מעט בגן השושנים עד שיתכנסו בני המשפחה לארוחה החגיגית שהוכנה לכבודה. אולם לשווא חיכו האורחים לשובה של ליילה מטיולה. היא נעלמה ולא חזרה מאז.

הן ברל רבן והן סוכנת־הבית הפרסיה לא השלימו כל אחד כמוהם עם אבדתו. ברל המשיך לטפח בלבו את זכר בתו האהובה ורבת המעלות. וסוכנת־הבית המשיכה לערוך בכל שנה ערב זכרון וצפייה מלווה בארוחה חגיגית ליום־הולדת שבו נעלמה ליילה היפהפיה. כך קרה, שכאשר ברל הוזמן לארוחה חגיגית זו והתיישב לשולחן –

„ביותה בו מכת צמרמורת. נשמע קול ספיפת עקבים ומבעד לדלת הפתוחה לרוח הערב נראתה בבירור שמלה לבנה מתקרבת ובאה בינות לארנים... נכנסה ליילה בחיוך שמח שגילה את שיניה היפות, החזקות, לריצודי אורה של מנורת השולחן, הפך את עיניה הגדולות, הבהירות, לשני קוים מלוכסנים של זוהר. בוהק והזב ריתות מכתפיה השזופות, המלאות, שנחשפו עם הסרת הצעיף הכחול, ומתח של חיוניות מאופקת עם מרץ עצור תזז בכל אחת מתנועותיה והשתפך אל הצליל הנגינתי שבקולה...

„ברל קפא רגע על מקומו, ומשנהז הפך פניו לאחור שסוף כליון הנפש: הקול – קול ניגנל – גבוה, מלא, ועם זאת מצועף כמשמר את התהדה בתוכו ומרטיט את האויר מסביב... במנוסתו בחדרון המרפסת... בין מחסי ענף האורן הורצץ בינו לבין החלון הפתוח, ראה באור הרך השופע תוצה את שערה השחור, העבות, קלוע בצמה שמקיפה ככתר את ראשה של ניגנל... ואת השפתים המלאות והפתחות על שורות השינים הבוהקות בלבנן לאור פמוטי השולחן... מראה שמחת החיים של ניגנל שקורנת מעיניה המאירות ומגומות לחייה בחיוכה מילא אותו פעימה־פעימות של אושר. גם נכון היה כך להשאר בצל הלבנה, בחוץ, רוח רפאים מאושרת בעליצותה של ניגנל."

(„יום הרפאים", עמ' 66–67)

כה אמיתית ומלאת־חיים נראית לברל דמות הרפאים של ניגנל (ליילה) [illegible] סבבמוטי השולחן בבית, עד שמתהפכים אצלו היוצרות. ברל רואה את עצמו (לאחר שנס החוצה להוושיה ועשה דרכו הזרה „בין ריו הפרשים לגושי הארנים", שם, עמ' 66) כרוח רפאים, כבל של אדם שואב את חיותו מן המציאות העצ־טילאית שבחיוניות רוחו.

היפוך זה בהבנת המושג רוח רפאים מטביע את חותמו על המשמעות של כל פרקי הספר שלפנינו. לא המתים הם המופיעים בו כדרך כלל כרוחות רפאים (חוץ מן הסצינה הנזכרת לעיל וסצינה נוספת אחרת בסוף הספר, שנתייחס אליה בהמשך), אלא האנשים החיים, אלה שמציאותם הממשית נתפסת כתעתועי צללים. בהתאם לכך מתבצע היפוך נוסף במשמעות המושג רוח רפאים שבספר. לעומת רוח הרפאים במובן המילולי (הדמות המתה של הנערה כפולת ההוות המופיעה לברל), שהיא רוח טובה, מרנינה ומשובבת־לב, מקבלת ההוראה המושאלת (המטאפורית) של מושג זה (תרמית המציאות העוינת בישראל) מובן של רוח רעה המשתוללת בין האנשים במחול שדים מאקאברי חורעת פירוד ביניהם.

מטאפורה זו מצביעה על מציאות שחורה של עולם מבולבל שאיבד את אחדותו הטפריה ביסודות הבריאים

דוד שחר

של קיומו. זהו עולם של צללים מתעתעים, שבו אמת־ושקר מעורבבים, אידיאלים־ויצרים או ערכים־ואינטרסים מתופשים ומכסי־הרע מחולפים.

ויפיפותו של עולם זה מוצגת בצורה היגדית (במסורה של דרשית המגיע לאחניד של אדם שלישי) בחמשת המשפטים הראשונים שבפתיחת הספר:

אני אמרתי לעצמי: הכול מתפורר.
היא אמרה: בארץ מולדתי היו המתים מטיילים, החיים היו עשויים קרטון.
הוא אמר: אם החברים הכי טובים שלי שונאים זה את זה, איך ייתכן שלום בעולם?
היא אמרה: אם אין אהבה בבית, אין כלום.
הוא אמר: ועל אנשים שמחפשים את הטוב ועושים את הרע.

(שם, עמ' 9)

משפטי פתיחה אלה מציגים את המאניפסט הרעיוני־ספרותי של המחבר, שאותו הוא מנסה לגלם בספר זה בדרך ההמחשה הסיפורית. במיוחד הוא מטביע בעיצוב דמויותיהם של בני הזוג המסופר ברל רבן ולאה הימלוך, באופן שברל רבן מייצג את השלילה שבשני המשפטים הראשונים של ה„מאניפסט" הרעיוני של המחבר, ולאה הימלוך את זו שבשלושת המשפטים האחרונים.

ברל רבן, הוא המשורר „הכנעני" אשבעל עשתרות, רואה בתרבות האלילית המתה את פאר חיי אנוש עלי אדמות והוא מבקש לשוב אליה. אולם חיפושיו המרציים אחרי שרידי התרבות האלילית הקדומה בפרס מסתיימים במפח נפש. גם פגישתו עם מלכת פרס (המצטיירת בעיני רוחו כהתגלמות הבציגה מלכותית של התרבות האלילית הזרה) מגדילה את אכזבתו אחרי שזו נגלית לו – לאחר ההבנות והגינונים האקסקלוסיביים לזכות להיפגש עמה – כאחת הנשים הבורגאיות הטובות בירושלים חסרת כל הילת־שגב ותנוחת הדר מלכות. עם זאת אין ברל מרפה מאידיאל החזרה לאלילות הקדומה ולסקסיה, והוא מעדיפה על פני היהדות ומנהגיה. כדי להימנע מהשתתפות [illegible] הוא מצווה את גופו לקרוע ומבקש לקיים בו את המנהג המאגאני של יציקת מסכת מוות מפניו, לפני שיבותר לנתחי ניסויים ויימחק לגמרי מן העולם. אולם מסכת המוות שנוצקה מפניו התפוררה לגמרי כשם שגם גופתו נתמסמסה בגולים שנועדו לשמרה בשביל ניסויי המדע.

התפוררות משאלותיו של ברל בחייו והתפוררותו במסכת המוות וגופתו גם יחד במותו מסמלים את ביטול אישיותו ותורתו גם יחד. הם מסתכמים בסך הכל ביום רפאים במובן המילולי, הסמלי והמושאל גם יחד. במובן המילולי – יום רפאים הוא יום הטיפול המתבכל בגופה של ברל רבן המת ובמסכת המוות המתפוררים שלו. במובן הסמלי – על משקל המושג התנ"כי יום ה' – מתעוררת האסוציאציה של יום־הדין במשמע הגזר הרושם של גזר־דין ועונש. ובמובן המושאל – מרחף גזר־דין זה במיתוגרמית מאיימת על החברה הישראלית, שברל נמנה עם בניה.

כך מסכיצה השורה הפותחת את הספר „הכול מתפורר" (שממנה השאיל גם שם הפרק הראשון שלו) את רישומה על כל השורות האחרות שבו, שמתוכן עולה תמונת־מצב פסימית של החברה הישראלית בישראל לפני שלושים־ארבעים שנה, שאינה שונה מזו של ימינו.

לאה הימלוך – אשתו החוקית של ברל רבן, החיה בנפרד ממנו ואינה נקראת בשמו – אף היא אידיאולוגית מושבעת, אלא שהאידיאולוגיה שלה שונה בתכלית מזו של בעלה. בעוד שברל מחפש את העבר הקדום ומבקש לשוב אליו, הוגה לאה בעתיד המתוקן של האנושות ופוסלת כל דבר שנראה לה כעבר. העובדה, שהיא עצמה לכודה בדוגמות של זמן עבר ושבויה עדיין באמונת־המידה של האידיאולוגיות המהפכניות באירופה מראשית המאה, אינה מודעת לה כלל. וכך היא מייצגת סתירה מהלכת על שתים בין הרצוי והמצוי, בין הזונת־עתוניים לבין ראייה־נכונה־של־הדברים ובין „נאה דורש" ל„נאה מקיים".

סתירה זו בולטת אצל לאה הימלוך ביחסה לעצמה ולזולתה. ביחסה לעצמה – היא רואה את עצמה מנהיגה תקיפה של ההמונים, של הפרולטריון המיוצג בעיניה על ידי הפלחים והפלחיות הערביים, שעליהם היא מנסה ליישם את אידיאולוגיות הקידמה ושוויון האשה. אולם למעשה היא מציגה פחדנות ובהלה בשעה שהפלחיות, שאינן רוצות להשתחרר, מתקיפות אותה במכות ובמריטת שערות על חוצפת התערבותה בסדרי חייהן.

סתירה דומה רואים גם ביחסה של לאה הימלוך לחברתה הטובה ברונהילדה המוסיקאית העדינה. מצד אחד מפגינה לאה הימלוך תקיפות דעתנית ואי־התחשבות ברגשות הזולת בשעה שהיא חשה – הראשונה והיחידה – לבשר לחברתה את דבר מותה הקרב. מצד שני היא מתמוססת בהיסטרית בכי תנינים לזכר סבל קנאתה הגדולה בברונהילדה על הצלחתה בביצוע הסונטה שלה בקונצרט המרשים שלה.

את האשמה שהיא קירבה את קיצה של ברונהילדה (שחדלה להתמודד עם מחלתה ברגע שלאה הודיעה לה על סיבה) ואף הגבירה את סבלה בהוסיפה על ייסורי הגוף שלה את ייסורי הנפש הנקלעת בכף היאוש – רוחה לאה הימלוך בטענתה הנחרצת ש„האמת היא מעל לכול". וכך יוצא, שאפילו אם נתכוונה לטוב בשאיפתה לאמת וצדק, הרי למעשה עשתה את הרע בחוסר רגישותה לאנשים ובאי־הכרתה את הצרכים האמיתיים.

כך מכחישה לאה הימלוך (הימלוך – ביידיש: דבר מן השמים; ובתערובת יידיש ועברית: כשוהר השמים) את הניגוד האוחדזי שבין כוונה טובה למעשה רע, בין דוגמה יפה לריאליה מכוערת ובין אידיאולוגיה רמה לסבירות הנמוכה של אפשרות הגשמתה בעולם. בזה היא מגלמת את השלילה בשלושת משפטי הפתיחה האחרונים. היא מטיפה לשלום בין העמים ולאחווה בין הבריות, בשעה שבחייה האישיים היא רבה עם כולם. במשפחתה אין שלום בית (ריב וטענות בלי־סוף נגד הבעל שלמעשה אינו כל כך רע כפי שהיא מציגה אותו). וביחסי החברה שלה היא נעלבת מכל דבר שטות, מתקוטטת עם חברותיה ומאבדת אותן אחת אחת, עד שנשארת לה רק ברונהילדה, שגם אותה היא מורידה ביגון שאולה.

באופן סמלי אפשר לראות את לאה הימלוך עצמה כרוח רפאים – ביחס לברונהילדה: בבשורת המוות; וביחס לדאוד אבן מחמוד, הנהג הערבי של שופט בית המשפט היהודי, שאותו היא מפתה ובמחול שדים של דיבורים אידיאולוגיים ורמיזות גופניות (נוגניות) לקיים אתה יחסי אהבה. כדי לנקום בה ובכעסה על המעידה ועל תקוות השווא שטיפחה בו, עוזב דאוד את משרת הנהג הנאמן ונעלם. גילוי זהותו של דאוד במחבל הערבי, שנרצח בפרעות נגד היהודים, מעלה שוב בסוף הספר רוח רפאים במובן המילולי – את דמותו המטופחת המתנהג לפנים של דאוד אבן מחמוד [illegible]

הצורה שבה לאה הימלוך מתייחסת למציאות ומפרשת אותה – בראציונאליזציה אבסורדית המתרצת כל כישלון בנימוקים הסוי־שגור והופכת אותו לניצחון מדומה – היא לדעתי הישג ספרותי מרשים. היא מראה בדרך הפארודיה הסאטירית כיצד מסתלפת האמת ומיטשטשים הערכים בפיות אנשים דוגמטיים המנפנפים

(המשך בעמוד הבא)

בשדה עיון
מעבר למיתרס
דב ברנר

שמואל שניצר, „אבני יסוד", ספריית „מעריב", 1986; 336 עמ'.

פובליציסטיקה טובה – מהי? היא לכל הדעות פרשנות מהימנה, הבעת דעה, קביעת עמדה, עושר לשוני, מעין מסה בזעיר־אנפין. והנה, במאמר מלאנכולי, הנושא את השם: „האם הפובליציסטיקה גוססת?", כבר קובע שמואל שניצר, ב„ספר השנה של העתונאים" משנת 1983, כי הפובליציסטיקה העברית „מתחילה לראות את עצמה כשריד מתקופה אחרת... לפעמים נדמה לה שהיא פועלת מתוך תיסכול ודיגאנציה, כאילו ברי לה שבין כה וכה אין בכוחה לשנות דבר", לעומת העתונאות הסנסאציונית, כמעט בולוארדית, העוקצנית וה„כסוית", הגודשת את עמודי עתונותנו היומית.

אם חסרנו דוגמה לפובליציסטיקה טובה, אסתטית, אתית ומנומקת, יבוא אוסף מאמריו של שניצר, המשתרע על פני עשרים שנה, ויוכיח לנו, לטעמי, שני דברים: כי מאמריו עמדו בשיני הזמן, ותוך קריאתם אתה שוכח מתי נכתבו, וכי תקפים הם (ולפי תפיסתו הבסיסית) עד עצם היום הזה. שנית (זו דעתי) – אילו התמידה ממשלת ישראל בהענקת פרסי ישראל לעתונאות לדוגמה, הייתי מעניק לשמואל שניצר (ולחיים גורי, למשל, לפי כוחו, ולפי שיקולי האיזון הרווחים אצלנו). מכל מקום, ביקורתי תהיה כפולה: אסכים לכל מה שאסכים, כי כולנו בספינה אחת – יהודית, ציונית, ישראלית – ואחלוק על כל מה שאחלוק, שכן הוא „נץ" ואני „יונה", הוא דתי ואני חילוני, הוא נראה כאיש הימין, אפילו הקיצוני, ואני איש השמאל הרדיקאלי. אך מה בין אלה, בין ההנאה „הספורטיבית" מכתיבה בהירה, חכמה ובעלת כושר שיכנוע לבין אותה „פסילה" פסולה המופיעה אצלנו כאשר קנאות הקורא המובהק מכסה את כל הטסת, ואין היא מסוגלת עוד להציץ מעבר למתרס? עד כאן – גישתי למלאכת־מחשבת, ששמה „אבני יסוד", מיסודו של שמואל שניצר.

★

אתחיל מן המוסכם, או הכמעט מוסכם, או הנראה כמוסכם, שכן גם כאשר נראים אנו קרובים זה לזה, איזו פרות מבדילה בינינו – ואני מתכוון לחירות קיומו ושרידותו של העם היהודי, שנעקר, במשך שנות אלפיים, מאדמתו הצר מתבצתו. עוד יתברר כי שניצר נוסך כאן יסוד מיסטי, ואם תרצו, על־טבעי ועלום, שאתעקש, מצידי, לחפש לו, לפחות, הסבר ופענוח. והנה, אפילו אקח בחשבון שהיינו, בתורת עם, בעולם העתיק, כעשרה אחוזים של כל האנושות הידועה אז, ובהתאם לכך היינו צריכים להיות היום מאה מליון יהודים, איזו „מיסטיקה" תסביר לנו כי נותרו שני מיליון יהודים בלבד, בשחר המאה ה־19, לא מפאת רדיפות, אלא משום שכנראה התבוללו בין הגויים? ברם, אלה שנותרו על כרח התאוששות הקיבוצים היהודיים ששוב גדלו ותפחו והתארגנו, הם בבחינת חידה. הבה נראה אם, לפחות חלקית, יוכלו המחבר ומבקרו להגיע כאן לעמק השווה.

כותב שניצר, כדברו על השוני בין העם היהודי ועמי העולם: „אנחנו שונים, ולא לפי ששונים אלבאנים מנורווגים. יש כאן שוני אחר, עמוק יותר, קיים יותר ואני אינני סבור שהוא נובע מן הדת היהודית. אף־על־פי־כן הדבר הוא על „חידת כל הדורות, הדור זה בכללם". וכאן באה הערה משמעותית באור: „אולי ההבדל טמון בכך שאצל אומות אחרות נוצרה תחושת האחדות רק לפני כמאתיים שנה, ואילו אצל היהודים, צמחה התפתחותה במשך אלפיים שנה ויותר". כבר פרופ' רפאל מאהלר ז"ל, היה מסביר כי, בניגוד לתזה המארקסיסטית המקודשת, הלאומיות היהודית, איננה תוצר של איזה קאפיטאליזם מאוחר, אלא בערה בעצמותינו, מימים ימימה, ובדבקות לאמונת אבותיה. גורשנו מארצנו, ויצאנו אל ארצות הגולה. מכל מקום, אין הסבר זה צולע על שתי ירכיו, גם אם התעלומה נשארת בעינה.

★

נמשיך במוסכם, הקשור בהם שעומדים אנו לומר על מידת היהודיות השורשית של הווייתנו היהודית, הציונית והישראלית, בחברתנו החדשה, במדינת ישראל. ברגע של חימה שפוכה כותב שניצר, כי „האמת היא שלא יצרנו באומה, לא סגנון חיים, לא חידוש של הליכות, ולא ביטוי של יאוור"... להיפך, „הרסנו הרבה מאוד", שכן כולנו „בורחים צמודים לדת", ולפתע פנינו עורף למסורתנו ומורשתנו: „רצינו להיות נאורים, בלי מורשת העבר ובלי יצירה חדשה של ההווה". והתוצאה היתה בלקטנו, כי נותרנו „בלי כלום, בלי מורשת העבר, ובלי יצירה חדשה של ההווה".

שמואל שניצר (רישום: זאב)

תנוח לרגע דעתו, ונראה, קודם כל, על מה ניתן להגיע לעמק השווה. הוא האומר, ולא אני, ש„אם יש בקום בעולם שבו הסביעה מרוסנת והבריחה השולית לנישואי תערובת נדירים, כאן (כלומר, בישראל) המקום הזה". שנית – מוסיף הוא – „הנוער בישראל מקבל חינוך יהודי – טוב או רע – בכל מאת אחוזיו". שלישית, וזו הערה משמעותית ביותר, אפילו היא מגוזמת – „יהודי ישראל חיים וקיימים – יהודי התפוצות כלים והולכים", מבחינה דמוגראפית. עם זאת, עדיין נשארת בעינה טענתו כי מבחינה רוחנית, תרבותית, אולי אף מוסרית, אנו, בארץ, נותרנו „בלי כלום, בלי יצירה חדשה של ההווה".

כאן נעשה דיגרסיה קטנה מן „ההסכמיות" הארעית בינינו. תבנ, כותב הוא, לעומת המדבר התרבותי בחברה הישראלית, כי דווקא בגולה היינו יצירתיים לעילא. „כל עוד ישבנו בתוך הגויים... הצלחנו בספרות, בעתונות, בתיאטרון, במוסדות ההשכלה הגבוהים, במוסיקה, ובמחקר המדעי" – ואין הוא מתכוון לימי־הביניים, או אף לתור הזהב בספרד, אלא לפי מניין המאות המוזכרות עליה, לעידן החדש. כלום יאמר הוא שגאוני הספרות, המדע, המוסיקה, האמנויות, מבין היהודים, היו, כדבריו לעיל, „צמודים לדת", או להיפך, חילוניים לכל דבר? יתירה מזו: כל מייסדי הציונות המדינית (לרבות ז'בוטינסקי), כל אנשי העלייה השנייה והשלישית – שהוא מעלה אותם על נס – רובם המכריע של סופרינו, משוררינו, אנשי התיאטרון והמוסיקה, ומחנה החלוצים העצום ורב שהפרה את הארץ משממונה – כלום היו לא „צמודים לדת", אלא חילוניים מכף רגלם ועד קודקודם.

אפילו במעשי־בראשית של ההתיישבות העברית, כאשר תנועות הנוער החלוציות הלכו בשירה וברוקדים לכל אחרי הספר („גוש אמונים" יזוקף את כל אלה במאוחר), כלום לא שניצר הוא השואל: „מי שמע מעולם על חלוצים, בעלי סליחות ותפילין? מי מאמין שחובשי ספסלים בבית־מדרש היו נכונים לעמוד בתלאות ובייסורים הכרוכים בהקמת יישוב חדש?". ללמדך, כי גם בגולה וגם בארץ – פרט למשנים בלי־הפסק פסוקי הלכה, שגם הוקיעו בעבר את הציונות – כל מה שכמעט נוצר, כל מעשי היצירה והדמיון היו פרי מוחם, יצר־כפם של יהודים חילוניים. וכך הוא המצב עד עצם היום הזה.

אז במה מסכים אני לשמואל שניצר, מעל ומעבר לכל המחלוקות, עד כה? מסכים אני לו בהבנות ובהערכות החברה הישראלית, כפי שהיא מצטיירת היום. כיצד אומר הוא: „בעת הזאת עוד עשו ציונות באידיאליזם, ולא בהחשבים: באמונה, ולא בתחזיות". עוד יתברר שלשם כך אינני נזקק לאותו דה־תמצית, שהוא קורא לו מיסטיציזם, לעומת הראציונאליזם, משוטמה, אצלנו, „הקר". אני ראציונאליסט חם, וראיתי מיסטיקנים הפורשים מן הציבור וסורקים דלת לכל סולידאריות חברתית אמיתית, בעומדים כול בוראם. אך עוד נגיע לכך. בינתיים מבכה אני, כשניצר, את העובדה ש„אנו בנינו את מערכת החינוך המעוקרת שאיננה מוציאה מתוכה יהודים וציונים, אלא קארייריסטים צעירים, שיש בהם הרבה מאוד השכלה ומעט מאוד קלטתר־פגים". מסכים אני (ופעם ניהלתי על־כך תכתובת חסרת־סיכוי עם שר החינוך והתרבות, בשעתו), כי „לא לימדנו אותם (את התלמידים – ד.ב.) את תולדות הציונות וההתיישבות, לא סיפרנו להם על המשברים שהיכו בה, על ההסתאבויות שהיו ועל הייאושים שצריך היה להתגבר עליהם". אם הציוני הוא, „הגדת לבנך", כשלנו כולנו בנטיעת בערות עצמה ביחס לגיבורי האומה, בעת החדשה, ושקענו עד צוואר (איני חולק על כך). ביהושע בדינן, מבלי שנעלה על נס את יצחק שדה, את כל הנתולמים הלוחמים שהם אבות הציונות בפועל. אינני בטוח כי החינוך יענה את הכל, במסגרת חברה חומרנית ותאוותנית, אך יש אמת בדברי שניצר, כי „הירידה, בסופו של דבר, היא ביטוי לכשלונה של מערכת החינוך – ושם צריך לחולל את המהפכה ולהקים את הסכרים שיעצרו את הסוף".

טוען אני, כי החינוך לא יענה את הכל, משום אמירתו הבוטחה של שניצר, שנכתבה, אגב, ב„עידן אורידור": „אנחנו איננו מדינה שיש לה בורסה לניירות־ערך. אנחנו בורסה לניירות־ערך שיש לה מדינה". הוא מוסיף – עוד בטרם ארנסט יפת – כי „מדינת ישראל למדה, במורדות השנים, להתייחס כראוי אל הוד־מעלתו הצביר". והוא מוסיף בעניין צבועות (שממנה ראוי היה להסיק מסקנות פוליטיות מהייכות): „אינני רואה איך נוכל, ביום מן הימים, להגיע אל עצמאות של אמת, בלי לחזור אל האמיתות הפשוטות והישנות שעליהן הושתת המפעל הציוני בראשיתו: שלבנות בית ולזרוע שדה, ולהתגייע מכונה, אלה הפעולות החשובות באמת, וכל השאר, אינבו אלא קצף". אך בידי מי היו האמיתות הפשוטות הללו, שהן, לדעת שניצר ולדעתי, דם־התמצית של הציונות? הרי הוא האומר כי „הייחוס החשוב ביותר בארץ הוא עדיין של שייכות לעלייה השנייה והשלישית" – אפילו נוצל הדבר, לאחר מכן, לכל מיני „פרוטקציות". ושוב, הרי הוא האומר כי „תנועת העבודה יש לה זכויות רבות, היא מילאה תפקיד היסטורי שאין חשוב ממנו". לעתים חושב אני שמן הראוי היה שמחברו יהיה, פשוט, איש תנועת העבודה – אך מונעת בעדו דבקותו המשולשת: לדת, להכרותו „אני רואה את עצמי כנץ מן המניין",

(המשך בעמוד הבא)

גם זו עדות אישית

לאמנון שמש, שלום וברכה

קראתי את רשימתך „עדות אישית" („משא", 16 בינואר) בה אתה מציין בתמיהה שביום העיון שנערך במחנה העבודה בבית־השיטה לא הזכירו לפי הרשום ביומנך הדוברים בו, המדריכים, כלל: טבנקין „אף במלה אחת", „אף לא ברמז את השואה". לדבריך זו – עדות ודעקת „האומרת דרשני". ועוד אתה כותב: „ביום, אחר העיון ביומן, אין לי ספק שלא שמענו על השואה ולא ידענו עליה עד סוף שנת 1944, לפחות. משהו מעין זה היה מרחף על זכרוני אך דחיתי אותו כבלתי אפשרי, עד שבא היומן ואישר את תמיהותי". ומסכם אתה בדברי ביקורת נוקבים וקשים ביותר: „דומני שעולה וצפה עובדה שאין להכחישה: חבורה עירונית של בני נוער בתנועת־נוער חלוצית אינה שומעת ואינה יודעת דבר על השואה עד סוף שנת 1944".

כך? עד סוף 1944?

איני חושד בך, חלילה, בכוונות רעות. אך דומני שהיית מיטיב לעשות, מתוך אחריות נוראה לגזירת המשפט, אילו היית טורח בטרם פרסום רשימתך זו לעיין בפרוטוקול של יום עיון זה. אני מניח שהוא מצוי בארכיון „המחנות העולים" ב„אפעל". אם איננו – לעיין לפחות בחומר ארכיוני אחר שנשאר מן השנים ההן, או בעתונות התנועה גם לפני 1944. אולי אותך נושא השואה לא עניין במיוחד ולא מצאת לנכון לרשמו ביומנך? כי הרי יש בדבריך האשמה נוראה. אילו היית מעיין ברשומות מן השנים ההן היית מוצא באיזו הרגשת היתה התנועה את הדריפות את האסון הנורא המתחולל בגולה. אתה מציין שגם מדברי טבנקין לא רשמת דבר על השואה. מנוי, כי הרי קשה להעלות על הדעת שהוא לא זעק בכל כנס על אסון השואה והמתחייב מאיתנו. איני יודע אם היה בארץ אדם אחר שסיום הגיעו לראשונה הבשורות האיומות על השואה, חי באימה תהומית יותר ממנו, תוך תביעה בלתי פוסקת לעשות את הבלתי אפשרי כדי לעזור, להציל, ע"י שליחות אל תוך התופת.

אתה מסכם: בנחרצות, שעד סוף 1944 תנועת „המחנות העולים" „אינה שומעת ואינה יודעת דבר על השואה".

ארענן את זכרונך.

שים לב: השנה 1942, צבאות רומל מתקרבים למצרים, מאיימת סכנת פלישה נאצית לארץ. בעקבותיה – סכנת התקוממות ערבית לעזרת ה„צורר". תנועת ה„מחנות־העולים" נאבקת על הפסקת לימודים בשמיניות למען התגייסות לכוחות ה„הגנה". אל מול סכנת הפלישה, התביעה לא זכתה להיענות גדולה. ולא כאן המקום להסברה. ובכל זאת באותה שנה בחנוכה, יצאו 250 חברי תנועה, בהם „הכשרות מגוייסות", יחד עם „סמינר שליחים של הקיבוץ המאוחד" ל„עליה למצדה". חיפשנו אחר ביטוי תמציתי לכנס זה, פנינו לעצה אל ז. רובשוב (ז. שז"ר) וסיכמנו לחקוק על אבן ירושלמית את המשפט „אם אשכחך גולה..." ויהיה בו מעין ביטוי לברית ולשבועה כי אנו עמה. עם הגולה, עם בניה ולמענה. את האבן נשאנו דרך ארוכה ברגל, מירושלים עד „מצדה". וב„מצדה" ליקטנו אבנים מן החרבות, ומהן בנינו תל גדול בקצה הצפוני־מערבי של ההר. בשבמרכזו האבן „אם אשכחך גולה..." במפקד הלילי, לאור מדורות במדבר השומם הוקרא על פני חורבות מצדה דברים אלה:

אם אֶשְׁכָּחֵךְ גולה...

יזכור ישראל את אלפי רבבות בניו ובנותיו המבוהים.
עיירות־מולדת ישראל טובעות, צוללות ושוקעות בקמן הנגב: היש עוד שריד?
האזינו לקול הדם הקולח, הקשיבו אל דפק לבבם, כי אחד הוא הדם השפוך והדם הנוזל בעורקינו.
האזינו להם – הוא חי, הוא רותח, עוד לב ישראל מפרפר בבתות אחיהם.
ולא ירגע ולא ישקט דם הרותח. מתמצית הדם האדומה ימוג ישראל את נקמת גאולתו. כל מפה שמירה – קיש להרים ולעמקים האלה, עד יתבע מה־יש איזך ישראל בארצו.
נזכור ונזכר כי תהומות הגנות פעורות לכל ישראל, כי לפנינו רק שביל אחד לחיים – הנקמה הגבורה.
אם אשכחך, גולה, תשכח ימיני.

מספקי־מצדה, חנוכה תש"ג

את המצבת החריבו, לפי המסופר, חברי בית"ר. את האבן עם הכתובת השליכו אל התהום. ולנו נשארה רק תעודת זכרון בצילום, שאותו יכול אתה לראות בספר „שנות המחנות העולים" כרך ב' עמ' 320. את הדברים במפקד תמצא שם בעמ' 315.

ובכן שים לב: חנוכה תש"ג, כלומר – נושא השואה מסעיר כבר את התנועה ב־1942. האם אין זה מספיק – קרא נא בספר הנ"ל את הרשימה העזה „שליחות" של א. מגר, שהודריך בימים ההם בתנועה (שם, עמ' 412) המבטאת את עומק התחושה והנכונות לכל שליחות אליה תתבע התנועה.

האומנם מותר לגזור על התנועה שהיתה אדישה לשואה? „לא ידענו, לא שמענו", על יסוד יומן אישי של נער המבטא התייחסות אישית לדברים שהוא שומע?

החומר ברשימתך, אמנון, איננו בכיעותו האישית, תוך הסתכלות על יומן נעורים. הן יודע אתה היטב עד כמה מצויים בימינו המסתכלים את עלילות דברי הימים ההם, מה רבים המעוניינים לעוות את דמות תנועתנו ולגמד את פעליה. חושש אני שימצאו גאוזים ברשימתך כמוצאי שלל רב לכוונותיהם הרעות, ואולי גם יחזיקו בה תמימי הדך וטובים, שאינם יודעים ועלולים להסתמך ולטעות.

בברכה
שבתאי באר"י
בית־השיטה

עם לבדד ישכון

תמונות מיוון החדשה

„האידיאה הגדולה" ו„שואת אסיה הקטנה"

מאת יוחנן גליקר

כאשר קמה יוון החדשה, כתוצאה ממלחמת שחרור ארוכה נגד הקיסרות התורכית החולה והמתפוררת, בשנת 1827, היו גבולותיה מצומצמים ביותר. „מדינות החסות" של אירופה – רוסיה, פרוסיה, אוסטריה, צרפת ובריטניה – דאגו לכך שלא לפגוע למעלה מן המידה בקיסרות העותומנית, שלמרות הידרדרותה במאתיים השנים שלפני כן, עדיין היתה כוח פוליטי וצבאי שיש להתחשב בו. יוון החדשה כללה, באותן שנים, רק את הפלופונס, חלקם המזרחי של האיים האגאיים, וחלקה הדרומי של היבשה היוונית. צפון יוון – כולל מרכזי תרבות יווניים כיאנינה וסלוניקי – נשאר בידי התורכים. האיים היוונים שבים האדריאטי – כולל זקינתוס (ונציה), מקום מולדתו של המשורר הלאומי סולומוס, קורפו וקפלוניה – היו חלק מן האימפריה הבריטית עד 1864, כאשר החליט הפרלמנט הבריטי להעבירם לשלטון יוון. קפריסין וכרתים היו תחת שלטון התורכים. יותר מזה, שני איזורים בעלי עבר מפואר יותר בתולדות התרבות היוונית נשארו בידי התורכים: קונסטנטינופול (איסטנבול) וסביבותיה, והחוף המערבי של אסיה הקטנה, מקום לידתה של התרבות היוונית, שבו התחוללה מלחמת טרויה, שבו נוצרה השירה ההומרית, ההיסטוריוגרפיה היוונית, ובו נולדה הפילוסופיה האירופית. ברור היה לכל, ששחרורה של יוון משלטון זרים לא הסתיים. אך מעצמות החסות חששו מיותר מזה: לא רק משום שפחדו לפגוע בקיסרות העותומנית, אלא גם משום שכמה מהן – בעיקר רוסיה – לטשו עין לחלקים של אותה קיסרות מזוקנת „כשיגיע הזמן הנכון".

בשנים הראשונות לאחר השחרור, היו היוונים עצמם עסוקים בבעיות חמורות יותר: ביסוסה של כלכלה למדינה החדשה; הקמת רשת חינוך של ממש, לאחר מאות שנים של בערות שנכפתה על היוונים תחת שלטון התורכים; ובעיקר, הנסיון להגיע לאחדות לאומית בין הפלגים השונים שנטלו חלק במלחמת השחרור. אין זה מקרה, שנשיאה הראשון של יוון החדשה, הרוזן יואנים קאפודיסטריאס – בן למשפחה יוונית מ„שבעת האיים" האדריאטיים, שהאיטלקים העניקו לה תואר אצולה במאה הקודמת, חניך איטליה, איש השרות הדיפלומאטי של הצאר הרוסי עד לפרוץ מלחמת השחרור היוונית, ומדינאי גדול, בעל עמדות פוליטיות מתקדמות מדי לתקופתו – נרצח, תוך כמה שנים, על-ידי בני משפחתו של אחד ממתנגדיו הפוליטיים, בכניסתו לכנסיה ביום ראשון בבוקר. שנים רבות היו צריכות לעבור עד שהתאוששה יוון החדשה מכל אותם לחצים בלתי נסבלים שבאו בעקבות שחרורה. האדם שתרם, אולי יותר מכל אדם אחר, לאיחודה ושיקומה של המדינה החדשה, היה דווקא גרמני קתולי מתיוון, שמעולם לא הצטרף אפילו לכנסיה האורתודוכסית – אוטו, בנו של לודוויג הראשון מלך באוואריה.

אוטו (כפי שהוא נקרא ביוונית), נבחר על ידי מעצמות החסות, בהסכמתם של רוב מנהיגי יוון החדשה, כמלך יוון, לאחר אותו רצח מחריד של הנשיא היווני הראשון. הוא הגיע ליוון בשנת 1833, ומלך עליה כשלושים שנה. הוא ביסס את אותו משטר של מלוכה קונסטיטוציונית („דמוקרטיה מלוכנית", כפי שקראו לו היוונים), שהיה משטרה של יוון (בהפסקה קצרה בשנות העשרים) עד 1974. כ„מתיוון" נלהב, הביא אתו מומחים מגרמניה שביססו את החוק של יוון החדשה, הקימו רשת של בתי ספר ובתי משפט, ופיתחו את התחבורה והבניין העירוני. ביוזמתו נבנתה אתונה מחדש כעיר גדולה – בימי הבונים, ועד לזמנו, היתה, בעצם, כפר קטן מסביב לאקרופוליס – והפכה לבירת יוון החדשה. ספרטה, שהיתה כפר קטן, נבנתה מחדש בסגנון "קלאסי" כבירת הפלפונס. באתונה הוקמה האוניברסיטה הגדולה והמפוארת, ולידה הספריה הלאומית והאקדמיה למדעים. היוונים החלו להרגיש, שאמנם הם חוזרים, לאט לאט, לאותו עבר קלאסי מפואר שחלמו עליו בדורות שלפני שחרורם.

אך גם בלחץ הבעיות שהעיקו על המדינה החדשה, לא יכול היה היווני החדש שלא לשמוע את זעקתם של היוונים האחרים, באותם אזורים שעדיין לא היו חלק מיוון החדשה, ורובם היו עדיין בידי האויב המסורתי, תורכיה. „שטחים כבושים" אלה כללו, כפי שכבר הזכרנו, כמה מן האזורים המפוארים ביותר בתולדות התרבות היוונית, העתיקה והביזנטית. אך, משום האסוציאציות העשויות להתעורר אצל הקורא הישראלי, כדאי לחזור ולהדגיש ש„שטחים" אלה לא היו רק חלק מן העבר המפואר: היו בהם קהילות יווניות גדולות ומשגשגות, ובחלקם הגדול של אותם שטחים היו רוב האוכלוסים יוונים. יוון החדשה נוסדה כדי לשחרר את היוונים מעול הכיבוש התורכי. אותם יוונים בקפריסין, בסמירנה, בסלוניקי, או בכרתים שנשארו תחת שלטון התורכים לאחר „הפשרה הטריטוריאלית" של 1827, תבעו גם הם את שחרורם. הנטיה היוונית הטיפוסית לסיסמאות ו„מלות מפתח", מצאה את ביטויה גם כאן. הסיסמה שביטאה את אותה כמיהה לשחרור ולצירוף ליוון החדשה היתה „אנוסיס", „איחוד" (עם המדינה החדשה). הזקנים שבינינו זוכרים, שזאת היתה עדיין סיסמתם של אותם לוחמי גרילה יוונים בקפריסין, בפיקודו של הגנראל גריבאס, בשנות החמישים והששים של המאה הנוכחית, שתבעו את צירופה של קפריסין ליוון.

ביוון עצמה היו כמה וכמה חוגים פוליטיים שלא שבעו נחת, עוד בשנות העצמאות הראשונות, מן הפשרה שהושגה לאחר מלחמת השחרור. לאט לאט יצרו לעצמם חוגים אלה אידיאולוגיה פוליטית חדשה – ושוב, בעקבות הנטיה היוונית ל„מלות מפתח", קראו לאותה אידיאולוגיה בשם „האידיאה הגדולה". עיקרה של „האידיאה הגדולה" היה סיפוחם ליוון החדשה של כל אותם שטחים בבלקן עצמו, באיים היווניים ובאסיה הקטנה, שעדיין היו דוברי יוונית ברובם „והוחזקו בידי" מעצמות זרות – ובעיקר תורכיה. הגבול של אותה „יוון הגדולה" היתה הקיסרות הביזאנטית בהיקפה בתקופה שלאחר כיבושי הערבים. איש לא חלם ברצינות על כיבושם מחדש של שטחים, שהיו חלק בהעולם היווני העתיק בעבר הרחוק – כגון סיציליה, דרום איטליה, או כמה מערי פרובנס כמו מארסיי – או על כבושים שהיו שייכים אפילו לקיסרות הביזאנטית עד לכיבוש הערבי – ארץ-ישראל, סוריה מצרים וחלק מלוב (אם כי שטחים אלה כללו, למשל, גם את אלכסנדריה, אחת הקהילות היווניות הגדולות המפוארות, עד שבא הנביא גמאל עבד-אל-נאצר והביא להתפוררותה). המטרה היתה להחזיר ליוון את אותם השטחים שהיו, במשך כל ההיסטוריה העתיקה והביזנטית, וגם לאחר כיבושי הערבים, חלק מן העולם היווני, ושהיתה בהם אוכלוסיה יוונית של כמה וכמה מיליונים – ובכמה מהם, רוב יווני מכריע – במאה הי"ט עצמה.

„האידיאה הגדולה" החלה בעיקר בחוגים לאומניים קיצוניים שלא היו פופולאריים ביותר ביוון עצמה – במנהיגים שהתנגדו למדיניותו הריאליסטית והמפוכחת של הנשיא קאפודיסטריה ודרשו שלהבת השחרור תימשך עד לשחרורה של „יוון הגדולה". הישגיו הטריטוריאליים של קאפודיסטריה – שנלחם כאריה בזירה הדיפלומטית על כל שעל של אדמה שצורף למדינה החדשה בהסכם השלום – הבעיות שהעיקו על המדינה החדשה בשנותיה הראשונות, דחקו את אנשי „האידיאה הגדולה" לשולי המפה הפוליטית לזמן מה. אך לא לאורך ימים. לא רק זעקתם של היוונים „הכבושים" מחוץ ליוון גרמה את עליית קרנה של אידיאולוגיה זאת, אלא גם עמדתו של המלך אוטו. אוטו, כידוע, „התיוון" במידת האפשר, אך כקאתולי באמין, לא היה מוכן לוותר על דתו המקורית ולהצטרף לכנסיה האורתודוקסית. היווני האורתודוקסי הממוצע מתייחס בחשדנות, או באיבה, לכנסיה הקאתולית, מסיבות היסטוריות שעוד נעמוד עליהן. נוסף לכך, היו אוטו ורעייתו חשוכי בנים, ולא העמידו יורש עצר. גם אותם מומחים לכל השטחים – מארגון המשפט והחוקה ועד להוראה באוניברסיטה של אתונה – שאוטו הביא, והמשיך לייבא, מבאווריה – עם כל התועלת העצומה שהביאו אותם מומחים להנחת יסודותיה של מדינה מודרנית – גרמו לכך שהיווני הממוצע יראה במלכו הראשון אדם זר, שאי אפשר לתת בו אמון מלא.

כהרבה פוליטיקאים שאינם בטוחים בכוחם ומבקשים לבסס את מעמדם בקרב ההמונים, חיפש לו גם אוטו אידיאה מרתקת, שתדבר אל לב הקהל היווני ותגביר את פופולריות של המלך הפטריוט – וסופו שמצא אותה ב„אידיאה הגדולה". היתה זאת עמדה פוליטית שהגבירה את הפופולריות של הבאווארי הקאתולי וחשוך הילדים בקרב המוני היוונים ביוון וב„שטחים" – ובמצב הפוליטי של אותה תקופה, לא היה בה סיכון של ממש. „מעצמות החסות" היו מסוכסכות ביניהן, והאימפריה העותומנית סירבה להיענות למשאלות לבן ולהתפורר. לא היה איפוא כל חשש לכך שהמעצמות אמנם תאפשרנה ליוון לכבוש שטחים חדשים ו„לאחדם" עם המולדת החופשית.

אוטו עצמו לא הצליח. הפופולריות שלו בין המוני העם לא הצילה אותו מהתנגדותם של הפוליטיקאים, שאולי הדבר האחד המשותף לרובם, על כל הסיעות השונות והמצבים הפוליטיים השונים, היתה השאיפה לסלק את המלך. כסופו של דבר, בשנת 1863 נאלץ אוטו להתפטר, ובמקומו בא נסיך דני, בנו הצעיר של מלך דנמרק, בשם גיאורג – שהפך למלך גיאורגיוס הראשון של יוון, ומלך בה כחמישים שנה. אך אם „האידיאה הגדולה" לא הצילה גם אותו, אפשר לומר שאוטו הציל את „האידיאה הגדולה" – או לפחות, הפך אותה לאידיאולוגיה מכובדת והגונה, שהצליחה עתה לעבור משולי המפה הפוליטית למרכזה. גיאורגיוס הראשון, שעבר לדת האורתודוקסית והעמיד בנים ובני בנים שמלכו ביוון עד 1914, גם הוא אימץ לעצמו את „האידיאה הגדולה", וכשעלה לכס המלכות, כינה את עצמו, בכוונה מכוון, לא „מלך יוון" אלא „מלך ההלנים" – רמז שקוף לאחת ממטרותיו הפוליטיות. הוא אף שינה את חוק הייצוג בבית הנבחרים היווני והרחיב אותו לנציגיהן של קהילות יווניות מחוץ ליוון – אם כי, בתבונה פוליטית מעולה, כללו נציגים אלה גם אנשי קהילות של הפזורה היוונית מחוץ ל„שטחים הכבושים", כגון לונדון ופאריס. מעתה, קנתה לה „האידיאה הגדולה" מהלכים גם בקרב המנהיגים הפוליטיים, ואחד מגדולי הפוליטיקאים של יוון תיאודורוס דליאניס, שהיה פעמים אחדות ראש ממשלת יוון, היה אחד מתומכיה הנלהבים.

בחלקה הגדול של המאה הי"ט לא היתה לאותה „אידיאה גדולה" הצלחה של ממש. בשנת 1864 ויתרה בריטניה לטובת יוון על השלטון ב„שבעת האיים" שבים האדריאטי. ב„מלחמת הבלקנים" של 8-1877, כבשו הכוחות היווניים מידי התורכים חלק גדול מיוון הצפונית, אך בקונגרס של ברלין בשנת 1881 ניתן ליוון להחזיק רק באיזור תסאליה. מקדוניה – כולל סלוניקי, העיר השניה בגודלה ביוון של היום – נשארה בידי התורכים, שלא לדבר כבר על קונסטנטינופול או הקהילות היווניות של אסיה הקטנה.

ההזדמנות באה לפני מלחמת העולם הראשונה. המנהיג המדיני הגדול ביותר בעולם היווני של אותה תקופה – אחד מגדולי המדינאים של יוון החדשה – היה אלפתריוס ונוזלוס. ונוזלוס היה איש כרתים, בעל מרץ בלתי רגיל, סמפרמבב להם, אישיות מקסימה, השכלה רחבה, וכישרון דיפלומטי נאתי – תכונות שעשו אותו לאחד המדינאים הפופולאריים והרצויים ביותר בבירות אירופה. הוא היה גם מומחה לספרות יוון העתיקה, שכמה מספריה הקלאסיים תרגם בעצמו ליוונית חדשה, ודבר זה משך את לבם של כמה ממנהיגי אירופה המערבית כביסמארק וגלדסטון, שהיו בעצמם בעלי השכלה קלאסית. אך כאיש כרתים „הכבושה" (שהתמרדה כמה פעמים במאה הי"ט, ללא הצלחה, בשלטון התורכים), היה ונוזלוס חסיד מושבע של „האידיאה הגדולה". גם המלך, קונסטנטינוס הראשון, תמך ב„אידיאה הגדולה".

ההזדמנות באה עם פריצתה של "מלחמת הבלקן הראשונה" בשנת 1912. יוון הצטרפה לסרביה ולבולגריה בתמיכתן במרד של מונטנגרו נגד התורכים. כתוצאה ב„מלחמה מסובכת זאת וב„מלחמת הבלקן השניה" שבאה בעקבותיה, הצליחה יוון לספח לעצמה את רובן של מקדוניה ואפירוס – והפעם כלל סיפוח זה את סלוניקי ויאנינה – ואת האי כרתים. כורסום, נראה היה ש„האידיאה הגדולה" ניתנה לביצוע ונשאה פרי של ממש. מדוע, איפוא, לעצור בגבול זה ולא להמשיך? כל מה שדרוש הוא הזדמנות שניה.

ההזדמנות השניה הזאת באה במלחמת העולם השניה. תורכיה נלחמה לצדן של גרמניה ואוסטריה. „מעצמות המרכז". לא היה ליוונים אלא להצטרף לרוסיה, בריטניה וצרפת, „בעלות הברית", ולחלק אתן את השלל שיפול לידיהן עם נצחונן – בין היתר – על הקיסרות העותומנית, שסימני התפוררותה היו עתה גלויים לעין. אך בשנת 1913 נרצח המלך גיאורגיוס הראשון על-ידי משוגע, בשעת ביקור בסלוניקי המשוחררת. יורשו, קונסטנטינוס הראשון, היה גם הוא מחסידי „האידיאה הגדולה". אך אמו, המלכה אולגה, היתה נסיכה רוסית, ואשתו היתה אחותו של הקיסר הגרמני. גם מפקד הצבא היווני היה קצין שקנה את חינוכו הצבאי בגרמניה, האמין בכל יכולתו של הצבא הגרמני. רק באמצע המלחמה הצליח ונוזלוס, סוף סוף, להצטרף לבעלות הברית. אך גם לאחר סיום המלחמה בחזיתות האחרות המשיך הצבא היווני להילחם בצבאות תורכיה. בתורכיה התחוללה בינתיים מהפיכת „התורכים הצעירים" והממשלה "הדמוקרטית" החדשה עמדה בלחצים רבים. במשך שנים מעטות כבש הצבא היווני את כל מקדוניה שבידי התורכים, עד לקונסטנטינופול, וחלק גדול ממערב אסיה הקטנה, כולל סמירנה. מצפון ומדרום, התקדמו שתי זרועות של הצבא היווני האמיץ לכיוון אנקרה, שבה התמקמה עתה ממשלתו החדשה של כמאל אתא תורך. נראה היה, שחלום הדורות, „האידיאה הגדולה", עומד להתגשם בקלות. בשנת 1920 נחתם בראשי תיבות „חוזה סוור", לפיו הורשו המעצמות ליוון להחזיק בכל מקדוניה, כולל קונסטנטינופול, ובחלק ניכר ממערב אסיה הקטנה, כולל סמירנה. היוונים היו שכורי נצחון, וצעירים יוונים מכל העולם – רבים מהם מן „השטחים הכבושים" – נהרו לאסיה הקטנה להצטרף לכוחות הכיבוש.

ואז בא המפנה. מוצטפא כמאל אתא תורך החל להוכיח את עצמו כמדינאי היודע „להפריד ולמשול". הוא הבטיח למעצמות הכבושות שונות, איים עליהן, סכסך ביניהן, ובתוך שנה הביא לכך שאותו „חוזה סוור" לא אושר בחתימה מלאה. בינתיים, הצליח גם לארגן מחדש את הצבא התורכי, שהחל להדוף את צבאות יוון מערבה. לאחר כמה תבוסות מכריעות החל הצבא היווני לברוח לכיוון סמירנה, כאשר התורכים – גם חיילים וגם אזרחים – טובחים ושורפים בו בכל כלי נשק הבא ליד. סמירנה עצמה הפכה למרכז הגירה המונית. אניות מלאות יוונים – חיילים ואזרחים, שעלו עליהן בבהלה ונמלטו לפיראוס, סלוניקי או כל נמל יווני אחר. אלפי יוונים לא הצליחו להימלט. התורכים שטבחו בהם על ימין ועל שמאל, חוף הים היה אדום מדם ומלא גופות במשך שבועות, והרובע היווני של סמירנה הוצת ועלה באש. כך נהרסה אחת הקהילות היווניות העתיקות, המשגשגות, ובעלות עבר היסטורי מפואר. התורכים המשיכו לטבוח ביוונים שבתחום שלטונם, גם באסיה הקטנה וגם בקונסטנטינופול, שחזרה לידם במהרה. מיליוני מהגרים יוונים מאסיה הקטנה, מולדת התרבות היוונית העתיקה, התיישבו ברובעי עוני בערי יוון. הם הביאו אתם תרבות חומרית ורוחנית מפוארת – מלאכות, תעשיה, מסורת מוסיקלית עשירה, מסורת ספרותית שהצמיחה, ביוון עצמה, כמה מגדולי הסופרים של הדורות האחרונים – וקומוניזם: המפלגה הקומוניסטית היוונית נוסדה על-ידי אותם גולים מאסיה הקטנה, ורבים ממנהיגיה במשך הדורות באו מאותו רקע. אך הם הביאו אתם גם את התנפצות החלום של „האידיאה הגדולה". הסיפוח היחיד של שטחים חדשים ליוון כתוצאה מ„חוזה סוור" המתמוטט היה צירוף חלק קטן של מקדוניה המזרחית (אך ללא הערים הגדולות קונסטנטינופול ואדריאנופול) ליוון בחוזה לוזאן בשנת 1923. בשנת 1947, כתוצאה מ„מפלת איטליה במלחמת העולם השניה, קיבלה יוון את איי הדודקאנז בים האגאי – כולל רודוס – שהיו עד אז בשליטת האיטלקים. אך כאשר פרץ משבר קפריסין בשנות החמישים, היה ברור שכל פתרון שיביא להסכמת המעצמות הגדולות לא יכלול את סיפוחה של קפריסין ליוון. הפתרון שנבחר היה פתרון של פשרה: הרפובליקה העצמאית של קפריסין, נשיא יווני, סגן נשיא תורכי, וממשלה משותפת. כאשר ניסו אותם חוגים לאומניים בקפריסין, בשנת 1974, להביא לסיפוחה ליוון, התערבה תורכיה במלחמה והביאה, למעשה, לחלוקתה של קפריסין בין הצפון התורכי והדרום היווני. העולם הגדול עדיין אינו מכיר, באופן רשמי, במדינה העצמאית התורכית שבצפון קפריסין. אך גם אם יקרה הנס, וגם המעצמות הגדולות וגם תורכיה ויוון יכירו בחלוקת האי לשניים, לא ייתכן שהחלק היווני יצורף ליוון. תורכיה היא מדינה בעלת חשיבות אסטרטגית ראשונה במעלה עבור מדינות המערב והברית האטלנטית, ותורכיה לא תאשר סיפוחו של שטח הגובל באוכלוסיה תורכית ליוון, איבתה המסורתית. חלום „האידיאה הגדולה" הלך לעולמו בשנת 1922, וספק גדול אם יקום לתחיה בעתיד הקרוב.

מדוע הצליחו היוונים לספח את צפון יוון וכרתים, אך נכשלו כאשר ניסו – והיו קרובים ביותר להצלחה – לספח את קונסטנטינופול וסביבתה ואת מערב אסיה הקטנה? הדיונים הדיפלומטיים ותוצאותיהם אינם, כמדומני, אלא מסקנה הגיונית של גורם חשוב יותר: האוכלוסיה. בצפון יוון, כרתים, ואיי הדודקנס, היתה האוכלוסיה תמיד יוונית ברובה הגדול. בחלקה המזרחי של מקדוניה ובמערב אסיה הקטנה, שם, רובה הגדול של האוכלוסיה, במשך מאות שנים, היה תורכי. עם כל חשיבותן הלאומית, ההיסטורית והתרבותית של ערים יווניות עתיקות כסמירנה וקונסטנטינופול, הרי היה סיפוחם של שטחים אלה ליוון גורם בעיות חמורות של שלטון יווני על „מיעוטים" תורכים של כמה מיליונים. אפילו אותו שטח בצפון ש„הוחזר" ליוון בחוזה לוזאן, הוחזר לה בתנאי של „חילופי אוכלוסיה": התורכים של אותו שטח שרצו בכך הורשו להגר לתורכיה, תמורת הגירתם של כל היוונים הרוצים בכך מתורכיה ליוון. למעשה, נכפתה הגירה זאת על יותר ממיליון אזרחים משני הצדדים. יותר מזה אי אפשר היה לעשות. בעיית קפריסין, שבה כשני שלישים של האוכלוסיה יוונים, אך כשליש מן האוכלוסיה תורכים, הוכיחה עד כמה שוב אין „האידיאה הגדולה" רעיון שניתן להגשימו. הדיפלומטיה הבינלאומית מכירה, לעתים קרובות, בזכות „ההגדרה העצמית הלאומית" של תושבי „שטחים כבושים" – אך בתנאי שאותה „הגדרה עצמית" תייצג את לאומיותו של הרוב המכריע של אותם שטחים. זכויות היסטוריות ועבר מפואר אינם, בדרך כלל, עילה מספקת להעברת שטחים משלטון לשלטון, אלא אם מתלווה אליהן עדיפות צבאית של מעצמת-על (כמו בשטחים של פולניה, רומניה ופרוסיה המזרחית שצורפו בכוח לברית המועצות לאחר מלחמת העולם השניה). עם כל הכבוד לגבורתו ומסירותו של הצבא היווני, צבא אזרחים שנלחם שוב ושוב באומץ נגד אויבים רבים וחזקים ממנו, יוון אינה מעצמת-על.

„האידיאה הגדולה" התגשמה בגבולות המציאות הפוליטית, כל עוד מדובר היה באמת בשחרורם של שטחים בעלי אוכלוסיה יוונית מבוססת, שמקומם הטבעי בהווה – ולא רק חשיבותם ההיסטורית – היה ביוון. כמו בטרגדיה יוונית, הביאו הצלחותיה הראשונות של „האידיאה הגדולה" את היוונים לידי „היבריס" (שאיפתו של גיבור הטרגדיה לקחת לעצמו יותר מן המגיע לו), ואותה "היבריס" גררה אחריה "נמסיס" (העונש הבא בעקבותיה). הרעיון של „אתונה, פוליס וניקוסיה" הוא עתה שוב לא יותר מאידיאולוגיה קיצונית, בשולי המפה הפוליטית היוונית. כמעריץ של יוון ותרבותה, אין אני יכול שלא להתייחס באהדה לאידיאה זאת – אך באהדה תיאורטית בלבד. מרכזי תרבות יוונית במשך מאות ואלפי שנים, מקומם „הטבעי ההיסטורי" – כך אומר לי לבי – הוא ביוון, ומהרגע שקונסטנטינופול הוקמה כמרכז הקיסרות הרומאית המזרחית, דוברת היוונית: היתה למעלה מאלף שנה מרכזו המדיני והרוחני של העולם היווני; ועדיין היא מקום מושבו של ראש הכנסיה היוונית האורתודוקסית. אך האוכלוסיה התורכית היא עובדה קיימת: גם אם הכיבוש התורכי של שטחים אלה, לפני מאות שנים, היה מעשה אלימות, אין אנו רשאים לפקוד את עוון האבות על בני בניהם, לאחר כמה וכמה דורות. מאז מהפיכת „התורכים הצעירים" היתה תורכיה בעיקרה מדינה רודפת שלום, ו„המאורעות" הטוענים בקפריסין החלו דווקא מצידם של לאומנים יווניים. „האידיאה הגדולה" הביאה לשחרורם של רוב השטחים שבמציאות ריאליסטית ניתן היה לספחם ליוון. המסכה של מדיניות זאת מעבר לנתונים הריאליים עלה ליוון ב„שואת אסיה הקטנה", במאות אלפי קורבנות ובבעיות כלכליות הבאות, כרגיל, בעקבות מאמץ מלחמתי בלתי פוסק – בעיות שכלכלת יוון לא פתרה אותן עד היום. רוב המדינאים של יוון בדורות האחרונים – גם אנשי הימין וגם אנשי השמאל – משכו את ידם מן „האידיאה הגדולה", השתדלו שלא להתערב יתר על המידה בבעיית קפריסין והקדישו את רוב זמנם לפתרון בעיותיה הלוחצות של יוון עצמה. אלוהים בשמים יודע, עד כמה לוחצות וחמורות בעיות אלה.

(מאמר שלישי בסידרה)

מעבר למיתרס

(המשך מהעמוד הקודם)

הערצתו ממש לזאב ז'בוטינסקי (לא מצאתי בכל הקובץ דברי הערכה למנחם בגין, כמורה-הוראה ואף כממשיך נאמן למורה-דרכו). נכנסים אנו כאן לאזור ה„בלתי-מוסכם" בין המחבר למבקרו, גם אם קודם-לכן לא חסרו ניואנסים וניצני מחלוקת.

*

שמואל שניצר הוא איש דתי. ידוע הוא, כמוני, שעד לעידן המודרני היה קשר אורגאני בין דת ולאום בעם היהודי. אך לא יועיל לו עתה דבר: אני, ורבים מאוד כמוני, איננו מאמינים באלוהים, איננו מאמינים במעמד הר-סיני. להיפך, מאמינים אנו, כי „בראשית ברא האדם את אלוהיו" – ועל רקע רוח זה לא אתן לבטש חיה, לשום יהודי דתי, ההכחה הכוחיותית ביותר, לשלול ממני את זהותי היהודית. אני יהודי לאומי, ובתור כזה, בעידן המודרני, יחד עם מאות-אלפים ומיליונים החושבים כמוני, עיצבנו את ההיסטוריה היהודית המודרנית, הבאנו לכינון מדינת היהודים מחדש, והייענו לשרידות העם היהודי בתפוצות, יותר מכל הרבנים ומכל שומרי הדת גם יחד. כאן אסטה לרגע מן הנושא העיקרי, ואתייחס לטענה מרה של שניצר, לפיה „אנחנו עכשיו אחת המדינות המעטות בעולם שבהן מתנהל מסע מאורגן נגד דת ישראל". מכחיש אני כולי את הטענה הזאת. להיפך: אם יחדלו הדתיים לפלוש לתחומי מתחייב אני שלעולם לא אפלוש לתחומם, וכל יהודי באמונתו יחיה: כל יהודי דתי יקבל את מלוא שירותיו, את מלוא הסיוע לבתי-הספר, לישיבות ולבתי-המדרש שלו – בתנאי אחד ויחיד: שיחדל להכניס הבדלה מחוכמת בין רשות הפרט ורשות הכלל, בין „הפרהסיה" המפורסמת לבין הידהקותי האצונה ל„רשות הפרט", בארבעת קירות ביתי. רוצה אני להיות חילוני באוהלי ובצאתי – כפי שאני כאוהל אותו דבר ליהודי הדתי.

כאן עובר הויכוח לתכנים רוחניים. למשל, כותב שניצר: „הסכיעה הישראלית, בעברית צחה, באוניברסאליזם שהוא פרי דמיון, הוא מן הסכנות החמורות ביותר, האורבות לנו בעקבות התנתקותנו מן השורשים הישנים". אשר לי: אינני מאמין אף כשבריר של שנייה בחוסר האוניברסאליזם של שמואל שניצר. הוא אדם משכיל, רחב-אופקים, מעורה בספרות העולם, העתיקה והחדשה, ובכך הוא אוניברסאליסט לכל דבר – וכך צריך להיות, אם יש למושג תרבות משמעות כלשהי. ואשר לשרשים – אין לאומיות ללא שרשים, ואין לאומיות מודרנית ללא סלקטיביות בשרשים אלה, שאחרת ידשרשו בהם בלי סוף, ולא יהיה שום חידוש תרבותי. לדעתי, אברהם שלונסקי, או נתן אלתרמן, או חיים נחמן ביאליק הם מופת לאוניברסאליזם ושרשיות יהודית – בעוד שקהל רבנים, השקוע עד צוואר בשרשים והפונה עורף לאוניברסאליזם של התרבות, חוטא כולו לציור התקדמות הלאומית והתרבותית גם יחד.

כאן טוען מחברנו, כי שלונסקי, אלתרמן, ביאליק, וגם אורחים מן השורה חיים במעין טעות ביחס למניעיהם האמיתיים, או שאינם יורדים למעמקי מאווייהם. שכן כיצד קרה שהעם היהודי – היחידי במינו – עשה הילוך לאחור, ולאחר אלפיים שנה, שב למולדת אבודה? שום ראציונאליות לא תתרץ את ריכוז הגלויות האלה, את חידוש הלשון, את ההליכה נגד חוקי הכלכלה, החברה, התרבות. „ההתחדשות הזאת לא היתה לארץ-ישראל, כותב מחברנו, היא, בלי ספק, תופעה מיסטית, והמיסטיקה אינה פופולארית ביותר בדור מפוכח זה, המאמין כי מה שאי-אפשר להסביר גם אינו קיים".

קודם-כל, יש כאן איזו טעות: יש הרבה דברים שאיני יודע להסבירם, ובכל זאת הם קיימים-גם-קיימים במציאות ובהכרתי, ולכן אין צורך שהמחבר יבוא להזכירני כי „מי שיש... קצת שכל בקודקדו איננו מתייחס אל תופעות של מיסטיקה כאילו אינן קיימות". יש תופעות הקרויות מיסטיות: החומייניזם הוא תופעה מיסטית: להבדיל, החסידות, הקבלה, היו תופעות מיסטיות. יש הרבה מיסטיות בכל דת, בכל התגלות אלוהית, בכל מעמד הר סיני – והללו עשויים להיות גורמים אדירים לא רק בפסיכיקה האנושית אלא גם בהיסטוריה ממש. אך תופעה מיסטית איננה אלא תופעה שאין לה הסבר, או שאין לה עדיין הסבר. אשר לי, אינני מאמין כשם תופעה שאין לה – פוטנציאלית – הסבר. נכון אני אפילו, וליתר דיוק, אנוס אני להודות, כי העולם כולו חידה, ושום הסבר ראציונאלי איננו בא ואף איננו מסוגל להתירה ולפותרה. אך היעדר תשובה איננו מיסטיקה – הוא, פשוט, היעדר תשובה, אפילו יישאר הדבר עלום לעולמים. המיסטיפיציזם הוא מיפלט אל כוחות עליון-טבעיים – ובוודאי שאינו מקרב, אלא להיפך, מרחיקו אותנו מכל הסבר. הרי משום כך אינני מוכן לחתום על קביעת שניצר, כי „הציונות לא היתה מעולם תנועה ראציונאלית". היא מראשיתה, בכל ניתוחיה על השאלה היהודית, על מעמד היהודים בעולם, על שרשי האנטישמיות, אף על השרשים ההיסטוריים לקיומנו ולשרידותנו, תנועה שאימצה את כל כוחה להסביר ראציונאלית. ולפתור, ראציונאלית, את בעיית היהודים וכמיהתם למולדת.

בשובו לשחר הציונות אומר שניצר, כעוגמת-נפש: „בעת ההיא עוד עשו ציונות באידיאלים, ולא במחשבים, באמונה, ולא בתחזיות". נכון אני בכל לבי להוסיף לכך היפנאטכיזם, ואף רגשות מיסטיים עמוקים – אך כל אלה במסגרת ההסבר, ממצה או לוקה בחסר, אך ללא היתלות בכוחות עליונים והאירראציונאליים. הנה כותב מחברנו: „אומה שבמשך עשרות דורות היה דמה הפקר והיא נרדפה ונרצחה והגלתה בלי להשמיע קול מחאה ובלי להרים יד בהתגוננות", והנה, מוסיף הוא: „שתי מלות-קסם, „ארץ ישראל" הציתו את לבותיהם של מאות אלפי יהודים והם קמו ועזבו בתים ופרנסות מבוססות ועלו למדינת היהודים. שממת רוחות הפרוזה, המדבר נרצה ונהפך למקום מושב". הרי הוותיקים בינינו היו הנפשות הפועלות בכל אלה: ציונים היינו, וחלוצים היינו, רומאנטיקים מובהקים היינו, חלק בינינו גם מיסטיקאים – אך גם כאשר פעלנו כאילו נגד כל חוקי ההיסטוריה, פעלנו במלוא שכלנו ורגשותינו ומאוויינו – ושום „השגחה עליונה" לא עמדה עלינו ההדיכה, כבוח על-טבעי, את מעשי-ידינו. עד כאן – המיסטיקה, לעתים קרובות, כבוח היסטורי אדיר בהיסטוריה, אך לעולם לא כהסבר לעצמה, ובתחליף לשכל האנושי, ולראציונאליזם המחפש סיבות לכל תופעה במבנה החברה, ובנפש האדם.

*

את „ניציזהו" מציג שניצר ממש על חודו של סכין. „השאלה היא אם יש זכות לעם חסר מולדת, נרדף על-צוואר, להתנר להבכחת קיומו הפיסי הלאומי, אם השבתו של עם אחר, או לאו וכל השאר הוא עניין כמות, ולא איכותי". על שאלה חדה זאת משיב הוא בתשובה חדה לא פחות: מותר – מותר משום שיש לערבים עשרים-וכמה מדינות עצמאיות, המשתרעות על שטח הגדול מאירופה: מותר – משום שירדן היא, למעשה, מדינה פלשתינית-לכל-דבר, מותר – משום שעוד בימי קדם חיו, במדינות היהודים, מיעוטים לאומיים, כגון הגבעונים, היבוסים, הפלשתים, הצידונים, האדומים, השומרונים, הערבים, היוונים – וכך יהיה גם עם הפלשתינאים בא"י השלמה. אך כלום שאל את פיהם הרי הוא עצמו אומר: „אינני מאמין שמישהו יכול להחליט בשביל הזולת אם הוא שייך לאומה זו או אחרת... איש לא ייפה את כוחנו להחליט, בשם הערבים של ארץ-ישראל וצאצאיהם, מה רצונם... כל קבוצת אנשים, קבוצה אתנית או לשונית, או פוליטית, צריכה להחליט בעניין זה בפני עצמה, וזרים אינם צריכים להתערב". ובכן, כיצד יוצא כאן „הנתול" את הנהר? אם לא נרצה להיות – כפי שהוא-עצמו אומר – על חשבון עם אחר (דבר הקשור, לרוב, ברגש אשמה קולקטיבית), אולי נשאל את פי מה שנקרא קונצרט העמים? ואמנם, מזכיר לנו שניצר, „הציונות... השיגה את הסכמתו של חבר הלאומים ואת הגושפנקה של ארגון האומות המאוחדות". ברם כאן מתגבר, כי 52 המדינות, שתמכו בשעתן על המנדאט הבריטי ועל כינון בית לאומי יהודי בא"י, התנו זאת במפורש בכך, שלא יבולע לזכויות התושבים המקומיים. אשר לאו"ם, הוא גוזר חלוקת הארץ בין שני העמים. בשני המקרים היה ברור ששום דבר מהותי לא ייעשה על חשבון עם אחר. כאן חותך שניצר את העניין כולו בכותבו כי „כל פרשת היחסים בין יהודים ושאינם-יהודים בכל הזמנים, תחת כל המשטרים, ולפי כל התורות המדיניות, היא פרשת קין והבל".

עד כדי כך? האם מעלה שניצר על הדעת את ה„צ'ארטר" של הרצל, שהפך להצהרת בלפור, שאיפשרה את הגשמת הציונות, בטרם מדינה, ללא תמיכת אומות התרבות? האם מעלה הוא, שכל על הדעת את כינונה של מדינת ישראל ללא תמיכת שני שלישים של חברות האו"ם? וכאשר הוא מזכיר לנו, בפרשת ההחלטה הנודאה הבאה להמשיל את הציונות לשאר תנועות גזעניות, כי „רשימת המתנגדים להצעה היא רשימת המדינות הדמוקראטיות, בעלות המשטרים החופשיים. רשימת התומכים בה היא רשימת הדיקטאטורות, מימין ומשמאל" – כלום כל החלוקה העולמית כולה היא כאן בין קין להבל?

לא אחת נראה שניצר נוהה ממש לקיצוניות, הנוגדת את השפיות הצלולות של סגנונו. כותב הוא, למשל, כי „אושוויץ איננה רק בעבר – היא גם האלטרנאטיבה, כלומר, קין העולמי כבר משחיז שוב את סכינו נגד הבל היהודי". אשר לקומוניזם, גם אם ברית המועצות מדכאת את התרבות היהודית (ופעם אחרת מוצאה רבע מיליון יהודים מתוכה לחופשי) כלום היא באמת ובתמים „יורש הנאציזם" ואנו, „מוכי-סנורים ואוטו-מאזוכיזם", אנו עומדים מול יורשיהם של היטלר והימלר, כאשר „האנטישמיות הקומוניסטית של שנות הששים מסוכנת מן האנטישמיות הפאשיסטית של שנות השלושים"? כאן אשנן את דברי הקדמתי: מכל הניצים, מכל שוחרי „השורשים" בתנאי שיהיו דתיים; מכל הנוהים אחרי מיסטיקה, הגבר ראציונאליזם הקרי קר – מכל אלה, אהיה המשכיל והאינטליגנטי ביותר במחנה זה, שמו הוא שמואל שניצר: אך לא אוכל לסיים בלי הערה קצרצרה על „שני עשורים אחרונים" ז'בוטינסקי, שנגנב-את-שנות המאה להולדתו לפני מספר שנים, ודוד בן-גוריון, שהשנה היא שנת המאה להיוולדו.

אקדים ואומר: בעיניי, ז'בוטינסקי – מלבד אפיזודה קצרה של שנתיים-שלוש בגדוד העברי, שהוא היה אף אחד ממחולליו – כל ימיו דיבורי-דיבורי-דיבורי – ולא עשה דבר חוץ-מדבר ביצירה הציונית, בחישול הכוח היהודי ההתיישבותי, הכלכלי, החברתי, לקראת כינון מדינת היהודים, שקמה לאחר מותו. ובכל זאת, בעיני שניצר, האומה טרם פרעה את „פרעון החוב שחבה המדינה היהודית לראש וראשון הלוחמים למען כינונה". והרי שוב דבריו של מחברנו על בן-גוריון, כי שעשה-ועשה-ועשה, מראשית העלייה השניה ועד לצה"ל ולמלחמות הקוממיות, ולקליטת מאות אלפי עולים, לאחר השואה. מבחינת המעשה אומר שניצר, התכונה האופיינית לו ביותר היתה הכוח – ולא הכוח הדינאמי, זה שעוקר הרים וטוחנם זה בזה, אלא הכוח הסטאטי". ואשר לכוחו הרוחני: „אינו יכול שלא להגיע למסקנה שבתחום הרעיון מעולם לא חידש דברים, אלא תמיד היה מגשים של רעיונות הזולת". כל אלה נאמרים על אדם שבימי העלייה השניה, יחד עם ברל כצנלסון ואנשי דגניה, חידש את כל החידושים החלוציים שהביאונו עד הלום. עם זאת – מה לעשות: אהב אני לקרוא את שמואל שניצר, ולעומת שבירי-עם למכתב? מאמין אני אמונה שלמה בכנותו הפובליציסטית הציונית.

עולם הרפאים

(המשך מהעמוד הקודם)

באידיאולוגיות רמות ואיתם מקיימים אותן.

עם זאת, נראה לי, שלא רק לסמליות שבהתנהגותה הגרוטסקית של לאה הימלוך כאדם התכוון המחבר ב„יום הרפאים" אלא גם לייצוגיות שבדמותה כאשה. לאה הימלוך מגלמת בדמותה את התכונה השנואה ביותר על דוד שחר אצל בני-אדם בכלל ואצל נשים בפרט – הדוגמאטיות.

הדוגמאטיות היא מקור הפירוד בין בני-האדם, כפי שעולה מן הספר שלפנינו. היא היא רוח הרפאים המשתוללת בחוצות חורה הול בעינים. היא היא המונעת מבני-אדם מקבוצות שונות לראות את המשותף ביניהם ועל ידי כך מגבירה את הפער ביניהם. יתירה מזו, היא גם מגבירה את הפער שבין האדם ובין קרוביו ואפילו שבינו לבין עצמו, על ידי זה שהיא נוטלת ממנו את המגע הטבעי הרגיש עם החיים עצמם. ביחוד בולט פער זה אצל נשים דוגמאטיות מסוגה של לאה הימלוך, שהדעתנות התקיפה שלהן ביחס לאידיאולוגיה הרמה מתנפצת ברגע שזו מתנגשת עם קפריזות ויצרים (או אינטרסים) אישיים שלהן.

לסיכום, אפשר לומר, ש„יום הרפאים" הוא הספר הפסימי ביותר שבכתבי דוד שחר. בקריאה ראשונה נראה שלא מעוצבת בו כמעט אף דמות מצודדת ולא מתקיים בעולמו אף ערך חיובי בולט. רק בקריאה חוזרת מתגלה לקורא הערך החיובי שעמד כנראה לנגד עיני המחבר בכתיבת הספר, והוא – הרגש. הרגש החי, הטבעי התמים ביסודו, הוא הערך החיובי העליון שאת היעדרו סופר המחבר בעיצוב הגרוטסקי של גיבוריו. רמז לאפשרות קיומו מסתמן בדמותה של ברונהילדה הצעירה, שמופיעה כרוח רפאים במבנן המושאל בזכרונה של לאה הימלוך.

בניגוד לתדמית המסולפת של ברונהילדה בזכרונה האגוצנטרי של לאה הימלוך, זכורה ברונהילדה לכל ידידיה ומכריה כמוסיקאית עדינה ובעלת רגש דק. בכך היא מוצגת כאנטיתיזה גמורה ללאה הימלוך. יתר על כן המחבר מציבה כאנטיתיזה גם לבדל רבן (בעלה הראשון של לאה הימלוך). למרות החילוניות והרקע-הרוקימיתיות בחייה, מבקשת ברונהילדה מבעלה לפני מותה – שיקבור אותה כדין בקבר ישראל, שיקים מצבה לזכרה על קברה ושיחרוט עליו את שמה היהודי בנוסח המקובל על מצבות של יהודים.

נשאלת איפוא השאלה: מה ראה דוד שחר לייחס לברונהילדה בסוף ימיה תפנית כזו? האם רצה להשמיע שהרגש החי מצווה לחזור לישראל-סבא?

בין שתתבונן לכך בין לאו, נראה שזהו אבן המסר של הספר „יום הרפאים". הוא מבטא את הרעיון שכל הרוחות הקיצוניות המנשבות בחברתנו הן רוחות רפאים – בין שהן מופעות על ידי דוגמות דתיות קיצוניות בין שעל ידי דוגמות של אידיאולוגיות חילוניות. לעומתן התורה לרוח ישראל סבא המתונה והאנושית – יש בה רוח חיים.

בזה מצטרף דוד שחר לגל המסתמן באחרונה בספרותנו של שיבה אל הוויות היהודית, שנציגו הבולט הוא „בעת ובעונה אחת" לאהרן אפלפלד.

„רגע" חזק

מאת טליה רפפורט

קבוצת „רגע", במוזיאון ישראל, ירושלים.

תערוכת קבוצת „רגע" התל-אביבית במוזיאון ישראל בירושלים היא הפתעה כפולה, גם בשל עצם הופעתה של קבוצת שוליים, שצמחה כביטוי אנטי-ממסדי אל לב הממסד האמנותי, זמן כה קצר לאחר הקמתה, וגם בשל העובדה שדווקא ירושלים אספה אל חיקה אמנים שפעילותם והתמקדה בעיקר בתל-אביב (בגלריה „אחד העם" ובגלריה עצמאית שלהם בדרום ת"א), וזאת על אף ששלושה מתוך ארבעת המשתתפים בתערוכה הם בוגרי „בצלאל". כך נסגר אולי המעגל, מירושלים עד ירושלים.

לשתי נקודות אלו יש להוסיף נקודה שלישית חשובה – ההצהרה הלוקאלית. אפשר לראותה כביטוי המקומי לאחד האיפיונים של הפוסט-מודרניזם: מעבר מאמנות ריכוזית, בין-לאומית ואחידה, שהוכתבה מאז שנות ה-40 על-ידי המטרופולין – ניו-יורק, לפיזורם וצמיחתם של מספר מרכזים וסגנונות מקומיים (גרמניה ואיטליה), שמצד אחד שמים דגש על הייחוד הלוקאלי ומורשת העבר של כל מרכז, ומצד שני פועלים במקביל ובזיקה דומה תחת הגג הרחב של המושג „פוסט-מודרניזם".

ברוח לאמנים עכשוויים, גרמנים למשל, שחזרו למקורות שלהם (לאקספרסיוניזם של קבוצת „הגשר" מתחילת המאה) אפשר לראות אצל רוב חברי „רגע" זיקה לשרשי האמנות הישראלית – לנטיה המזרחית של אמנים כמו גוטמן, רובין ואחרים בשנות ה-20, אלא שהיום הדבר לובש פנים קצת שונות כמובן.

לצד היסוד המסורתי והלוקאלי, שמתבטא בעיקר באורנאמנטיקה ערבסקית מזרחית ודחוסה, פועלים גם אלמנטים מודרניים יותר: השפעות מציור הפעולה האמריקאי בשנות ה-40 וה-50, מציור הדגמים („פטרן פיינטינג") בשנות ה-70 וכן מחריבי הגזודש של הפוסט-מודרניזם העכשווי. לכך יש להוסיף גם את תחושת העומס, הלחץ והמתח שמתקשרת גם עם אווירה פוליטית-חברתית מקומית וגם עם הציור הפוסט-מודרניסטי.

המבוגר שבחבורה וגם ה„ממסדי" ביותר, אם אפשר לומר כך, הוא אבישי אייל, יליד 1945 ובוגר „בצלאל", שמלמד זה כעשר שנים כמורה לאמנות באוניברסיטת חיפה. הציור שלו הוא גם זה הקשור ביותר למסורת. נושאיו („אפנדי על חמור" בשדה מסולע, ערבים וגמלים על רקע גבעות מדבריות, כבשים, שיחי צבר וכו') ממש ממשיכים את כיוונם של גוטמן ובני דורו להשתלבות בנוף המקומי ובסביבה המזרחית. גם צבעי האדמה שלו מחזקים את השורשים הללו, אך הדימויים הוותיקים והרוח הנאיבית הנלווים להם שזורים בתוך מערכת מסוגננת של דגמים הנדסיים (שעשויים להזכיר בקטעים מסויימים את ג'אספר ג'ונס ודובופה) והיא שתורמת למכלול צד חדש ועכשווי יותר. הדבר בולט בציורי הגואש, הגדושים בקיווקווים צפופים יותר מאשר בתמונות השמן או ברישומים והם דווקא המעניינים יותר בעיני.

אצל יורם קופרמינץ מתבטאת המזרחיות בסבך סוער של מריחות צבע גליות ומתפתלות, המתקשרות לכתב הערבי. הקשר הזה אף מוצהר בשמה של

יורם קופרמינץ, ללא כותרת (1986)

אחת העבודות „פנים כחולים עם אותיות ערביות". מלבד הדחיסות הערבסקית ופני השטח הסרי המנוח מתאפיינות התמונות גם בטכניקה גסה ובצבע יחיד חזק (אדומים, כחולים, שחור, לבן), אך לא צעקני ולוהט אלא יבש ועמום, המזכיר את דוד ריב, שהיה קשור חלקית לקבוצה. מתוך הוויבראציה העצבנית של מערבולות הדגמים הספיראליים מתגלים ללא הרף עוד ועוד פרצופים ועשרות עיניים גדולות, שיוצרות מתח הבעתי עז. הדבר מזכיר תמונות מוקדמות של ג'קסון פולוק, כמו „עיניים בתוך הלהט" (1946) ובכל זאת יש בו ייחוד בעיקר בשל הסממן המזרחי המודגש והדמויות האקספרסיוניסטיות-פרימיטיביסטיות הפורצות מתוך ה„שטיח" הדרמאטי הסובב אותן.

גם אצל דוד וקסטיין ניכרת השפעה של ג'קסון פולוק ואף של מקדימו אנדרה מאסון בצורת נתזי צבע דקיקים שזולגים בדינאמיות על פני הציור כ„דגם מכסה-כל" (All over design). התבלין המזרחי הרבה פחות בולט בעבודותיו ולעומת זאת קיים אצלו היבט אישי מודגש והנושא המרכזי בתמונות שבמוזיאון הוא ילדיו, יסמין ואריאל, המשתעשעים בחברת רבים אחרים בבריכת השחיה של קיבוץ עינת. נושא פסטוראלי ורגוע, שהמסך הציורי העילי מעניק לו מימד נוסף של מתח, המאיים על השלווה האשלייתית. גם אצל וקסטיין פני השטח מאוכלסים בשפע דגמים שמשתלטים על הציור. רשת קווים, מעגלים, ספיראלות, מעין דיקוקים ונזילות (מאניירה קצת שחוקה, לטעמי) מכסים ובולעים את הבריכה ואת הדמויות שבתוכה, ההופכות לרוב לכתמים מופשטים-למחצה. בכלל, העבודות האלו פועלות יותר בכוח השפה הציורית המופשטת, באמצעות להט הצבע ודחיסותו, ורק פה ושם משובצות נקודות אחיזה מציאותיות: הדמויות, עצים, כסאות-נוח ואפילו ראש נשר גדול, שמתבלט באחת העבודות כסימן של סכנה. יש הרבה מקוריות וכוח בציור של דוד וקסטיין.

מבחינת הרושם החזותי של העבודות, אסף עזי הוא החריג בקבוצת „רגע", אם כי מבחינות מסויימות גם אבישי אייל חורג לכדי מהקו הטיפוסי של הקבוצה. זוהי בעצם חבורת אינדיווידואליסטים עם מכנה משותף רעיוני יותר מאשר סגנוני והאיפיונים הפורמאליים המשותפים להם הם חלקיים בלבד.

מעניין שדווקא אסף עזי, שמוצאו באמת מזרחי (יליד ספרעם) אינו נזקק לנקודות אחיזה צורניות-זהותיות בסביבה המזרחית והן נעדרות מעבודותיו כמעט לגמרי, ודווקא הציור שלו הוא הקרוב ביותר בסגנונו לאקספרסיוניזם המערבי, הגרמני במיוחד, גם זה הישן מתחילת המאה (קירשנר, הקל, נולדה) וגם הניאו-אקספרסיוניזם העכשווי (באזליץ, אימנדורף, סאלומה ואחרים).

עזי מציג שלוש סדרות של עבודות בשלוש טכניקות: שמן, אקריליק וגואש על נייר, וכל אחת מהן שונה ומעניינת בדרכה. בסדרת תמונות השמן (מ-5/1984) הנושא הוא „רייג", הניצב כשמשום או בוס בידו ונראה בעירום מלפנים או מאחור. הדמות מצויירת בסגנון אקספרסיוניסטי טיפוסי: צבעים לוהטים (החל באדום עז ועד לבהירות המנוגדות כמכס של גוונים חוורים), הבעה אינטנסיבית ועיניים מוגדלות ובוהות, הגזמה בפרופורציות (ראש גדול מדי לעיתים), עיוות צורות ונידוד אברי הגוף לזוויות דוקרניות) וטכניקת צביעה סוערת בוויבראציה עצבנית. התוצאה היא עוצמה חריפה ומהממת.

ציורי האקריליק מ-1986 עוסקים בדיוקן עצמי ופניו מופיעים בהם בדרגות שונות של הפשטה ובעימותים הדראמטיים של צבעים: פנים אדומים בוערים על רקע ארגמני כנמר, שמתחתיו שכבה נוספת כהה יותר, פנים אדומים שכמעט נמסים לתוך רקע כחול עמוק ומחורץ בקוים כתומים, פרצוף כחול חסר תווי-פנים על רקע מריחות ורודות מגושמות בעל שכבה כחול נוספת. הציורים הללו נעשו בטכניקה רב-שכבתית דינאמית ועוצמת הצבע וההבעה שלהם מזכירה במקצת את הקסם המהפנט של אורי רייזמן, שעבודותיו הוצגו במוזיאון ישראל לפני שנים אחדות.

סידרת הגואש שונה מאוד בסגנונה משתי הקודמות וציורי „אדם וחוה" הם בעצם גירסאות עכשוויות ואקטואליות לנושא המסורתי רב הווריאציות של הגירוש מגן העדן. יש בציורים הרבה תנופה, מתח וגעש נוסח הדקוניג, פני הסכה מרוחים, קרוסים ודוסטים, פני הדמויות מזכירים מסיכות איתניות ומקוותות, שבהן נקודות עיניים עקורות ותנופות הידיים מוסיפות אף הן לדראמה האינטנסיבית.

ב„דיוקן האורנאמנטיקה" (מ-1986) מציב אסף עזי פרצוף גדול ומוצד בין שני עמודים דמויי טוטם, או פיסול פרימיטיביסטי אחר. את הדימוי המרכזי הזה (שמזכיר שוב את ג'קסון פולוק בשלב הפרימיטיביסטי-אינדיאני-מאגי שלו בשנות ה-40), אופפים סלסולי צבע וזרימות מעגליות כמסגרת דקוראטיבית וזהו הקשר החזותי היחיד של אסף עזי עם האורנאמנטיקה המזרחית של קבוצת „רגע".

לתערוכת „רגע" במוזיאון ישראל חשיבות משולשת: גם הערך האמנותי האישי של כל אחד מארבעת האמנים, גם הערך האידיאולוגי הקבוצתי של מקומיות, ארציות, עממיות, ויחסי גומלין בין יהודים לערבים, כלומר: קשר אמיתי לסביבה, וגם משום שבעבר הלא רחוק המימסד היה מנוכר ומרוחק למדי מהתרחשויות שוטפות וחיות, חיכה לעיתים שאמנים ותופעות ימותו, או לפחות יזדקנו ויתפחלצו לפני שיזכו להיכנס בשעריו. עתה מאפשר המוזיאון יותר ויותר בסבב אוויר טרי ורענן בין כתליו. בנקודה זו יש לשבח במיוחד את מוזיאון ישראל ואת האוצר לאמנות ישראלית יגאל צלמונה. שידו מונחת על דופק חיי האמנות בארץ, עיניו ומוחו פתוחים לאמנות צעירה וחדשה והוא מציג את הדברים מיד עם היווצרותם.

ערב מוקדש ליצירתו של משה יונגמאן

ערב המוקדש ליצירתו של המשורר האידי משה יונגמאן עם צאת ספרו בעברית „שערים לבנים – שירים ופואמות" (בתרגומו של המשורר ובעריכתו של ק.א. ברתיני), יתקיים ביום רביעי, כ"ז בטבת (28.1) בשעה 8 ב„בית הסופר" בת"א. משתתפים (ולפי סדר א'-ב'): יוסל בירשטיין, ק.א. ברתיני, שלמה וורזגר, אברהם קרפינוביץ, י.צ. שרגל; בתכנית האמנותית: פרים יונגמאן (קריאה משירי המשורר); מנחה: אברהם קרפינוביץ.

מסיבה ספרותית למנחם דורמן

מסיבה ספרותית לרגל הופעת ספרו של מנחם דורמן „אל לב הזמן" (פרקי ביוגרפיה ועיון ביצירת נתן אלתרמן) תתקיים הערב (23 בינואר) בשעה 21.30 במועדון החברים בקיבוץ גבעת-ברנר. ישתתפו: חנה מרון, פרופ' רות קרטון-בלום וחברי המשק.

פגישה עם משוררים

פגישה עם יהודה אופן (בצאת ספרו „פגישות מעבר לזמן") ועם שלמה זינר („הרעש והאדמה"), תתקיים ביום רביעי, כ"ז בטבת (28.1) בשעה 20.00 בבית הסופר ע"ש חיים חזן בירושלים. דברים: אבנר טריינין, חנה יעודקסט והמשוררים. שירה ונגינה: נגה אסור.

הד מיפאן

הרבעון הספרותי המרכזי של יפאן בשפה האנגלית „פואטרי ניפון" הקדיש את חוברת ספטמבר 1986 ליום השנה הי"41 „לשואה של הירושימה ונגאסאקי". בפתיחת החוברת הובא שירו של ש. שלום „בכל שאלך", בתרגומה של עדה אהרוני.

עסקים

● בסב"ת 80 +גלריה +כוח בחשמל תל-אביב, אפשרות לייצור חברות פתוח לכל העסק 03-837793 03-996736 (#33)

● בסב"ת בספסת למסחר/ תעשיה קלה 46 ר' 387 מ"ר לתו"ר, יחד (#29300) 03-247369

● להשכרה בחולון מבנות בשטח גדול לבעל המסבה בלבד 03-9222807 (#25970)

■ מעוניין ברכישת תחנת דלק באזור השרון ת.ד. 46550 (#25818)

● למכירה ציוד לקונדיטוריה במצב טוב של 03-228366 (#25665)

● למכירה עסק בעלי השירותים המחזה בבכירה, גלריה, 2 כלים, 40,000 03-230553 03-7515442 (#25626)

● "כלבי" מבנה פיטגולס בטבת תמרי לכל מטרה בערב 059-72471 ביום (#25611) 059-78746

● למכירה סלון 9 ותדים בכרם הלידר לכל מטרה 053-45078 (#25609)

● למכירה עסק מעיל הפליתו בעגני 057-958840 ,057-959749 (#25516)

● למכירה/ השכרה בכרם 700 מ"ר (#25249) 03-376933

● בהזדמנות מפעל לניר סמולים +כל הציוד 055-55085 055-51706 (#25250)

■ למכירה אריאיים הגללנטיים לכל הענפים ההולך יקונדיטוריה 20 שנה בדרך פתח 7 03-612192 (#25210)

● רוחים מוסיים בכרמה באבטעות מקרים הבנק "השקעות מבטחים" (#25197) 03-659821,03-652760

● להבירה מרכז השקה בכיכר 65 מ"ר דירקים בלבד 03-262262 (#24625)

● מבנק מסלים הנבות קרמיקה מה א' בהקמעות (#4088) 03-836816

● בשבתתרנוקה בת"ם 65 מ"ר כה ב' לתעשייה 60 כח, טלפון (#24260) 03-5591839 דולר 12,000

מחסנים

● להשכרה בגבעתיים מבנק מרכזי 1200 מ"ר ק"ק (#29196) 03-449249

● כל גג כיסוי גגות והמובנים בנח אכסטרת 03-911713 03-9328847 (#26067)

● למכירה בהזדמנות מבנה ברמת גיד 85 מ"ר 03-810019 03-826255 (#24277)

אולמות

● בבורם חולון אולם להשכרה 140 מ"ר מתאים לכל מטרה 856680 ,895231 (#3062)

● למכירה אולם 300 מ"ר באזור מסחרי 03-372913 (#26292) 03-612543

● אולם ברמ"ע לכל מטרה בשטח 300 מ"ר 03-5561356 ,03-371839 (#19823)

● להשכרה אולם בית הקניה באזור הנרייה, 140 מ"ר (#19661)

● להשכרה בחולון 240 מ"ר (#18205)

● באזור התעשיה הרצליה 100 מ"ר להשכרה 052-556347 (#29124)

■ דרוש אולם 400 מ"ר לה' שכרה למבנה מרכזי באזור המרכז 03-7515615 (#25884)

חנויות

● להשכרה חנות בחולון ברחוב הראשי (#3841) 03-655074

● למכירה/ השכרה חנות ברוטשילד (#2557)

● להשכרה/ השכרה 40 מ"ר (#17875) 226063

● למכירה/ להשכרה חנות בכרם (#10585) 03-9326490

■ להשכרה ליד שוק הכרמל לב 650 מ"ר מסחרים אפשרי 300 מ"ר (#4175) 03-768862

● להשכרה 5 חדרים, למשרדים ת"א (#3555) 03-495865

מבני תעשיה

● באזור תעשיה חולון מבנים למכירה או השכרה 200 מ"ר ו־300 מ"ר (#3065) 856680 ,895231

● להשכרה 1,000 מ"ר במרכז תעשיה (#21) 03-449249

● בכבים להשכרה מבנה תעשיה 1000 מ"ר (#18290) 03-584729 03-869838

● מבנה לכל מטרה בתעשיה בחולון (#7904) 03-299767

● להשכרה אולם 180 בשכונת מונטיפיורי +מעלית+ טלפונים (#4747) 03-768574

מגרשים

● למכירה באורנית 600 מ"ר באזור ל־2 יחידות (#2732) 03-342054

● בתמה ל־18 יחידות 63 חדר (#292) 03-659053

● בגבעתיים 1162 מ"ר בבניה מיידית (#17853) ת.ד. 31392 ת"א

■ בהזדמנות למכירה בכרם יבו 80 מ"ר 747173 (#27642)

■ לרציניים בלבד! חנות בכרם בתנופה הבדמייה עם ציוד לקונדיטוריה או בלי .03-581118 ,03-341136 (#24623)

משרדים

● משרדים בסב"ת בתל-אביב (#3550) 03-627111

הצעות עבודה

■ "1100 ש"ח לחודש מסוף בעיר קבועה למשרדי תעודות "ידיעות אחרונות" ה(#26001)

■ להשכרה בבוחה 11 ת.ד. 2144 תל-אביב (#25284)

פקידים/ות

■ דרושה פקידה לניהול משרד עם מס' בי בהנהלה נסיון 5 שנים מינימום (#25527) 03-373425-6

■ פקידה לעבודה במפעל תעשייתי באזור הרצליה לעבודה במשמרת 12.00-19.30. דרוש ידע בהקלדה. "מנפאואר" בן-יהודה 12, ת"א, אי' ה' 03-298877 08.00-14.00 (#24761)

■ דרושה מתכנתת שפת אם אנגלית לעבודה מיידית במשרד בתל-אביב. "אבוב" בן-יהודה 100 ת"א שעות קבלה 9.00-14.00 (#24742) 03-221214

■ תמלילנות, מתכנתות, מזכירות המנהלים תלמוד בבעיות. 03-774931 ,03-774212 (#24421)

■ ".300 ש"ח לקלדנית (כתבה), את התנאים המעולים בקוהלת. "מנפאואר" בן-יהודה 12 ת"א. א' ה' 08.00-14.00 (#3857) 03-298877

■ ליה.ל.ב' דרושה כתבנית אנגלית עברית לעבודות זמניות (#569) 03-222171

■ פקידים/ות בוגרי תיכון, יוצאי צבא, לעבודות זמניות, לתקופות קצרות ומרושכות, ליום עבודה מלא. "מנפאואר" בן-יהודה 12, ת"א, א' ה' 08.00-14.00 (#24896) 03-298877

■ דרושות כתבניות עברית/ אנגלית מנוסות לעבודה מיידית. בן-יהודה 100 ת"א שעות קבלה 9.00-14.00 (#25082) 03-221214

■ במפעל תקשורת לתקופת למבחוץ קלדנית, תמלולית, כתבנית. תל-אביב 03-624144 (#25794) 052-444342

■ למבנה יבואן דרושה פקידת קבלה (#24952) 03-291236

■ מזכירה דו לשונית +ניסיון בשתי השפות (#25776) 03-203052-3

■ כתבניות עברית אנגלית, מנוסות לעבודה מיידית (#25775) 03-203052-3

■ למשרד מקצוע דרושה קלדנית בבקרים ואחר הצהריים (#25607) 03-556022 03-658454

■ מזכירה רציני בעל 30 לתקופה קבועה (#573) 03-230439

■ למפעל שיש למבחריות מקצוען לחתוך עיבוד (#25113) 03-823506

■ קופאים/ות לרשת שיווק "אחרים", תל-אביב, פתח-תקוה (#25092) 03-240287-8

■ למפעל ציורים ופרסום דרוש מנהל/ת עם ידע (#24657) 812694

■ למבחן דרושה פקידה (#25020) 03-7519320

■ למבנן שלה דרושים/ות מאויינים/ות לעבודה במסחרים אחרים בת"א בכל ברמת-גן 03-240963 (#24592)

■ מכירות כמו מדירי מכירות 03-281391 (#24616) 03-293548

■ לעבודה מרצפת מאבקי לקורסים ואורבות תקשורת (#25823) 051-881203

■ דרוש רפד אומנה לשוק 03-836969 (#24432)

■ בתולון לחנות תכשיטים דרוש עובד (#24530) 03-889830

■ דרוש איש אחזקה לעבודה (#24937)

■ לבטנרייה בע"מ מסבנת (#24936)

■ מלודיות/ מתוחות (#4145) 03-240207-8

■ אנשים מתמודדים (#24833) 03-297741

■ למפעל מזון בהרצליה (#24801)

■ לרחבי מפעל בחולון (#1859) 03-5052230

■ בדירכואי בעל נסיון (#25057) 03-245127

■ לאולמי שמחות בבתים (#25560) 03-595111

■ חברת ידיעות (#25553) 03-376341

■ כמתכנן, עם נסיון (#25282) 03-370888

■ יהצאי חיל האוויר (#25276) 03-282487

■ דרושים מלחמיה (#25183) 03-483211

■ לאו.אר.אס. (#25176) 057-34002

■ לצנחים (#25157) 03-231958

■ דלקים מכנאי (#25150) 7519326

■ עובדים בוגרי (#25148) 03-245127 03-221214

■ לדירה הרצל 119 (#25122)

■ מלגזנים מנוסים (#25112) 03-282487

■ לפתח קרנהב הולדים (#25605) 03-5516977

■ לשכונות מבנה (#25821) .063-65003

■ להבירה ליצור המאירות (#25810) .03-267903

■ פועלים/ות לעבודות (#25781) 03-203052-3

■ מבנאי אחזקה (#25779) 03-203052-3

■ רפד אוטובוס (#25774) 03-203052-3

■ מלגזנים מנוסים (#25771) 03-203052-3

■ מבר בייס (#25762) 03-203052-3

■ תרודות (#25699)

■ למכירה בחולה יצחק 700 מ"ר (#25738) 03-7513406

■ קנה ומכור מוקים וקורסים בכל התחומים 03-457058 03-458216 (#24284)

הלוח הכללי הד כפול ומכופל

■ בתנבורה אנגלית ועברית (מעבר תמלילים) לחברה גדולה בתל־אביב (#17546) 03-240207-8

■ מעבורה תמלילים למשרות קבועות/ זמניות (משר גבוה) (#17526) 03-240207-8

מחשבים

● מחשב אפלי 520 איקי מוסתם +כונן +עכבר 03-451718 03-450976 (#24970)

● לחברה לעמילות מכס "פלוינית" לבחשב הנהלת חשבונות 03-535071 (#24802)

● לחברת מחשבים מדריכים לתוכני המחשב באזור המרכז ניסיון מוקדם (#24720) 03-726853

● דרושה קלדנית עם ידע בהנה"ח (#24508) 03-885197

עוזרות ומטפלות

● עוזרת מטפלת מנוסה לבן הכנך בתל־אביב בתל־אביב 05-318972 (#25992)

● בהרצליה־פיתוח מטפלת +לינה לבן 5 חודשים (#25835) 052-554312

● ל"צ'ייר" עוזרת מטפלת עם/ בלי לינה (#25764) 03-452107

● מטפלת +עבודות בית לעבודה קבועה (#25652) 053-49981

● בפתח־תקווה דרושה אם בית כולל בישול בילדים +הלוות שעות עבודה (#25503) 03-913321 16.30־7.30

● מטפלת מנוסה בעלת ניסיון עם המלצות לטיפול בתינוק בן חצי שנה 03-429548 8.00־13.00 (#25577)

● בראשל"צ דרושה מטפלת מנוסה לטיפול בילדה +ילד בגן ליום עבודה מלא להתקשר מיום א' 7511041 (#25544)

● דרושה מטפלת לאשה חולה בהרצליה תינתן לינה ובלכלה בבית 03-613384 בעבודה 052-86160 (#25511)

● בגהה־שמטפלת/ עוזרת ל־5 ימים 03-354878 3.00־10.00 (#25265)

● בהרצליה־פיתוח מטפלת לתינוק בן 4 חודשים +המלצות 052-558952 (#25225)

● בצפון תל־אביב דרושה עוזרת לפעם בשבוע 260724 (#25219)

● דרושה עוזרת בית אצל זוג קשישים (#25198) 03-805998

● בראשל"צ מטפלת ל־5 פעמים בשבוע בבוקר 03-223489 (#25199)

● אשה לעבודות בית בישול וטיפול בילדה פעמים בשבוע 03-5463088 (#25174)

● בבבל רמת־השרון הרצליה עוזרת פעמיים בשבוע תנאים טובים (#25163) 03-482099

● בראשל"צ להחזיק משק בית פעמיים בשבוע (#25152) 03-732591

● לילד בן 5 עם אפשרות לינה (#25116) 052-570665

● דרושה מטפלת משק בית במשרה מלאה 5 ימים 8.00 8.00 (#25098) 03-356478 ,03-357029

● בבבלי־יהודית עוזרת בית 3 פעמים בשבוע 03-9613837 ,03-9613031 (#25065)

● דרושה מטפלת ל־5 ימים בשבוע (#24850) 9247560

● דרושה בחורה לעבודות בית בבוקר מ־8 שעות כל יום, יום ו' 5 שעות (#24836) 03-221148

● דרושה בחורה צעירה לטיפול בילדים א'־ה' 12.00־16.00 +המלצות (#24830) 03-412705

● מטפלת לתינוק ילדה בת 2 (#24804) 03-405786

● בבדים ברמת גן לטיפול בבן 7 (#24749) 583325

● מטפלת מנוסה +המלצות לתינוקת ל־ד' +3 ימים (#24717) 736873

● דרושה קיבוצניקית לעבודות משק בית (#24706) 03-482599

● בבת־ים מטפלת +המלצות לבת 5 ימים (#24696) 03-878508

● ברמת־השרון מטפלת 25 בנות (#24516) 03-471580 15.30־12.00

● דרושה בבת־ים מטפלת מנוסה (#24500) 03-581038

● מטפלת לתינוק +ילדה בגן 7.30־15.00 (#24426) 392132

● דרושה עוזרת עם לינה (#24424) 03-453136-7

● ליום שלם בגבעתיים (#24390) 03-903236

● בראשל"צ ל־2 משרה מלאה (#24329) 03-734529 15.00־7.30

● בגבעתיים דרושה מטפלת (#24323) 03-511529

● דרושה עוזרת לבנות או מטפלת לבן ילדים (#24294) 03-476490

● לחשוב מנהלת משק בית (#4141) 03-235198

● לאחזקת בית 3 פעמים בשבוע 4 שעות (#4103) 03-734910

● מטפלת לתינוק, ילדה בגן 5 ימים 428848 (#2538)

● בתל־אביב עוזרת 5 פעמים בשבוע +המלצות 411405 (#2258)

● דרושה עוזרת צעירה 2 פעמים בשבוע (#24269) 03-442498

● ברמת־השרון מטפלת לבת 8 חודשים ליום שלם 03-396150 (#24256) 14.00

● עוזרת בית+ 4 פעמים בשבוע 12.00־16.00 (#24233) 052-70054

● מטפלת 5 ימים ברמת־אביב (#24215) 03-428125

● דרושה מטפלת +המלצות לבת (#20127) 03-252068

● בחורה אחראית מנוסה עם המלצות לטפל בילדים 5 ימים בשבוע (#24288) 03-9225081

● בחורה לטיפול בילה ובבית (#17538) 053-41805

טבחים־קונדיטורים

● דרוש/ה טבח/ית להכנת ארוחות צהריים לבעל עובדי מפעל כ־35 ארוחות ליום, חמישה ימי עבודה בשבוע, נא לפנות בכתב לת.ד. 39334 ת"א 61392 (#25693)

● מלון מזרח פלזה ת"א 1) קונדיטור 3 שנות ניסיון 2) טבח מטבח חם לעבודה במשמרות (#24998) 03-299565

● לקונדיטוריה "מאפה בית" ברמת השרון קונדיטור ועוזר קונדיטור (#24764) 03-484062

● למסעדה ה"סילה" בת"א דרושים טבח או עוזר טבח (#24654) 03-5183334-5

● דרוש עוזר לילה לקונדיטוריה (#4110) 052-441528 052-455290

● למסעדה יוקרה בבחרים טבח מנוסה (#572) 03-5513100

● למסעדה בצפון ת"א דרוש טבח (#24255) 03-886876 03-5183904

גזירה תפירה

● תופרת אוברלוק+ זיגזג בעלת ניסיון (#27658) 052-559926

● דרושה תופרת לכנסת במעליה (#26823) 03-225234

● דרושות תופרות אוברלוק ואפרש מקצועיות 815254 (#26018)

● דרושה תופרת מדלים מנוסה (#25824) 03-821545

● לאופנת "הלב" דרושה בעצבת אופנה לנשים וילדים (#25790) 03-653756

● תופרות מקצועיות לאוברלוק וזיגזג ופרעלות לעבודות עור (#25686) 03-652085

● דרושה מעצבת, תדמית, כמות לפלנקציה (#25688) 03-727394

● "להזהלי" בגדי ספורט (#25685) 03-652885

■ לאופנת מרלינג: בגדי ילדים דרוש/ה מדלים/ת מקצועית/ת מלאה תנאים מובחים (#25638) 03-650686

● במפעל תופרת כשלה 5 ימים (#25634) 03-880147

● דרושה עובדת לתופרת (#25628) 03-824141

● כתר רב אשר צנא לאופנת (#25610) 664530

● לבית אופנה דרושה תופרת ופרעלות (#25597) 03-262950

● ל"ננה" תופרות לאוברלוק זיגזג (#25578) 03-379413

● 6 ש"ח לשעה לתופרת (#25557) 829511

● לאופנת "דרוש" דרושה אוברלוק (#25553) 03-814758

● לאופנת "יפתי" דרושה מתמרת (#25500)

● תופרים/ות גוזרים/ות לביתור (#25260) 03-624872

● לעבבצת דרושה תופרה (#25220) 03-449353

■ ליברטרפי דרושה תופרת דוגמאות כל התנאים (#25209) 03-337725

■ לאופנת עילית של בגדי ילדים דרוש/ה מעצב/ת עם ידע מקצועי (#25177) 03-829063 03-839324

● דרושה עובדת מקצועית לביקורת (#25165) 03-821550

■ למפעלי טרנספורמת דרושות תופרות מקצועיות, הפנה בני־ברק (03-706342 ,03-706158) רמלה (08-246290) קריית־מלאכי (055-81866) אשדוד (055-23079) (#25166)

● תופרת זינגר מעולות (#25136) 821850

● לריזה הרצל 119 ת"א 03-839151 (#25141)

● ל"ג'ינס" דרושה עובדת לביקורת (#25131) 03-663427

● "לפלנש" דרושה מנהלת (#25117) 03-7512742

● דרושה עילית בנשים (#4099) 03-92329952

● מנהלת תפירה (#2451) 03-555420

● מנהלת חשבונות מנוסה (#5643) 03-205616

■ לירדני אפנת עילית עובדות לביקורת אריזה (#24985) 03-7518627

■ לאנבי כוחל דרושות תופרות (#24933) 03-821405

● ל"אופנת גינה" דרושה תופרת (#24931) 03-656829

● למפעל לבגדי תינוקות דרושים (#24870) 03-9232987

● תופרת לולאות ותפתורים (#24854) 03-645532

● "סלפסטיל" בגדי ילדים (#24777) 03-857026

● ל"קסיר" אשה לביצוע (#24776) 03-656404

● דרושות 1) מעצבת בגדי ילדים (#24698) 03-655252

● דרושה תופרת (#24675) 03-574659

● דרושה מעצבת אשה מקצועית (#24679) 03-821951

● לתופרת בישלי תופרת זינגר (#24660) 03-615583

● ל"גייבר" אשפה תופרות (#24642) 03-446251

● ל"טבטקס" דרושות תופרות (#24636) 03-5595236

● לאופנה דרוש בורן מקצועי (#24509) 03-663495

● תופרת מדלים מעולה (#24381) 03-655786

● תופרות לאבריק (#24359) 03-655706

● דרוש בורן מדלים (#24325) 03-886661

● למתפרה בעיקר תופרת (#24304) 03-659672

● תופרת אוברלוק זיגזג מבגלת (#24311) 373295-7

● לבית אופנה דרושה (#4168) 03-663942

● דרושות תופרות לביתור (#1758) 03-868511 ,03-855829

● דרוש/ה פודליסט/ית (#562) 03-7524051

■ לירדני דרושה עוזרת בקורת פנימית (#567) 03-661554 03-905652

● דרושות תופרות עם ניסיון (#24227) 03-471173

● דרושה תופרת לזיגזג (#17586) 03-839768

● ל"מבלי" תעשית לבני נשים (#20359) 03-377193

● האופנה "סטייל" דרושה (#17573) 03-201141

הנהלת חשבונות

● לבלי אור בית־אבוטרסטר דרושה מקידה בכמה להנהלת חשבונות (#26074) 03-288007

● מנהל חשבון ברמלה לצורך ניהול חשבונות (#25947)

● לבשיר לניהול חשבונות (#25958) 03-615548

● חבר לספרה בפרטה חלקה (#25808) 03-256461

● בבת־ים סוג 3 ניסיון (#25784) 03-203052-3

● ל"עדיך" דרושה מנהלת חשבונות (#25756) 03-452102

● בבורסה סוג 2 עם ניסיון (#25648) 03-837820

■ בקריית־אריה בפתח־תקווה סוג 3 לחברה שנתיים ניסיון (#25594) 9230477-8-9

● מקר/ת ב"מ סוג 3 (#25526) 512179

● דרושה עוזרת לבטל הספבה (#25510) 03-570955

● מנה"ח סוג 2 (#25497) 03-235781

● למשרד לאלקטרוניקה (#25074) 03-7514896 03-7511587

● לחברה בפתחה גדולה (#25019) 258335

● למשרד רואי חשבון (#24994) 03-624575

● פקידת כספים (#24974) 03-204711

● מנהל חשבונות להנהלת חשבון (#24960) 03-204711

■ מנה"ח סוג 3, עצמאי עם ניסיון במשרה מלאה (#24928) ת.ד. 37319 ת"א

● מנהל/ת חשבונות סוג 2 (#24821) 03-661890 ,03-659066

● ליקב האשל"ג (#24798) 03-942021

● משרד הנהלת חשבונות (#24791) 03-5565116 ,03-295058

● למשרד להנהלת חשבונות (#24684) 235282

● ל"גזית" במנה"ח סוג 2 (#24686) 03-5464514 08-473832

● דרושים מנהלי חשבונות 2, 3 (#24555) 053-23773

● מנהלת מנוסה (#24464) 03-443071

● למשרד דרושה (#24467) 03-621081

● למשרד לבנות ערים (#24438) 03-791248 ,03-771899

● למפעל אלקטרוניקה (#4099) 03-92329952

טכנאים הנדסאים

● לליבל דרוש טכנאי מזגנים (#26056) 03-312596

■ למכונאי צעיר דינאמי ... מכונית (#25974) 03-292176

● דרוש טכנאי אלקטרוניקה (#25741) 291853 03-785672

● טכנאי לתיקון דוד (#25725) 03-9233613

● דרוש הנדסאי עם איסור (#25507) 03-242181

■ ליבוטקס קריית־מלאכי דרוש מכונאי/ הנדסאי ייצור בעל נסיון בתכספיל (#25213) 03-837725

● הנדסאי או טכנאי (#25120) 7521921 ,7527060

● דרוש טכנאי קירור (#25114) 055-36813

● טכנאי אלקטרוניקה (#25080) 03-615652

● טכנאי סוג לחברה (#24977) 03-5463714

● דרושה הפרטורית... (#24909) 052-456035

● טבח לעזרה טבחי עם ניסיון (#24784) 03-705729 ,03-708539

■ מכונאי כנוסה עם ידע באלקטרוניקה (#24765) 03-292948

● ל"צרי" טכנאי... (#24520) 08-473832 ,03-5464514

● דרוש אלקטרונאי לעבודה (#1016) 03-389703

● ל"צרי" טכנאי הנדסאי (#1527) 08-473832

● ללישל טכנאי (#17534) 03-775332 03-312396

● ל"בורי" טכנאי (#17542) 08-473832 ,03-5464514

שרטוט וגרפיקה

● לחברת הנדסה דרושה שרטטת (#25494) 03-335372-3

■ בחלון דרוש/ה שרטט/ת במיקרוקופ (#25093) 03-245122

■ גרפיקאית בעצמאיבית מנוסה למפעל למדבקות (#25041) 03-820312

■ ציירי שלטים מקצועיים תנאים מובחים (#24790) 03-7517960

● לתופס "עלה־האופנה" (#24734) 282557

● בחורה כשרונית (#560) 03-7528504

● ל"א.ל.ב" גרפיקאי/ת (#24251) 03-222171

● שרטט/ת מכונות (#24223) 03-840721 03-889022

חשמל ואלקטרוניקה

● לחברת "זיקוד" (#25803) 03-9612855-6

● לאג"ה דרושים (#25786) 03-203052-3

● חשמלאי מוסמך (#25661) 03-758994 03-730429

● דרושים חשמלאים (#25632) 03-5565786

● נגרי ספסוף חשמלאי (#25613) 03-9528856

● דרושים חשמלאים (#25147) 03-723520

● לאלקו דרושים (#25061) 03-7511435

● מלון גורה פלזה (#25101) 03-299555

● מתכנת/ מלותר (#25027) 03-615652

● חשמלאי מכונות (#25018) 03-255404

● חשמלאי שוד (#25014) 03-615652

● חשמלאי בנין (#24986) 08-241158 ,08-222428

● דרוש חשמלאי רכב (#24822) 03-341828

■ למליעד בעיים מקוריים דרושים חשמלאי רכב (#24782)

● ל"צמיר" חשמלאים (#24701) 03-5464514 ,08-473852

● דרוש חשמלאי (#24408) 03-810964 03-849919

● למלון רמדה תל־אביב (#4127) 03-296444

● דרוש (#2435) 03-5523427 ,03-822366

● חשמלאים עובדים מקצועיים (#566) 03-333420

● דרוש חשמלאי (#17553) 03-797605

עובדי יהלומים

● דרוש קצנות למעלה (#25896) 03-379049

● ספרים שלמים (#25182) 781905

■ לי.א.ת.ת. דרושים: 1) ... 2) עובדי מתכת (#25768) 03-203052-3

● להיזר לנגרים (#25629) 822040

● לאולפטרניקה (#25619) 03-533729

● לנגנת תקשורת (#25089) 9227978

● לסדר בע"מ (#24978)

● למפעל לייצור (#24499) 03-5593236

● לחברת יבוא (#24284) 03-7512640

מוכרים/ות

● דרושות מוכרות (#26051)

● לחנות דרוש צעיר (#26028) 03-825983 03-838089

● דרושה מוכרת לאולם (#25935) 03-5460486

● דרוש/ה מוכר/ת לבנות (#25832) 03-784582

● לרלות מטפל (#25825) 03-9251552

● מוכרת לבגדי ענו (#25820) 03-243036

● דיילת (#25600) 03-5560863-4

● דרושה מוכרת (#25026) 03-655345

■ דרוש מוכר להצגת סכירה ... לת.ד. 2026 (#24958)

● לקבוץ ... (#24786) 03-721929

● בפתח־תקווה (#4095) 911648

סוכנים מקדמי מכירות

● דרושים (#26025) 03-659741

● לחברת שיווק (#25808) 03-941524

● לבוגר (#25708) 03-242834

● חברת אוקטה (#25645) 587558

■ דרוש סוכן לעבודות דפוס (#25277) 03-295705

● ... (#25245) 03-289211-2-3

● לשיווק (#25239) 03-289211-2-3

● סוכן (#25207) 03-662632

● דרושה (#25194) 217221

■ מקדמי/ות מכירות עם רכב (#25172) 03-828362

● דרוש/ה (#25099) 27080

● לשדה (#25040) 03-731160

● למכירה (#24916) 03-612503

● מוכנים (#24795) 03-374265

● ... (#24738) 03-5519536 03-5516821

● ספרים קבלנים לפל האובנית... (#25182) 781905

● כיפרים בולטים (#24881) 03-372099

● לחירופים (#24807) 03-903040

● פועלי אבנים (#4174) 03-215659

● דרושים (#4162) 7510862

● למפעל בכוחד בתנאים (#4150) 7510682

● דרושים (#4140) 7515026

● דהה (#4078) 03-372099

● למפעל (#24242)

● למפעל (#24230) 03-7519018

● פועל לכלל (#17522) 900580 9250851

ספרים/יות

● לבגנה דרוש (#25733) 052-446888 ,052-451888

● בעיצוביה (#25687) 03-794489

● למספרה "גהה" (#25668) 254904

● לבוקו (#24838) 03-249415

● לסלון "פרינס" (#24715) 03-655329

● לסלון אילנה (#24641) 03-5460278

● כבסף (#24497) 052-21469

● דרושה (#24229) 427914

● למכירה (#24224) 740435

● ספר/ית (#24212) 03-237348

נגרים

● דרוש נגר (#26899) 08-468185

● נגר (#26877) 03-825903 03-821795

● דרושים נגרים (#25795) 08-227581-2

● נגרים (#25762) 03-881505 ,03-806519

● נגר מקצועי (#24796) 03-9618787

● דרושים נגרים (#24565) 053-23773

● דרוש לנגריה (#24423) 052-456596

● מקצועי (#24418) 03-887821

● לנגריה (#24415) 03-356888

● לנגריה (#24508) 03-353785 03-772766

● פוליסטרי (#4185) 03-797704

● דרוש נגר (#24235) 03-321375

נהגים

● דרושים נהגים (#26061) 03-886161-2

● נהגים (#25710) 03-260287

● בעלי טרנזיטים (#25259) 03-827544

● טרקטוריסט (#24832) 9661062

● נהג (#24290) 373295-7

● דרוש נהג (#2256) 03-888892

● נהגי אוטובוס (#565) 03-315511-2

● דרוש נהג (#24275) 03-732052

● דרוש נהג (#24258) 992343 996056

מחסנאים

● דרוש בחור לאחר צבא (#28372) 03-9611148

● מסטר אחיזה מעולה (#25001) 03-615652

● דרוש רתך (#24917) 03-253906

● צבע תעשייתי (#24919) 03-253986

● דרוש (#24907) 052-456051

● מכונאי (#24867) 04-905333

● דרושים מסגרים (#24574) 053-23773

● הרתים (#24547) 053-25775

● לגוראל (#24545) 03-374178

● לאדריכל (#24461) 03-296631

● דרוש פועל מקצועי (#24340) 03-314815 ,03-583507

● למפעל מתכת (#4118) 03-820222

● ל"גורר" מכבאים (#1857) 08-473832 03-5464514

● דרוש חרט (#1744) 03-9247003 03-9247002

● בנאים (#24213) 03-337578

● שרברבים (#17554) 03-719544

● ל"אמיר" (#17558) 03-5464514 08-473832

עובדי מוסך

● למוסך (#25739) 052-448833

● למוסך (#25552) 02-935112 02-235111

● ל"מוסך אבי" (#25269) 03-253850

● למוסך (#25167) 03-824027

● למוסך (#4081) 421791

שומרים

■ לחברת שירותי מוקד שמירה המוביל בתחום דרושים שומרים לעבודה בתל־אביב ותנאים טובים (#25087) 03-7513894

עובדי ניקיון

● ג.י.ג. דרושות (#25734) 379446

● עובדי/ות ניקיון (#25571) 03-226207 03-245152

● דרושות עובדות (#4164) 03-751717

● ל"גוזר" (#4080) 03-5464514 08-473832

● לחברת "מאמר" (#24257) 03-281125-6

עובדי מתכת

● למפעל מתכת (#25826) 03-829010 ,03-984115

● מסגרים (#25770) 03-203052-3

■ מסגר מעולה בעל יכולת עבודה עצמאית (#25654) 03-912087

■ דרוש כרסם מעולה (#25622) 03-375978

● לחברה (#25512) 03-9611148

● למפעל (#25495) 03-9612281-3

■ עובד אלומיניום מעולה בעל יכולת עבודה עצמית (#25486) 03-912087

● דרושים (#25229) 03-364011-2

● חרט (#25192) 057-957884

■ דרושים רתכי טי.אג.י. (#25132) 053-54247

■ מסגר/ רתך בעל נסיון (#25105) 03-245127 03-221314

● דרושים (#25049) 03-235404

● רתך (#25024) 03-615652

● בוזרים +פסנתרים (#24909) 03-283437-8

● בוזרים (#24526) 03-202494-5

● 1800 ש"ח (#4075) 03-256873 ,03-250841

● טליה (#24249) 03-848721 03-889822

ביקוש עבודה

■ בוגר "פרנקור" 87 ... (#26066) 03-333005

● בעל (#25816) 03-357963

● מפעל (#25672) 03-592646

● איש (#25037) 08-462129

● זוג (#24863) 04-706147

● בעל (#24785) 03-860867

● צעיר (#24280) 03-824158

מציעים למכירה

● מכשיר (#26098) 03-254291-2

● ירידת (#26037) 03-233961

● מכונת (#26035) 03-782398

● תנור (#25971) 03-416671

● עקב (#25922) 03-444118

● סטיק (#25712) 03-485360

● תנור (#25584) 03-833472

● למכירה (#25581)

● סלון (#25566) 03-798471

● למכירה (#25558) 03-858009

● תכולה (#25211) 03-953795

● תכולת (#25078) 744168

● אימפר (#25834) 02-715795

● בהזדמנות (#25032) 03-5103702 657019

● מקרר (#24993) 052-285222

● מכירה (#24972) 03-292261

● קשת (#24899) 03-413114

● מכונית (#24861) 03-915692 052-38782

● בהזדמנות (#24767) 03-496702

● בהזדמנות (#24664) 03-435394 08-437548

● מכונת (#24494) 03-455683 03-447786

● למכירה (#24445) 03-5526126

● 145 ... (#24537) 03-222719

● ריהוט (#24297) 03-340176

● תנור (#4148) 03-356278

● מכונות (#4032) 055-688958 053-617034

● ברמנים (#24280) 053-688950 055-617034

● בהזדמנות (#1861) 055-81553

● כסא (#24278) 03-911481

● תכולת (#24266) 052-445931 052-578212

רוצים לקנות

● שלמה קונה (#26085) 03-577192

● משה קונה (#26083) 03-594511 ,03-834856

● ישראל קונה הכל (#26016) 03-876224 03-828567 03-958678

● חברת (#24591) 03-239448 03-225866

רהיטים

■ נגר שים ... (#26079) 03-581017 03-371547

● "להיטי" חכמי ... (#26062) 03-801505

● מטבח (#24971) 03-911527

● חדר שינה (#24921) 494690

● חיסול (#24887) 03-375224

● בבנאות (#24813) 03-815385 03-731594

● חדר שינה (#24674) 03-423790

● בהזדמנות (#24217) 03-834528

● הלוהים (#24216) 03-724145

מקררים

● מקררים (#26041) 03-382198

● אמנה 25 (#25970) 055-74258

● מקררים (#24858) 03-794405

● הוזדמנות (#24680) 03-477169

● גנרל אלקטריק (#24385) 03-459573

● מקרר (#24518) 03-738207

וידיאו טייפ

● מבצע (#26003)

● בהזדמנות (#24358) 03-869586

מערכות קול

● הזמירים (#24831)

● קומפקט (#24725) 03-289988

● הכשלים (#24404) 03-910237

מכונות כתיבה

● חכשלה (#25212) 03-724480 03-659046

חיות בית

● ציור (#26889) 03-418590

● התשדות (#25793) 03-322931

● אריה (#25548) 067-67486

● אזנה (#25546) 062-77011 03-735246

● השמילו (#25885) 402865

● סוס (#24276) 063-78404

הלבשה והנעלה

● למכירה (#25641) 055-96532

כלי נגינה

● מכון (#26055) 847192 812618

● פסנתר (#25929) 03-291806

● למכירה (#25831) 03-953519

● 1/2 (#25231) 03-228503

● הקניה (#25179)

● מסנתרים (#24989) 03-283153

● תיווך (#24987) 03-282493

● תחילת (#24975)

● להקנה (#24961) 45196

● מסנתרים (#24916) 03-365842

● ב"כל־זמר" (#24918)

● ספר (#24851) 827918

● לכבלי (#24846)

● מבצע (#24772)

● 40 (#24651) 03-298251

● למכירה (#24626) 03-5565472

● לבבלי (#24608)

● לפודיקום (#24568) 296275

● תופים (#24490)

● בכל־כך (#4139) 03-642976

● לקבלי (#4180)

● הגעה (#4154)

● הגיע (#4076)

● לדיל (#584) 03-803098

● גיטרות (#24267)

● מבצע (#26274)

● חדש (#24251)

הלוואות

● הלוואות (#26042) 03-335702-3-4

● ב.פ.ם. (#26018) 03-288354

● הלוואה (#25721) 03-919181

● למכירים (#25576) 03-5464012 03-458302

● הלוואות (#25170) 03-662884

● חבר (#24683) 052-543202 ,03-346069 03-269333

חוגים

■ אגודת גברים לגירושין (#25630)

חקלאות

● חקלאי (#25685) 03-057-82592

● שתילים (#25644) 052-28737

● קומביין (#24692) 067-50607 067-50259

● עגלה (#24531) 067-50897

● משקיין (#24810) 04-841751

● בגישוק (#24510) 052-25713

● מבקנין (#4126) 04-701599

● למכירה (#24282) 063-78404

טרקטורים

● מסיסים (#25923) 03-911958 03-232629 02-851058

● בלון (#25736) 055-21455-6-7

● בהזדמנות (#25261) 03-416354

● טרקטור (#25655) 065-22143

● כרקטור (#24582) 04-934692

● 248 (#24483) 051-27450

● אופל (#24591) 053-685513

טלויזיות

● בהזדמנות (#24319) 03-594209 03-874382

● קונה (#4862) 03-599711 03-831558

בתי־כנסת

● "השבת, בבית הכנסת הגדול (#26080)

סירות

● מבצע (#25564) 03-827572

● המתנך (#25109) 04-724627

מזגני אוויר

● מזגנים (#26002) 03-725075 03-788539

● מזגנים (#25585)

● "קריטוב" (#25281) 03-282258 03-287622

● דוד (#24694) 03-825026

מכונות תפירה

● חיסול (#25789) 03-293138

ריפוי והרזיה

● היי קלאס (#26044) 03-783848

● בוזת (#25834) 03-284513

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה בתמת מיני או מחמת היותו נשוי או הורה. אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש ע"פ החוק.

הלוח הכללי
השבילסק והשבישלו!

לפי חוק העסקת עובדים בשעונות תשמ"א 1981

אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מעמדו האישי או הורות, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

ציוד תקשורת

● למכירה מערכת קשר רכבל משדר לה מכסה ירושלים 3 ביום, 3 למטנירה ביום 03-941466 בלילה 052-28737 (#25682)

● טלפון אלחוטי חדש משוכלל טווח רחוק טלפון 03-5366134 (#25235)

ציוד אמבטיות

● "אגם" חדרי אמבטיות בביתך, בכל הארץ ובאחריות. 052-78862, 02-638292, 04-526622 (#26090)

● "השוהר" חדרי אמבטיות וכיורים באמבטיה בכל הארץ באחריות 03-416621 03-377116 03-573668 (#25677)

● "בדיל" ציפוי אמבטיות כיורים וחרסינות באמייל 03-829487 03-941662 03-850594 (#25149)

קיט ונופש

● בנהריה מבחר שלושה חדרים וחצר רק נוף לבריכה 067-30122 (#24819)

קוסמטיקה

● הוליה הרושמה לפדרם לטיפוח הפנים "דסל" 03-573084 03-582152 (#25655)

● למכירה ציוד חדש ומשומש "דסל" שד' הר-ציון 12 ת"א 03-573084 (#26649)

אותיות דביקות

● תופר עשה שלטים בעבודה מאותיות דביקות צבעוניות 03-918398 (#24945)

שרותי מעליות

● צביעת מעליות בצבע מספר רק ע"י חברת "הכתמון" בע"מ 03-373668 03-575916 (#25684)

שרברבים

● שרכן צעירות "מרינקה" 25 שנות ותק במסירות ובהגינות, הרצליה 19, חיפה 04-526171, 04-735556 (#25817)

● קבל לביתך רשימות מנויים/ות כי מדויות ביותר, ללא תשלום ותוכל לה בחור למנויים. "רומא" 03-771846 (#25588)

חשמל

● למפעל אלקטרוניקה בת"א דרוש מנהל מחלקה הרכבה אלקטרונית עם ניסיון 03-900168 03-906851 (#24522)

ירושלים

הצעות עבודה

● אתגר הדורש בגוהים לרכש/ת מדעות ריבוי רבה מאד. לפרויקט פרטים יעזר בירושלים ת.ד. 21899 ת"א (#24209)

אשדוד

■ מכונאי דיזל בעל נסיון. ידע בהידראוליקה דיזל לעד. בודה מיידית+ תנאים טובים. מבוקש באשדוד והסביבה. 03-221214 03-245127 (#25139)

באר-שבע

● קטלוגים עם נסיון לגיזור ילדים בגיל הרך, בבא-שבע, רמי ריצ בני נוף. מיותר. העבודה תתבצע בכלל שכונות העיר. 02-721497 (#24808)

דירות

וילות ובתים

■ בטבורן-אביב ברמת-אביב ג' ובבמת-אביב צפון, דירות גג מפוארות. ישראל להשקעות 03-650281 (#3184)

שוק המציאות

● זוג רמקולים פיוני, 100 וואט 380 ש"ח (#26072) 03-5318296

● למכירה מזגן במצב מצוין 500 ש"ח (#26040) 03-454505

● אסקר 16 במצב טוב מאד 300 (#25747) 794638 781973

● כניאס זוג רמקולים 100 וואט (285 ר"ש) רמקולים 150 (#25689) 03-905666

● מכירה אלקטרונית פוגנגיק+שלט רחוק חדשה מפרטי-480 ש"ח (#25580) 03-246956

בת זוג

● אקדמאית בתה תמונה 31/166 כף צא אירופאי רוחני במסוכלים לב ישראלי ת.ד. 31059 תל-אביב (#27781)

● מורה יפהפיה 26, מושכיבית ואוחת 23, "אגד" 03-296824 (#25728)

● לרציניים בלי ילדים מטפלת 68 עשירה "אגד" 03-296824 (#25726)

בן זוג

● סבנא 38 מבוסס משכין נראה ת.ד. (#25745) 37410 תל-אביב

● לרציניות רופא 32 מהודם 28 במשפטן 38 "אגד" 03-296824 (#25722)

● תעשיין 64 רופא 50 אקדמאי 68 "אגד" 03-296824 (#25718)

הכרויות

● 33/ 170 איש עסקים בגיל אינטלגנט ואדיב בעבודה יפה ת.ד. 28421 תל-אביב (#24911)

● לאנשים "זוגי" 3 שעות של בילוי וליווי מיועד ואינטליגנטית (#24292) 03-235598 03-243976

● מידי אקסקלוסיבי ברמה גבוהה הכי מרידות לחיים/ות ווילות/ות "נר" ריק" 03-613428 03-374776 (#24248)

בולים

● "בולי כחול לבן" קונה במחירים בהוחים בולים שנות השמונות, מקבל "מוסר" למכירה המכובדת הקרובה (#24816) 03-731885

שרותים כלליים

● "ציפי-הבלט" עבודות בימוי ושיפור בבית +פסגים כלליים עבודה מעולה (#24888) 03-910697

פוליש וניקיון

● "הפולשר" בהבצע ניקיון ופוליש לבתים במחיר זול 03-318379 (#27667)

● "הפוליש" ניקיון ופוליש הדברה מכירות 2250 בשורת 03-313599 (#26012)

אסטרולוגיה

● פרופסלוגית בכנית עתירות מ" ייעצת בעסקים בריאות בישאון ילדים (#24816) 03-295181

אמנות

● חברת "דוגל" למכירות מתמכיות מתבלות למכירה הממרכה הקרובה במ"ש ... (#25702) 03-259448 03-258566

● מוסחים למוזתי מחזות בכל המוגים מקבלים תמנני שולחנים 03-836768 (#24476)

מסיבות ואירועים

● עונת אירגונאליים, המתכים... ת.ד. 54071 "סטיילקלאב" (#25513) תל-אביב

● די עם הלועים בסר למסורת מוד עקרונות ולא שגורות... "סטיילקלאב" ת.ד. 54071 תל-אביב (#25502)

● די לשבת בביתו צעות בשאזים הכי ... "סטיילקלאב" ת.ד. 54071 תל-אביב (#25498)

מחשבים

● להנות חלקי הילוף בת"א, דרושה מלונית למחשב פי.סי. י.ב.מ. עם תוכנת עיבוד, משמרת מ-13.00 עד 6.00 (#25242)

● לרכל מחשב אי.בי.אם. פי.סי. 2 ... (#25115) 03-415898

● שקעים לבצוח מבי"ם הקואציה ... 03-804602 (#17569)

דירות למכירה 1-1½ חדרים

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

ת"א-יפו

רמת-גן

חולון-בת-ים

שרון

קבלנים מציעים

■ בצמרת-אביב ברמת-אביב ברחוב ברזיל 4½, 5½ חדרים ודירות גג מפוארות. משרד באתר ברחוב ברזיל (ליד רחוב אינשטיין וברודצקי) א'-ה' 16.30-14.00 ו' 10.00-13.30 ע.ח.ב. 03-886565 "אפריקה ישראל להשקעות" (#3180) 03-650281

■ בסבורני-אביב ברמת-אביב ג', 4, 5 חדרים 146 מ"ר ודירות גג, דירה לדוגמא: (שלמה בן-יוסף 28 א/3) א'-ה' 16.30-18.30 שבת: 10.30-13.30 "אפריקה ישראל להשקעות" (#3170) 03-650281

■ בבבלי-צבי בגבעת-שמואל בית 40, החברה המזרחי שלב אי רבי מרכז מסחרי מבנה א'-ה' 16.00-18.00 ש"ש 8.00-13.00 03-357191 "אפריקה ישראל להשקעות" (#3160) 03-650281

■ "אברהמי ובניו" החברה הוותיקה, מציעה: בלוק, קומפלקס ספונים, 03-9644222 08-221133 (#86)

■ בבבלי בבורסה-דיור 5 חדרים למבגר... 03-7512203 (#3349)

■ במתחהקוה דירות לאחר ליב מיידי 4 חדרים ברחוב רוטשילד 20 לפרטים: 03-7512203 (#3268)

■ בבבלי בגבעתיים דירות 4 חדרים, לבג, מקום שקט. 03-763085 03-7515615 (#25802)

■ בבסוריסבא 3 חדרים ברחוב בר-אילן 11 טלפון (#24768) 03-479103

● ברמת-השרון דירות 4 +4 גג 403532 דולר 110,000 "ישקר" (#29328)

● ברמת-השרון 4+ גג+ חדר+ מעלית 03-402115 150,000 ללא מתווכים (#28975)

● בהרצליה פיתוח 4 חדרים 403532 ... (#24484)

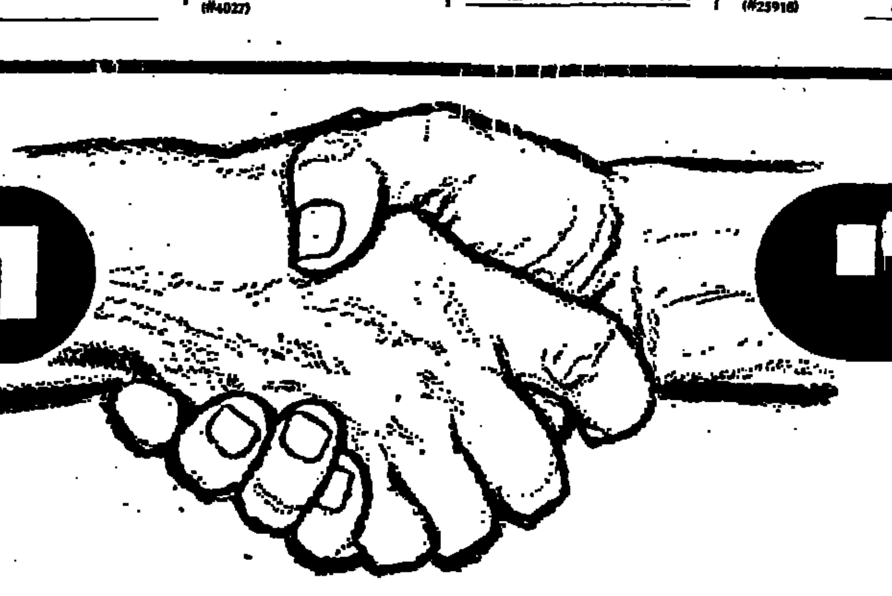

הלוח הכללי הד כפול ומכופל

דירות בבני ברק

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות למכירה 3-3½ חדרים

■ דוב מאגנליה 2 מעוניין בדירה+ מכונית באזור תל אביב לתקופה של שבועיים בין התאריכים 20/4/87 - 28/3/87 ובתמורה מוכן לתת את דירתו + מכוניתו בלונדון לאותה תקופה או בכל תקופה אחרת. (#25948) 051-873021-2

ביקוש דירות

דירות להשכרה

חדרים מרוהטים

מכוניות

אוסטין

אופל

■ הנהלה במיכה שם מבוזן דר תק רב מבצעת כל מוני המכו בהרה 1987 להשכה מר דית תנאי אשראי מיוחדים מתמבורה הנאים מיוחדים ל עולים ולמסחרי מכ ברחו שוב 70 תל-אביב 03-283984 03-283005 (#24733)

■ יאוריט החברה הגדולה בישראל לליבוא אישיש כל סוגי המכוניות מגרסה+ סובארו +אשראי!! בן יהודה 97 03-235608 (#17525) ת"א

אודי

■ אופל קדט תיקות למכירה אוטוקה במקום אפשרות החלפה ואשראי. 02-717110, 02-718616 (#24976)

■ למכירה אופל קדטה מכ דל 85 המכירה ברוח הממכר 43 בת"א פל. 337951 (#24866)

■ דבר דיפלומט מציע? אופליים רכבי 1987 קדט 1300 אם רבלות +אוטומטי ות אספקה 48 שעות! 03-612945 03-612998 (#24672)

אוטוביאנקי

ב.מ.וו.

אלפא רומיאו

אמריקאיות

■ רולר בארץ לאספנים מנה בהוד 1960, מצב בדרך. (#24818) 02-663989

■ מכוניר חורנמנר שברי לפ מכונה מוב 1979 4 2500 צילינדר אוטומטי+ מזגן הנה כח, 2000 קים אחרי 03-858102 (#24775)

גיפים

דייהטסו

לנציה

וולבו

מיני-מינור

טלבוט

טנדרים

מרצדס

■ מבט 504, 1985, +ארגז, ראשונה פרטי 03-483665 (#17504) 03-453184

מסחריות

סאאב

סובארו

■ 1600, 1982, יד ראשונה (מהשכירה)+ מזגן, צבעים, מצבר, אגזז. 03-7520384 (#25792)

■ המרכז לשיפוץ מנועי סובארו+ אחריות ביסובארו+ חורלף מורשה יפנאכנו (#25713) 03-805050

■ בהזדמנות סובארו 1300, 1800+ 81 -82, מתברה +מזגן מתוחזקות היטב, נוע יחיד 03-419281 (שמוליק גם בשבת 9.00 - 12.00) (#25698)

■ סובארו 1400 ממיישן 1977 בהזדמנות עבודה: 391117 בית 341827 (#25633)

■ בהזדמנות, סובארו 1300, 84, מתברה +מזגן (חלק אוטומטיות) מתוחזקות היטב, נוע יחיד (חלק מהמי כוניות השכורה לשעבר). 03-419281 (שמוליק גם בשבת מ-9.00 -12.00) (#25283)

סוזוקי

סוסיתא

דרום

דירות למכירה 4 חדרים ומעלה

■ בבתים, יפהפיה ומיוחד רחוב ½ 3+ +מחסן יחודה בקדי+ מעלית, נוף מרהיב 4 כ"א (#7689) 03-5525731

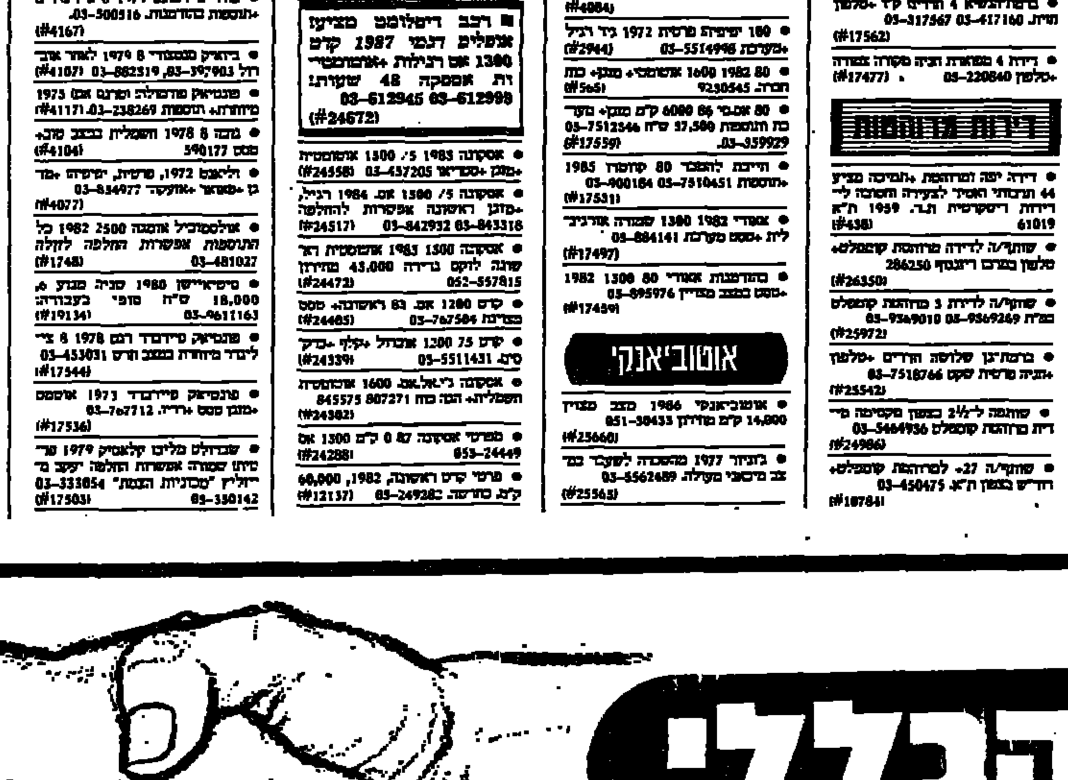

הלוח הכללי הד כפול ומכופל

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר
דבר ראשון בבוקר

חוג הורמונה שזור בתשבית
תשמ"א 1981

„להבלי שרותי יבוא יצוא" דרוש: מסווג טל. 03-335071 אלי.

אשדוד
• באשדוד 4 חדרים משופצת ק"4 +מעלית בגדאליהו 055-55947 (#3852)

U-MAN
עבור אחת מלקוחותינו, חברה פיננסית בתל-אביב, דרוש/ה
יועץ/ת השקעות
בעל/ת רקע בתחום הפיננסים לתפקיד מעניין ואחראי עם קהל לקוחות החברה. יכולת טובה ביחסי אנוש, השכלה תיכונית לפחות (רצוי אקדמאית), גיל 30–50 וידיעת השפות אנגלית או גרמנית – הכרחיים. יועץ/ת השקעות לשעבר בבנק – אפשרי.
לפנות לעמליה – טל. 03/297741. מישרה 722.

U-MAN
עבור אחת מלקוחותינו, חברה ליבוא ושיווק בתל-אביב, דרושים
מנהל מח' שירות
לתפקיד אחראי ביותר, הכרוך בקשר שוטף עם לקוחות החברה. ידע במערכות קידוד, בקרה וחשמל – הכרחי. השתלמות בחו"ל, רכב ותנאים טובים למתאים. מישרה 200.
איש מכירות
חרוץ, מתמיד ומנוסה לעבודה מעניינת ודינמית עם לקוחות קיימים וחדשים. רכב ושכר נאה + עמלות למתאים. מישרה 201.
מזכירת מח' מכירות
לתפקיד מעניין, מגוון ואחראי, הכולל מגע שוטף עם מערך לקוחות החברה. שליטה טובה באנגלית ורקע בהנה"ח – הכרחיים. שכר נאה למתאימה. מישרה 202.
לפנות ליהודה – טל. 03/295694.

U-MAN
עבור אחת מלקוחותינו, אגודה חקלאית ותיקה, דרוש
מנהל כללי
בעל ידע חקלאי – כלכלי נרחב. יכולת טובה בארגון ונסיון מוכח בניהול מסחרי וכספי. התפקיד דורש רמת אחריות גבוהה וכרוך בניהול כל מערך האגודה, כולל עובדים ומו"מ. מגורים באזור חדרה ורשיון נהיגה – הכרחיים. גיל: 35 – 48. רכב ותנאים טובים למתאים.
לפנות בכתב לת.ד. 6610 ת"א 61066 עבור מישרה 640. סודיות תשמר בקפידה.

דרוש טבח מקצועי
ברמה גבוהה
בעל נסיון בבתי מלון
לעבודה באזור ירושלים
לפנות ת.ד. 8045 ירושלים עבור „טבח"

U-MAN
עבור לקוחתנו, חברה מבוססת ברמת-גן, דרוש
סוכן מכירות
בעל נסיון והצלחה מוכחת בענף המזון, לעבודה עם לקוחות קיימים ואיתור שווקים חדשים. מגורים בגוש דן. התפקיד עצמאי ומעניין ביותר. רכב ותנאים טובים למתאים.
לפנות לעמליה – טל. 03/297741. מישרה 587.

טופ־2B שיווק פרסום בע"מ
תקציבאי/ת
עם נסיון בחברה לפרסום חובה!
פקידה
עדיפות לבחורה עם נסיון בחברה לפרסום.
טל. 381913/4

לחברה במרכז הארץ
דרושים
* **טכנאי מעבדה בעל תואר BSc בביולוגיה.** בעל נסיון בגידול תאים פיברובלסטיים.
* **טכנאי – לבורנט** בעל תואר BSc בכימיה/ביוכימיה/מיקרוביולוגיה.
* **פקידה ללשכת מנכ"ל** למשרה מלאה.
– אחרי שרות צבאי.
– שליטה מלאה בשפות עברית ואנגלית כולל הדפסה.
– חרוצה ועצמאית.
– יכולת עמידה בתנאי לחץ.
– בעלת יחסי אנוש טובים.
המועמדים המתאימים יפנו בכתב לת.ד. 10212 ת"א 61191
– סודיות מובטחת –

לחברת ביטוח המתמחה בביטוח חיים
דרושים:
10 מועמדים/ות רציניים
בעלי כושר בטוי והתמדה לקורס ביטוח חיים ותיכנון פיננסי.
הכשרה מקצועית תינתן למועמדים/ות המתאימים, גיל 25–45.
מועמד/ת מתאים מתבקש להתקשר לטל. 612634 או 615841

מנהל עבודה רציני **לחשמלאות רכב**
• תנאים טובים •
נא לפנות לת.ד. 51648 תל־אביב עבור "חשמלאי"

לבית אופנה דרוש/ה **סוכן/ת בחיפה** + רכב מסחרי **בירושלים**
נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 29608 ת"א.

לחברת יבוא דרושה פקידה
הדפסה עברית אנגלית
03-373204

דרוש כלכלן/ תמחירן
מתחיל
אפשרי גם סטודנט בשנה האחרונה.
טלפון: 03-264241/2

השכרת רכב
• "ארויס" השכרה רכבה מכוניות תו־שבים ... 03-233608 ת"א (#17532)

בתי"ס לנהיגה
• בבמח 84 316 מגוע 1800 88,000 ק"מ 03-457165 לא בשבת. (#25073)

בתי"ס ושיעורים

חלקי רכב משומשים

אופנועים וקטנועים

נתניה

דירות

איתור רכב גנוב
■ "כלבליס" איתור רכב גנוב 50 שיוו פרס למוצא (#26080) 03-625160

פיז'ו

רנו

פיאט

פורד

סיאט

סיטרואן

סימקה–קרייזלר

פולקסוואגן

■ במחיר הזדמנות: רנו 9 ג'י.טי.אס 1983 במצב מצוין 051-48666 ,03-249844 (#24882)

■ 604 חלונות חשמליים 1980 052-51277-8 (#17470)

■ למכירה ממכיר רנו 4 1980 "1982" ... 058-74176 (#25228) 03-263806

■ 18, ג'י.טי.אס. אוטומטי, חלונות חשמליים נעילה 1979. 03-586732 (#17476)

■ למכירה (1 פיאט 127 ... (2 פיאט רגטה 85 ... (#24840) 337951

■ במחיר הזדמנות מיטסובישי ... 1982 ... (#24596) 03-887102

■ בהזדמנות בירית קורטינה 1600 ... 1973 ... (#24333) 03-858007

■ מבוקש משומשים באתר ... 03-467856 (#26017)

איזה עיתון קורא ילדך בבית?

כולנו

30,000 ילדים בגילאי 8–13 קוראים מדי שבוע את שבועון הילדים "כולנו", אשר הוקם ע"י איחוד של "דבר לילדים", "הארץ שלנו" ו"משמר לילדים".

ב"כולנו" תמצאו שפע של כתבות, סיפורים ומדורים, פרי עטם של מיטב הסופרים והכותבים לילדים.

"כולנו" מומלץ על ידי משרד החינוך והתרבות והסתדרות המורים בישראל.

גש עוד היום למזכירות ובקש להזמין עבור ילדך את שבועון הילדים "כולנו"

הנחה מיוחדת לחברי קיבוצים בסך 15%; 59.5 שקל דמי מנוי לשנה, במקום 70 שקל. זה פחות מ-5 שקל לחודש...

**גם לילדך מגיע עיתון פעם בשבוע
תן לו את "כולנו"**

נא לשלוח את השבועון לפי הפרטים הבאים.
שם הקורא ______ שם משפחה ______
כתובת למשלוח השבועון ______
מספר טלפון ______
תאריך לידה של הילד ______
כתובתנו: "כולנו", רחוב חומה ומגדל 2, תל-אביב, שק"ן 61999
לקבלת פרטים נוספים צלצל: 03/378833

הלוח הכללי הד כפול ומכופל

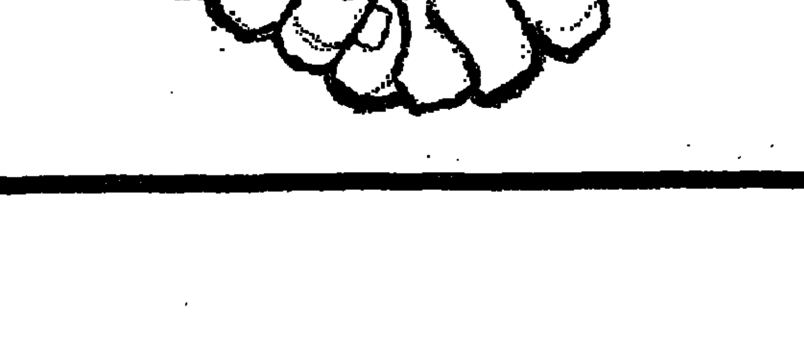

והאנשים חרבים כמו ארצם

עמוס עוז השיל את מסכת הקדושה, התיר לעצמו הברקות לשון ז'ורנאליסטיות, הומור נהדר ואפל. לא מדובר במלחמת תרבות בין ישראל הרוויזיוניסטית־טרופת־ההזיות־הרומנטיות לבין ישראל הסוציאלית־המוארת־השפויה. מדובר בטירוף כללי. זו לא שפויה וזו גם כן

אפשר כבר לשמוע את שקשוק החרבות של הביקורת המלומדה. יתכן שאל הספר הזה פיללה. עוז העניק לה הפעם כמה נתחים ראויים לנעוץ בהם שיניים. נכון שהשפה שגיבורי עוז מדברים־כותבים בה לא אמינה לחלוטין, כמעט מופרכת, אך איזו שפה! עדיין עוז הוא מכשף המלים, ותלי המלים שעוד יישפכו על פגמים שיש בספרו האחרון לא ימחו את הכישוף הזה. הכושר הזה כשלעצמו מהפנט. ותלי המלים לא ימחו את כושר המספר הגדול. „קופסה שחורה" – אולי הקריא ביותר מבין ספריו של עוז – מרתק את הקורא למן הפרק הראשון עד הסוף המפתיע.

הספר הוא בפירוש מפנה ביצירתו של עוז (אם כי יש בו מוטיבים מוכרים – נוצריים, למשל – מספריו הקודמים). הזכרתי את קריאותו. הוא בהיר ומוכן מאוד. האנלוגיות – הפוליטיות בעיקר – שקופות. נדמה שכנס־עוז השיל הפעם את מסכת הקדושה הכבדה, והתיר לעצמו ירידה לא תלולה מדי להברקות לשון שכמו ניטלו ממדורי ההתחכמות של טוראי המקומונים. והתיר לעצמו – וזה החידוש האחד הבולט ביותר ב„קופסה שחורה" – הומור ואירוניה. החידוש השני הוא בהצהרה פוליטית, וזו – לראשונה אצל עוז – די ברורה.

אילנה ושני בעליה – אלכס גדעון, נצר לאריסטוקרטיה הרוסית־הצברית מפלך בנימינה, ומיכאל סומו, „הנפוליון בונפרט האפריקאי" המסור לגאולת אדמת ארץ־ישראל – מנהלים ביניהם תכתובת מסועפת, מצחיקה־עצובה, פאתטית. במכתבים נפרשת מערכת יחסים מורכבת של משולש אירוטי ובתוכה שזורים כל המתחים החוצים את החברה הישראלית – פוליטיים, חברתיים, עדתיים. במרכזם עומד המתח הכמו־נצחי בין חזון מלכות ישראל הגדולה לבין ישראל ה„יפה", זו שקראו לה פעם „עובדת", והיא אבודה ומובסת.

עלילת הסיפור מתרחשת – ולא במקרה – בשנת 1976, ערב המהפך הפוליטי. אם כן, סיפור על מפלתה המוחצת של ישראל האשכנזית ו„יפת־הנפש", היהירה חסרת־האונים, החילונית החולנית. עם ישראל זו עורך עוז חשבון נוקב, והוא מונה כמה מחטאיה בעבר ובהווה, בבחינת פרחי הרע הנצו כבר שם, בדור הקודם. את וולודיה גודונסקי, אביו של אלק גדעון, מתאר עוז כ„הצאר ולדימיר האיום". זה וולודיה, סוחר הקרקעות ויבואן הברזל הגדול, ש„מספרים כי עוד בהיותו חלוץ שומר־מחצבות, בשנת עשרים ותשע, הרג לבדו שלושה שודדים ערבים בפטיש חוצבים עבה". ועוד אנו למדים שבנחלתו רחבת הידיים העסיק גודונסקי פועלים צ'רקסים והתעשר ממסחר עם הצבא הבריטי, ושאפילו הנציב קרא לו בחיבה "קלבר גיי". בנו קורא לו במקום אחד „בנימין־זאב גודונסקי".

הנה תוכה של הקופסה השחורה: המשגים, הכשלונות שזרעו אבות תנועת העבודה המשיכו בניהם. הבנים – בכל חזיונם הנאורה, השמאלנית – משתפים פעולה עם ה„בונפרטים האפריקאיים", הדתיים והלאומנים. זקהיים, פרקליטו של גדעון, יוזם שותפות בין התנו לסומו: שירכשו קרקעות יחד. זקהיים מבין שהשלטון יתחלף במהרה, ועל כן הממון טמון כאן.

שתי הדרכים מוליכות לאבדון: זו של המחנה ה„לאומי־דתי" הרוכש קרקעות על־יד חברון בממון שהופשר ממכירת אדמות בתוככי הקו הירוק, וזו של „השמאל הנאור" המממן את העסקות האלה. איך כותב גדעון לאילנה? „האחד (סומו) יסגור וימתיק לך את לילותיך בדרכו הדתית הנלהבת, והשני יממן מכיסו את הילולת בר־יוחאי הזאת". שאלה פתוחה היא למי אנו רוחשים יותר אהדה – למחנה הדתי־לאומני העושה למען ארץ ישראל, או למחנה ה„שמאלנים" וה„נאורים" העושה לביתו.

את כולם הביס געגוע קדמון. איש אל רעייתו, אשה אל אהובה, וגעגוע אל הארץ שחלמו, שרצו שתהיה ולא היתה. כאילו היו געגועינו טרף לאיזה „לך מחופש" שהסתנן להחריבם

בניגוד לתיזות של עוזולוגים ידועים (אברהם בלבן ב„בין אל לחיה", עם עובד, 1986), לא מדובר במלחמת תרבות בין ישראל הרוויזיוניסטית טרופת ההזיות הרומנטיות, לבין ישראל „הסוציאליסטית־המוארת־השפויה". מדובר בטירוף כללי; זו לא שפויה, וזו גם כן. אבל בין זו לזו נדמה שעוז נוטה יותר לאי־שפיותה של ישראל הלאומית והדתית שמייצגה בספר הוא מיכאל סומו. סומו זה, שהשמאל המשכיל והיפה ברמותם של גדעון ופרקליטו זקהיים מלעיג עליו, הוא הדמות היותר סימפטית בספר. איש נלעג אך מסור לאידיאולוגיה, אפילו לערכים, ובגשיטם. וזה ההבדל המהותי בין ישראל „העובדת" לבין ישראל „הלאומית": בשעה שהמחנה הלאומי עסוק בגאולת אדמות, רוכש קרקעות ומפסיד אחרות והגאולה – על־פי מניינו – לא תתמהמה, מתמהמה מחנה ה„יפים" באפס מעשה, מתבוסס בתוך מחלותיו, נושף בבוז „ארקטי" במחנה ה„לאומי". יתכן שהכוון של מחנה ה„יפים" למחנה ה„לאומיים" הוא ביטוי לחרדה הגדולה. זקהיים, פרקליטו של אלכס, אומר על סומו: „הג'נטלמן רחוק מלהיות טיפש... יום אחד עוד תראה את הסומו הזה יושב בכנסת ויורה משם צרורות פטריוטים ארוכים וקטלניים על יפי נפש כמוך וכמוני"...

עמוס עוז. מכשף המלים

„קופסה שחורה" הוא סיפור על חדלון. אין בסיפור הזה ולו דמות אחת שאינה נגועה באיזה מעשה הרס או חולי נורא. וולודיה גודונסקי הוציא את ימיו במוסד סגור. בנו גדעון חולה הסרטן בא להוציא את שארית ימיו באחוזת אביו הנידחת. ובנו שלו, בועז, דור שלישי לנגועים, הוא אנרכיסט רומנטי הזורע הרס במעשי האלימות שלו. אילנה – הציר שעליו סובב סיפורנו – היא אולי הארץ הזאת הנקרעת בין הניגודים, חולת הגעגוע לכל מה שאינו בר־מימוש, נוטשת את הקיים והממשי, מחיה, ממיתה, מתאבדת ומאבדת.

את כולם הביס געגוע קדמון. איש אל רעייתו. אשה אל אהובה. תשוקות שאינן נפגשות אף פעם. וגעגוע אל הארץ. שחלמו, שרצו שתהיה ולא היתה... „כאילו ישנה ארץ אבל לא מצאנו אותה", כותבת אילנה במכתבה האחרון. „איזה לך מחופש הסתנן והשיא אותנו למאוס באשר מצאנו. להשחית את אשר יקר היה ולא ישוב"... כאילו היו כל געגועינו טרף ל„לך מחופש" שהסתנן כדי להחריבם. ואולי – אולי הכל בטעות יסודו, כפי שאומר סומו. „אולי המלומדים הגדולים טעו בזיהוי שלהם, לא פה ירושלים הקדושה ולא פה ארץ־ישראל שבתורה אלא באיזה מקום אחר לגמרי... אולי בגלל זה קרה שאין אלוקים במקום הזה?"

טעמה המר של התבוסה מלווה את הקורא זמן רב אחרי הקריאה ב„קופסה שחורה". תבוסה כוללת. כמו הטירוף. והאנשים חרבים כמו ארצם.

עמוס עוז, „קופסה שחורה". עם עובד/ספריה לעם. 230 עמ'.

שירי קעקע

כתיבתה של ג'ולז, משוררת אנגליה, הוגדרה בלונדון כ„פוסט־פאנקיסטית". בהופעה מוזרה ודרמאטית היא – „הסולדת מן השירה הממוסדת" – סוגרת קופות בערבי קריאת שירה

מיקי הוא אומן, אתם יודעים, / הוא יוצר תמונות על עורי, / אני נושאת אותן לנצח על גופי, / והן מוזבות מזהב בכיסים. / אומן הקעקע מצייר על בשרי במחטים שלו. / אני משלמת לו ביותר מכסף, / אני נותנת לו את דמי וכאבי. / אתם המביטים עלינו מלמעלה / וקוראים לנו פראים מקועקעים, / אתם הבזים ולועגים לנו, / מרגישים במוחים בכסף ובמחדים שלכם, / אתם הכותבים צ'ק / עבור פסל משיש, / אתם לא נותנים ולא מקבלים דבר. / אבל כשאנחנו יושבים / וחושים במחטים הצורבות / אנחנו גאים. / אנחנו משיגים משהו שאיש לא יוכל לקחת מאיתנו לעולם.

(„קעקעי")

השיר הזה (בתרגום זמני שלי) מופיע בספר השירה הראשון של משוררת אנגליה בשם ג'ולז (בהוצאת „וירג'ין", לונדון). ג'ולז (שמה האמיתי הוא ג'וליאן מאמפורד) התפרסמה, כמעט בן לילה, בחוגי השירה בלונדון, בתחילת שנות ה־80. היא השמיעה את קולה יחד עם גל של משוררים בריטים, צעירים וקולניים, שתפסו מיקרופון ועלו על בימות קטנות ברחבי בריטניה כדי להשמיע את תיסכוליהם העירוניים ואת זעמם. בתוך זמן קצר הפכה ג'ולס לכוהנת הגדולה של השירה הפוסט־פאנקיסטית. היו לה דיעות נחרצות בנושאים שונים, והיא נחושה בדעתה להשמיען.

רעיונותיה המדרגיים והדרך בה היא מביעה אותם תואמים את הופעתה החיצונית: גבוהה, חטובה, שיער שופע בגוני להבה, פנים חיוורים, עיניים גדולות מאופרות בשחור דרמטי, עגילים דמויי „מובייל" ונזם באף. כל גופה אומנות חיה. ציורי קעקע על פניה, זרועותיה, קרסוליה וגבה, וכשהיא משמיעה את שיריה על הבמה מלווים דבריה בצילצולי שפע הצמידים שעל ידיה.

מעולם לא חשבתי שאני רעה, / מעולם לא ראיתי בראי את השתקפות החטא, / מעולם לא הבנתי שאני מושחתת. / מעולם לא ראיתי את בבואתי בחלון ראווה / ומעולם לא רעדתי מצל הגיהנום. / מעולם לא עלה בדעתי שדיני נחרץ ביום בו נולדתי... / אבל הגברים טוענים שזה כך. / ולכן כך סבורים גם הנוצרים; / הם חושבים שהאלוהים שלהם ברא את חוה והיא פיתתה את אדם / ולכן נפלו שניהם מגן העדן אל האדמה. / אותה שיפחה קטנה, המרושעת המסכנה שנולדה מצלע, / הציעה לאדם תפוח והוא אכל אותו... / אז הכל באשמתי. / זה כל כך מטופש שאני רוצה לצחוק, / זה כל כך מבחיל ופאתטי שהייתי יכולה לבכות. / וזו תשובתי: / אם גאווה היא חטא, אז אני גאה; / אם אין לי חרות אז אקח אותה בכוח, / וכל גבר שידכא אותי יישרף בגיהנום / שהוא עצמו יצר... / כי אני לא שפחה של שום גבר, / לא, לא, אינני שפחתו של שום גבר.

(„להחמתי")

מעריציה הגדולים של ג'ולז הם דווקא הגברים אותם היא תוקפת. („הם כנראה אוהבים אותי משום שהם מזוכיסטים", אמרה). השירה של ג'ולז היא אנרגטית, פוליטית, הומוריסטית ובעיקר ישירה. בשיריה היא נושפת את זעמו של דור הסובל מסמים, מגורים גרועים, פוליטיקה „שמרנית", עוני ונישואין. היא עצמה נולדה למשפחה „טובה" בדרום אנגליה. כתבה וציירה בילדותה („כמו ילדה טובה"), ובטרם מלאו לה 18 שנה נישאה. המרד לא אחר לבוא. לאחר „התמוטטות עצבים טקסה" עזבה את בעלה וחזרה לכתוב ולצייר. את ה„פאנק" גילתה בעיר ברדפורד. היא סולדת מהשירה הממוסדת („אני קוראת אנתולוגיות וספרים שהממסד מוציא לאור ואני כל כך משתעממת. השירה שייכת לרחובות ולא למגדלי שן אקדמיים").

היא חונכה להאמין בדת הכסף, / היתה משוכנעת שמזומנים יפתרו כל בעיה. / ואז כשהיתה בת שבע עשרה אמרו לה שנורא מצטערים / אבל אין עבודה, אין מפעלים, ואין חנויות ואין שום סיכוי שתרוויח את הכסף שחלמה. / סתם עוד אחת בערימת הגרוטאות של ניפלטי בית הספר. / תתחתמי כאן בבקשה ותצטרפי לתור המתארך. / לילה אחד היא באה למועדון / במעיל פרווה, שמלת משי ועגילי זהב / ואמרה: „תראי גברת, את התלבושת החדשה שלי / אני לא קונה, במוך, בשוק; / יש לי פנים יפים ואני מתבוננת להשתמש בהם. / בשבוע שעבר נסעתי ללונדון עם החברים שלי / ופגשתי גבר שקנה לי את כל הבגדים האלה. / יש לנו מסיבות, גברת, ואני נהנית, / ואם איזה זקן מצומצם יתן לי כסף, אז בסדר. / לפני שאת מתחילה לדבר, גברת, הייתי רוצה לשאול אותך שאלה – / על אף ההשכלה האוניברסיטאית המעולה שלך, / על אף הדאגה בפניך ובקולך, / תחשבי: חזק חזק ותנסי למצוא / דרך אחרת לבחורות כמוני. / אני מתערבת איתך שלא תמצאי, נכון גברת? / אה, כן, ומתי סעדת בפעם האחרונה ב„ריטץ" גבירתי?

(„רגידי")

ג'ולז גאה בעובדה שהפכה לכוכב ושהיא מצליחה להתפרנס מאומנותה. אין טעם, לדעתה, באומנות אם אי אפשר להתפרנס ממנה. היא מרחמת על אנשים התלויים במילגות ובמענקים כדי להישרד. „כל הכסף המושקע בזבל", היא טוענת, „רק מרחיק את הקהל מהתיאטרון וממפגשים חיים עם יוצרים ואומנים".

נדמה לי שגם ב„מגדלי השן האקדמיים" יגלו עד מהרה שבכל זאת יש בה משהו. העובדה שהשירים אשר כתבה בשנים האחרונות ראו אור בספר „מכובד", מצביעה על כך שאין היא דוחה בשאט נפש את נסיונות הממסד התרבותי בבריטניה לאמץ אותה אל חיקו. אני נהניתי.

ג'ולז. מתפרנסת היטב

חוט הכסף של שירלי מקליין

צריך היה לראות את זה כדי להאמין, ואחרי שראית זה צריך היית להעביר כמה דקות בהרהור האם עליך לצחוק או לבכות. ב„פריים טיים" של האי.בי.סי. השבוע, יום אחרי יום, בשני פרקים ארוכים פרשה שירלי מקליין, השחקנית־רקדנית ארוכת הרגליים, בלי בושה סיפור אוטוביוגראפי מדהים, שבמקומות אחרים ובזמנים אחרים היה מביא כנראה את השלטונות להחליט על מינוי אפוטרופוס לנכסיה ועל אישפוז חפוז של האשה. אולם באמריקה של היום הפך הסיפור לסדרת טלוויזיה מרתקת, שענתה, ככל הנראה, על איזה צרכים נפשיים עמוקים של קהל הצופים.

האי. בי. סי. הלכה בעצם די על בטוח, שהרי הסיפור של שירלי מקליין כבר יצא בשנה שעברה לשוק בצורה של ספר שכיכב בצמרת רבי המכר במשך שבועות רבים. הספר, ועכשיו הסרט הטלוויזיוני, הופכים את מקליין לכוהנת הגדולה האמריקאית של האמונה בכל מה שמקומם את בעלי המחשבה הרציונלית: גילגול נשמות, עצמים בלתי מזוהים מן החלל החיצון, הגדת עתידות, התעלות הנשמה מן הגוף, קיומה של היבשת האגדית אטלנטיס, קמיעות ולחשים וכל השאר.

מקליין, הנערה הנצחית, המזדקנת סוף סוף, מככבת בסרט בתפקיד עצמה, מספרת את סיפורה ומודה כי המניע שלה הוא להיהפך למורה הגדולה של המסתורין לאחר שנבחרה לתפקיד זה על־ידי כוחות מסתוריים מן החלל החיצון.

שוו בנפשכם את רבקה מיכאלי מככבת בטלוויזיה הישראלית כמי שיש לה שיג ושיח עם כוחות מספר הזוהר הקדוש וטוענת כי הם ציוו עליה להפוך למקובלת ומגידת עתידות ולוחשת לחשים. קל להניח שהמדינה כולה היתה מתגלגלת בצחוק מביך, אולם כאן מתייחסים בסובלנות מפתיעה לקאפריזות המשונות ביותר של אנשים בתנאי שהם מצליחנים מהשורה הראשונה, גורפי מיליונים ועושי כותרות. וחוץ מזה, הרי לעולם אין לדעת, ואולי ככלות הכל יש בזה משהו, מה?

מה שיש בזה, לא צריך להיות פסיכולוג גדול כדי להבין, הוא השגברת מקליין עברה משבר נפשי לא קטן: היא הגיעה לגיל שבו התחילה לשאול את עצמה שאלות על מהות קיומה ועל מטרת חייה, ולבד מזאת הסתבכה בפרשת אהבים עם גבר נשוי שהוא חבר פרלמנט בריטי ממפלגת הלייבור. „ד"ר רוברט אוון? אנטוני וודג'וודבן? השם אינו מופיע". האיש, כדרכם של גברים נשואים המנהלים פרשות אהבים מן הצד, רוצה, לא רוצה, מפחד מגילוי העניין, פעם חמים ופעם קריר וכמו נשים המנהלות פרשיות כאלה, מקליין מוצאת עצמה נפגעת ונבוכה וסעורת נפש.

מה הפלא שבמצב כזה מוצאים אותה כל מיני נוכלים ומטורפים טרף קל כדי לשכנע אותה שהסיבה העיקרית להתאהבותה בחבר הפרלמנט המצליח היא שבגלגול קודם היו להם יחסים? וזה עוד לא הכל. מדיום ארוך שיער משכנע את מקליין, בהתעטף עליו נפשו בטראנס הגורם לרוחות לדבר מפיו, כי באחד הגלגולים הקודמים היו היא וחבר הפרלמנט נאהבים שלא הגיעו לסיפוקם משום שהגבר היה עסוק מידי. במה היה עסוק? לא תאמינו. הוא היה הממונה על קשרי התרבות בין ממשלת אטלנטיס לבין ממשלתו של כוכב מרוחק. אין להוציא מכלל אפשרות שהוא היה יו"ר המועצה לחילופי נוער.

הצד המרתק כאן הוא שאותו מדיום ארוך שיער מופיע בסרט בתפקיד עצמו ומול המצלמות הוא מזמן אל גרונו שתי רוחות, אחת של איש הגות ואחת של כיים אירי זקן, המדברות בקולות משונים. למי שמאמין זו ההופעה פוגשת שירלי מקליין איש מסתורי המשכנע אותה לצאת איתו להרי פרו, שם הוא מספר לה כי אשה מן החלל החיצון פגשה אותו שם לפני כמה שנים והורתה לו להעביר את הבשורה לשירלי מקליין. הוא מלמד אותה כיצד יכולה נשמתה להמריא החוצה מגופה ולשוב אליו, שהרי כל העת הנשמה מחוברת לגוף בחוט־כסף דקיק.

ברגעי ההתעלות מקליין מרגישה כיצד היא ממריאה מחוץ לגופה, מחוץ לבית, מחוץ לעולם ומגיעה עד הירח כשכל הזמן היא קשורה לאותו חוט כסף משתלשל והכל מצולם בסרט בריאליזם מגוחך. מקליין עורכת עכשיו ראיונות רבים כדי לתת משנה תוקף לבשורה שלה ומציגה עצמה כאשה מאושרת ומשוחררת שנגאלה מפחד המוות, שהרי היא יודעת עכשיו כי הנשמה לעד תחיה ועוד תתגלגל גלגולים לרוב במהלך העתיד.

כצפוי זכתה הסדרה לצפיית שיא וגם אם נשמתה של מקליין לא נגאלה, הרי חשבון הבנק שלה תפח וגם זה משהו. מקליין אינה בודדה. לפופולאריות מדהימה ולרווחים עצומים זוכה בשנה האחרונה אשת עסקים ממולחת במדינת ושינגטון שבצפון מערב ארה"ב, המקהילה קהילות וטוענת כי מגרונה מדבר „באנגלית צחה" צייד מתקופת הקרח הנושא בשורה מעבר ל־35,000 שנות היסטוריה, מורה תורת קיום חדשה, ומנבא נבואות. הנבואה העיקרית של הצייד העתיק – רמתא שמו – היא כי העולם עתיד להיחרב בקרוב באסון אקולוגי ורק מי שיחיו ביערות המרוחקים של מדינת ושינגטון ייגאלו, ואכן כבר עקרו כמה מאות אנשים להתגורר שם, ליד רמתא, ואלה שעדיין לא עקרו לשם מסתפקים בנהירה להרצאות הצייד הקדמוני וכבר העשירו את חשבון הבנק של הגברת שמגרונה הוא אמור לשוחח עימם בסכום של למעלה מ־20 מיליון דולר, ששולמו, בין השאר, עבור קאסטות, חוברות וכמובן הטי־שירטס שאין להימנע מהן. הציפייה היא שבמיוחד אחרי הסדרה הטלוויזיונית של שירלי מקליין, השנה הבאה תהיה שנה טובה לידעונים, אובות, מגלגלי נשמות ושאר עוסקים בעסקי מסתורין. אולי הם יעזרו לברר סוף סוף מה באמת קרה בפרשה האירנית.

שירלי מקליין. אוטוביוגרפיה מדהימה

הוויכוח הלוהט ביותר בתקשורת האמריקאית בימים אלה הוא הקרב על הקונדומים. תעשיית הקונדומים האמריקאית זכתה בעת האחרונה לעדנה בעקבות מגיפת האיידס והפחדים שהיא מעוררת. בארה"ב מוכרים היום 800,000 קונדומים ליום, והציפייה היא למכירות מוגברות יותר במיוחד לאחר ההודעה הרשמית של מנהל משרד הבריאות, כי הקונדום הוא האמצעי המומלץ והיעיל ביותר להגנה מפני הידבקות במחלה, שהפסיקה כבר מזמן להיות מחלה המוגבלת להומוסכסואלים.

מונעים את המניעה

מכיוון שבכך הפך הקונדום מאמצעי מניעה מהדרין לתכשיר בריאותי חשוב, סברו החברות המייצרות כי הגיעה העת שהתקשורת האמריקאית תיחלץ מהטאבו העתיק שלה ותתיר פירסום מודעות ותשדירי פירסומת לתוצרת הזאת במגאזינים ובטלוויזיה. חלק מן המגאזינים הארציים נכנע – ה„ניוזוויק", למשל החליט להתיר מודעות פירסום לקונדומים, אך הרוב בראשות ה„טיים" עדיין מתעקש בטענה כי מגאזין לכל המשפחה אינו יכול להכיל מודעות כאלה פן תיפגע צניעת הצנועים ופן תורעל, רחמנא ליצלן, נפש הילדים.

אולם הוויכוח הגדול ניטש על הטלוויזיה. כל שלוש הרשתות הגדולות החליטו שלא להתיר את התשדירים שהוצעו על־ידי החברות המפרסמות. בתשדיר אופייני נראית נערה האומרת אל המצלמה: את חושבת שאת מכירה את הבחור שלך, אבל את הרי יודעת שהיו לו חיים לפני שפגש אותך, ומי יודע אם אילו נשים אחרות הוא היה. כדאי, לפיכך, ללכת על בטוח. ואז מופיעה קופסת הקונדומים. לא נעים במיוחד, בוודאי לא מה שקוראים מלוכלך, אבל הרשתות הגדולות סירבו בתוקף. החברות המפרסמות לא הצליחו יותר בתחנות הטלוויזיה המקומיות: עד היום, מתוך קרוב לאלף תחנות כאלה ברחבי ארה"ב רק שתיים – אחת באינדיאנה והשניה – היכן אם לא? – בסק בתנאי שהם ישודרו לא לפני 11.30 בלילה.

הסרבנות הזאת נראית מגוחכת מעט אם לא מטופשת בעליל. בעוד חמש שנים צפויה עליה של פי עשרה במספר חולי האיידס בארה"ב – מ־30,000 ליותר מ־300,000. רוב הנדבקים החדשים במחלה יקבלו אותה כתוצאה ממגע מיני הטרוסכסואלי. בעוד עשר שנים יהיה מספר החולים למעלה משני מיליון. בהנחה שבטווח זמן זה עדיין לא תימצא תרופה למחלה. המדובר כאן במגיפה של ממש, העלולה לגרום שינויים פסיכולוגיים וחברתיים עצומים, אבל כל זה אינו יכול לעמוד מול הפוריטאניות הקטנה והצבועה שעדיין מדריכה, ככל הנראה, את ליבה של אמריקה.

מנהלי רשתות השידור והתחנות המקומיות חוששים מאד מתגובה הציבורית הנזעמת של הארגונים השמרניים. „אני חי כאן, אני מכיר את הציבור שבתוכו אני יושב", אמר אתמול מנהל של תחנת טלוויזיה מקומית בבוסטון „ואני מרגיש בבטן שלי שהציבור לא יקבל את זה". גם הדוגמאות ממה שנהוג באירופה לא הועילו. שם מוקרנים תשדירי הסברה מפורטים ביותר, אולם אירופה היא, ככל הנראה, אירופה ואמריקה היא אמריקה.

האח הגדול והסיגריה

חברה אמריקאית המעסיקה 2000 עובדים הודיעה השבוע כי היא מתנה את המשך העסקתו של כל אחד מעובדיה בכך שיחדל מעישון. היא הקציבה פרק זמן של ארבעה חודשים לגמילה, שאחריהם יפוטרו כל אלה שיתעקשו להמשיך לעשן. החידוש הוא שהכוונה אינה דווקא לעישון במתקני החברה ובמשרדיה, אלא גם לעישון בבית.

איגודי עובדים וארגונים השומרים על זכויות האזרח התקוממו מיד בטענה כי אסור לחברה להתערב במה שעושים העובדים בשעות הפנאי, והביעו חשש כי בכך יווצר תקדים שיפתח דלת בפני התערבות ארגוני מעסיקים גדולים בשפע של עיסוקים אחרים של עובדיהם כגון הרגלים מיניים, הרגלי שתיה הרגלי בילוי. אולם דוברי החברה מתעקשים ומוכנים לבחון את ההחלטה בבתי המשפט. הם טוענים כי השיקול הוא כלכלי טהור: פשוט, עובדים שאינם מעשנים יעילים יותר, חולים פחות, אינם נעדרים מן העבודה.